Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

24 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum:opeinde 21-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Grond- en drinkwater

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te verniet

Kans op schade aan de woning

- Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.
- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

24 DEC 2019

Drachten, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Sinds augustus 2019 ben ik een trotse bewoner van een eigen (eerste) huis. Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Zeker als je je bedenkt dat in Smallingerland er een breuklijn is en de gaswinning hierop gaat gebeuren. Wetenschappelijk onderzoek en studie heeft aangetoond dat er minstens één kilometer afstand moet zijn tussen breuklijn en gaswinning. De situatie hier is dat niet met evidente gevolgen straks.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden en daarom mis ik in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Hoogachtend,

Betreft: winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen

Oudega, 19 december 2019

24 DEC 2019

Geachte heer, mevrouw,

In mijn zienswijze met registratienummer GW52-OIB-0010, waarin ik bezwaar maak tegen het winningsplan Leeuwarden-101, geef ik aan teleurgesteld te zijn in een overheid die de teloorgang van natuur en milieu niet serieus neemt en die onvoldoende maatregelen neemt tegen klimaatverandering. Een overheid die de urgentie van energietransitie en het afbouwen van het gebruik van fossiele brandstoffen niet ziet, maar juist ruim baan geeft aan een buitenlands bedrijf dat de kleine gasvelden in mijn woonomgeving versneld wil leegpompen.

Ik vind het ergerlijk dat mijn vertrouwen in de overheid op de proef gesteld wordt. Recent onderzoek door de vier noordelijke omroepen verontrust me: officiële rapporten over mijnbouw zitten vol fouten en gegevens spreken elkaar tegen. Risico's worden te laag ingeschat en winbedrijven geven een lagere verwachte productie op om daarmee onder de verplichting van een milieu-effect rapportage uit te komen.
Terwijl lagere overheden als de gemeente Smallingerland, Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân zich hebben uitgesproken tegen de nieuwe gaswinning, blijft het ministerie het economisch belang boven de veiligheid en het welbevinden van burgers stellen. Het is in die zin tekenend dat de naam van de betreffende instantie 'Ministerie van Economische Zaken en Klimaat' is. De economie staat voorop en het klimaat komt op de tweede plaats.

De bezwaren die ik heb tegen het winningsplan Leeuwarden-101 heb ik ook tegen het winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen: namelijk extra bodemdaling met risico op schade aan gebouwen en woningen. Onduidelijkheid over de afwikkeling van eventuele schade: in het Groninger gaswingebied geldt de 'omgekeerde bewijslast'. Dat dit niet in de Friese wingebieden geldt, duidt op rechtsongelijkheid.

In het winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen zijn er een drietal specifieke redenen waardoor geen gaswinning zou moeten plaatsvinden.

Ten eerste: in dit plan wordt aangegeven dat de kans op een bodemtrilling niet verwaarloosbaar klein is, zoals in Leeuwarden-101, maar ingeschat wordt op 42%. Zo'n aardbeving zou een kracht kunnen hebben van 2.8 op de schaal van Richter. Als bekend is dat schade aan gebouwen al kan optreden bij een beving met een kracht van 1.8, is het onverantwoord

hier toch gaswinning toe te staan. Dwars door het wingebied loopt een breuklijn in de ondergrond, wat mogelijk extra risico met zich meebrengt.

Ten tweede: het aanboren van het gas gaat deels gebeuren vanuit bestaande gasputten. Er is een gerede kans dat deze putten verouderd zijn en kunnen lekken. Weglekkend gas kan op onverwachte plekken opduiken en daar milieuschade veroorzaken.

Ten derde: aan de rand van industrieterrein de Haven in Drachten ligt een geluidswal die voor een deel bestaat uit verontreinigde grond, afkomstig van een voormalige gifbelt. Deze grond is verpakt in folie, maar zou kunnen scheuren bij een aardbeving en ernstige vervuiling van het grondwater en het oppervlaktewater kunnen opleveren. Het oppervlaktewater is rechtstreeks verbonden met het Friese Merengebied.

Het is de hoogste tijd dat de gaswinning in de Friese bodem stopt. Laat de overheid, samen met haar burgers, zich tot het uiterste inspannen om over te stappen naar een duurzame energievoorziening.

Vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan ~~Leeuwarden-101~~ OPEINDE ZUID EN MIDDELBUREN.

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

Plaats:

24 DEC 2019

Datum: 19 december'19

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **aanvraag instemming Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Argumenten:

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

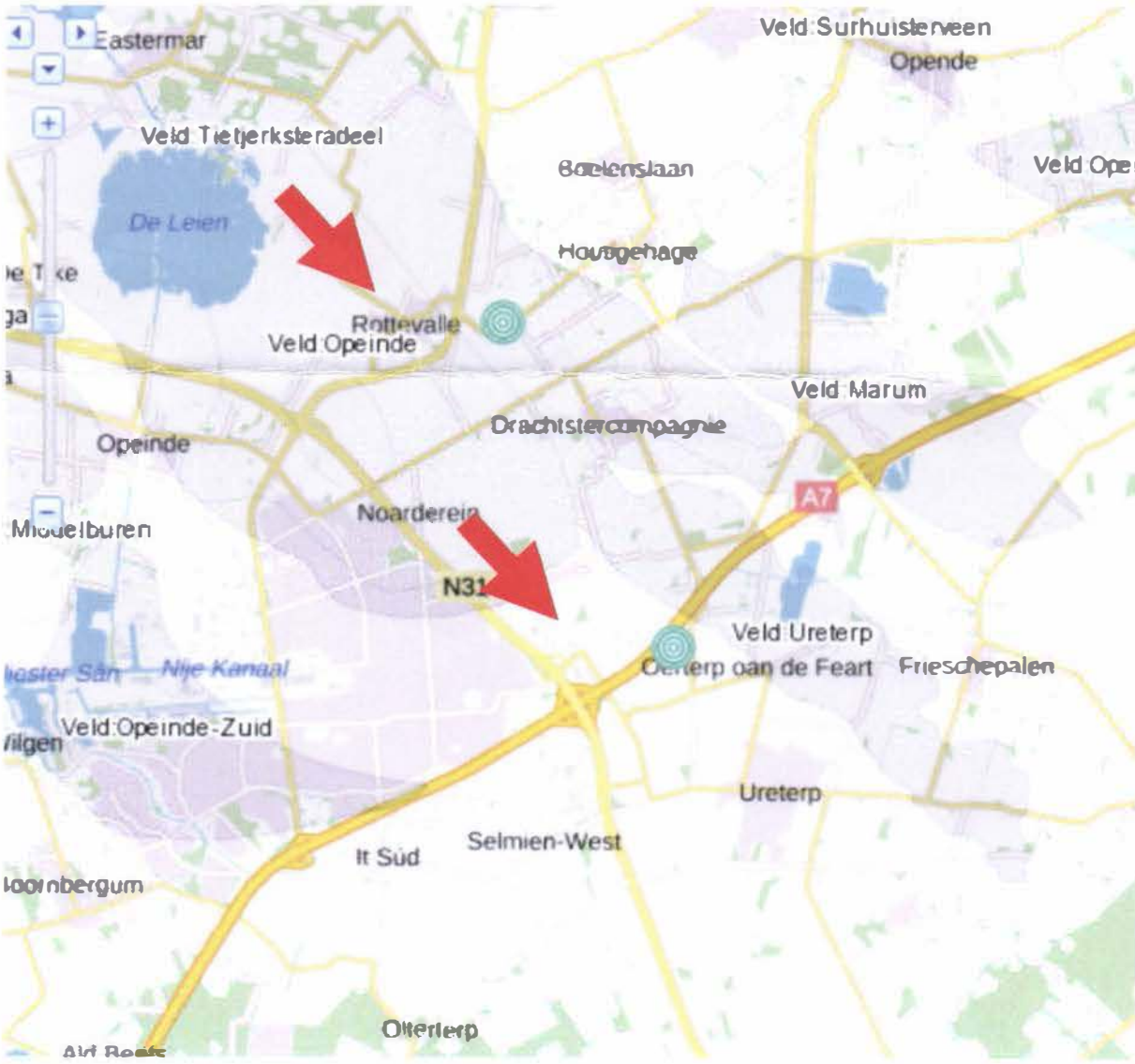
Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en aantallen slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- U schrijft in uw ontwerp-bestemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling nabij put LEW-102 van 7 tot 9 cm. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien.

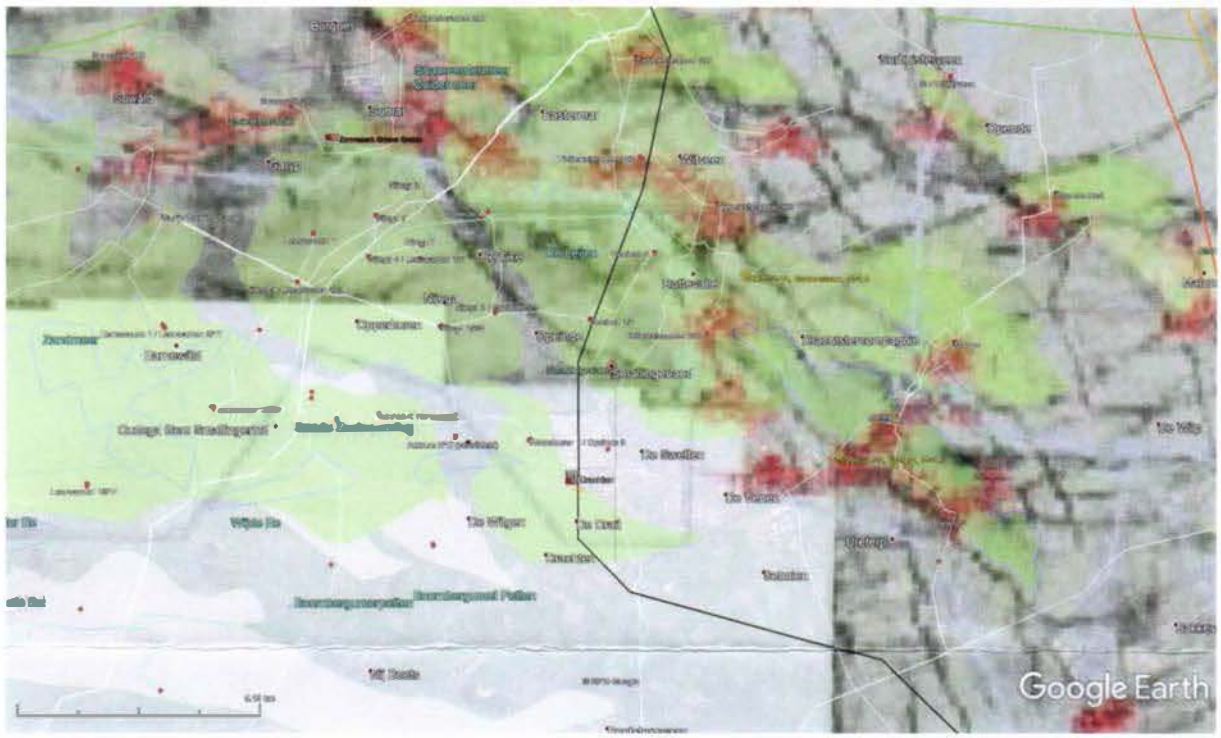
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van het gasveld L om bodemtrillingen te veroorzaken verwaarloosbaar is. Ik wil u er op wijzen dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. (afbeelding 1). Onrust in de bodem.

afbeelding 1 (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

-

- Ook is er vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Men moet dan ook met onmiddellijke ingang af blijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,5 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 30jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Naam:

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

24 DEC 2019

Plaats en datum: Drachten, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van

Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een

prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer.

Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit

actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-

Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordelen.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten **Aantekenen**

Drachten, 20 december 2018 24 DEC 2019

Onderwerp:
zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Als inwoners van het wingebied zijn wij het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).**

Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als inwoner van de Gemeente Smallingerland weten wij dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. We weten dat de constructieve veiligheid in ons huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis in beweging komt n.a.v. een aardbeving.

De kansen voor schade aan onze woning extra groot gezien:

- De nabijheid van een scheur in de ondergrond die voorbij de Tjaardaflats eindigt
- Grotere kans op aardbevingen rondom einde van de scheur
- Fundatie van de woning uit 1895 op staal.

Deze kans op extra schade is blijkbaar voorzien gezien het feit dat van ons rijtje van 8 woningen er 3 (no's 1, 4 en 7) onderdeel van de steekproef zijn geweest.
Dit terwijl er met het Ministerie de afspraak is gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

Hoe weinig, en hoe is de verdeling ervan geweest woningen zijn er dan elders beoordeeld in de 0-meting ?

Ook weten wij dat voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden, waar schade door mijnbouw is opgetreden, geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**.

De huidige regelgeving behelst dat, bij mogelijke schade, de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is, dit terwijl de inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen richting de NAM kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast".

Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Alhoewel er voor onze woning wel een nulmetingen is gedaan (we waren onderdeel van de steekproef van de 100 gebouwen), missen wij in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te

kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Met vriendelijke groeten,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

24 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 19 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als toekomstig inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland, woon momenteel in Drachten maar heb wel een voorlopig koopcontract getekend voor het bouwen van een energieneutrale woning In het zogenaamde "Peinder Mieden " gebied in Opeinde. Ik weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen In Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Aangezien het roeren in onze ondergrond al langer wordt uitgevoerd kan onze bodem dus nog niet tot rust zijn gekomen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag Is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit. Bij de risicobeoordeling worden langetermijneffecten naar mijn idee onvoldoende meegewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinking veen en doorlopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwater veiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbeslult verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmlngsbesluit te vernietigen.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van vellig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinning velden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele

overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gas winnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning een 0-meting is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis wordt nieuw gebouwd waarbij de oplevering eind oktober 2020 staat gepland. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft bijvoorbeeld financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dit veroorzaakt bij mij veel Irritatie en lijkt de omgekeerde wereld te zijn.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuubs rapporteert.

- Schade Meldingsprocedure onduidelijk
  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schadeoorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schadeoorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen
  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie:

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Tot slot.

Ik ben met volle overtuiging ingestapt in een buitengewoon aantrekkelijk project om met elkaar een natuurgebied te beheren en te onderhouden. Deze mogelijkheid vormde voor mij de grondslag om in dit project in te stappen en daarbij een nieuw huis te realiseren. Een van de eisen van de gemeente is een huis te bouwen welke energieneutraal moet worden opgeleverd. Geen gas dus maar zonnepanelen en eventueel warmtepompen. Het is te bizar voor woorden dat uitgerekend onder dit unieke en landelijk voorbeeldplan er naar gas wordt geboord. Hoe onwerkelijk kan de wereld zijn waarbij ik mij bedenk dat de beroerde onderlinge afstemming tussen de verschillende overheidslagen veroorzaker is van deze omstandigheid. Ik ben straks inwoner van Opeinde, inwoner van Smallingerland in de prachtige provincie Fryslan en vooral Nederlander. Het lijkt mij dan ook volstrekt

normaal dat indachtig de onderlinge verhoudingen tussen de verschillende overheidslagen rekening wordt gehouden met de direct belanghebbende inwoners en bewoners. Ik ben één van hen.

In het kader van gelijke behandeling stel ik vervolgens dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik verzoek u daarom het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening: /

Naam

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal die als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Mijn woning ligt op 200 meter van die geluidswal.

  Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen.

  Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal

van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. **Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. **Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**
- Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is. (Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.)

  a.Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen. Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion.

  b.Mijn huis staat hier al 15 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

  c.Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

- In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen. Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, Eala

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat t.b.v.bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal die als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Mijn woning ligt op 200 meter van die geluidswal.

  Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. **Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. **Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt.

Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. **Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**

- In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.**

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Van:
Adres:
(Adres per 1 april 2020:)
Plaats en datum: Opeinde, 20 december 2019

27 DEC 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als toekomstig inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente. Daarbij vind ik het ontzettend belangrijk om mij, samen met mijn gezin, veilig te voelen in mijn eigen huis. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.
Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.
Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.
Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Gebrekkige participatie burgers
In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Schade en schade afhandeling
Ook de participatie van burgers uit het winningsgebied bij het vormen van een schade afwikkelingsprotocol vind ik onvoldoende. Op de website Nlog.nl, waar de winningsplannen zijn in te zien, kan ik geen schadeprotocol vinden. Bij de ter inzage legging van winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen wordt hier niet naar verwezen. Wel heb ik vernomen dat er al een jaar over gesproken wordt, maar nog niet duidelijk is of de bewijslast van schade bij de gedupeerde burger ligt, of dat de omgekeerde bewijslast bij Vermilion ligt, zoals nu in Groningen wel is afgesproken. Dit is voor mij onacceptabel, dit hoort vooraf duidelijk te zijn en er dient een gelijke behandeling toegepast te worden. Temeer omdat er aangegeven wordt dat er 42% kans op een beving is en de beving maximaal 2,8 op de schaal van richter is. Bij 1,8 op de schaal van richter ontstaat de eerste schade aan gebouwen. Er wordt dus potentieel afgestuurd op een schade, zonder dat de afhandeling voor alle partijen duidelijk is. Dit komt op mij over als onverzekerd gaan boren naar gas en dat vind ik onverantwoord.

Kans op schade kan veel groter zijn
De kans op schade kan veel groter zijn dan in het ontwerpwinningsbesluit is aangegeven. Dit komt omdat onze woning in het gebied ten zuiden van Opeinde ligt in natuurgebied de Peinder Mieden. Onder dit gebied overlappen twee gasvelden elkaar, namelijk gasveld Opeinde zuid en gasveld Middelburen. Feitelijk zitten we op de rand van twee gasvelden in plaats van één. Ook is via Qgis breukenkaart te zien dat er op grote diepte een breuk in de bodem loopt binnen een kilometer van d wijk waarin wij wonen. Het is niet duidelijk of dit is meegenomen in het ontwerpwinningsbesluit. De kans van 42% op een beving kan daarom niet goed vastgesteld zijn en is misschien wel 75% of hoger. We stevenen dan vrij zeker af op een beving. Je kunt dan spreken van moedwillig op schade aansturen door gas te winnen in dit gebied. Dit vind ik onacceptabel en kun je als strafbaar bestempelen. Tevens zal een nulmeting aan elke woning mijns inziens dan ook vermijdbaar zijn.

Het versneld oppompen van gas leidt tot een verhoogd risico op bevingen. Dit is de reden om in Groningen het tempo van oppompen/productie te verlagen. Ik zie dan ook geen gegronde reden in de aanvraag om de productie in het wingebied Opeinde-zuid en Middelburen te verhogen. Het gasveld is kleiner dan in Groningen en de oppompsnelheid moet dan ook veel lager zijn en laag blijven. Ik ben dan ook sterk tegen het verhogen van de productiesnelheid, gezien daartoe geen noodzaak is.

Bouwbesluit en aardbevingsbestendig bouwen
Mijn gezin en ik bouwen momenteel een nieuwe, gasloze, energie neutrale woning in natuurgebied De Peinder Mieden, ten zuiden van Opeinde. De overheid, middels de gemeente, heeft een omgevingsvergunning voor de bouw van de woning verleend. De woning moet daarbij voldoen aan het bouwbesluit. We hebben flink moeten investeren om de woning energieneutraal en gasloos te maken. Tegelijkertijd lijkt het erop dat de overheid gaswinning hier gaat toestaan met voor de komende jaren een sterk verhoogde productie en derhalve een verhoogde kans op aardbevingen. Toch heeft de overheid mij niet gewezen op de mogelijkheid van aardbevingsbestendig bouwen en mij ook geen compensatie aangeboden om hier extra in te kunnen investeren om schade aan de woning en aan de bewoners te voorkomen .Het lijkt mij dan ook een onverantwoorde keuze om nu over te gaan tot een verhoogde productie in de betreffende gasvelden met een verhoogde kans op materiele schade, fysiek letsel en mentaal letsel aan ons en onze buren en bewoners van het wingebied.

Sink hole
In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink hole ontstaat.

Tot slot
In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

De kans op aardbevingen is zeer waarschijnlijk groter en vind ik te groot.

Het verhogen van de productie is goed voor de aandeelhouders en de staat, maar wie komt er op voor de belangen van de burgers?

Er wordt nog steeds niet aangestuurd op aardbevingsbestendig bouwen met financiele compensatie.

De vele putten in de omgeving zijn oud en leiden mogelijk tot lekkage en sink holes.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019
door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte Meneer Wiebes,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Respect.

Energie hebben we nodig, steeds meer, want we willen steeds meer.
We gebruiken meer stroom, meer gas, meer benzine, meer diesel enz..
Minderen is wenselijk, we putten de aarde uit.
De aarde is een overvloedige planeet, al honderd duizend jaar voor de mens, maar in onze dagen, die van u en mij, gaat het mis.
De aarde schiet te kort zou je kunnen zeggen, zij voedt ons niet meer.
Maar dat klopt niet, wij eten elke dag van haar.
Het is moeder Gaia uit de oudheid.
De aarde als moeder.
Respect heeft dat mee te maken.
"Wij putten uit, die ons voedt". Wij boren gaten in haar buik enzz...
In 1098 schreef Hildegard van Bingen reeds dat respectloosheid m.b.t. de aarde leidt tot verwoestijning.

U bent onderdeel van een systeem dat de aarde uitbuit en wij ook.
Wij consumeren allemaal meer en meer.

Los dat maar eens op, want de mens is blijkbaar een hebzuchtig wezen.
Minderen is de enige oplossing.

Toekomst

U kent alle bezwaren tegen gasboringen al lang.
Stikstoftoename, Co2 toename, aardbevingsgevaar, verzakkingen, vervuiling van grondwater, het zich voordoen van complicaties jaren na de boringen.
Als economisch gewin het enige argument is om te boren, dan moet u alle aanvragen van het bedrijf Vermiljon honoreren.

Als het om echt welzijn en waar geluk gaat voor nu en de toekomst, dan zijn er andere criteria.

Want wat heb je liever: 20.000 kinderen met astma wat direct, zo blijkt uit onderzoek, gerelateerd is aan de luchtvervuiling(door o.a, gas) in een "welvarend" Nederland, of gezonde kinderen in een omgeving waar mensen geleerd hebben eenvoudig te leven.

Wij mogen en moeten in de Westerse samenleving gaan veranderen, dat geeft de natuur zelfs aan.
Moeder Gaia kan het te hoge stikstofgehalte niet meer aan.
Pasgeboren vogeltjes op de Veluwe, die met gebroken pootjes worden geboren, door kalkgebrek in de omgeving.

Doorgaan met boren is het Lot verzoeken.
Ieder weldenkend mens ziet dat en een minister ook.

U zit tussen twee kampen en moet hordelopen;
Dat is heel goed, dat vergt toewijding en offers.

Allemaal leren minderen, dan kan die kraan steeds meer dicht.

We hopen dat Nederland u zich gaat herinneren als een bekwame, integere minister en dat uw achterkleinkinderen, als u ze heeft, met trots over u zullen spreken, omdat u hen, door goede maatregelen, een veelbelovende toekomst, hebt geboden.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Veenhoop. 27-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Als grondeigenaar van bijna 60 hectare rondom mijn boerderij heb ik geweigerd om seismologisch onderzoek te doen. Er is ook toen al bij meerdere gebouwen in de omgeving schade veroorzaakt.

Het winnen van gas uit de bodem in een veenweidegebied kan betekenen dat de bodemdaling wordt versneld net daarnaast een grotere kans op aardbevingen.

Ook mis ik in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

0128

Naam:
Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: De Wilgen. 20/12/2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, *Eala*,
Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.
Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.
Ik weet ook dat bij bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.
In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit

moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden. Tevens moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42 procent kans op bevingen is terwijl deze bevingen 2.8 op de schaal van Richter kunnen bedragen.De kans lijkt mij redelijk groot dat dit meer wordt .Dat U als overheid uw burgers hieraan blootsteld lijkt mij te verworden tot een onbetrouwbare overheid.Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO /** 19125520**)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

getekend,

27 DEC 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 12. December 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Het is voor mij niet te begrijpen hoe de gaswinning in Opeinde-Zuid en Middelburen opgevoerd en/of verlengt gaat worden terwijl de gevolgen en integrale kosten van de gaswinning in Groningen steeds duidelijker en groter worden. Wat het volstrekt inacceptabel maakt is dat zich een groot gedeelte van het gaswinning gebied direct onder Drachten bevindt, waar 35.000 inwoners wonen (!).

Hier heb ik het dan nog niet over de verschillende bedrijven en industrieën, die hierdoor een additioneel risico lopen waardoor het vesting klimaat en werkgelegenheid significant minder wordt.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit hiervoor een duidelijke risicoanalyse, die al deze aspecten mee neemt.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

27 DEC 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Oangeande: sjochwize winningsplan De Pein-Súd en Middelbuorren

Aldegea, 21 desimber 2019

Achte hear, mefrou,

Mei dlzze brief wol ik beswier meitsje tsjin de plannen foar nije gaswinning, sa't dy beskreaun wurde yn it winningsplan De Pein-Súd en Middelbuorren.
Wylst de gemeente Smellingerlân, Wetterskip Fryslân en de provinsje Fryslân dúdlik oanjûn hawwe dat se gjin nije gaswinning ha wolle yn ús omjouwing, bliuwt de ryksoerheid trochgean mei de plannen en jout gasbedriuw Vermilion rom baan. In bedriuw út Kanada, dat de lytse gasfjilden by de doarpen yn de omkriten fan Drachten: De Pein, Earnewâld, Nyegea en myn eigen wenplak Aldegea, rap leechpompe wol. Foar it bedriuw en foar it ryk sil dat op koarte termyn in opbringst yn gas en jild betsjutte. Mar dat gas is samar op en it jild wurdt ferdield tusken Kanadeeske oandielhâlders en de Nederlânske steat. Wylst foar ús, de minsken hjir, de gefolgen op lange termyn yngripend wêze sille.
Hjir, dat is dêr't wy wenje, op de grins fan sân en fean. Yn in hûs dat feilich is en drûch. Dizze omjouwing is in kwetsber gebiet mei in protte natoer, in gebiet gefoelich foar boaijemdelgong. De grûn fersakket as gefolch fan klimaatferoaring, en nei de ôfrûne jierren mei perioaden fan ekstreme drûchte klinkt de boaijem noch fierder yn. Fan it yntinsive gebrûk troch de lânbou hat de feangrûn swier te lijen. Dizze grûn kin gaswinning net ferdrage. As it gas dêr úthelle wurdt, is de kâns op fersakking noch grutter. Boppedat komt dêr de kâns op ierdbevings by.

<u>Skea</u>
Earder haw ik beswier makke tsjin it winningsplan Ljouwert-101. Deselde beswieren haw ik tsjin it winningsplan De Pein-Súd en Middelbuorren: boaijemdelgong en risiko op skea oan huzen. De fraach is oft dat risiko goed ynskatten wurdt, en hoe't dy skea ôfhannele wurde sil. Yn Grinslân sitte de minsken al jierren yn de ellinde, omdat it ferbân tusken ierdebevings en skea net fuortendaliks erkend is. It fertrouwen yn de oerheid is der net better op wurden nei it ûndersyk fan de fjouwer noardelike regionale omroppen, dat op 4 novimber 2019 publisearre is: offisjele mynbougegevens oer gas- oalje- en sâltwinning en rapporten oer gaswinning sitte fol mei flaters. Advizen sprekke elkoar tsjin. Europeeske rjochtlinen wurde net neilibbe en miljeufergunnings wurde net oanfrege.
Yn it winningsplan De Pein-Súd en Middelbuorren is ûndersyk dien nei mooglike skea. De kâns op in trilling yn de boaijem is 42%. Sa'n ierdbeving soe in krêft ha kinne fan 2.8 op de skaal fan Richter. By in krêft fan 1.8 soe dat al skea oan gebouwen betsjutte kinne.

Dêrom is it net ferantwurde om hjir dochs gas te winnen. In ekstra risiko is in breukline yn de ûndergrûn, dy't dwers troch it wingebiet hinne rint.
In oar beswier is it gebrûk fan âlde, besteande gasputten. By âldere putten is altyd de kâns op lekkaazje. It gas soe fuortlekke kinne en miljeuskea feroarsaakje.
By Drachten leit in risikogebiet oan de râne fan yndustryterrein De Haven. In lûdswâl dêr bestiet út fersmoarge grûn, ôfkomstich fan in eardere gifbulte. Dizze grûn is no ferpakt, mar by gaswinning soe dat stikkengean kinne. It losreitsjen fan dy fersmoarge grûn betsjut mooglike fergiftiging fan it oerflaktewetter. Foar Fryslân is skjin wetter fan libbensbelang, net allinnich fanút ekonomysk, mar ek út ekologysk eachpunt.

Duorseme enerzjy
Yn it klimaatakkoart fan Parys yn 2015 is ôfpraat dat de opwaarming fan de ierde net mear as 1,5 graad wêze mei. It wurdt dreech om dat stribjen te heljen. Ek Nederlân docht te min om syn beloftes wier te meitsjen. De útspraak fan de Hege Ried (dd. 20 desimber 2019, de saak fan Urgenda tsjin de Nederlânske steat) betsjut dat de útstjit fan broeikasgassen foar de ein fan 2020 mei in kwart fermindere wêze moat, fergelike mei 1990. It is de grutte fraach oft dat siagget. De Nederlânske oerheid, fertsjintwurdige troch premier Rutte, sei yn in reaksje dat it 'het doel is om dat doel te halen'. Garânsjes wurde net jûn.
Garânsjes binne der net, mar wat helpe soe, is dat it Ryk him net langer dwaande hâldt mei de winning fan fossile brânstoffen, mar him ynspanne sil foar alternative enerzjyfoarmen. Foar it miljeu en dêrmei de takomst fan it minskdom is der gjin oare wei. Sinne-enerzjy, wynenerzjy en mooglik oare duorseme foarmen moatte de fokus krije fan de oerheid. Sa tink ik deroer. Sa tinkt Urgenda. Sa hat de Hege Ried besletten. Mar dizze oerheid nimt de urginsje fan in enerzjytransysje op grutte skaal, net serieus. Dizze oerheid fokust him op kontrakten mei in bûtenlânsk gasbedriuw as Vermilion, as soe der gjin mooglikheid wêze om fan dy kontrakten ôf te kommen.

It gas dat no noch yn de Fryske boaijem sit, moat dêr sitten bliuwe. Elkenien hjir – doarpen, gemeenten, provinsje - wol dat. Ik freegje my ôf: fan wa is dizze grûn? Wa past der op, wa mei 'm brûke, útsûgje, ferinnewearje? It liket of is de grûn fan dyjinge dy't dêr jild foar betellet. Soms bin dat bouwers, soms boeren, diskear in gasbedriuw. Mar de grûn is net fan in keaper of in feroveraar. Wy liene de ierde fan ús bern. De ryksoerheid sil dêrfoar opkomme moatte.
Ik bin gjin boer en ik haw gjin trekker om myn sjochwize krêft by te setten. Ik bin in boarger dy't him soargen makket oer de takomst fan ús doarp, ús provinsje en ús ierde. Ik hoopje dat de krêft fan arguminten it ryk ta bettere ynsjoggen liede sil.

groetnis,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Betreft: Nederlandse vertaling zienswijze winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen

Oudega, 14 februari 2020

Geachte heer, mevrouw,

Op uw verzoek heb ik mijn zienswijze inzake het gaswinningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, van het Fries in het Nederland vertaald. Met deze brief maak ik bezwaar tegen de plannen voor nieuwe gaswinning zoals die worden beschreven in het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.
Terwijl de gemeente Smallingerland, Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân duidelijk hebben aangegeven dat ze geen nieuwe gaswinning wensen in onze omgeving, blijft de rijksoverheid de plannen doorzetten en geeft ze ruim baan aan het gasbedrijf Vermilion. Een bedrijf uit Canada, dat de kleine gasvelden bij de dorpen in de omgeving van Drachten, Opeinde, Earnewâld, Nijega en mijn eigen woonplaats Oudega, snel wil leegpompen. Voor het bedrijf en voor het Rijk betekent dat opbrengst op korte termijn. Maar het gas zal snel op zijn en het geld wordt verdeeld tussen Canadese aandeelhouders en de Nederlandse staat. Terwijl voor ons, de mensen hier, de gevolgen op lange termijn ingrijpend zijn.
Hier, dat is waar wij wonen, op de grens van zand en veen. In een huis dat veilig is en droog. Deze omgeving is een kwetsbaar gebied met veel natuur, een gebied gevoelig voor bodemdaling. De grond zakt als gevolg van klimaatverandering, en na de afgelopen jaren met perioden van extreme droogte kinkt de bodem nog verder in. Van het intensieve gebruikt door de landbouw heeft de veengrond zwaar te lijden. Deze grond kan niet ook nog gaswinning verdragen. Als het gas eruit wordt gehaald, is de kans op bodemdaling nog groter. Bovendien komt daar de kans op aardbevingen bij.

<u>Schade</u>
Eerder maakte ik bezwaar tegen het winningsplan Leeuwarden-101. Dezelfde bezwaren heb ik tegen het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen: bodemdaling en het risico op schade aan huizen. De vraag is of dat risico door de overheid goed ingeschat wordt, en hoe de schade zal worden afgehandeld. In Groningen zitten mensen al jaren in de zorgen, omdat het verband tussen aardbevingen en schade aan hun huizen niet meteen erkend is. Het vertrouwen in de overheid is er niet beter opgeworden na het onderzoek van de vier noordelijke regionale omroepen, dat op 4 november 2019 gepubliceerd is: officiële mijnbouwgegevens over gas-, olie- en zoutwinning en rapporten over gaswinning zitten vol fouten. Adviezen spreken elkaar tegen. Europese richtlijnen worden niet nageleefd en milieuvergunningen worden niet aangevraagd.

In het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen is onderzoek gedaan naar mogelijke schade. De kans op een trilling in de bodem is 42%. Zo'n aardbeving zou een kracht kunnen hebben van 2.8 op de schaal van Richter. Bij een kracht van 1.8 zou een aardbeving al schade aan gebouwen kunnen betekenen. Daarom is het niet verantwoord om hier toch gas te winnen. Een extra risico is een breuklijn in de ondergrond, dwars door het wingebied.
Een ander bezwaar is het gebruik van oude, bestaande gasputten. Bij oudere putten is de kans op lekkage altijd aanwezig. Het gas zou kunnen weglekken en milieuschade veroorzaken. Bij Drachten ligt een risicogebied aan de rand van industrieterrein De Haven. Een geluidswal daar bestaat uit vervuilde grond, afkomstig van een vroegere gifbelt. Deze grond is nu verpakt, maar bij gaswinning zou de verpakking kunnen scheuren. Het losraken van vervuilde grond heeft mogelijk vergiftiging van het oppervlaktewater als gevolg. Voor Friesland is schoon water van levensbelang, niet alleen vanuit economisch, ook uit ecologisch oogpunt.

<u>Duurzame energie</u>
In het klimaatakkoord van Parijs in 2015 is afgesproken dat de opwarming van de aarde niet meer dan 1,5 graad mag zijn. Het wordt moeilijk dat streven te halen. Ook Nederland doet te weinig om zijn beloftes waar te maken. De uitspraak van de Hoge Raad (dd. 20 december 2019, de zaak van Urgenda tegen de Nederlandse Staat) betekent dat de uitstoot van broeikasgassen voor het einde van 2020 met een kwart moet zijn verminderd ten opzichte van 1990. Of dat lukt is de grote vraag. De Nederlandse overheid, vertegenwoordigd door premier Rutte, zei in een reactie dat het 'het doel is om dat doel te halen'. Geen garanties. Garanties zijn ook niet te geven. Maar wat zou helpen is dat het Rijk zich niet langer zou bezighouden met de winning van fossiele brandstoffen, maar zich meer zou inspannen voor alternatieve energievormen. Voor het milieu en daarmee de toekomst van het mensdom is er geen andere weg. Zonne-energie, windenergie en mogelijk andere duurzame vormen moeten de focus krijgen van de overheid. Zo denk ik erover. Zo denkt Urgenda. Zo heeft de Hoge Raad besloten. Maar deze overheid neemt de urgentie van een energietransitie op grote schaal niet serieus. Deze overheid focust zich op contracten met een buitenlands gasbedrijf als Vermilion, alsof er geen mogelijkheid zou zijn om van die contracten af te komen.
Het gas dat nu nog in de Friese bodem zit, moet daar blijven zitten. De dorpen, de gemeenten, de provincie en het waterschap willen dat. Ik vraag me af: van wie is deze grond? Wie zorgt ervoor, wie mag de grond gebruiken, uitzuigen, verruïneren? Het lijkt nu of is de grond van diegene die er geld voor betaalt. Soms zijn dat bouwers, soms boeren, deze keer een gasbedrijf. Maar de grond is niet van een koper of een veroveraar. We lenen de aarde van onze kinderen. De rijksoverheid zou daarvoor op moeten komen.
Ik ben geen boer en heb geen tractor om mijn zienswijze kracht bij te zetten. Ik ben een burger die zich zorgen maakt over de toekomst van ons dorp, onze provincie en onze aarde. Ik hoop dat de kracht van argumenten het Rijk tot betere inzichten zal brengen.

Vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Drachten, 24 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.

- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Verder vind ik dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

17 DEC 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO/19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Nijega, 20 december 2019

Geachte heer/mevrouw,

Als inwoners van het wingebied zijn wij het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de Actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.

De voornaamste reden voor onze bezwaren zijn de volgende:

- Er bestaat geen twijfel over dat gaswinning zal leiden tot bodembeweging en dat daardoor grote kans op schade aan woningen en gebouwen zal ontstaan.
  Bij voortzetting en uitbreiding van gaswinning in deze omgeving moet in ogenschouw worden genomen dat de bodem van het gebied waarin de (uitgebreide) gaswinning zal plaatsvinden grotendeels bestaat uit veengrond. Door verdroging en inklinking van veengrond en ten gevolge van reeds bestaande gaswinning bestaat er reeds nu een verhoogd risico op verzakking en schade. Vergroting en uitbreiding van gaswinning zal de kans daarop aanzienlijk vergroten.
  Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar de cumulatieve effecten van bodemdaling door klimaatontwikkelingen en gaswinning in dit kwetsbare gebied.

- De ervaringen in Groningen in de afgelopen decennia hebben duidelijk gemaakt tot welke maatschappelijke ontwrichting gaswinning heeft geleid en het is daarom onvoorstelbaar dat de overheid (nota bene dezelfde minister van Economische Zaken en Klimaat, die zich zo hard maakt om gaswinning in Groningen zo snel mogelijk te beëindigen) thans voornemens is toestemming te geven voor voortzetting en uitbreiding van de gaswinning in een ander (kwetsbaar) gebied in Noord-Nederland.

- Het is zeer waarschijnlijk dat ten gevolge van de gaswinning schade zal ontstaan aan onze woning, die immers is gelegen in de directe nabijheid van een winlocatie. Bovendien zal ook de waarde van onze woning dalen door de gaswinning.

De ervaringen in Groningen hebben bovendien geleerd dat gaswinning voor omwonenden gemakkelijk kan leiden tot stress en zorgen, en dus leidt tot gezondheidsklachten voor bewoners in het wingebied.

- Voor inwoners van het Groninger gaswingebied geldt voor mijnbouwgerelateerde schades een "omgekeerde bewijslast". Niet duidelijk wordt gemaakt waarom dit niet geldt voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Deze rechtsongelijkheid zou in elk geval opgeheven dienen te worden.

- Nu er een aanzienlijk risico op schade ontstaat is het ook logisch dat (op kosten van Vermilion) voor alle woningen en gebouwen in het wingebied, en dus ook voor onze woning, een 0-meting wordt uitgevoerd.
- Gaswinning draagt ook niet bij aan een schone leefomgeving. De mogelijke gezondheidsrisico's en schadelijke effecten op het milieu en drinkwater (bijvoorbeeld verontreiniging ten gevolge van lekkage van chemicaliën) zijn onvoldoende onderzocht en meegewogen bij de beoordeling.

- Evenmin bestaat duidelijkheid over geluids- en andere overlast die het gevolg zal zijn van intensivering van de gaswinning. Wat zijn de hiervoor geldende normen en op welke wijze is het toezicht en handhaving van die normen geregeld?

- De voortgezette en uitgebreide gaswinning heeft geen enkel voordeel voor de getroffen bewoners in dit gebied. Alle leden van de gemeenteraad van Smallingerland (waarbinnen het wingebied ligt) hebben tegen uitbreiding van de gaswinning gestemd. Omdat de bewoners van deze gemeente worden geconfronteerd met de schade en overlast, maar zelf op geen enkele wijze profiteren van de opbrengst, zou de minister vanuit een oogpunt van democratische legitimatie acht moeten slaan op de stemming in de gemeenteraad.

Samenvattend verzoeken wij u om uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. In plaats daarvan roepen wij u op de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: Smalle Ee, 19/12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit

effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen. Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. **Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.**

26-10-17: seismologisch onderzoek. **Ontploffing Smalle Ee** als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met het ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 50 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik eventuele schade zomaar, zondermeer accepteren?

- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion is ontstaan. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dat is toch de omgekeerde wereld!!

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten 20-12- 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Wij zijn als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Wij zijn als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Thema natuur, leefomgeving en gezondheid

- Klimaatakkoord
- Gezonde en schone leefomgeving (incl. oude vuilstort aan de Tussendiepen)
- Veenweidegebieden
- Voorzorgsbeginsel
- Grond- en drinkwater
- Wetgeving en procedure
- Veiligheid
- Productiehoeveelheden

Thema bodemdaling en schade

Thema angst en onvrede

- Ervaring seismologisch onderzoek
- Kans op aardbevingen
- Kans op schade aan de woning
- Gemeenteraad is tegen
- Schade op de lange termijn
- Betrouwbaarheid van Vermilion
- Breuklijnen
- Grond- en drinkwater
- Lekke putten
- Bodemdaling

Thema informatievoorziening

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concluderen wij dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Wij zijn van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- wij verzoeken u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende

inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, zijn wij van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoeken de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Wij zijn van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Wij verzoeken de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via het boren van een nieuwe put of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

  Wij zijn van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoeken wij de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoeken wij de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out

staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en wij kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande kunnen wij opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk

geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het ons niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

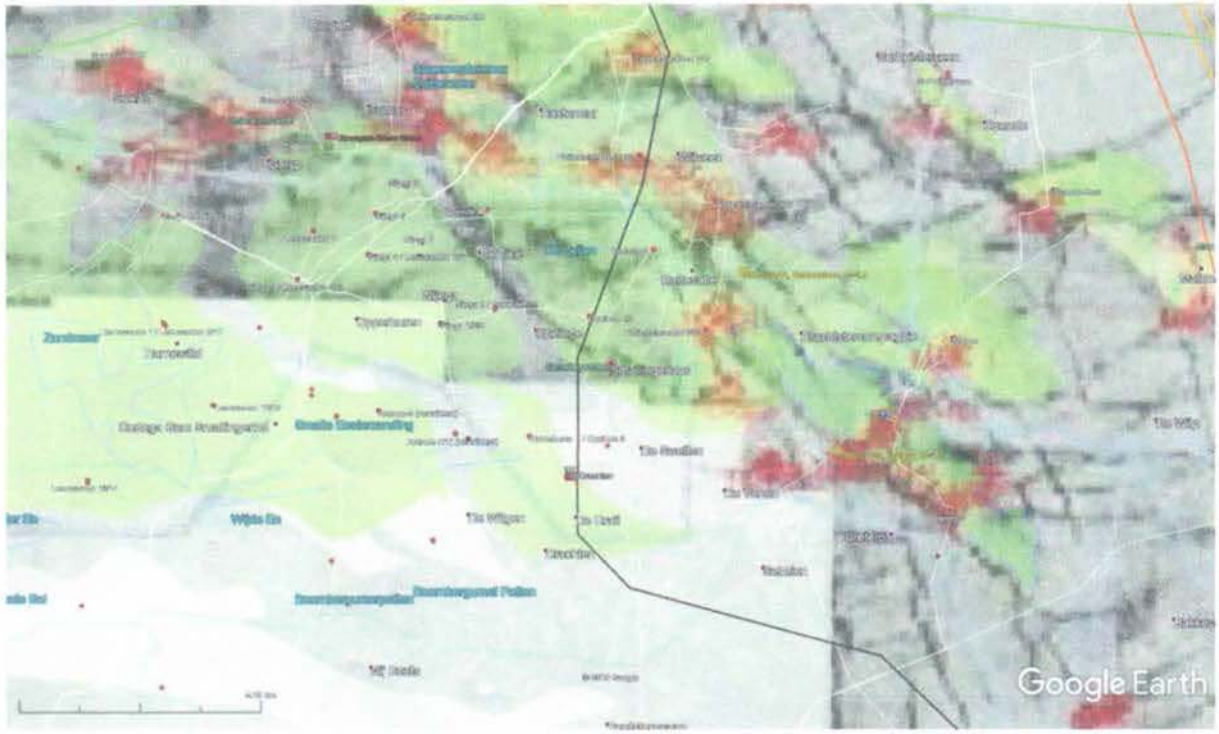
- Veiligheid is naar onze indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Wij zijn van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar ons idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Wij stellen dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereren wij tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Wij verzoeken de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Wij zijn van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van ons en andere inwoners van onze gemeente voldoende is beoordeeld.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Wij verzoeken de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)

- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Wij willen weten aan welke woning aan een 0-meting onze woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want onze woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Wij willen een 0-meting, betaald door Vermilion. Ons huis staat hier al 51 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat wij mogelijke schade vergoed krijgen.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Wij voelen ons de volgende burgers die niet gehoord worden.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Wij maken ons ongerust wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. wij verliezen ons vertrouwen in SodM. Die moet er voor ons zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Wij hebben er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Wij hebben er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Wij willen als burgers, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).
- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, twijfelen we aan de kwaliteit van ons toekomstig drinkwater. drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- wij vinden het onacceptabel dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Wij vinden daarom dat TNO of SodM garandeert dat zij ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder ons huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor ons gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van ons huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.
- Ondoorzichtigheid plannen

Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

We missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden

We doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018)**. Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Klimaatakkoord

De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig.

Energietransitie

De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen ondermijnt de inspanningen om bewoners in deze regio bij de energietransitie te betrekken. Een energietransitie die vooral nodig is onze CO2 uitstoot te beperken. Een energietransitie, die er juist op gericht is minder aardgas te verbruiken. Ik vraag u deze vicieuze cirkel te doorbreken en het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Geluidswal

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van

2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Voorts mis ik in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Hoogachtend.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Drachten, 24 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  > "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"
  >
  > Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

- Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is:

  - Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.

  - Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier, voor zover mij bekend is, al sinds de bouw in 1969 probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

- Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren. Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.
- In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen. Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Verder mis ik in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe daarom met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaand schrijven nog vragen of opmerkingen hebben, dan verneem ik dat graag van u.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats :

Datum: 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Wij zijn als inwoners van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten als inwoners van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven onze gemeente.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendlepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concluderen wij dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan

van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Wij zijn van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Wij zijn dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar ons idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar onze idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar ons idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoeken de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar ons idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van ons en andere inwoners van onze gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Wij zijn van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus allel) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Wij hebben op een van hen gestemd; onze mening wordt door EZK genegeerd.

- Wij hebben veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Wij voelen ons de volgende burgers die niet gehoord worden.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Wij willen als burgers, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijgen wij dat niet. Wij voelen ons onveilig. Wij voelen ons veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Wij wonen op 6 kilometer van de plaats waar onze drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijgen wij een onprettig gevoel over de kwaliteit van ons toekomstig drinkwater. Het lijkt ons, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Handtekening:

Naam:

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

De Wilgen, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik verzoek u uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet in te stemmen met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Voor mij is het gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Ik weet ook dat voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen. Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken.

Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

De gevolgen voor waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. De kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is nog niet aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breukrisico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel gedefinieerd als kans op calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin een beweging. En dat is beweging in onze bodem, beweging die wij niet willen ervaren.

Rond oktober 2017 is er in onze regio seismologisch onderzoek uitgevoerd. Op 26 oktober 2017 vond er bij Smalle Ee een ontploffing plaats als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed. Ook onze woning heeft schade waarvan ik een sterk vermoeden heb dat deze hierop terug te voeren zijn. Ik heb daarom al een vervelend gevoel in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed). Krijgt de boven een gasbel wonende burger inzicht in de onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op de verplichte wettelijke termijn? Mijn vertrouwen in Vermilion is daarmee geschaad.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Een statistisch flinke kans op beving boezemt angst in. Kans op nieuwe scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is. Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren? Daarnaast wil ik de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen. Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elke opstal in het wingebied om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst evident en aantoonbaar vast te kunnen stellen.

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed. Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg. De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dat voelt tegenstrijdig en onrechtvaardig. Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende meegewogen. Te denken valt niet alleen aan risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking spelen, ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie uit door het ontbreken van voldoende inspraak. Mijn conclusie is dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten.

Mijn argumenten zijn niet uitputtend, maar m.i. voldoende reden voor een heroverweging. Op grond van hiervoor genoemde argumenten en de onzekerheid die nu bestaat over de risico's en de gevolgen protesteer ik tegen elke vorm van nieuwe gaswinning onder onze bodem. Ik doe dan ook een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** over te gaan. Ik ga ervan uit dat u dit verzoek honoreert. Ik verneem graag van u!

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 22-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluitte vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belangen mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

- Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onderen boven mijn gemeente.
- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensiveringen het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde -Zuid en zeerdicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdalingen de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets overgeschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort

van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Alle 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Omdat wij als inwoners van Smallingerland op hen hebben gestemd, wordt niet alleen hun, maar ook onze/mijn mening genegeerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluitte vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Naam: Erwin de Jong en Charyl Terhaar - de Jong
Plaats en datum: Drachten, 22 december 2019

Adres:

27 DEC 2019

Toekomstige bewoners van de

Betreft: Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie **winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen** gedateerd 13 november 2019 met kenmerk DGKE-WO / 19125520

Geachte heer, mevrouw,

Als inwoner van het wingebied ben ik het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie genoemd in het ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen** gedateerd 13 november 2019. Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

De constructieve veiligheid in ons huis is in het geding is als er in de ondergrond van dit huis gas wordt gewonnen. Ik weet via de media dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen. Dit heeft tot soms blijvend mentaal leed geleid.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EZK en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EZK gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de burger is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil en daarmee staat, door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak, het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Schade en schade afhandeling

Ook de participatie van burgers uit het winningsgebied bij het vormen van een schade afwikkelingsprotocol vind ik onvoldoende. Op de website Nlog.nl, waar de winningsplannen zijn in te zien kan ik geen schade protocol vinden. Bij de ter inzage legging van winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen wordt hier niet naar verwezen. Wel heb ik vernomen dat er al een jaar over gesproken wordt, maar nog niet duidelijk is of de bewijslast van schade bij de gedupeerde burger ligt of dat de omgekeerde bewijslast bij vermilion ligt, zoals nu in Groningen wel is afgesproken! Dit is voor mij onacceptabel, dit hoort vooraf duidelijk te zijn en er dient een gelijke behandeling toegepast te worden. Temeer omdat er aangegeven wordt dat er 42% kans op een beving is en de beving maximaal 2,8 op de schaal van richter is. Bij 1,8 op de schaal van richter ontstaat de eerste schade aan gebouwen al. Er wordt dus potentieel afgestuurd op een schade zonder dat de afhandeling voor alle partijen duidelijk is. Dit komt op mij over als onverzekerd gaan boren naar gas en dat vind ik onverantwoord.

Kans op schade kan veel groter zijn

De kans op schade kan veel groter zijn dan in het ontwerpwinningsbesluit is aangegeven. Dit komt omdat onze woning in het gebied ten zuiden van Opeinde ligt in natuurgebied de Peinder Mieden. Onder dit gebied overlappen twee gasvelden elkaar, namelijk gasveld Opeinde zuid en gasveld middelburen. Feitelijk zitten we op de rand van twee gasvelden in plaats van één! Ook is via Qgis breukenkaart te zien dat er op grote diepte een breuk in de bodem loopt binnen een kilometer van de wijk waarin wij wonen. Het is niet duidelijk of dit is meegenomen in het ontwerpwinningsbesluit. De kans van 42% op een beving kan daarom niet goed vast gesteld zijn en is misschien wel 75% of nog hoger. We stevenen dan vrij zeker af op een beving. Je kunt dan spreken van moedwillig op schade aansturen door gas te winnen in dit gebied. Dit vind ik onacceptabel en kun je als strafbaar bestempelen. Tevens zal een nulmeting aan elke woning mijns inziens dan ook onvermijdbaar zijn.

Het versneld oppompen van gas leidt tot een verhoogd risico op bevingen, dit is de reden om in Groningen het tempo van oppompen/ productie te verlagen. Ik zie dan ook geen gegronde reden in de aanvraag om de productie in het wingebied Opeinde-zuid en middelburen te verhogen. Het gasveld is kleiner dan in Groningen en de oppompsnelheid moet dan ook veel lager zijn en laag blijven. Ik ben dan ook sterk tegen het verhogen van de productie snelheid gezien daartoe geen noodzaak is. Met een lagere snelheid kan er simpelweg langer gebruik van worden gemaakt, haastige spoed is zelden goed. Voor aandeelhouders en de staat is er een voordeel bij versnelde productie en hoge winst, maar wie komt op voor de belangen van de burger?

Bouwbesluit en aardbevingsbestendig bouwen

Wij, mijn vrouw en ik, hebben 2 kavels. Wij bouwen nu op kavel nummer 14 een nieuwe gasloze, energie neutrale woning in een natuurgebied, de Peinder Mieden, ten zuiden van Opeinde. In de toekomst zal er ook gebouwd worden op kavel 13. De overheid, middels de gemeente heeft een omgevingsvergunning voor de bouw van deze woning verleend. De woning moet daarbij voldoen aan het bouwbesluit. We hebben flink moeten investeren om de woning energie neutraal en gasloos te maken. Tegelijkertijd lijkt het erop dat de overheid gaswinning hier gaat toestaan met voor de komende jaren een sterk verhoogde productie en derhalve een verhoogde kans op aardbevingen. Toch heeft de overheid mij niet gewezen op de mogelijkheid van aardbevingsbestendig bouwen en mij ook geen compensatie aangeboden om hier extra in te kunnen investeren om schade aan de woning en aan de bewoners te voorkomen. Het lijkt mij dan ook een onverantwoorde keuze om nu over te gaan tot een verhoogde productie in de betreffende gasvelden met een verhoogde kans op

materiele schade, fysieke letsel en mentaal letsel aan ons en onze buren en bewoners van het wingebied.

Sink-hole

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

Tot slot

-In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

-De kans op aardbevingen is zeer waarschijnlijk groter en vinden wij te groot.

-Het verhogen van de productie is goed voor de aandeelhouders en de staat, maar wie komt op voor de belangen van de burger?

-Er wordt nog steeds niet aangestuurd op aardbevingsbestendig bouwen met financiële compensatie. Op kavel 14 bouwen wij niet aardbevingsbestendig, wat zal de compensatie zijn bij schade?

-Indien wij aardbevingsbestending gaan bouwen op kavel 13 wat zal dan vooraf de compensatie zijn?

-De vele putten in de omgeving zijn oud en leiden mogelijk tot lekkage en sink-holes.

-Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elke opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden, met name doordat de kans op een beving wel hoger uit kan vallen zoals hierboven omschreven.

-Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en zeker niet tot uitbreiding dan wel verlenging van de gaswinning bij Opeinde-Zuid en Middelburen over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit de bewoonde omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

GJ- Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: Drachten, 22-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy-Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, Eala

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze

geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk-, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-

ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

  De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gas houdende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-

Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina

21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

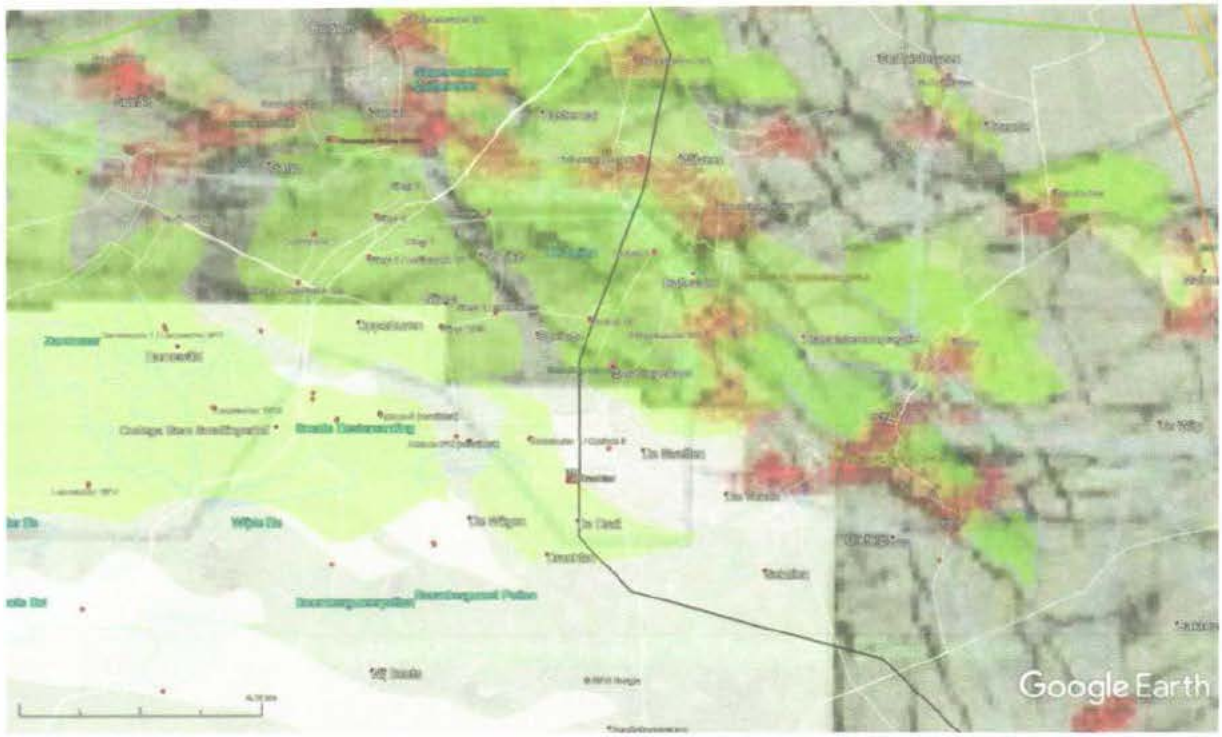
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid** en **Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)

- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op 5 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.

- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote

invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatieavonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces in-transparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie:

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.
Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Drachten, 22-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

De Wilgen, 21 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik verzoek u uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet in te stemmen met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente. Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken.

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed. Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg. De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dat voelt tegenstrijdig en onrechtvaardig. De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking spelen, ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie uit door het ontbreken van voldoende inspraak. Mijn conclusie is dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. Als gevolg van verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring ten behoeve van een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft.

Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden, hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het

SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's. In het Vermilion-winningsplan staat dat zij in de gemeente Weststellingwerf een side-track overweegt op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte. Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zij ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Rond oktober 2017 is er in onze regio seismologisch onderzoek uitgevoerd. Op 26 oktober 2017 vond er bij Smalle Ee een ontploffing plaats als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed. Ook onze woning heeft schade waarvan ik een sterk vermoeden heb dat deze hierop terug te voeren zijn. Ik heb daarom al een vervelend gevoel in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed). Krijgt de boven een gasbel wonende burger inzicht in de onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op de verplichte wettelijke termijn? Mijn vertrouwen in Vermilion is daarmee geschaad.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Een statistisch flinke kans op beving boezemt angst in. Kans op nieuwe scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is. Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren? Daarnaast wil ik de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen. Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elke opstal in het wingebied om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst evident en aantoonbaar vast te kunnen stellen.

Op grond van hiervoor genoemde argumenten en de onzekerheid die nu bestaat over de risico's en de gevolgen protesteer ik tegen elke vorm van nieuwe gaswinning onder onze bodem. Ik doe dan ook een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet over te gaan tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520).**

Ik verneem graag van u!

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Drachten, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO/19125520)** van 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Als inwoners van het wingebied zijn wij het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 van 6 augustus 2018**. Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten veel waarde aan een basisbehoefte van ieder mens, namelijk het zich veilig voelen in en om zijn eigen huis. De constructieve veiligheid van ons huis komt in het geding wanneer er door gaswinning – of het nu uit nieuwe of bestaande putten is – in de ondergrond wordt geroerd. De veiligheid om ons huis is eveneens in het geding doordat gaswinning een nadelig effect heeft op het evenwichtig, gezond en schoon leef- en woonmilieu van de Gemeente Smallingerland.

Als belanghebbenden willen wij daarom middels deze brief graag onze zienswijze kenbaar maken. Ten eerste druist het **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** in tegen het klimaatakkoord van Parijs dat de minister heeft ondertekend. De minister maakt bovendien plannen voor het uitfaseren van aardgas; het intensiveren en aanboren van nieuwe gasvoerende lagen is hiermee in strijd. De overheid heeft als taak het beschermen van de burgers, ook als het gaat om klimaatveranderingen door de uitstoot van CO2 bij het verbranden van fossiele brandstoffen als gas.

Ten tweede zijn de gezondheidsrisico's en effecten van de gaswinning door Vermilion (op lange termijn) voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk en onvoldoende meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Qua gezondheidsrisico's denken wij aan zorgen, slapeloosheid en stress. Wat betreft de effecten op de leefomgeving gaat het niet alleen om schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook om mogelijke lekkage van hulpstoffen als chemicaliën en delfstoffen, hetgeen effect heeft op de natuur en de drinkwatervoorzieningen.

Ten derde heeft Vermilion toegegeven dat er een kans van 42% is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8 op de schaal van Richter. Deze aanzienlijke kans boezemt ons angst in. Een beving van die zwaarte – of het ons huis nu (zichtbare) schade brengt of niet – zou buiten onze schuld om een

waardevermindering van ons huis teweeg kunnen brengen, hetgeen ons financieel gezien de kans op verhuizen naar een vergelijkbaar huis in een ander deel van Nederland ontneemt.

Tenslotte stuit het ons tegen de borst dat Vermilion zelf het opgepompte aantal kuub gas moet bijhouden zonder dat dit gecontroleerd wordt door een onafhankelijke instantie. Op basis van berichten over de gaswinning in het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe waarbij meer gas is gewonnen dan was toegestaan in het winningsplan, hebben wij er dan ook geen vertrouwen in dat Vermilion hierin eerlijk zal zijn.

Wij zijn van mening dat er al met al nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen en dat het belang van veiligheid van ons gezin en van andere inwoners van Smallingerland onvoldoende is beoordeeld.

Daarnaast stellen wij dat het in het kader van gelijke behandeling niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouwgerelateerde schade kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de 'omgekeerde bewijslast'. Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Tevens missen wij in het **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouwgerelateerde schade aan woningen en opstallen in de toekomst 'evident en aantoonbaar' vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden, waarvan de kosten uiteraard door Vermilion worden betaald.

Om alle bovengenoemde redenen doen wij met nadruk een beroep op u om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO/19125520)** over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u, samen met de Gemeente Smallingerland en de Provincie Friesland, op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Hoogachtend,

Bijlagen:

- Adviesverzoek gewijzigde winningsplannen Opeinde-Zuid & Middelburen, Oostrum en Leeuwarden-Nijega van de Provinsje Fryslân van 29 januari 2019
- Advies actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen van de Gemeente Smallingerland van 15 januari 2019

Drachten | Smallingerland

AANTEKENEN
Aan Ministerie van Economische Zaken,
Directie Energie en Omgeving
[redacted]
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Drachten,	Ons kenmerk	Uw kenmerk	Behandeld door
15 januari 2019	29089	DGETM/18271474	[redacted]

VERZONDEN 16 JAN. 2019

Onderwerp
Advies actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen

Geachte [redacted],

Wij hebben van uw ministerie een adviesverzoek ontvangen voor de actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.

Wij maken gebruik van de mogelijkheid om advies te geven.

Algemeen:
Het is bij u bekend dat onze gemeente kritisch is over de winning van aardgas. In eerdere zienswijzen hebben wij al aangegeven dat wij van mening zijn dat moet worden ingezet op een versnelde transitie naar duurzame vormen van energie. Wij willen benadrukken dat wij niet mee willen werken aan onderzoek naar en de exploitatie van (nieuwe) kleine aardgasvelden. Wij zien onder andere met de huidige actualisatie van het winningsplan voor het veld Opeinde-Zuid en Middelburen dat Vermilion de activiteiten met betrekking tot de opsporing en winning van gas in onze provincie/gemeente opvoert. Dit veroorzaakt onrust bij onze inwoners en past niet bij de landelijke- en onze inspanningen ten aanzien van de energietransitie.

Door onze inwoners wordt de huidige situatie 'gedoogd'. De forse uitbreiding van de winning in het veld Middelburen, die nu wordt aangevraagd, schaadt het draagvlak en vertrouwen. De actiegroep 'Laat het gas maar zitten' heeft zich onlangs opgeheven met de gedachte dat in de gemeente Smallingerland geen uitbreiding van de gaswinning zou plaatsvinden. Dit nieuwe winningsplan kan reden zijn de actiegroep weer op te richten.

De actualisatie van het winningsplan is ingediend om reden dat er nieuwe inzichten zijn voor de productie uit het veld Middelburen. Het veld Middelburen is fors groter, dan eerder is inschat. In het huidige winningsplan is aangegeven dat uit het veld Middelburen in een maximale situatie nog 35 mln nm3 gas kan worden geproduceerd. Einde van de productie is voorzien in 2020. Uit de huidige actualisatie blijkt dat de verwachting nu is dat nog bijna 350 mln nm3 gas uit dit veld kan worden geproduceerd. De geschatte einddatum is 2028. In het veld wordt aardgas gewonnen uit de formaties Ten Boer en Slochteren. Winning uit de

Correspondentie-adres
Postbus 10 000
9200 HA Drachten

Gauke Boelensstraat 2
9203 RM Drachten
Telefoon (0512) 58 12 34

E-mail gemeente@smallingerland.nl
Internet www.smallingerland.nl

fonnatie van Stochteren geeft een (groter) risico op beving. Ook is het de verwachting dat in een korte periode bodemdaling van 4 cm op gaat treden.

De gewenste productie uitbreiding van Vermilion past niet bij de landelijke- en onze inspanningen ten aanzien van de energietransitie. Daarnaast gaat deze uitbreiding onrust veroorzaken onder onze inwoners.

- *Wij adviseren u daarom om niet met deze uitbreiding in te stemmen.*

Winningsplan

Het winningsplan is technisch opgesteld. Gaat direct de "diepte" in. Het is niet concreet. Het is voor derden moeilijk toegankelijk. Vermilion kan dat oplossen door een goed leesbare samenvatting toe te voegen. Daarin opnemen:

- Wat is de vergunde situatie
- Wat zijn de concrete plannen, ook met betrekking tot het uitvoeren van nieuwe boringen
- Welke vergunningen/toestemmingen zijn daarvoor nodig
- Wat wordt met die vergunningen/toestemmingen geregeld
- Hoe ziet het tijdpad eruit
- Wat zijn communicatie- en inspraakmomenten met de omgeving

- *Wij adviseren u om aan Vermilion te vragen een nieuw/aangepast winningsplan op te stellen. Het is belangrijk dat plannen zo concreet mogelijk worden benoemd. Ook de grote spreiding in bodemdaling en het te verachten productievolume moet worden onderbouwd. De huidige spreiding maakt het plan te vrijblijvend. Deze gegevens zijn ook van invloed op de te vergunnen periode.*
  Verwacht mag worden dat ook het advies van de TCBB zal ingaan op het effect van verschil in te winnen gasvolume en omvang van de bodemdaling. Mocht dit niet zo zijn dan adviseren wij u de TCBB hierop te bevragen.
  Naar onze mening kan de beoordeling van het winningsplan pas vervolgd worden nadat het TCBB-advies en aangepaste winningsplan bekend zijn.

Het plan gaat in de hoofdstukken 6 (Bodemdaling) en 7 (Bodemtrilling) niet in op de afhandeling van schade ontstaan door bodemdaling – en trilling. In hoofdstuk 8 paragraaf 8 (Overige omgevingsaspecten) wordt slechts kort en in algemene bewoordingen ingegaan op de mogelijkheden voor schade-afhandeling.

- *Wij adviseren u Vermilion er op te wijzen dat bodemdaling en -trillingen in een nieuw winningsplan een juiste plaats dienen te krijgen.*
  In geval van instemming op het winningsplan adviseren wij u Vermilions verantwoordelijkheid aangaande bodemdaling en -trillingen vast te leggen en rekening te houden met de door ons boven genoemde punten.

Vermilion geeft in het winningsplan aan volgens de "Gedragscode gaswinning kleine velden" (NOGEPA 2016) te handelen. Deze manier van handelen is daarmee onderdeel van het winningsplan.

- *Wij verwachten hierbij dat de werkwijze uit de gedragscode onderdeel is van uw instemming en vragen u in geval van instemming deze werkwijze expliciet te noemen in uw besluit.*

Advies van SodM

Het advies van van de Technisiche commissie voor bodembeweging (Tcbb) is nog niet beschikbaar. Wel is het advies van Sodm/TNO door u aan het verzoek toegevoegd.

In het advies van SodM wordt onder punt 4 'Nadelige gevolgen voor het milieu' aangegeven dat op verzoek van het ministerie in het advies specifiek aandacht besteed diende te worden aan de integriteit van de putten en de afdekkende laag boven het reservoir. SodM geeft aan dat zij door ontbreken van informatie over deze onderwerpen in het winningsplan hier slechts in algemene zin op in kunnen gaan. Wij zijn van mening dat wanneer het ministerie specifiek vraagt naar inhoudelijk advies over een aspect bij de gaswinning en SodM op basis van de informatie in het winningsplan niet in staat is dit advies te geven dat dan het winningsplan te kortschiet en op dit punt aangepast dient te worden.

- *Wij adviseren het winningsplan te laten aanvullen zodat SodM een specifiek op deze winning gericht advies kan geven.*

In het advies van Sodm/TNO wordt geconcludeerd dat de winning efficiënt is. De onderbouwing voor deze conclusie ontbreekt. In het winningsplan stelt Vermilion dat de productie wordt gestopt zodra de productiekosten de productieopbrengsten overschrijden is een bedrijfseconomische constatering. Dit is naar onze mening eveneens geen maatgevend criterium voor het beoordeling van de efficientie van de winning.

Wij zijn van mening dat de beoordeling van de efficientie van de winning niet buiten de context van de energie-transitieopgave uitgevoerd kan worden. In uw beoordeling van efficientie verwachten wij dan ook een beschrijving van de noodzaak van deze gaswinning met het oog op de totale energietransitie en een inhoudelijk antwoord op in elk geval de onderstaande vragen.

- Hoeveel gas is er tijdens de energietransitie nog nodig, en wat is hierbij de inschatting van de hoeveelheid benodigd gas per jaar en einddatum van gaswinning?
- Hoe draagt het winnen van gas uit het gasvoorkomen Leeuwarden-Nijega daar op een goede manier aan bij?
- Hoe kan de gaswinning uit dit gasvoorkomen zo snel mogelijk worden afgebouwd zowel in volume als in de tijd?

- *Wij adviseren u invulling te geven aan uw rol als minister van klimaat. Op basis van de noodzaak tot energietransitie vragen wij u een inhoudelijke onderbouwing op te stellen van het efficiënt zijn van deze gaswinning in relatie tot energietransitie en te behalen klimaatdoelstellingen. Deze onderbouwing dient vervolgens als toets bij uw beoordeling van dit winningsplan.*
  Als onderdeel van deze onderbouwing van efficiëntie verwachten wij dat u inzet op een snelle afbouw van de gaswinning. Mocht u instemmen met het plan dan adviseren wij u een maximale hoeveelheid te winnen gas voor te schrijven lager dan het maximum uit dit plan en een realistische einddatum op te nemen.
  Zonder bijkomende onderbouwing beoordelen wij deze gaswinning als niet-efficiënt en zien wij voor u geen grondslag in te stemmen met dit winningsplan.

Maatschappelijke context.

Dit winningsplan heeft overlap met winningsactiviteiten uit andere gasvoorkomens. Bij de beoordeling van de gaswinning en de effecten op de omgeving moeten deze zaken voor de verschillende gasvoorkomens gecombineerd worden. Dit zowel vanuit een technisch perspectief als ook vanuit communicatie.

- *Wij adviseren u aandacht te hebben voor een goede afstemming tussen de verschillende gaswinningen en hun effecten. Wij verwachten deze samenloop tussen de winningen in uw beoordeling van de winningsplannen terug te vinden.*

Wij benadrukken dat alle betrokken partijen (waaronder: gemeente, provincie, omliggende bedrijven, natuurbeheerorganisaties, burgers) zowel vooraf als tijdens de gaswinning adequaat geïnformeerd dienen te worden over de voorgenomen activiteiten. Dit is nadrukkelijk een verantwoordelijkheid voor de initiatiefnemer(s), uw ministerie als vergunningverlener en beoordelaar van dit plan en tevens SodM als nationale toezichthouder.
Vermilion geeft in het winningsplan aan volgens de "Gedragscode gaswinning kleine velden" (NOGEPA 2016) te handelen. In deze code is een project-afstemmingsprogramma opgenomen. In dit programma worden belanghebbende vroegtijdig betrokken en worden maatregelen tot in detail uitgewerkt om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen van de omgeving.

- *Wij adviseren u om voorafgaand aan instemming dit communicatietraject aan alle belanghebbenden duidelijk aan te geven:*
  - *dat Vermilion de gedragscode moet volgen;*
  - *hoe u verplichtingen over informeren van belanghebbende vastlegt, en;*
  - *hoe u toeziet op het nakomen van deze verplichtingen.*

Wij verwachten dat communicatieverplichtingen tijdens de gaswinning ook een onderdeel worden van de instemming met dit winningsplan, desnoods als bijkomende voorwaarde(n). Iedereen in Nederland kent de maatschappelijke context waarin gaswinning plaatsheeft, wij wijzen u op de speciale rol die u hierin speelt. Wij adviseren u om hier niet alleen invulling aan te geven vanuit het wettelijke minimum, maar werkelijk aandacht te hebben voor maatschappelijke zaken en hier in uw instemming en voorwaarden recht aan te doen.

GEMEENTE SMALLINGERLAND

Ons kenmerk 29089 Datum 15 januari 2019 Bladnr. 5

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris wnd. burgemeester

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
telefoon (058) 292 59 29
telefax (058) 292 51 29

www.fryslan.frl
provinsje@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal Energie, Telecom en Mededinging
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Leeuwarden, 29 januari 2019
Verzonden: 30 JAN. 2019

Ons kenmerk : 01630347
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : [redacted]
Uw kenmerk : DGETM / 18271474
Bijlage(n) :

Onderwerp : Adviesverzoek gewijzigde winningsplannen Opeinde-Zuid & Middelburen, Oostrum en Leeuwarden-Nijega

Excellentie,

In oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over de door Vermilion Energy Netherlands B.V. ingediende gewijzigde winningsplannen Opeinde-Zuid en Middelburen, Leeuwarden-Nijega en het door de NAM ingediende actualisatie van het winningsplan Oostrum. Met deze brief brengen wij ons advies uit.

Ter ondersteuning van de decentrale overheden in hun rol als adviseur heeft u voor de betreffende winningsplannen specifieke informatiesessies gehouden. Daar konden vragen over de winningsplannen aan het ministerie van Economische Zaken en respectievelijk aan Vermilion Energy Netherlands B.V. en NAM worden gesteld.

Wij hebben de adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) ten aanzien van de winningsplannen ontvangen per e-mail in januari 2019.

Allereerst maken wij graag gebruik van de gelegenheid om ons standpunt over gaswinning nogmaals bij u onder de aandacht te brengen. Zoals u bekend zijn wij tegen nieuwe gaswinning in Fryslân, maar wij volgen de ontwikkelingen bij bestaande gaswinningen ook kritisch. Wij blijven daarbij opkomen en aandacht vragen voor de zorgen over de effecten van gaswinning op onze inwoners. Ons standpunt hierover hebben wij verwoord in het Coalitieakkoord en het Manifest Friese overheden over Gas- en Zoutwinning.

provinsje fryslân
provincie fryslân

provinsje fryslân

Opeinde-Zuid en Middelburen
Op 29 oktober 2018 stelt u ons in de gelegenheid tot het uitbrengen van advies over het gewijzigde winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen van Vermilion Energy Netherlands B.V.

Het winningsplan is een actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen d.d. 23 augustus 2016. De actualisatie is volgens Vermilion Energy van belang omdat de productie van de bestaande putten anders is dan verwacht. Het bedrijf ziet mogelijkheden om de productie uit het gasvoorkomen Middelburen te optimaliseren door middel van wijzigingen in de bestaande putten en / of door het boren van een side-track in het Middelburen-voorkomen. Deze nieuwe inzichten vereisen een actualisatie van de productie- en de bodemdalingsvoorspellingen en daarmee een nieuw winningsplan tot 2036 voor Opeinde-Zuid en tot 2028 voor Middelburen.

De maximale voorspelde bodemdaling in het diepste punt van de bodemdalingskom boven de voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen is volgens het winningsplan 12 cm, waarvan 8 cm op 1 januari 2018 al gerealiseerd is. De overige 4 centimeter is de speelruimte in de prognose voor bodemdaling tot resp. 2028 en 2036. Wij achten die prognose zeer beperkt over zo'n lange periode.

Het verzoek tot wijziging van het winningsplan is ter advisering voorgelegd aan het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb). SodM categoriseert beide gasvelden nu tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat 1). In het TCBB rapport is vermeld dat bij het Opeinde-veld in 2003 een beving met een magnitude van 1,8 is gerapporteerd. De kans dat het Middelburen veld een soortgelijke beving veroorzaakt acht de TCBB reëel.

Wij verzoeken u er op toe te zien dat beide velden geen extra risico op bodemdaling of bodemtrilling geven, gezien de beving die reeds heeft plaats gevonden en de reële kans op een soortgelijke. Die reële kans baart ons zorgen en zou een goede reden zijn om niet in te stemmen met het winningsplan.

Door stapeling van meerdere velden in de omgeving en na-ijleffecten van de velden bij elkaar willen wij graag van de minister weten of de bodemdaling niet groter is dan de verwachtingen zoals opgenomen in de prognoses?! In het licht van de verwachtte totale daling van de gestapelde mijnbouw in het gebied en de effecten daarvan op vernatting van het watersysteem kan mogelijk verdere invloed hebben op verandering van vegetatie en het uitzetten en krimpen van klei en oxidatie van veen en daarmee een verhoogde kans op schade aan bebouwing door extreme verschillen tussen zeer natte en zeer droge periodes, zeker als een kans op een beving 'reëel' is. Wij verzoeken u dan ook om niet in te stemmen met het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.

Oostrum
Op 29 oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over de actualisatie van het winningsplan voor het Oostrum gasveld. De reden voor de actualisatie van het winningsplan voor Oostrum is dat de uiteindelijke productievolumes hoger zullen zijn dan in het huidige winningsplan Kollum is aangegeven voor dit voorkomen. De productie wordt verlengd tot 2034.

Ons kenmerk 01630347

provinsje fryslân
provincie fryslân

De verwachte bodemdaling door toekomstige gaswinning uit Oostrum is volgens de NAM verwaarloosbaar en minder dan 2 cm. De NAM geeft aan dat dit een zeer geringe bodemdaling is die binnen de onzekerheidsmarge valt van de metingen naar bodemdaling. De totale bodemdaling (vanaf 2002) boven het veld, inclusief de daling veroorzaakt door de omliggende velden, blijft volgens de prognoses onder de 6 cm.

Het verzoek tot wijziging van het winningsplan is ter advisering aangeboden aan Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb). SodM categoriseert het gasveld tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat.1).

Alles overwegende zou de NAM in het kader van energietransitie het huidige winningsplan af kunnen bouwen en niet tot een actualisatie over hoeven gaan. Wij verzoeken u om de gaswinning af te bouwen en niet in te stemmen met het actualiseren van dit winningsplan.

Leeuwarden-Nijega
Op 29 oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over het winningsplan 'Leeuwarden-Nijega'. Sinds 1971 wordt gas gewonnen uit het voorkomen Leeuwarden-Nijega dat bestaat uit 23 putten. Het winningsplan is ingediend om de productieduur te verlengen tot 2040 en het productievolume te vergroten.

Uit de voorliggende winning wordt een toekomstige bodemdaling van minder dan 3 cm verwacht op het diepste punt van de bodemdalingskom. De reeds benutte winning heeft naar schatting van Vermilion minder dan 6 cm daling opgeleverd. De daling uit deze en de andere voorkomens wordt in dit gebied op 13.9 cm geschat. De totale winning wordt door Vermilion geschat op uiteindelijk 17.5 cm (volgens de tabel in de samenvatting) als gevolg van gecombineerde bodemdaling uit het Tietjerkveld. SodM categoriseert het gasveld nu, op basis van onderzoek door TNO-AGE, tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat.1). Wij vinden de prognose voor de bodemdaling en met name de totale bodemdaling een forse daling in een waterrijk Natura-2000 gebied als de Alde Feanen bij Earnewâld.

Het voorkomen Leeuwarden-Nijega ligt onder een Natura-2000 gebied. De omvang van de effecten voor grondwater, oppervlaktewater en waterkwaliteit zijn volgens het mijnbouwbedrijf voor het voorliggende winningsplan verwaarloosbaar waardoor geen problemen ontstaan voor landbouw of in bebouwd gebied. Negatieve effecten op beschermde natuurwaarden zijn op voorhand uit te sluiten. Er is geen nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk, aldus het winningsplan. Wij zijn het niet eens met de redenering in bijlage 17 dat negatieve effecten op voorhand uit te sluiten zijn en vragen u om nader onderzoek te doen naar de effecten van de totale gestapelde mijnbouw in het gebied op de landbouwstructuur en op natuurwaarden als gevolg van vegetatieverandering en populatieverandering door veranderingen in het watersysteem. Daarnaast geeft extra vernatting een groter verschil tussen droge en natte periodes en daarmee een groter verschil tussen klei zwelling en -rijping en oxidatie van de bodem. Een zorg voor de bebouwing en kwaliteit van de landbouw in het gebied.

Wij verzoeken u om niet in te stemmen met het winningsplan en de mogelijke effecten op het Natura-2000 gebied nader te onderzoeken en te onderbouwen.

Ons kenmerk 01630347

provinsje fryslân
provincie fryslân

provinsje fryslân

Tot slot

Belangrijke thema's die spelen bij omwonenden van gaswinningsgebieden zijn zorgen over bodembeweging en de mogelijke gevolgen daarvan voor eigen woningen. Ook leven er zorgen over veiligheid en er heerst wantrouwen. Het op een zorgvuldige wijze betrekken van de omgeving, informatie delen en daarover in gesprek gaan dragen bij aan het herstel van vertrouwen en het vergroten van het veiligheidsgevoel. Het monitoren van bodembeweging, nulmetingen en het betrekken en informeren van inwoners daarover spelen daarbij een belangrijke rol. Dit geldt voor alle fasen van de gaswinning; van opsporen en winning tot beëindiging van de gaswinning.

Ons advies is dat de gewijzigde winningsplannen niet mogen leiden tot extra bodemdaling, bodemtrilling en het winnen van extra gas dan is vastgesteld in de huidige winningsplannen is opgenomen. Ons standpunt is dat wij tegen nieuwe gaswinning zijn en dat ook bestaande gaswinning kunnen worden afgebouwd om energietransitie te stimuleren.

Omwonenden staan veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gaswinningen. Zij vinden dat lokaal de lasten worden gedragen voor het belang van Nederland als geheel. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate regionale of lokale belasting is. Schade wordt vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak en zorgen, waar ze niet om hebben gevraagd en waar niets tegenover staat. Het belang van mijnbouwactiviteiten voor de Nederlandse samenleving is evident. Wij adviseren u zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, het uitvoeren van 0-metingen, waarbij er ook baten en investeringen terugvloeien naar het gaswinningsgebied. Verder verwachten wij dat uw ministerie snel invulling geeft aan de inhoud van de brieven over het kleine veldenbeleid en schadeafhandeling, beide van 30 mei 2018. De vooruitzichten daaromtrent lijken goed.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

[redacted]

voorzitter

[redacted]

secretaris

Ons kenmerk 01630347

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: Opeinde, 23 december 2019,

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven

dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. Als gevolg van verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere

termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

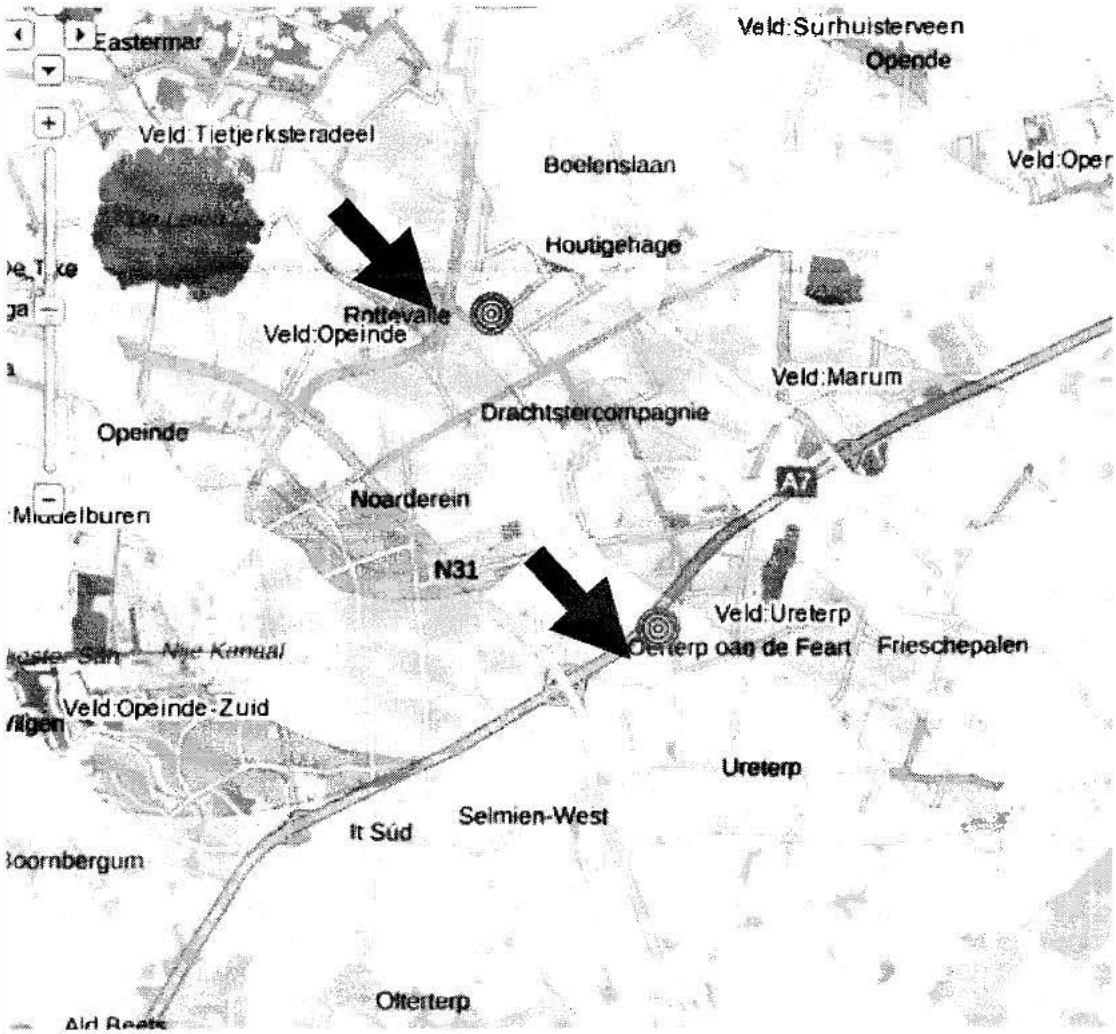
  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd.

Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

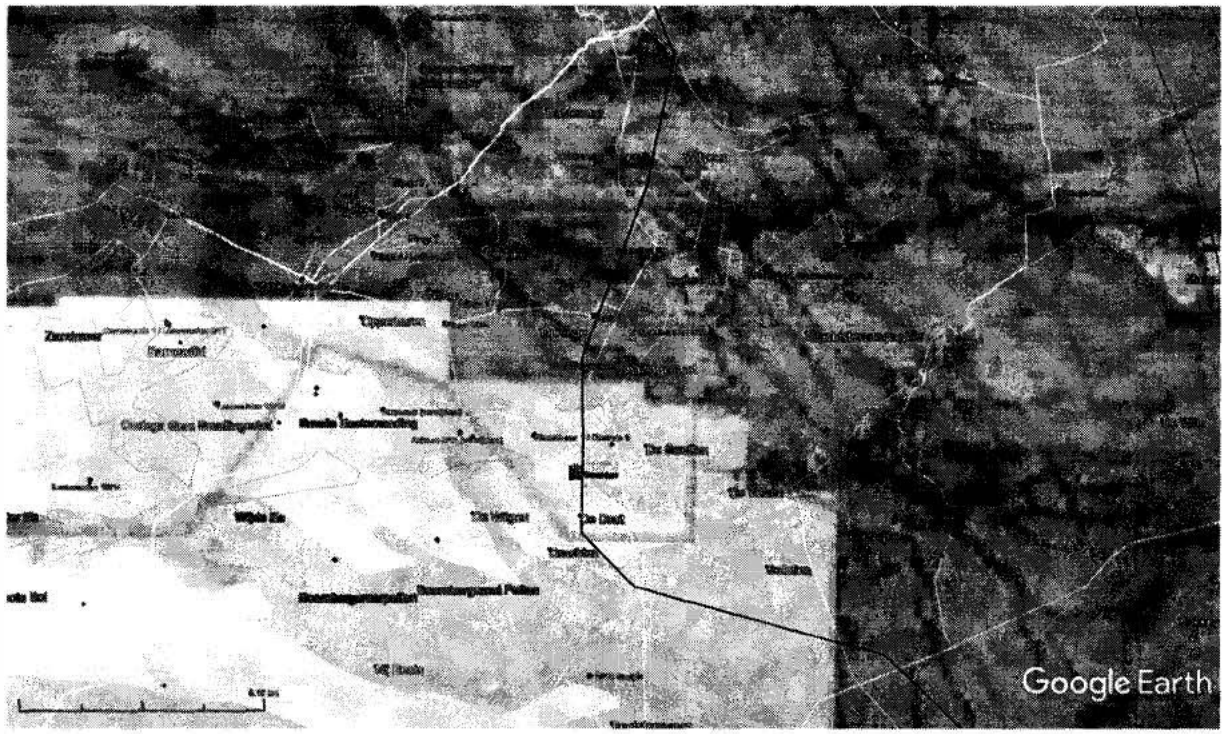
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid** en **Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken niet **verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

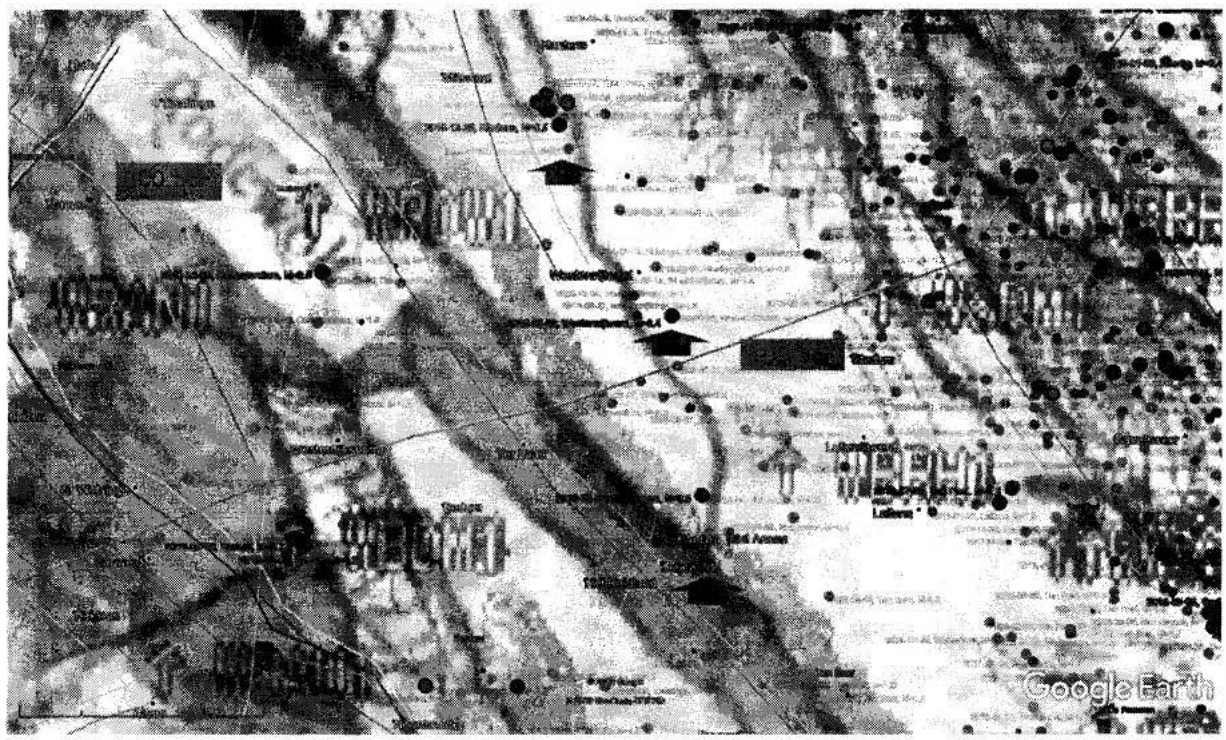
afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de

provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op 9 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt als gevolg van extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatieavonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces niet transparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Belang

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Daarnaast hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk-, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Motivering en argumenten

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere

ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.
- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere

termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

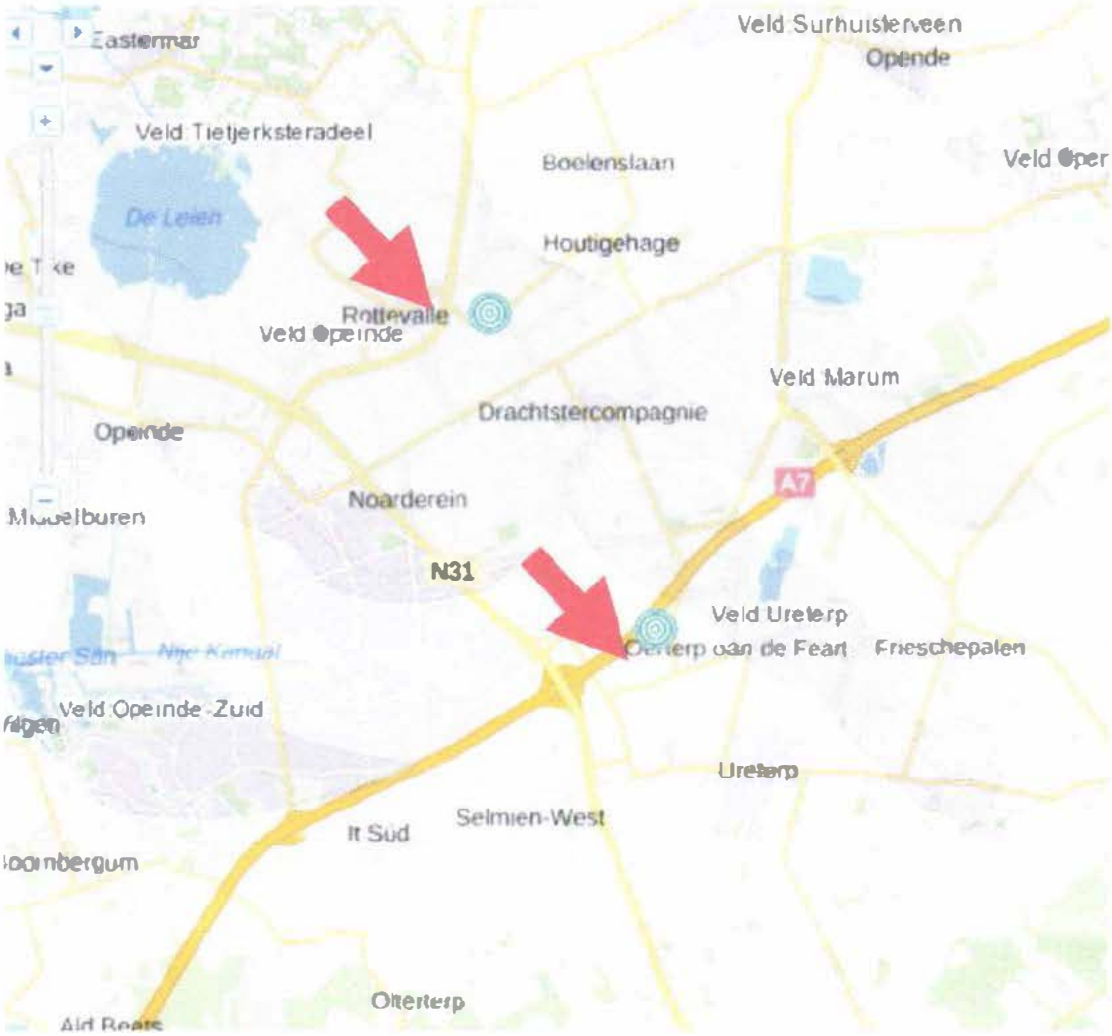
"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluitte vernietigen.

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele

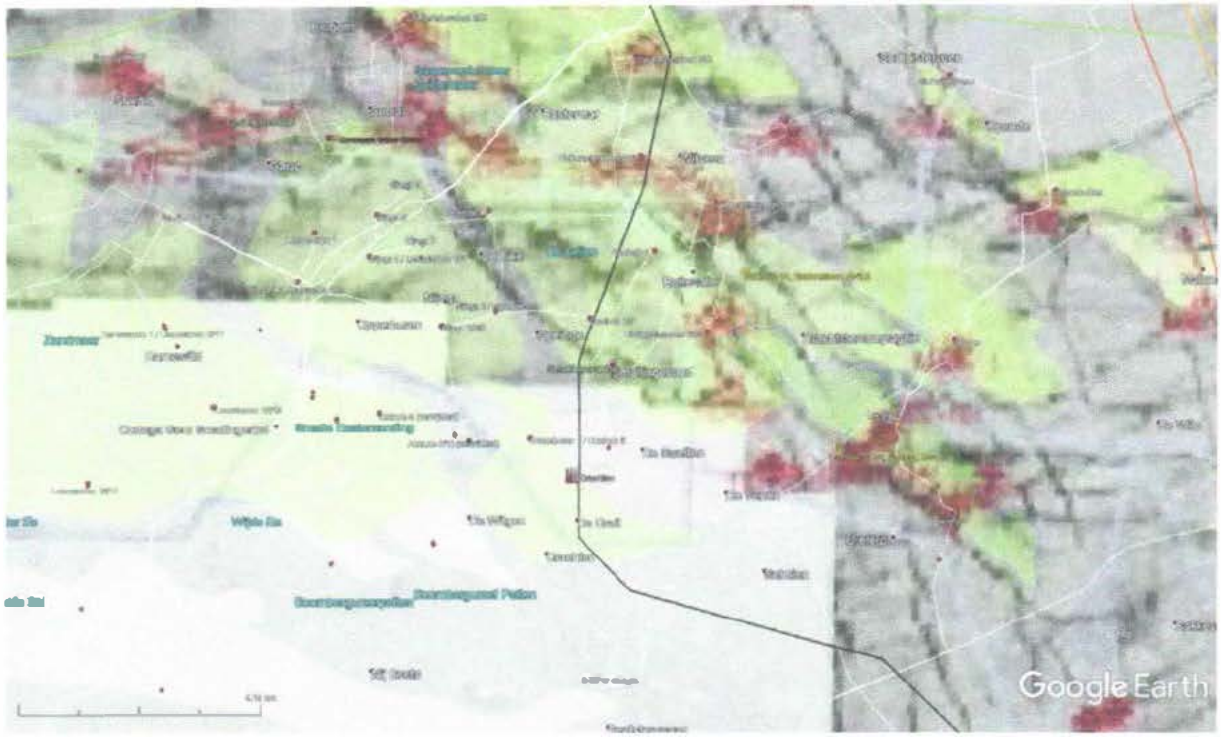
overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 20 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is.

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op circa 2 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Afsluitend

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

23/12/19

STAM ADVOCATEN

BEZOEKADRES
ENERGIESTRAAT 5C
1411 AN NAARDEN

POSTADRES
POSTBUS 5538
1410 EA NAARDEN

T +31 (0)88 00 48x 00
F +31 (0)88 00 484 01
INFO@STAM-ADVOCATEN.NL
WWW.STAM-ADVOCATEN.NL

KVK 65823532

PER AANGETEKENDE POST
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Datum	:	Naarden, 21 december 2019
Betreft	:	(20160032AFES)
Onze kenmerk	:	D102614
Uw kenmerk	:	Nog niet bekend
E-mail	:	
Bijlage(n)	:	Zienswijze

Geachte heer, mevrouw,

Namens cliënte, mevrouw , woonachtig aan de te Drachten, zend ik u hierbij als bijlage een zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V.. Ik verzoek u deze zienswijze in behandeling te nemen en wacht uw berichten dienaangaande af.

Hoogachtend,

Alle aan ons verstrekte opdrachten zijn onderworpen aan onze algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder ons dossiernummer. In deze voorwaarden is onder meer onze aansprakelijkheid beperkt tot het bedrag waarop onze beroepsaansprakelijkheidsverzekering in het betreffende geval aanspraak geeft.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten 21 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte minister,

Cliënte is als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Cliënte verzoekt uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Haar belang en haar motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als belanghebbende wenst cliënte onderstaand haar zienswijze kenbaar maken:

Juridisch kader

Deze zienswijze is gebaseerd op het volgende juridische kader: artikelen 34, 35 en 36 van de Mijnbouwwet en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit. In dat kader citeer ik als volgt

Artikel 35 mijnbouwwet bepaalt:
Het winningsplan bevat voor elk voorkomen binnen het vergunningsgebied ten minste een beschrijving van:
a. de verwachte hoeveelheid aanwezige delfstoffen en de ligging ervan;
b. het aanvangstijdstip en de duur van de winning;
c. de wijze van winning alsmede de daarmee verband houdende activiteiten;
d. de hoeveelheden jaarlijks te winnen delfstoffen;
e. de kosten op jaarbasis van het winnen van de delfstoffen;
f. de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging

Artikel 36 mijnbouwwet bepaalt:
Onze Minister kan zijn instemming met het opgestelde winningsplan slechts weigeren:
a. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen;
b. in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem...

(a) 2.
Onze Minister kan zijn instemming verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in het eerste lid.

(b) 3.
Onze Minister kan zijn instemming intrekken of de beperkingen en voorschriften wijzigen, indien dat gerechtvaardigd wordt door de in het eerste lid genoemde gronden.

Artikel 24 mijnbouwbesluit bepaalt:
Het winningsplan, bedoeld in artikel 34, eerste lid, van de wet voor de winning van koolwaterstoffen bevat:
a. een beschrijving van de verwachte hoeveelheid en de samenstelling van de aanwezige koolwaterstoffen, onderverdeeld naar reservoirlaag en reservoircompartiment;
b. een opgaaf van de gegevens met betrekking tot de structuur van het voorkomen, onderverdeeld naar reservoirlaag en reservoircompartiment, met bijbehorende geologische, geofysische en petrofysische studies en de daarbij gehanteerde onzekerheidsanalyses;
c. een beschrijving van de wijze van de winning;
d. een beschrijving van het mijnbouwwerk en de ligging ervan;
e. een opgaaf van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt;
f. een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van het maken van de boorgaten;
g. een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten;
h. een opgaaf van de plaats en wijze waarop de koolwaterstoffen in de verbuizing treden;
i. een opgaaf van de samenstelling en hoeveelheden van de stoffen, die jaarlijks onvermijdelijk bij de winning van koolwaterstoffen meekomen;
j. een opgaaf van de hoeveelheden gewonnen koolwaterstoffen die jaarlijks bij de winning wordt gebruikt, afgeblazen of afgefakkeld;
k. een opgaaf van de samenstelling en hoeveelheden delfstoffen en andere stoffen die jaarlijks bij de winning in de ondergrond worden teruggebracht;
l. een opgaaf van de jaarlijkse kosten van de winning, onderverdeeld in kosten voor investeringen, onderhoud, bedrijfvoering, en de kosten van het verlaten en verwijderen van mijnbouwwerken;
m. een kaart met daarop de contouren van de verwachte uiteindelijke mate van bodemdaling;
n. een overzicht met het verloop van de verwachte mate van bodemdaling in de tijd;
o. een opgaaf van de onzekerheid omtrent de verwachte mate van bodemdaling als bedoeld in de onderdelen m en n;
p. een risico-analyse omtrent bodemtrillingen als gevolg van de winning;
q. een beschrijving van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging;

r. een beschrijving van de maatregelen die worden genomen om bodembeweging te voorkomen of te beperken, en
s. een beschrijving van de maatregelen die worden genomen om schade door bodembeweging te voorkomen of te beperken.

(c) 2.
In het winningsplan, bedoeld in het eerste lid, wordt per onderdeel toegelicht welke overwegingen bij de gemaakte keuze van belang zijn geweest, voor zover relevant.

Gronden voor onthouden van instemming

a. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen;
b. in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem…

a) Planmatig beheer

Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

" Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via **het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

Namens cliënte, geef ik hierbij aan dat het boren van een nieuwe put niet kan worden gekenmerkt als een actualisatie van een bestaand winningsplan, maar dat het eerder voldoet aan de criteria van een nieuw winningsplan en in dat geval is er dus sprake van een procedurefout.

Daarnaast wordt ook aangegeven dat er vanuit bestaande putten naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag zal worden geboord. Dit is dus te kenmerken als een nieuw gebruik van bestaande putten en dient dus te worden gezien als een volledig nieuw winningsplan.

Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik, namens cliënte, de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

b) Schade

Om te bepalen of de gevraagde actualisatie schade zal veroorzaken dient eerst goed te worden bekeken of de aangeleverde informatie conform artikel 24 in het winningsplan de juiste informatie verschaft om in kaart te krijgen hoe de kwaliteit en bouwkundige status is van de huidige werken.

Een drietal van de genoemde putten in het winningsplan zijn daarom beoordeeld door een relevant toegeruste deskundige, de heer ing. .

Hij heeft hiervoor gebruik gemaakt van de geografische ligging van de gasvoorkomens op geografische basis en van de gegevens die bekend gemaakt zijn op www.nlog.nl. Met name daarvan heeft hij de volgende documenten en data beschouwd:

- Algemene data
- End of well reports
- Weekly Drilling reports
- Cement Bond Logs
- Productiedata
- Litostratigrafische gegevens
- Productie test gegevens

De bij dit winningsplan gebruikte putten zijn:

- Opeinde-03 (OPE-03)
- Middelburen-01 (MBN-01)
- Middelburen-02 (MBN-02)

Van de betreffende putten is op basis van de beschikbare data uit nlog bepaald of deze putten integer en veilig genoeg zijn om in te zetten conform het winningsplan.

Hij komt tot de volgende conclusie:

De putten OPE-03, MBN-01 en MBN-02 zijn niet geschikt om in te zetten in dit vigerende winningsplan. Om de put wel in te zetten is het noodzakelijk dat de afdichting (cementatie) van de put over het volledige traject van de put opnieuw gemeten wordt met de laatste technologische ontwikkelingen op het gebied van CBL of vergelijkbare technieken, waarbij de afdichting tussen cement en het boorgatmateriaal ook bepaald moet worden. Er zou tevens meer onderzoek verricht moeten worden naar het fenomeen waterproductie en aanwezigheid van lekpaden.

De heer stelt: "De integriteit van een put wordt aangetast door de mate van winning. De put en de afwerking met cement is onderhavig aan o.a. thermische effecten."

Nu vindt alleen voor aanleg van een put de relevante bouwkundige beoordeling plaats. Dit is onvoldoende.

De heer vervolgt: "Het is onmogelijk om de lekkage van delfstoffen of water te detecteren met de huidige meters. Ook de annulaire drukken en de alarmering op deze tussenruimtes van de verbuizingen geven geen mogelijkheid om de lekkage te monitoren. Daarom zal het pas bij het vrijkomen van thermogeen gas aan het maaiveld in de vorm van brand of explosie inzichtelijk worden.

Als er sprake is van lekkage van delfstoffen, dan heeft dat gevolgen voor een groot geografisch gebied, waarbij gas tijdens de weg naar het maaiveld de weg van de minste weerstand kiest en de put, zoals MBN-01 en MBN-02 gedevieerd zijn geboord.

Een voorbeeld van mijnbouwschade in Hutchinson Texas in 2002 heeft tot brand en explosie geleid op een afstand van 14 kilometer van het gasveld met zijn putten.

In de gemeente Smallingerland zijn in totaal 37 putten geboord. Alle putten zijn onderzocht en op basis van deze onderzoeken kan gesteld worden dat deze putten niet toe te passen zijn voor een winningsvergunning of winningsplan op basis van de individuele integriteit en veiligheid. Met name de lekkage van delfstoffen en waterproductie zijn directe aanleiding tot mijnbouwschade op termijn.

Mijnbouwschade beperkt zich niet tot schade door compactie van het reservoirgesteente, maar ook door schade ten gevolge van waterproductie en een onveilige uitvoering van de putafwerking.
Er is geen monitoringsysteem aanwezig, die lekkage van delfstoffen aantoonbaar maakt."

Op grond van bovenstaande verzoekt cliënte dan ook om een hoorzitting waarbij deze deskundige gehoord kan worden en cliënte de gelegenheid krijgt de technische onderbouwing van deze deskundige aan te leveren.

Ten aanzien van schade geeft het winningsplan weer dat er 42% kans op een beving van maximaal 2.8 op de schaal van Richter zal zijn. De heer heeft aangegeven dat de 42% ook makkelijk hoger kan worden omdat de compressabiliteitsfactor alleen maar naar beneden kan gaan waardoor de kans op een dergelijke beving alleen maar kan toenemen. Op geen enkele wijze kan nu onderbouwd worden dat het percentage van 42%, dat overigens al hoog te noemen is, te kenmerken is als de maximale waarde.

Uw ministerie concludeert dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen zijn ingedeeld in de laagste risicocategorie (categorie I) volgens de SRA en de kans op schade door bodembeweging klein is. Echter 80% van alle bevingen in Groningen waren 2.8 of kleiner. Het schade-expertbureau dat wordt ingeschakeld in Groningen heeft een interne richtlijn waaruit volgt dat de ondergrond in Groningen, die niet heel veel verschilt van Friesland ten aanzien van het doorwerken van bevingen, Friesland nog wat gevoeliger is gezien het feit dat de gasvelden dichter op het maaiveld (1 kilometer verschil) liggen en er meer veengebieden zijn, dat bij een beving van 1,8 – 2,0 op de schaal van Richter de meeste woningen schade zullen hebben. De heer kan deze conclusie nader onderbouwen als deskundige.

Cliënte meldt dat de overheid met twee maten meet. Immers bij aanleg van de snelweg A9 bij Badhoevedorp/Holendrecht betaalt de overheid voor alle woningen in de nabije omgeving een 0-meting voor uitvoering van de werkzaamheden en een meting na afloop van de werkzaamheden, aangezien er zal worden geheid en damwanden zullen worden geplaatst, Dit maakt duidelijk wat de schade is bij de betrokken burgers. Waarom doet de overheid dit nu niet? Het argument dat dit hoop zal geven aan burgers dat hun schade zal worden vergoed is echt onvoldoende om dit achterwege te laten. Cliënte wil gezien het grote risico dat haar

woning loopt, bij bekrachtiging van het instemmingsbesluit, dat uw minister bepaalt dat haar woning een relevante 0-meting krijgt.

Daarbij is duidelijk dat het winningsplan nu niet in lijn is met de verplichting van de overheid, die volgt uit de uitspraak van De Hoge Raad in de Urgenda zaak, namelijk haar verplichting om de uitstoot van CO2 eind 2020 minstens 25 procent te reduceren ten opzichte van 1990 om te voldoen aan haar verplichtingen uit de artikelen 2 (recht op leven) en 8 (eerbiediging van gezinsleven) EVRM. Immers het gas uit Groningen is laag-calorisch en het gas uit Friesland is hoog-calorisch waardoor er stikstof toegevoegd moet worden na winning wat bij verbranding extra zal bijdragen aan de huidige stikstofproblematiek. Ook kan de aangevoerde deskundige nader aangeven waarom de methodiek die Vermilion gebruikt problemen met zich meebrengt. Immers Vermilion doet niets aan compensatie van drukverlies wat schade (bevingen en compactievergroting) veroorzaakt. Dit is op te lossen door moderne technieken, waardoor er milieuwinsten zijn te behalen alsmede de productie van gas te verhogen en mogelijk ook direct om te zetten in elektra.

En tot slot is van belang dat de heer onderbouwd duidelijk kan maken waarom de adviezen van TNO en de andere gevraagde instanties niet adequaat zijn. Immers deze instanties beoordelen niet de berekening van Vermillion maar kijken alleen na of het juiste model is gebruikt. De conclusie van uw ministerie dat de gaswinning door Vermilion een zeer beperkte bodemdaling en weinig schade zal veroorzaken is dus niet terecht. Daarvoor dient de berekening te worden beoordeeld op de inhoud.

Ter informatie nog het volgende:

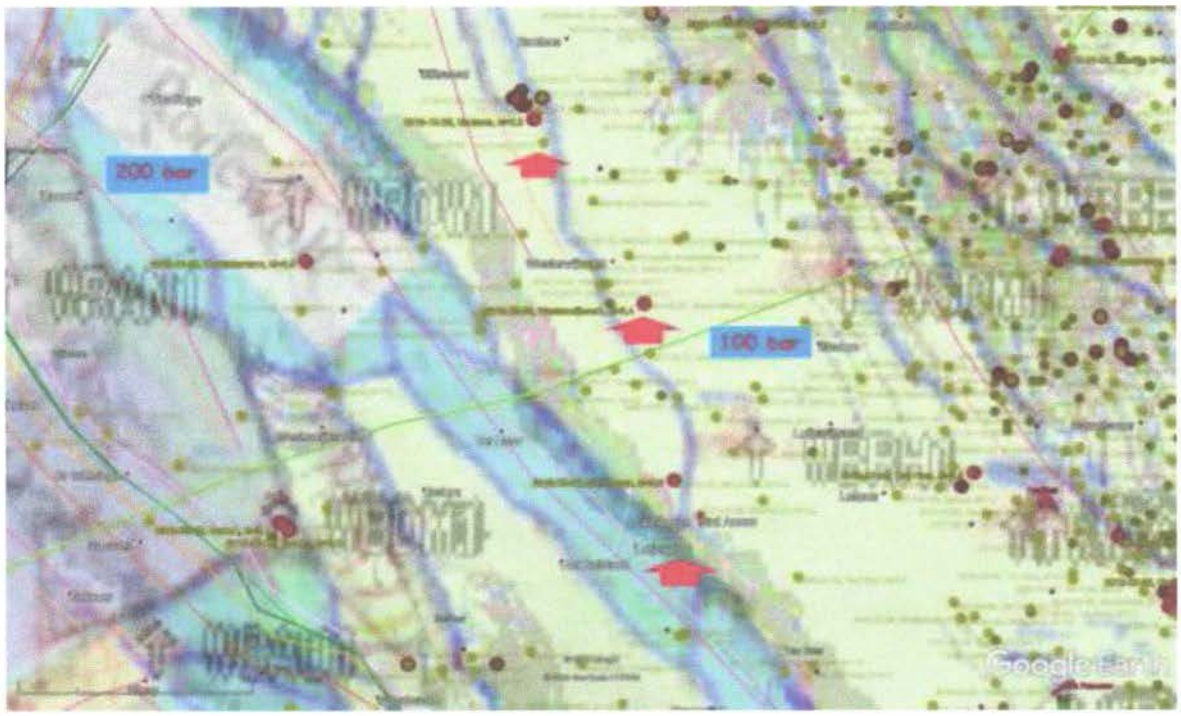
Er is duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3 op de volgende bladzijde). De heer kan uitleggen waarom gaswinning kort op een breuklijn vergrote risico's op schade door beweging van de bodem met zich mee brengt.

Wat er gebeurd is in de provincie Groningen, de maatschappelijke opstand die geculmineerd is in een optreden van Freek de Jonge, zou voor de wetgever reden moeten zijn om de vigerende wetgeving ten aanzien van het winnen van gas aan te passen. Hiertoe lopen op dit moment wel initiatieven, maar uw ministerie neemt hierop geen voorschot. Dat is onbegrijpelijk, immers een democratie bestaat bij gratie van het burgerlijk draagvlak. De gehele gemeenteraad van Smallingerland was tegen het voortzetten van deze gaswinning. Er zijn meerdere bijeenkomsten van burgers geweest met de bedoeling zienswijzen in te dienen. Het omzetten van uw conceptbesluit in een definitief besluit zonder recht te doen aan de ontstane onrust en onzekerheid zal mogelijk leiden tot nadere acties. Immers er zal schade ontstaan en de vraag is of het voorzetten van deze boringen proportioneel is. Immers er zijn andere mogelijkheden. Er kan worden geboord op zee of gas worden ingekocht. Smallingerland is reeds de meest beboorde gemeente van Nederland. Het wordt tijd dat de bodem weer met rust wordt gelaten. Tenzij geborgd kan worden dat de winning geen schade zal veroorzaken aan eigendommen, milieu of inbreuk zal maken op het recht tot het wonen in een veilige omgeving, zeker nu onze deskundige hiervoor een mogelijke techniek heeft

benoemd. Denk hierbij ook aan de relevante artikelen uit de Urgenda zaak: de artikelen 2 (recht op leven) en 8 (eerbiediging van gezinsleven) EVRM.

2 ondergrond westelijk van afbeelding Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Stellen van nadere voorwaarden

De heer zal daarnaast ook nog ingaan op het beleid bij schadevaststelling. Vermilion zal standaard de causaliteit tussen bevingen en schade's betwisten. Immers op dit moment geldt nog altijd de gewone bewijslast, namelijk dat degene die schade heeft, de burger in dit geval dus, dient te stellen en mogelijk te bewijzen dat de benodigde causaliteit aanwezig is. In de stad Groningen is inmiddels deze bewijslast omgedraaid en komen te liggen bij de NAM. Cliënte begrijpt dat u stelt dat de vigerende regelgeving niet ziet op het beleid bij schadevaststelling, maar dat neemt niet weg dat u in uw rol als wetgever, nu er zeer grote terechte zorgen zijn bij de bevolking niet gebruik kunt maken van uw recht zoals opgenomen in artikel 36 mijnbouwwet lid 2, indien u uw conceptbesluit definitief wenst te maken. Immers dat zou zorgen voor het wegnemen van een groot deel van de maatschappelijke onrust indien u ook bij dit plan als voorschrift de omgekeerde bewijslast zou voorschrijven. Dit op basis van het feit dat er, anders dan de uitgebrachte adviezen, die een inhoudelijke toetsing ontberen van de stellingen van Vermilion, wel een grote kans is op schade aan gebouwen.

Onvolledig winningsplan, ontbrekende aspecten

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen en op 200 meter van de woning van cliënte een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Zoals hierboven reeds gesteld heeft Vermilion aangegeven dat er 42% kans is op bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik, namens cliënte, dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse.

Daarnaast is in het winningsplan niet uitgebreid ingegaan op de geschiktheid van het gebied nu dit een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling betreft. Ook het feit dat de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen is niet meegenomen hierin. Deze cumulatieve effecten dienen voldoende inzichtelijk te worden gemaakt en de risico's van die

cumulatieve effecten moeten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn in het winningsplan onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar winbron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol zou moeten krijgen. In het winningsplan wordt niet aangegeven wat de effecten hiervan zijn.

Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken.

In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als

het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Namens cliënte stel ik vast dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt.

Namens cliënte, verzoek ik de minister om de risico's in samenhang te beoordelen, en dus nieuwe adviezen in te winnen en daarom op dit moment niet in te stemmen met dit winningsplan.

Conclusie

De putten OPE-03, MBN-01 en MBN-02 zijn niet geschikt om in te zetten in dit vigerende winningsplan. Geen van de andere putten is onderzocht omdat dit winningsplan naar voren is gebracht als een actualisatie en niet als een nieuw winningsplan, wat juister zou zijn.

Er zal schade ontstaan als gevolg van beweging van de bodem nu er 42% kans is op een beving van maximaal 2.8 op de schaal van Richter. Dat dit zelfs nog hoger kan worden, kan de door cliënte voorgedragen deskundige hard maken. Daarnaast zorgt het continue karakter van seismische activiteit voor bodemdaling en, ook na insluiting van putten, nog voor het oplopen van schade.

De woning van cliënte staat 1,1 km van een breuklijn af. Het is algemeen bekend dat er geen gas gewonnen mag worden in de nabijheid van een breuklijn omdat dit grote kans op schade geeft. Daarnaast staat de woning van cliënte op betonnen paddenstoelen in veengebied. Dit op zichzelf vergroot de kans op schade.

Het winningsplan is niet proportioneel. Er zijn andere minder belastende manieren om in de behoefte van gas te voorzien zoals boren op zee of inkopen van gas. Daarnaast kan door het gebruikmaken van nieuwe technieken de gaswinning veel veiliger worden en veel meer opbrengst genereren aldus de heer

Cliënte doet dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen**

(kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roept zij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen.

Mocht u toch voornemens zijn het instemmingsbesluit te bekrachtigen, dan verzoekt zij u eerst nader onderzoek te gelasten naar de inhoudelijke berekeningen van Vermilion en dit inzichtelijk te maken, en daarna voorwaarden te stellen aan het besluit ten aanzien van de kwaliteit van de te gebruiken putten, om de milieurisico's te beperken, alsmede te bepalen dat de bewijslast voor schade wordt omgedraaid zoals nu in de stad Groningen is gebeurd. Daarnaast verzoekt zij om vaststelling van een nulmeting vooraf van haar woning gezien de grote kwetsbaarheid aangezien deze woning op betonnen paddenstoelen in het veen staat en in het risicogebied ligt bij de breuklijn.

Namens mijn cliente ,

Deze zaak wordt behandeld door:

Stam Advocaten
Postbus 5538
1410EA NAARDEN
T: (088) 00 484 00
F: (088) 00 484 01

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten / 18 December 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018). Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben sinds een jaar inwoner (Nieuwbouw wijk) van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Als laatste wil ik benadrukken dat ik als hard werkende inwoner al mijn spaargeld in mijn nieuwe woning heb gestopt(Net zoals al mijn buren) en nu komt u met dit ongelooflijke slechte nieuws, Wat zeker niet bevorderlijk is voor mijn toekomst(Huis) en die van deze wijk.

Handtekening:

Naam:

STAM ADVOCATEN

BEZOEKADRES
ENERGIESTRAAT 5C
1411 AN NAARDEN

POSTADRES
POSTBUS 5538
1410 EA NAARDEN

T +31 (0)88 00 484 00
F +31 (0)88 00 484 01
INFO@STAM-ADVOCATEN.NL
WWW.STAM-ADVOCATEN.NL

KVK 65823532

27 DEC 2019

PER AANGETEKENDE POST
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Datum	:	Naarden, 21 december 2019
Betreft	:	(20160032AFES)
Onze kenmerk	:	D102614
Uw kenmerk	:	Nog niet bekend
E-mail	:	
Bijlage(n)	:	Zienswijze

Geachte heer, mevrouw,

Namens cliënte, mevrouw , woonachtig aan de , zend ik u hierbij als bijlage een zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V.. Ik verzoek u deze zienswijze in behandeling te nemen en wacht uw berichten dienaangaande af.

Hoogachtend,

Alle aan ons verstrekte opdrachten zijn onderworpen aan onze algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder ons dossiernummer. In deze voorwaarden is onder meer onze aansprakelijkheid bepeikt tot het bedrag waarop onze beroepsaansprakelijkheidsverzekering in het betreffende geval aanspraak geeft.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 21 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte minister,

Cliënte is als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Cliënte verzoekt uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Haar belang en haar motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als belanghebbende wenst cliënte onderstaand haar zienswijze kenbaar maken:

Juridisch kader

Deze zienswijze is gebaseerd op het volgende juridische kader: artikelen 34, 35 en 36 van de Mijnbouwwet en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit. In dat kader citeer ik als volgt

Artikel 35 mijnbouwwet bepaalt:
Het winningsplan bevat voor elk voorkomen binnen het vergunningsgebied ten minste een beschrijving van:
a. de verwachte hoeveelheid aanwezige delfstoffen en de ligging ervan;
b. het aanvangstijdstip en de duur van de winning;
c. de wijze van winning alsmede de daarmee verband houdende activiteiten;
d. de hoeveelheden jaarlijks te winnen delfstoffen;
e. de kosten op jaarbasis van het winnen van de delfstoffen;
f. de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging

Artikel 36 mijnbouwwet bepaalt:
Onze Minister kan zijn instemming met het opgestelde winningsplan slechts weigeren:
a. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen;
b. in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem…

(a) 2.
Onze Minister kan zijn instemming verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in het eerste lid.

(b) 3.
Onze Minister kan zijn instemming intrekken of de beperkingen en voorschriften wijzigen, indien dat gerechtvaardigd wordt door de in het eerste lid genoemde gronden.

Artikel 24 mijnbouwbesluit bepaalt:
Het winningsplan, bedoeld in artikel 34, eerste lid, van de wet voor de winning van koolwaterstoffen bevat:
a. een beschrijving van de verwachte hoeveelheid en de samenstelling van de aanwezige koolwaterstoffen, onderverdeeld naar reservoirlaag en reservoircompartiment;
b. een opgaaf van de gegevens met betrekking tot de structuur van het voorkomen, onderverdeeld naar reservoirlaag en reservoircompartiment, met bijbehorende geologische, geofysische en petrofysische studies en de daarbij gehanteerde onzekerheidsanalyses;
c. een beschrijving van de wijze van de winning;
d. een beschrijving van het mijnbouwwerk en de ligging ervan;
e. een opgaaf van het aantal boorgaten dat bij de winning wordt gebruikt;
f. een opgaaf van de volgorde en het tijdsbestek van het maken van de boorgaten;
g. een opgaaf van de ligging, lengte en diameter van de verbuizing van de boorgaten;
h. een opgaaf van de plaats en wijze waarop de koolwaterstoffen in de verbuizing treden;
i. een opgaaf van de samenstelling en hoeveelheden van de stoffen, die jaarlijks onvermijdelijk bij de winning van koolwaterstoffen meekomen;
j. een opgaaf van de hoeveelheden gewonnen koolwaterstoffen die jaarlijks bij de winning wordt gebruikt, afgeblazen of afgefakkeld;
k. een opgaaf van de samenstelling en hoeveelheden delfstoffen en andere stoffen die jaarlijks bij de winning in de ondergrond worden teruggebracht;
l. een opgaaf van de jaarlijkse kosten van de winning, onderverdeeld in kosten voor investeringen, onderhoud, bedrijfvoering, en de kosten van het verlaten en verwijderen van mijnbouwwerken;
m. een kaart met daarop de contouren van de verwachte uiteindelijke mate van bodemdaling;
n. een overzicht met het verloop van de verwachte mate van bodemdaling in de tijd;
o. een opgaaf van de onzekerheid omtrent de verwachte mate van bodemdaling als bedoeld in de onderdelen m en n;
p. een risico-analyse omtrent bodemtrillingen als gevolg van de winning;
q. een beschrijving van de mogelijke omvang en verwachte aard van de schade door bodembeweging;

r. een beschrijving van de maatregelen die worden genomen om bodembeweging te voorkomen of te beperken, en
s. een beschrijving van de maatregelen die worden genomen om schade door bodembeweging te voorkomen of te beperken.

(c) 2.
In het winningsplan, bedoeld in het eerste lid, wordt per onderdeel toegelicht welke overwegingen bij de gemaakte keuze van belang zijn geweest, voor zover relevant.

Gronden voor onthouden van instemming

a. in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen;
b. in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem…

a) Planmatig beheer

Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

" Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

Namens cliënte, geef ik hierbij aan dat het boren van een nieuwe put niet kan worden gekenmerkt als een actualisatie van een bestaand winningsplan, maar dat het eerder voldoet aan de criteria van een nieuw winningsplan en in dat geval is er dus sprake van een procedurefout.

Daarnaast wordt ook aangegeven dat er vanuit bestaande putten naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag zal worden geboord. Dit is dus te kenmerken als een nieuw gebruik van bestaande putten en dient dus te worden gezien als een volledig nieuw winningsplan.

Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik, namens cliënte, de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

b) Schade

Om te bepalen of de gevraagde actualisatie schade zal veroorzaken dient eerst goed te worden bekeken of de aangeleverde informatie conform artikel 24 in het winningsplan de juiste informatie verschaft om in kaart te krijgen hoe de kwaliteit en bouwkundige status is van de huidige werken.

Een drietal van de genoemde putten in het winningsplan zijn daarom beoordeeld door een relevant toegeruste deskundige, de heer ing. .

Hij heeft hiervoor gebruik gemaakt van de geografische ligging van de gasvoorkomens op geografische basis en van de gegevens die bekend gemaakt zijn op www.nlog.nl. Met name daarvan heeft hij de volgende documenten en data beschouwd:

- Algemene data
- End of well reports
- Weekly Drilling reports
- Cement Bond Logs
- Productiedata
- Litostratigrafische gegevens
- Productie test gegevens

De bij dit winningsplan gebruikte putten zijn:

- Opeinde-03 (OPE-03)
- Middelburen-01 (MBN-01)
- Middelburen-02 (MBN-02)

Van de betreffende putten is op basis van de beschikbare data uit nlog bepaald of deze putten integer en veilig genoeg zijn om in te zetten conform het winningsplan.

Hij komt tot de volgende conclusie:

De putten OPE-03, MBN-01 en MBN-02 zijn niet geschikt om in te zetten in dit vigerende winningsplan. Om de put wel in te zetten is het noodzakelijk dat de afdichting (cementatie) van de put over het volledige traject van de put opnieuw gemeten wordt met de laatste technologische ontwikkelingen op het gebied van CBL of vergelijkbare technieken, waarbij de afdichting tussen cement en het boorgatmateriaal ook bepaald moet worden. Er zou tevens meer onderzoek verricht moeten worden naar het fenomeen waterproductie en aanwezigheid van lekpaden.

De heer stelt: "De integriteit van een put wordt aangetast door de mate van winning. De put en de afwerking met cement is onderhavig aan o.a. thermische effecten."

Nu vindt alleen voor aanleg van een put de relevante bouwkundige beoordeling plaats. Dit is onvoldoende.

De heer vervolgt: "Het is onmogelijk om de lekkage van de fstoffen of water te detecteren met de huidige meters. Ook de annulaire drukken en de alarmering op deze tussenruimtes van de verbuizingen geven geen mogelijkheid om de lekkage te monitoren. Daarom za het pas bij het vrijkomen van thermogeen gas aan het maaiveld in de vorm van brand of explosie inzichtelijk worden.

Als er sprake is van lekkage van delfstoffen, dan heeft dat gevolgen voor een groot geografisch gebied, waarbij gas tijdens de weg naar het maaiveld de weg van de minste weerstand kiest en de put, zoals MBN-01 en MBN-02 gedevieerd zijn geboord.

Een voorbeeld van mijnbouwschade in Hutchinson Texas in 2002 heeft tot brand en explosie geleid op een afstand van 14 kilometer van het gasveld met zijn putten.

In de gemeente Smallingerland zijn in totaal 37 putten geboord. Alle putten zijn onderzocht en op basis van deze onderzoeken kan gesteld worden dat deze putten niet toe te passen zijn voor een winningsvergunning of winningsplan op basis van de individuele integriteit en veiligheid. Met name de lekkage van delfstoffen en waterproductie zijn directe aanleiding tot mijnbouwschade op termijn.

Mijnbouwschade beperkt zich niet tot schade door compactie van het reservoirgesteente, maar ook door schade ten gevolge van waterproductie en een onveilige uitvoering van de putafwerking.
Er is geen monitoringsysteem aanwezig, die lekkage van delfstoffen aantoonbaar maakt."

Op grond van bovenstaande verzoekt cliënte dan ook om een hoorzitting waarbij deze deskundige gehoord kan worden en cliënte de gelegenheid krijgt de technische onderbouwing van deze deskundige aan te leveren.

Ten aanzien van schade geeft het winningsplan weer dat er 42% kans op een beving van maximaal 2.8 op de schaal van Richter zal zijn. De heer heeft aangegeven dat de 42% ook makkelijk hoger kan worden omdat de compressabiliteitsfactor alleen maar naar beneden kan gaan waardoor de kans op een dergelijke beving alleen maar kan toenemen. Op geen enkele wijze kan nu onderbouwd worden dat het percentage van 42%, dat overigens al hoog te noemen is, te kenmerken is als de maximale waarde.

Uw ministerie concludeert dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen zijn ingedeeld in de laagste risicocategorie (categorie 1) volgens de SRA en de kans op schade door bodembeweging klein is. Echter 80% van alle bevingen in Groningen waren 2.8 of kleiner. Het schade-expertbureau dat wordt ingeschakeld in Groningen heeft een interne richtlijn waaruit volgt dat de ondergrond in Groningen, die niet heel veel verschilt van Friesland ten aanzien van het doorwerken van bevingen, Friesland nog wat gevoeliger is gezien het feit dat de gasvelden dichter op het maaiveld (1 kilometer verschil) liggen en er meer veengebieden zijn, dat bij een beving van 1,8 – 2,0 op de schaal van Richter de meeste woningen schade zullen hebben. De heer kan deze conclusie nader onderbouwen als deskundige.

Cliënte meldt dat de overheid met twee maten meet. Immers bij aanleg van de snelweg A9 bij Badhoevedorp/Holendrecht betaalt de overheid voor alle woningen in de nabije omgeving een 0-meting voor uitvoering van de werkzaamheden en een meting na afloop van de werkzaamheden, aangezien er zal worden geheid en damwanden zullen worden geplaatst, Dit maakt duidelijk wat de schade is bij de betrokken burgers. Waarom doet de overheid dit nu niet? Het argument dat dit hoop zal geven aan burgers dat hun schade zal worden vergoed is echt onvoldoende om dit achterwege te laten. Cliënte wil gezien het grote risico dat haar

woning loopt, bij bekrachtiging van het instemmingsbesluit, dat uw minister bepaalt dat haar woning een relevante 0-meting krijgt.

Daarbij is duidelijk dat het winningsplan nu niet in lijn is met de verplichting van de overheid, die volgt uit de uitspraak van De Hoge Raad in de Urgenda zaak, namelijk haar verplichting om de uitstoot van CO2 eind 2020 minstens 25 procent te reduceren ten opzichte van 1990 om te voldoen aan haar verplichtingen uit de artikelen 2 (recht op leven) en 8 (eerbiediging van gezinsleven) EVRM. Immers het gas uit Groningen is laag-calorisch en het gas uit Friesland is hoog-calorisch waardoor er stikstof toegevoegd moet worden na winning wat bij verbranding extra zal bijdragen aan de huidige stikstofproblematiek. Ook kan de aangevoerde deskundige nader aangeven waarom de methodiek die Vermilion gebruikt problemen met zich meebrengt. Immers Vermilion doet niets aan compensatie van drukverlies wat schade (bevingen en compactievergroting) veroorzaakt. Dit is op te lossen door moderne technieken, waardoor er milieuwinsten zijn te behalen alsmede de productie van gas te verhogen en mogelijk ook direct om te zetten in elektra.

En tot slot is van belang dat de heer onderbouwd duidelijk kan maken waarom de adviezen van TNO en de andere gevraagde instanties niet adequaat zijn. Immers deze instanties beoordelen niet de berekening van Vermillion maar kijken alleen na of het juiste model is gebruikt. De conclusie van uw ministerie dat de gaswinning door Vermilion een zeer beperkte bodemdaling en weinig schade zal veroorzaken is dus niet terecht. Daarvoor dient de berekening te worden beoordeeld op de inhoud.

Ter informatie nog het volgende:

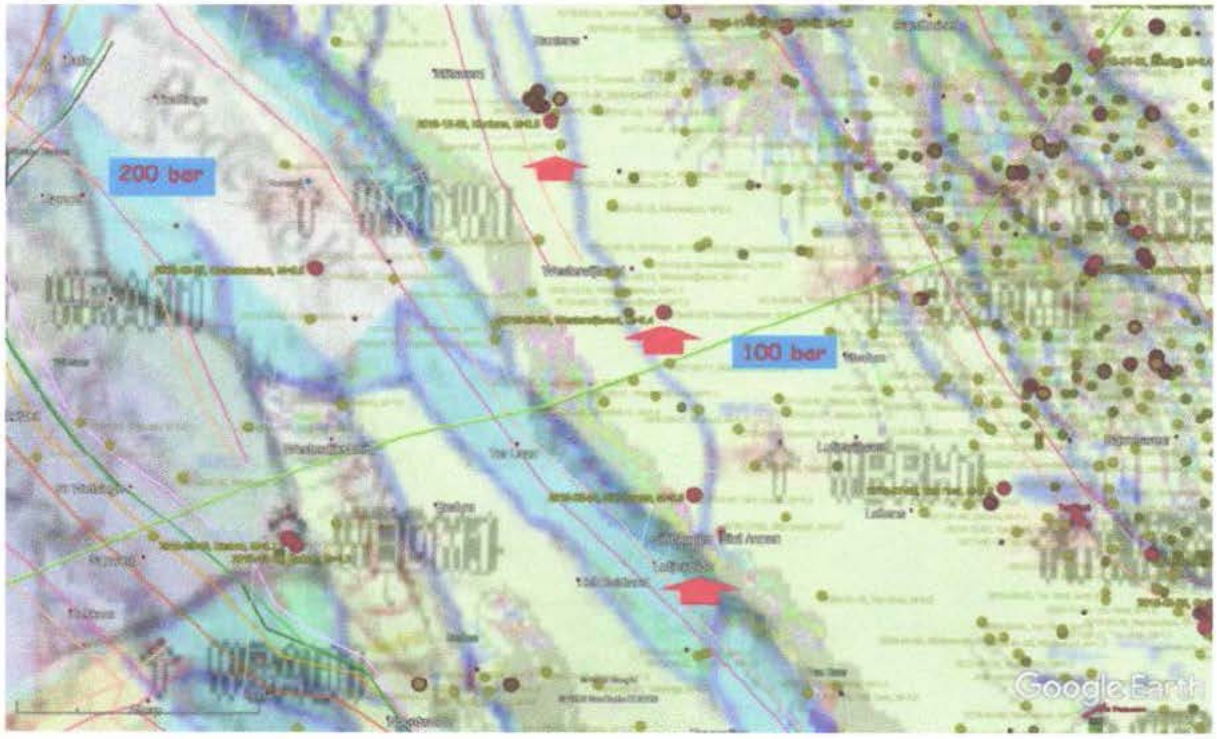
Er is duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3 op de volgende bladzijde). De heer Wigger kan uitleggen waarom gaswinning kort op een breuklijn vergrote risico's op schade door beweging van de bodem met zich mee brengt.

Wat er gebeurd is in de provincie Groningen, de maatschappelijke opstand die geculmineerd is in een optreden van Freek de Jonge, zou voor de wetgever reden moeten zijn om de vigerende wetgeving ten aanzien van het winnen van gas aan te passen. Hiertoe lopen op dit moment wel initiatieven, maar uw ministerie neemt hierop geen voorschot. Dat is onbegrijpelijk, immers een democratie bestaat bij gratie van het burgerlijk draagvlak. De gehele gemeenteraad van Smallingerland was tegen het voortzetten van deze gaswinning. Er zijn meerdere bijeenkomsten van burgers geweest met de bedoeling zienswijzen in te dienen. Het omzetten van uw conceptbesluit in een definitief besluit zonder recht te doen aan de ontstane onrust en onzekerheid zal mogelijk leiden tot nadere acties. Immers er zal schade ontstaan en de vraag is of het voorzetten van deze boringen proportioneel is. Immers er zijn andere mogelijkheden. Er kan worden geboord op zee of gas worden ingekocht. Smallingerland is reeds de meest beboorde gemeente van Nederland. Het wordt tijd dat de bodem weer met rust wordt gelaten. Tenzij geborgd kan worden dat de winning geen schade zal veroorzaken aan eigendommen, milieu of inbreuk zal maken op het recht tot het wonen in een veilige omgeving, zeker nu onze deskundige hiervoor een mogelijke techniek heeft

benoemd. Denk hierbij ook aan de relevante artikelen uit de Urgenda zaak: de artikelen 2 (recht op leven) en 8 (eerbiediging van gezinsleven) EVRM.

2 ondergrond westelijk van afbeelding Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Stellen van nadere voorwaarden

De heer zal daarnaast ook nog ingaan op het beleid bij schadevaststelling. Vermilion zal standaard de causaliteit tussen bevingen en schade's betwisten. Immers op dit moment geldt nog altijd de gewone bewijslast, namelijk dat degene die schade heeft, de burger in dit geval dus, dient te stellen en mogelijk te bewijzen dat de benodigde causaliteit aanwezig is. In de stad Groningen is inmiddels deze bewijslast omgedraaid en komen te liggen bij de NAM. Cliënte begrijpt dat u stelt dat de vigerende regelgeving niet ziet op het beleid bij schadevaststelling, maar dat neemt niet weg dat u in uw rol als wetgever, nu er zeer grote terechte zorgen zijn bij de bevolking niet gebruik kunt maken van uw recht zoals opgenomen in artikel 36 mijnbouwwet lid 2, indien u uw conceptbesluit definitief wenst te maken. Immers dat zou zorgen voor het wegnemen van een groot deel van de maatschappelijke onrust indien u ook bij dit plan als voorschrift de omgekeerde bewijslast zou voorschrijven. Dit op basis van het feit dat er, anders dan de uitgebrachte adviezen, die een inhoudelijke toetsing ontberen van de stellingen van Vermilion, wel een grote kans is op schade aan gebouwen.

Onvolledig winningsplan, ontbrekende aspecten

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen en op 200 meter van de woning van cliënte een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Zoals hierboven reeds gesteld heeft Vermilion aangegeven dat er 42% kans is op bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik, namens cliënte, dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse.

Daarnaast is in het winningsplan niet uitgebreid ingegaan op de geschiktheid van het gebied nu dit een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling betreft. Ook het feit dat de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen is niet meegenomen hierin. Deze cumulatieve effecten dienen voldoende inzichtelijk te worden gemaakt en de risico's van die

cumulatieve effecten moeten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn in het winningsplan onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar winbron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol zou moeten krijgen. In het winningsplan wordt niet aangegeven wat de effecten hiervan zijn.

Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken.

In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als

het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Namens cliënte stel ik vast dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt.

Namens cliënte, verzoek ik de minister om de risico's in samenhang te beoordelen, en dus nieuwe adviezen in te winnen en daarom op dit moment niet in te stemmen met dit winningsplan.

Conclusie

De putten OPE-03, MBN-01 en MBN-02 zijn niet geschikt om in te zetten in dit vigerende winningsplan. Geen van de andere putten is onderzocht omdat dit winningsplan naar voren is gebracht als een actualisatie en niet als een nieuw winningsplan, wat juister zou zijn.

Er zal schade ontstaan als gevolg van beweging van de bodem nu er 42% kans is op een beving van maximaal 2.8 op de schaal van Richter. Dat dit zelfs nog hoger kan worden, kan de door cliënte voorgedragen deskundige hard maken. Daarnaast zorgt het continue karakter van seismische activiteit voor bodemdaling en, ook na insluiting van putten, nog voor het oplopen van schade.

De woning van cliënte staat 1,1 km van een breuklijn af. Het is algemeen bekend dat er geen gas gewonnen mag worden in de nabijheid van een breuklijn omdat dit grote kans op schade geeft. Daarnaast staat de woning van cliënte op betonnen paddenstoelen in veengebied. Dit op zichzelf vergroot de kans op schade.

Het winningsplan is niet proportioneel. Er zijn andere minder belastende manieren om in de behoefte van gas te voorzien zoals boren op zee of inkopen van gas. Daarnaast kan door het gebruikmaken van nieuwe technieken de gaswinning veel veiliger worden en veel meer opbrengst genereren aldus de heer

Cliënte doet dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen**

(kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roept zij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen.

Mocht u toch voornemens zijn het instemmingsbesluit te bekrachtigen, dan verzoekt zij u eerst nader onderzoek te gelasten naar de inhoudelijke berekeningen van Vermilion en dit inzichtelijk te maken, en daarna voorwaarden te stellen aan het besluit ten aanzien van de kwaliteit van de te gebruiken putten, om de milieurisico's te beperken, alsmede te bepalen dat de bewijslast voor schade wordt omgedraaid zoals nu in de stad Groningen is gebeurd. Daarnaast verzoekt zij om vaststelling van een nulmeting vooraf van haar woning gezien de grote kwetsbaarheid aangezien deze woning op betonnen paddenstoelen in het veen staat en in het risicogebied ligt bij de breuklijn.

Namens mijn cliente ,

Deze zaak wordt behandeld door:

Stam Advocaten
Postbus 5538
1410EA NAARDEN
T: (088) 00 484 00
F: (088) 00 484 01

1

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Opeinde, 20 december 2019

Betreft: Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer/mevrouw,

Wij zijn als inwoners van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven onze gemeente.

Wij zijn inwoners van Gemeente Smallingerland en weten dat gevoel van veiligheid in eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Wij weten dat de constructieve veiligheid in huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De burger is niets gevraagd. De intensivering en het aanboren van

nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Wij vragen u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concluderen wij dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Wij zijn van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kunnen wij ons niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Wij zijn van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Wij zijn dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar ons idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar ons idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Wij verzoeken u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, zijn wij van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- Wij verzoeken u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar ons idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van ons en andere inwoners van onze gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Wij zijn van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De

kansberekening op schade is daarom onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Wij verzoeken de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Wij zijn van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoeken wij de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en S.o.d.M zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoeken wij de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het

noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd.

De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoeken wij de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en wij kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande kunnen wij opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet

uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het ons niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen over de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Veiligheid is naar onze indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn.

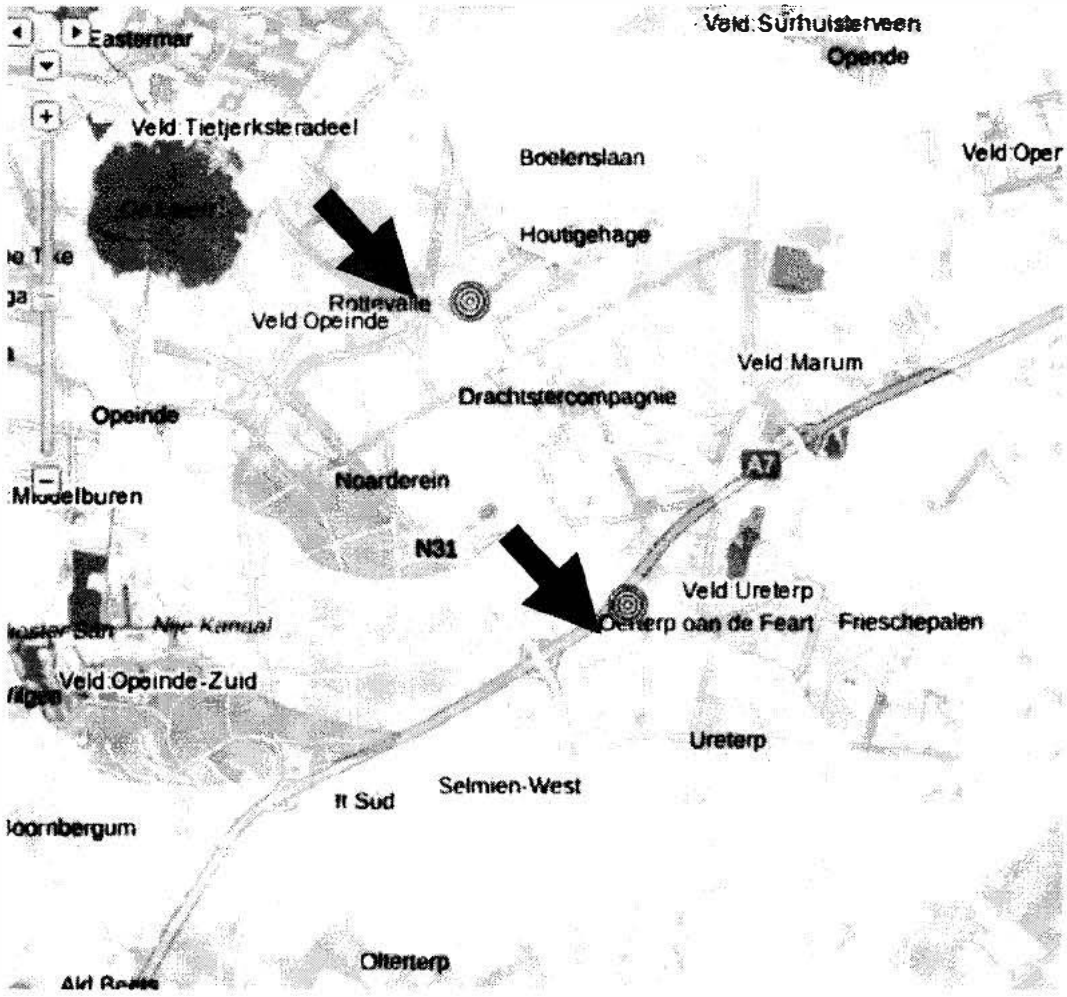
Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.**

Wij zijn van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover al beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar ons idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij al in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Wij stellen dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het S.o.d.M en TNO. Daarmee refereren wij tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Wij verzoeken de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Wij zijn van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu al een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van ons en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt in ieder geval onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en S.o.d.M. om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en S.o.d.M om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Wij verzoeken de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.**

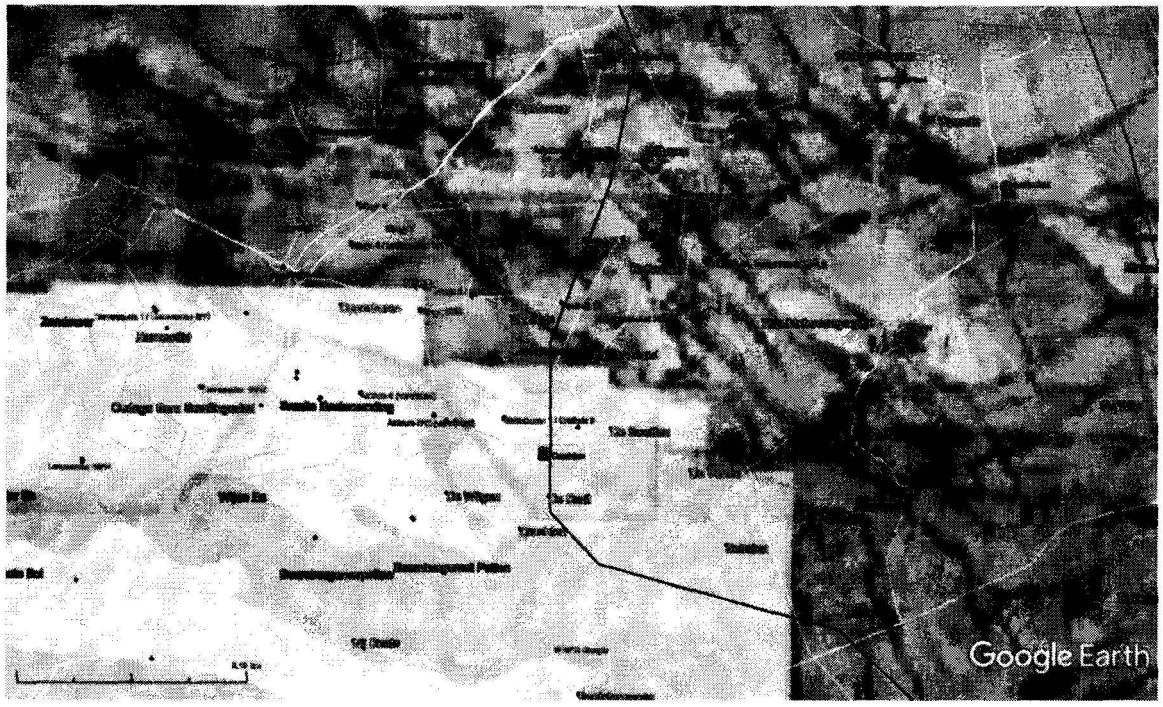
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken niet **verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Wij wijzen u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

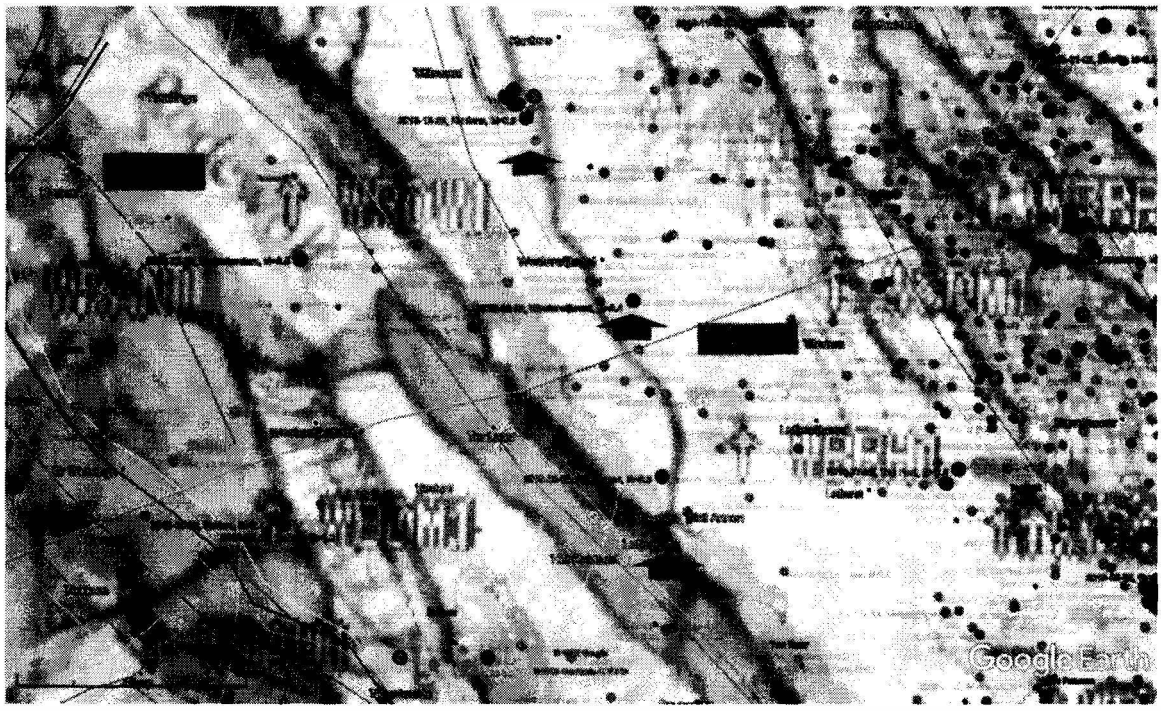
afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.**

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Wij willen niet telkens de angst voor een beving "in ons achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in onze woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Wij willen weten aan welke woning aan een 0-meting onze woning is gerelateerd. Meting is in ieder geval niet representatief, want onze woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Wij spreken voor ons zelf: wij willen een 0-meting, betaald door Vermilion. Ons huis staat hier al 42 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook ons huis schade oploopt. Waarom moeten wij dat zonder voordeel voor ons accepteren?
- Wij willen de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van onze woning buiten onze schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Wij hebben er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat wij mogelijke schade vergoed krijgen.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Wij hebben op een van hen gestemd; onze mening wordt door EZK genegeerd.

- Wij hebben veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Wij voelen ons als de volgende burger die niet gehoord wordt.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt ons dat onze (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. Het moet namens ons als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door S.o.d.M zelf.

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.**

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Wij worden er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Wij verliezen ons vertrouwen in S.o.d.M. Die moet er voor ons zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? S.o.d.M merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Wij hebben er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Wij hebben er geen vertrouwen in dat zij steeds het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Wij willen als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht betreffende de geologische bodemgesteldheid, maar tot op heden krijgen wij dat niet. Wij voelen ons onveilig. Wij voelen ons veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Wij krijgen een zeer onprettig gevoel als men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Wij willen dat S.o.d.M regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Wij wonen vlak bij de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijgen wij een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt ons dat drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Wij vinden het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).

- Wij verlangen daarom van TNO of S.o.d.M dat deze garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust ons.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder ons huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Wij voelen ons onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond ons huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor ons gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van ons huis, bleek ons perceel op 0 NAP te liggen. Wij hebben er moeite mee dat de kom waar ons huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor ons onveilig dat ons huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in ons huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) van Marra's Opeinde.**

- Informatieavonden sussende boodschap

  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Ons inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij ***Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)*** *gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.*

Handtekeningen:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

27 DEC 2019

Adres:

Plaats en datum: 21-12-'19

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ondergetekende, burger uit Smallingerland en omstreken, heeft grote zorgen over de gaswinning in het Opeinde-Zuid en Middelburen gasvelden, die zich onder onze gemeente uitstrekken. Natuurlijke processen die zich onder ons in vele tientallen eeuwen hebben opgebouwd, worden in een betrekkelijke korte termijn (50 jaren) weer teniet gedaan. Gevolgen hiervan kunnen zich over vele tientallen jaren nog laten gelden. Vanuit de gasvelden zijn door het KNMI al **twee aardbevingen** (zie bijlages 6 en 7) geregistreerd. Bovendien is er sprake van **bodemdaling**, die volgens het ontwerp-instemmingsbesluit het Opeinde-Zuid gasveld **6cm** en voor het Middelburenveld **8cm** kunnen oplopen.

Helaas is gebleken dat risico's in oude gaswinningsplannen vaak veel te laag ingeschat zijn. Zo zijn er nu **zware aardbevingen** met veel schade in Groningen. En wordt in 2050 in het Groningse gasveld een bodemdaling van **47 cm** (3 x hoger dan prognose) en in Harlingen **46 cm** (4 x hoger dan de prognose) verwacht. Winning van beide velden is stopgezet of wordt snel afgebouwd. **De toezichthouders van de overheid hebben het voor beide velden veel te ver laten komen. Waar blijven de excuses van SodM naar de Groningers en Harlingers ?**

Met name bodemdaling is een aanvankelijk onzichtbaar, langzaam proces en kan plaatselijk variëren. Funderingen van gebouwen, bruggen en viaducten kunnen zwakker worden maar ook afwatering bij zeer zware regenval kan een ander verloop krijgen. (zie bijlages 11 en 12).

Kortom, deskundigen kunnen inschattingsfouten maken en toezichthouders schieten tekort, niemand weet precies wat er ruim twee kilometer onder ons gebeurt, en hoe groot en waar het gasveld

*werkelijk is. Een zeer zorgvuldige en nauwkeurige **monitoring** (voor zowel **bodemdaling**, **aardbevingen** en **verontreinigingen**) bij gaswinning is nu een vereiste.*

Mijn bezwaren kunnen als volgt worden omschreven:

1. Financiële belangen (= inkomsten) van de Rijksoverheid gaan voor de veiligheid van inwoners boven gaswinningsgebied. Zie bijlages 1 en 2 . Bij begrotingstekorten van onze overheid wordt gewoon de gaskraan even extra open gezet , dat hier veel later grote problemen in Groningen (bijlage 2) en Harlingen (bijlage 8) kunnen ontstaan is blijkbaar van latere zorg.

Tevens is de financiële compensatie (bij schade) maar ook de daling van woningwaarde (in gaswinningsgebieden) is slecht geregeld.

Er is geen "reservepot" bij Vermilion of de Nederlandse overheid naar Noors model (bijlage 1) van 1 biljoen voor later ...

2. Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. Beleid van de overheid moet lijden tot minder gasconsumptie, door bijvoorbeeld 8 miljoen huizen geschikt te maken voor lage temperaturenverwarming en G2G.

3. G2G – Van Gas Naar Geothermie:

Door enige aanpassingen kunnen gasputten omgebouwd worden voor productie van Geothermische Energie (= gratis warm water van 70 graden!), zie bijlage 3. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Vermilion hebben hier beide ervaring mee. Nederland heeft een stikstofprobleem . In dat geval kunnen omliggende dorpen / buitenwijken van het gas af !

Door nu een vergunning te verstrekken voor gaswinning voor tientallen jaren , kan deze potentie niet gebruikt worden.

4. Mijn huis wordt er niet fraaier op zie bijlages 4 en 5. De scheuren zijn in de laatste 20 jaren ontstaan.

5. Integriteit van gas-operator Vermilion:

Het verleden heeft geleerd dat de Canadese gas-operator Vermilion het niet zo nauw neemt met de Nederlandse wet- en regelgeving. Zo is begin 2017 de **gaswinning** van een derde **nieuwe** gasput bij **Langezwaag** (=Heerenveen) al gestart zonder toestemming van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (=**EZK**) , zie **bijlage 9** . Tevens werd begin 2017 een omgevingsvergunning van Vermilion voor winning in het Drentse Wapse door een rechter vernietigd. Vermilion ging onverdroten door met winning en wilde die zelfs flink opvoeren. In beide gevallen was een dwangsom van het Staatstoezicht op de Mijnen (=**SodM**) van €1 per kuub nodig om Vermilion te laten stoppen met produceren.

Inmiddels is SodM ook begonnen met een onderzoek of Vermilion zich wel aan de wet heeft gehouden bij de twee andere (bestaande) gasputten bij Langezwaag.

6. Verscherpt toezicht SodM is noodzakelijk bij het gasveld Opeinde:

Als gevolg van 4. is extra **toezicht** door SodM **noodzakelijk**. Dit om de belangen van de omwonenden te behartigen, risico's te vermijden en om te controleren of Vermilion zich aan de wet blijft houden.

7. Verstrekte publiekelijke informatie van Vermilion en EZK is ver onder de maat:

In ongeveer 30 jaren is **niemand geïnformeerd** over de omvang van het Opeinde-Zuid gasveld en het Middelburen gasveld en over de **hoeveelheden gas** die gewonnen zijn. Dit zou openbare informatie moeten zijn. Vermilion en EZK hebben hierin verzaakt. Een bericht in de staatscourant en één voorlichtingsavond is gezien mogelijke ingrijpende gevolgen echt niet meer toereikend.

Veel informatie is voor de gemiddelde Nederlander **niet te volgen**, **niet volledig** of **niet aanwezig**.

Mogelijke **schade** van de **(huidige)** winning is helemaal nog **niet in beeld gebracht**. **Zo weten bewoners nu niet dat zij boven een gaswinningsgebied** wonen, en dat scheuren in gevels of veranderingen in afwatering (bij zeer zware regenval) het gevolg van gaswinning kunnen zijn. **Tevens kan je huis omdat het nu eenmaal boven een gaswinningsgebied staat, aanzienlijk dalen in waarde. Hoe schade afgehandeld gaat worden, dient eveneens duidelijk aangegeven te worden.**

8. Aardbevingen:

Gebleken is dat door gaswinning veroorzaakte aardbevingen op een **betrekkelijke geringe diepte** plaatsvinden waardoor de **schade veel hoger uitvalt** dan van tevoren in de winningsplannen is voorspeld. Vanuit het **gasveld Opeinde-Zuid en Middelburen zijn al twee aardbevingen** door het KNMI geregistreerd (zie bijlage 6 en 7). Deze komen in geen enkele rapportage voor. Seismische monitoren (van het KNMI) zijn alleen aanwezig op de grens van de provincies Groningen en Friesland en bij het gasveld Harlingen staan er maar liefst drie. In het midden en zuiden van Friesland zijn dus geen seismische monitoren aanwezig.

Dit betekent dat **lichtere aardbevingen** in het geheel **niet geregistreerd** worden, terwijl deze juist de voorbode kunnen zijn van veel zwaardere aardbevingen. Tevens wordt **de locatie** van de aardbeving **minder nauwkeurig** bepaald, doordat er weinig seismische monitoren aanwezig zijn.

Omgekeerde bewijslast is helaas niet van toepassing in onze regio. Het wordt dus voor de burger veel lastiger om aardbevingsschade aan te tonen en schade te verhalen.

9. Breuklijnen. Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen . Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

10. Het indienen van een beroepschrift wordt ontmoedigd door de overheid. Ik citeer :

Nadat u het beroep heeft ingediend , zal de Raad van State u laten weten hoeveel en wanneer u moet betalen.

11. Heel bijzonder is her ook dat je een brief stuurt naar het ministerie van Economische Zaken en KLIMAAT en dat je dan antwoord krijgt van de directeur Energie & Omgeving.

Wie beslist hier eigenlijk ?

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

deVolkskrant

Noorwegen leert van 'Nederlandse ziekte': Noors oliefonds tikt 1 biljoen dollar aan

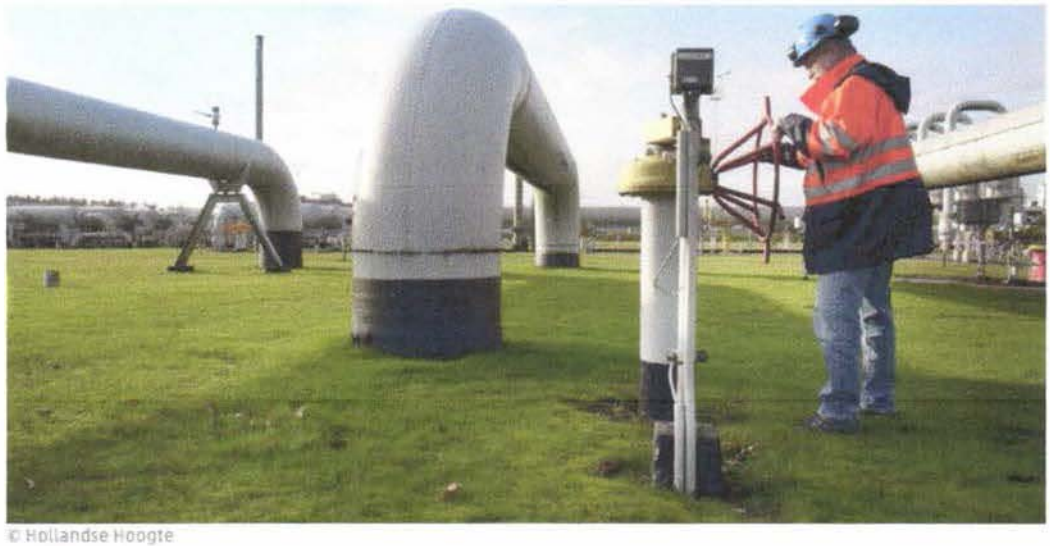
Het staatsfonds waarin Noorwegen de olie-opbrengsten belegt, bereikte eind juni de magische omvang van 1 biljoen dollar. Dat is omgerekend ongeveer 850 miljard euro. Het fonds profiteerde van hard gestegen beurskoersen. Alleen al in het tweede kwartaal werd er een rendement van 2,6 procent gehaald, wat uitgedrukt in euro's dagelijks zorgde voor een groei van het fonds met 242 miljoen.

Deel deze pagina

Aardgasbaten uit gaswinning bijna 417 miljard euro

28-5-2019 00:00

Lees meer over
gasverbruik
aardgas
aardgasbaten
gasproductie
Groningen
historische collectie CBS

© Hollandse Hoogte

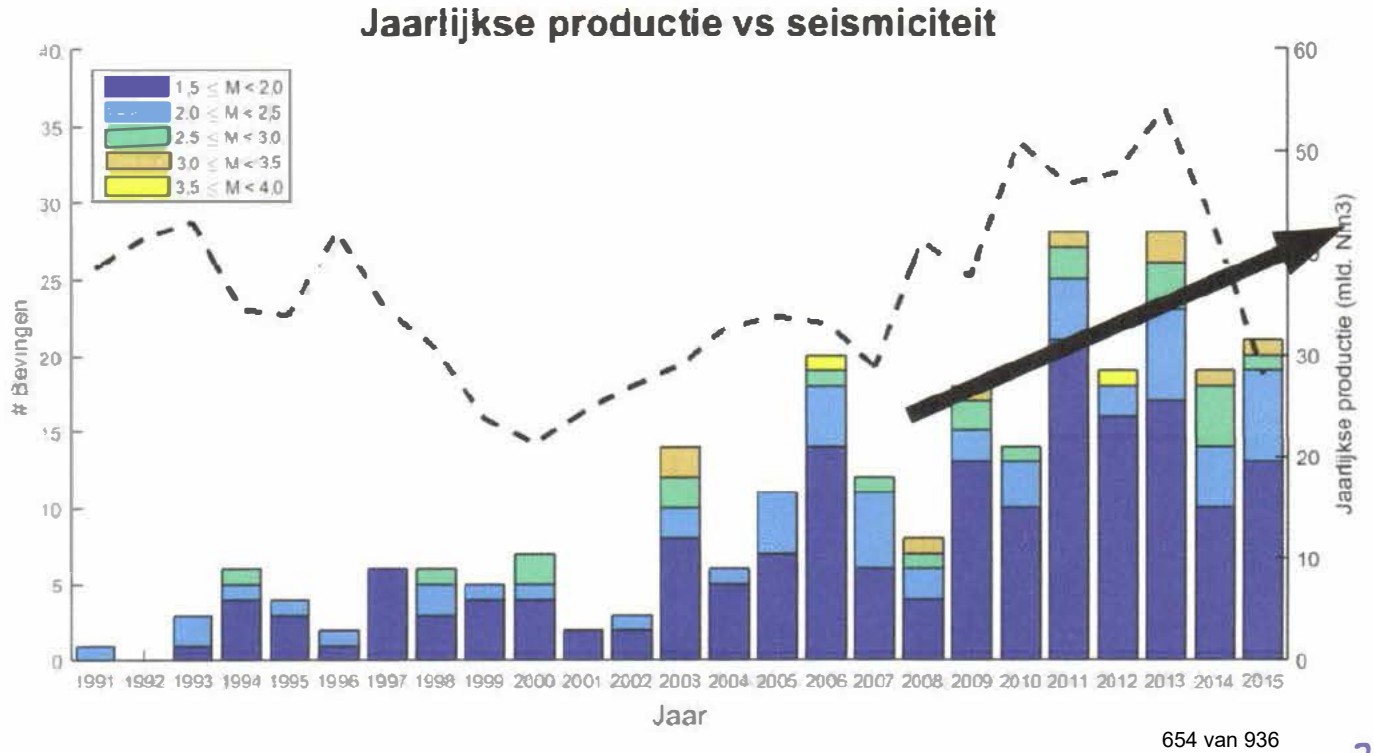
deVolkskrant

Nederlandse staat koopt ABN Amro en Fortis Nederland

De Nederlandse staat koopt voor 16,8 miljard euro alle Nederlandse activiteiten van Fortis Bank Nederland, Fortis Verzekeringen en het Fortis-deel van ABN Amro.

Van onze verslaggever Bart Dirks 3 oktober 2008, 17:52

Bron Nlog : Hogere gasproductie : Meer seismische activiteit!

G2G - Van Gas Naar Geothermie

Doel:

De ontwikkeling en aanleg van een Geothermie productie locatie is een kostbaar en risicovol proces. Vooral tijdens het boren naar diepere aardlagen kunnen vertragingen en kostenoverschrijdingen plaatsvinden. De productie prognose die de basis vormt voor de project business case heeft een directe relatie tot formatie permeabiliteit, temperatuur en mate van communicatie tussen de twee putten van een doublet. Dit zijn drie van de vele onzekere factoren tijdens de ontwikkeling van een Geothermie project.
Gebruik maken van bestaande olie en gas productie putten en van kennis en ervaring uit de olie & gas sector wordt op dit moment niet of nauwelijks gedaan in Nederland en kan tot betere voorspellingen leiden en hierdoor interessantere business cases en een versnelling van de realisatie van duurzame energie doelstellingen.

Korte omschrijving:
Nederland telt vele gas productie putten. Tijdens productie komt langzaam de gas water scheiding omhoog. Hierdoor loopt een put op een gegeven moment naar het einde van zijn gas-levensfase.
Door enige aanpassingen zou de put omgebouwd kunnen worden voor productie van Geothermische Energie. Dit is vooral interessant indien een warmteafnemer in de

Rijksbijdrage:
€ 1.350.000

Status:
Lopend

Jaar:
2014

Projectnummer:
DEI1400007

Aanvrager/ontvanger/uitvoerder:
Vermilion Energy Netherlands B.V.

Projectpartners:
Vermilion Oil & Gas Netherlands B.V.

Project op de kaart

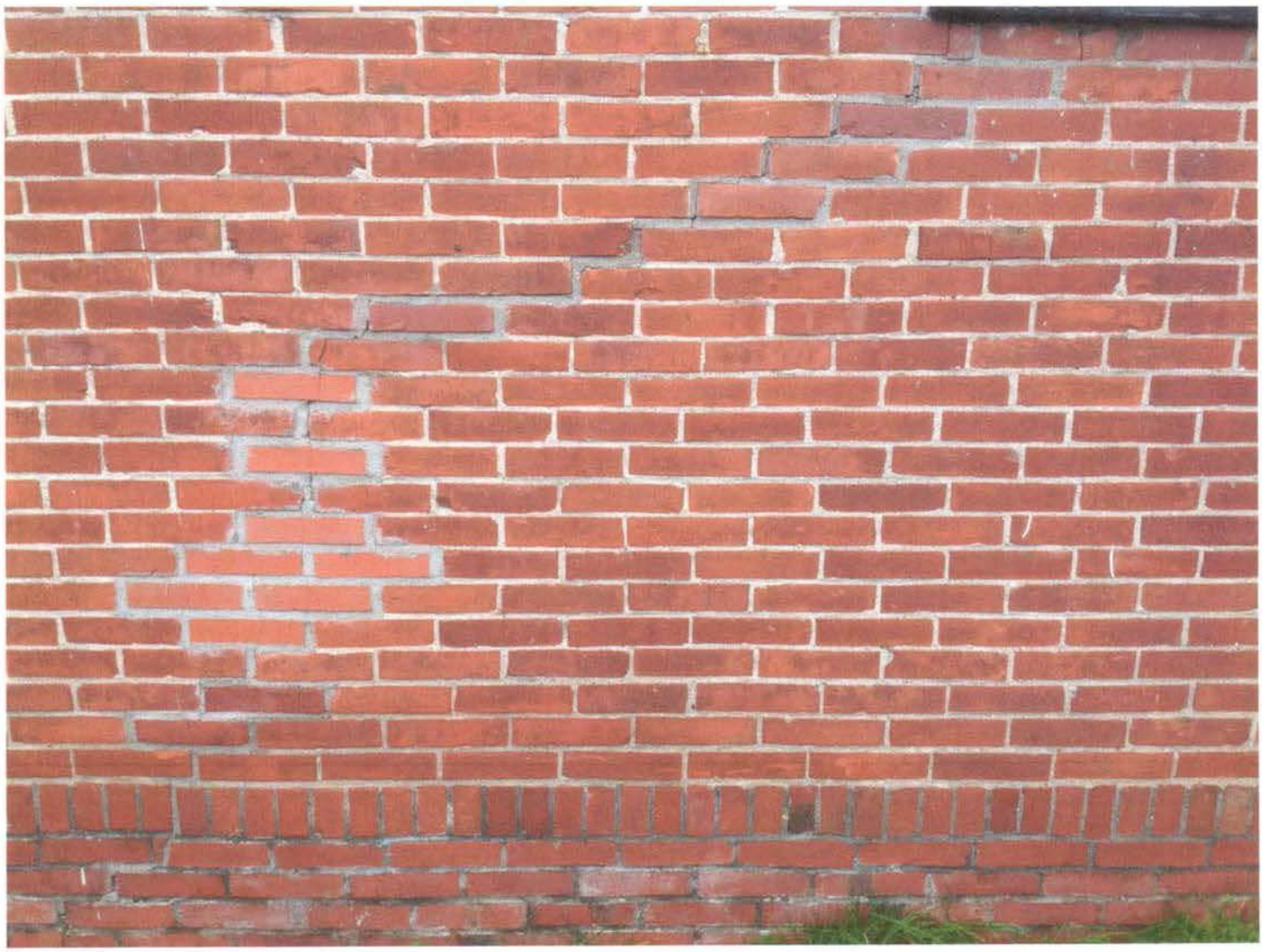
rebpagina=https%3A%2F%2Fwww.rvo.nl%2Fsubsidies-regelingen%2Fprojecten%2Fg2g-van-gas-naar-geothermie

Eigen gevels :

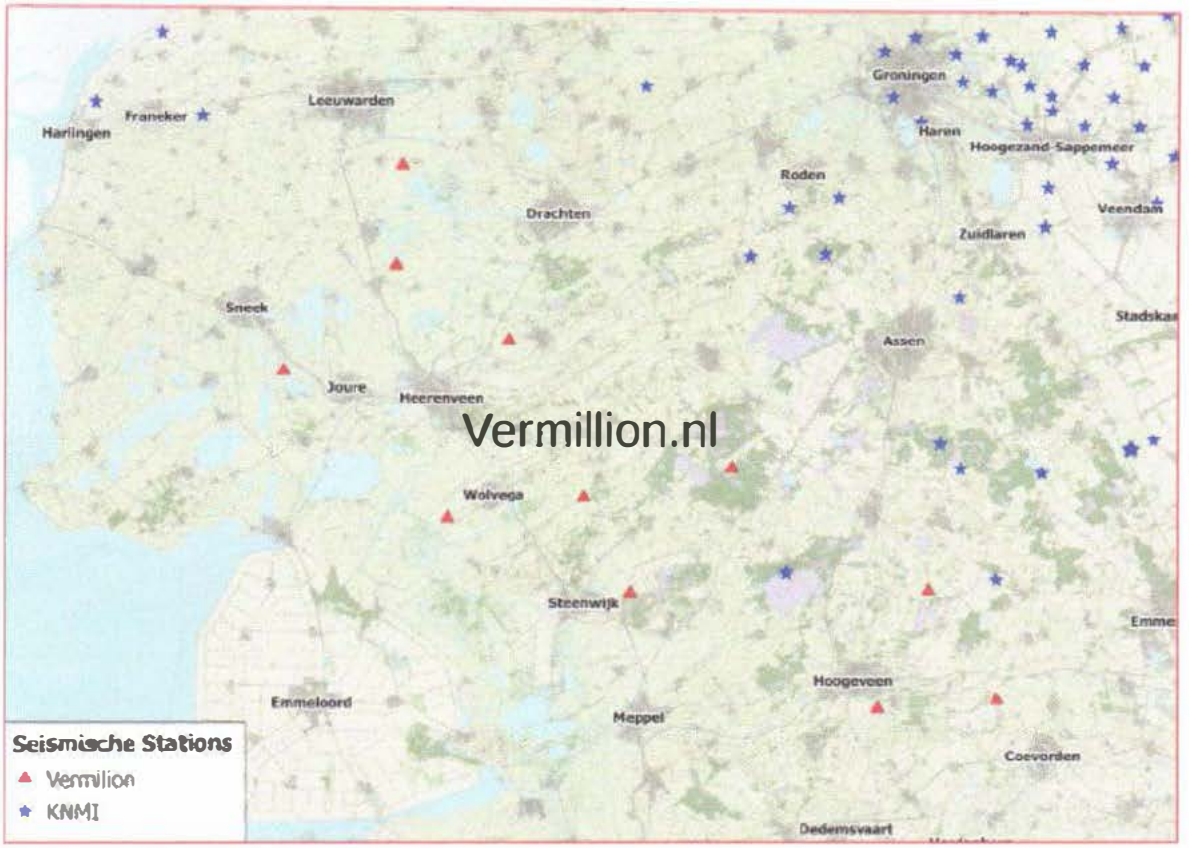

Gevel achterbuurvrouw:

Slager keurt zijn eigen vlees, op Harlingen na registreerd Vermillion zelf seismische activiteit met een paar meetstations.

Gepubliceerd op: 27 december 1999 | Meer informatie

Eerste aardbeving in Friesland door gaswinning

ROTTEVALLE (ANP) - In het plaatsje Rottevalle heeft in april van dit jaar de eerste aardbeving in de geschiedenis van Friesland plaatsgevonden. Dit zegt KNMI-seismoloog Bernard Dost in De Bilt.

De aardbeving had een kracht van 1,2 op de schaal van Richter. Oorzaak van de beving was inklinking van de aarde na het winnen van gas. De beving is niet gemeld omdat het KNMI die niet noemenswaardig vond.

Volgens de seismoloog is de beving bijna niet voelbaar geweest. "Als een persoon in gunstige omstandigheden precies boven op het epicentrum had gestaan, was een lichte trilling voelbaar geweest", legt Dost uit.

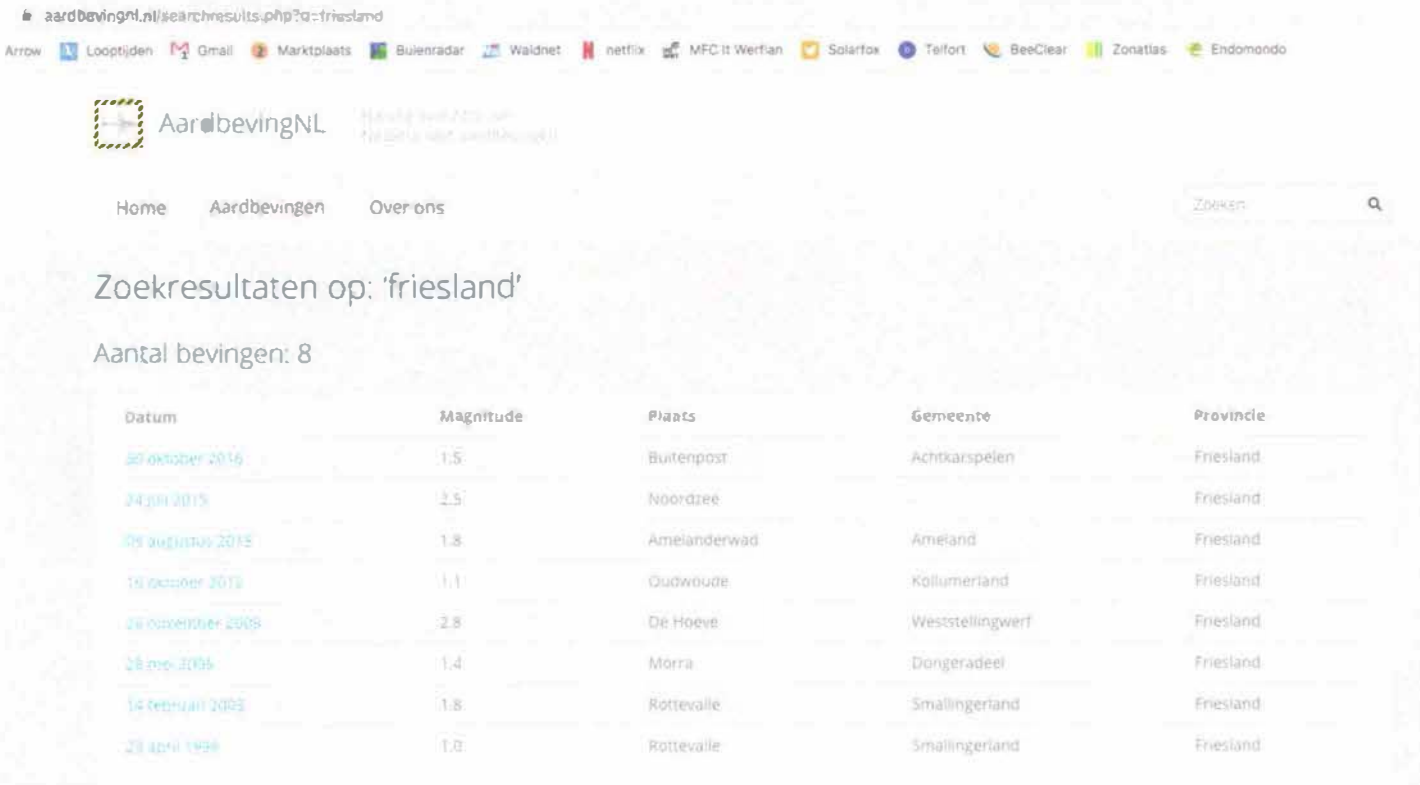
Bevingen door gaswinning komen vaker voor in Groningen en Drente. De zwaarste geregistreerde beving was in het Drentse plaatsje Roswinkel: 3,4 op de schaal van Richter.

Deze tekst is geautomatiseerd gemaakt en kan nog fouten bevatten. Digibron werkt voortdurend aan correctie. Klik voor het origineel door naar de pdf. Voor opmerkingen, vragen, informatie: contact

Op Digibron -en alle daarin opgenomen content- is het databankrecht van toepassing. Gebruiksvoorwaarden. Data protection law applies to Digibron and the content of this database. Terms of use.

Digibron.nl

Voor zover geregistreerd aardbevingen in Friesland:

aardbevingnl.nl/searchresults.php?q=friesland

Arrow Looptijden Gmail Marktplaats Buienradar Weldnet netflix MFC it Werfian Solarfox Telfort BeeClear Zonatlas Endomondo

AardbevingNL

Home Aardbevingen Over ons

Zoeken

Zoekresultaten op: 'friesland'

Aantal bevingen: 8

Datum	Magnitude	Plaats	Gemeente	Provincie
30 oktober 2016	1.5	Buitenpost	Achtkarspelen	Friesland
24 juli 2015	2.5	Noordzee		Friesland
05 augustus 2015	1.8	Amelanderwad	Ameland	Friesland
16 oktober 2012	1.1	Oudwoude	Kollumerland	Friesland
26 november 2009	2.8	De Hoeve	Weststellingwerf	Friesland
28 mei 2006	1.4	Morra	Dongeradeel	Friesland
14 februari 2005	1.8	Rottevalle	Smallingerland	Friesland
29 april 1998	1.0	Rottevalle	Smallingerland	Friesland

Gasproblemen bij Franeker en Harlingen door Vermilion:

franekercourant.nl/artikel/861888/bodem-tussen-harlingen-en-franeker-daalt-nog-met-10-centimeter.html

Arrow Looptijden Gmail Marktplaats Buienradar Waldnet netflix MFC It Werflan Solarfc

Bodem tussen Harlingen en Franeker daalt nog met 10 centimeter

21 november 2014 om 01:33 uur

Franeker - De bodem tussen Harlingen en Franeker daalt tot 2050, als het gevolg van gaswinning in het verleden, met nog eens ruim 10 centimeter.

De daling is het gevolg van het inklinken van het Harlingengasveld. Sinds de start van de gaswinning in 1988 is de bodem op enkele plaatsen in dit gebied 35 centimeter gezakt. Vermillion, die tot 2008 gas uit het veld haalde heeft de afgelopen jaren laten berekenen hoeveel de bodem nog verder daalt. Rond 2030 zal dat 42 centimeter zijn, in 2050 46 centimeter. **Geen boringen meer** Bij de start van de gaswinning in 1988 was in het toenmalige winningsplan een maximale bodemdaling voorspeld van 12 cm. In 2004 nam Vermilion het Harlingengasveld over van Total. In 2006 bleek de winning te hebben geleid tot een bodemdaling van 20 cm. Toen die extra daling werd geconstateerd, heeft Vermilion in de zomer van 2008 de productie van het gasveld stilgelegd. Op dat moment bedroeg de totale daling op het diepste punt 30 cm. Vermillion heeft geen plannen om nog naar meer gas te gaan boren. **Krijtgesteente** Het Harlingengasveld is een voor Nederland uniek aardgasveld en op land het enige krijtgesteentereservoir waaruit aardgas wordt gewonnen. In de jaren '80 was er geen ervaring met het winnen van gas uit krijtgesteente en werd uitgegaan van rekenmodellen voor het voorspellen van bodemdaling in zandgesteentereservoirs.

Reputatie Vermilion

deVolkskrant

Miljoenenboete dreigt voor Canadees bedrijf vanwege illegale gaswinning in Nederland

Het van oorsprong Canadese gasbedrijf Vermilion hangt een boete van maximaal 10 miljoen euro boven het hoofd omdat het bedrijf gas wint zonder vergunning. Dat schrijft het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) in een vooraankondiging. Het bedrijf heeft tot maandag de tijd gekregen om zich te verweren.

Gerard Reijn 10 maart 2017, 17:59

-5-

Schaderegeling kleine gasvelden:

fluxenergie.nl/wiebes-wil-schaderegeling-kleine-gasvelden-niet-groningiseren/

v Looptijden Gmail Marktplaats Buienradar Weldnet netflix MFC It Werflan Solarfox Telf

Omwonenden van kleine Nederlandse gasvelden moeten niet rekenen op een regeling voor de vergoeding van schade mogelijk veroorzaakt door de gaswinning zoals die in Groningen bestaat. Dat schrijft minister van energie en klimaat Eric Wiebes (VVD) meer omfloerst in een nieuwe brief aan de Tweede Kamer. Hij spreekt zich daarin ook uit over de geleidelijke afbouw van de gaswinning uit die velden. En hij zal geen vergunningen meer ondertekenen voor de exploitatie van nieuwe gasvelden op het land.

In Groningen geldt er een "wettelijk bewijsvermoeden" dat schade veroorzaakt is door de gaswinning. Die aanpak wil de minister niet doortrekken naar de andere gasvelden. Wiebes motiveert deze keuze met de "unieke aard" en de omvang van de situatie rond het Groningenveld. "Het staat daarbij buiten kijf dat het wettelijk bewijsvermoeden alleen geldt voor schade als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld. Voor de gaswinning uit kleine velden, zoutwinning, geothermie en de voormalige steenkolenwinning in Limburg wil hij rekening houden met "de specifieke omstandigheden van de desbetreffende mijnbouwactiviteit en de gebiedsarrangementen." Hij zal nog "bezien" in hoeverre het nodig is om voor de verschillende mijnbouwsectoren of regio's maatwerkoplossingen te treffen en of de landelijke, onafhankelijke schadeafhandeling het best kan worden vormgegeven met een publieke regie op de schadeafhandeling door mijnbouwondernemingen of door schadeafhandeling binnen het publieke domein. "Bij deze keuze zal ik in ieder geval bekijken wat het meest passend is in relatie tot de aard en omvang van de specifieke mijnbouwschade, hoe een snelle en efficiënte afhandeling het best te realiseren is, en wat de meest laagdrempelige toegang geeft voor burgers."

Dijkbreuk boven gaswinningsgebied ?

vrt.be/vrtnws/nl/2012/01/06/is_dijkbreuk_in_groningenafgewend-1-1190333/

Looptijden Gmail Marktplaats Buienradar Weldnet netflix MFC It Werfian Solarfox Telfort BeeClear Zonatia

Is dijkbreuk in Groningen afgewend?

vr 06 jan 2012 06:18

In de Nederlandse provincie Groningen zijn in enkele dorpen aan het Eemskanaal 800 inwoners verplicht geëvacueerd wegens een dreigende dijkbreuk. Inmiddels zou het waterpeil opnieuw aan het dalen zijn.

Vannacht lekte water door de dijk heen, waardoor de dijk verzwakt is over een lengte van zo'n 400 meter. Tientallen inwoners en militairen hebben al zandzakken gelegd. "De dijk zou het kunnen begeven, waardoor een gebied van enkele honderden hectares binnen enkele uren onder water kan komen te staan", klinkt het bij het Regionaal Beleidsteam, dat verantwoordelijk is voor de bestrijding van rampen.

Daarom zijn in de dorpen Woltersum, Wittewierum en delen van Ten Boer en Ten Post 800 mensen verplicht geëvacueerd. Bewoners hebben een half uur de tijd gekregen om de meest noodzakelijke spullen te pakken. De eerste zorg ligt bij Woltersum zelf, dat vlak aan het kanaal ligt. Daarna kwamen de verderop gelegen gemeenten Wittewierum en delen van Ten Boer en Ten Post aan de beurt.

De betrokken inwoners werd gevraagd om naar familie of vrienden te gaan. Als dat niet mogelijk is, is er opvang geregeld in een sporthal in Ten Boer en in een sportcentrum in Groningen.

Trouw

Militairen helpen in Oost-Groningen om gat bereikbaar te maken

Van onze correspondent

13 augustus 1992, 0:00

Gisteravond werd verwacht dat het gat vanmorgen vroeg zou zijn gedicht. Dankzij de militaire pontonbrug konden vrachtwagens veel gemakkelijker bij het gat komen om daar 2 000 ton steen in te gooien.

Een andere maatregel die gisteravond laat al effect sorteerde was het dichten van een sluis bij het Winschoterdiep. Daarmee werd de toevoer naar het A. G. Wildervanckkanaal afgesloten.

Het gestaag stijgende water had inmiddels al een gaswinningslocatie van de NAM bereikt. Maar watergevoelige apparatuur was al verwijderd en de produktie was bijtijds stil gezet.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: Opeinde 21- 12 - 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, *Eala*

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Vermillion geeft aan dat er 42 % kans is op bevingen bij de aardgaswinning.

Ik als inwoner van Smallingerland vind dit een veel te groot risico en ben van mening dat een overheid deze gaswinning niet **KAN** en **MAG** toestaan.

Bij een risico van 42% kans op bevingen voldoet de overheid niet aan haar zorgplicht .

Art .21 van de grondwet : de zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land

(gemeente Smallingerland) en verbetering van het leefmilieu.

Bovendien wordt inbreuk gemaakt op **art. 10 van de grondwet** bij gaswinning :

'Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.'

Deze wordt m.i. aangetast door angst voor kans op aardbevingen , maar ook door kans op schade aan mijn woning als gevolg van gaswinning.

Mijn angst is dat de bestaande putten oud zijn en kunnen gaan lekken, met grote gevolgen voor het milieu.

In het kader van **art. 1 van de grondwet n.l. gelijke behandeling** stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid is in strijd met de grondwet en opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

27 DEC 2019

AANTEKENEN

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Oudega (sm) 21-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Thema natuur, leefomgeving en gezondheid

Klimaatakkoord

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

Gezonde en schone leefomgeving (incl oude vuilstort aan de Tussendiepen)

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door

infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Voorzorgbeginsel

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Grond- en drinkwater

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Wetgeving en procedure

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een

aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:

"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te

nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

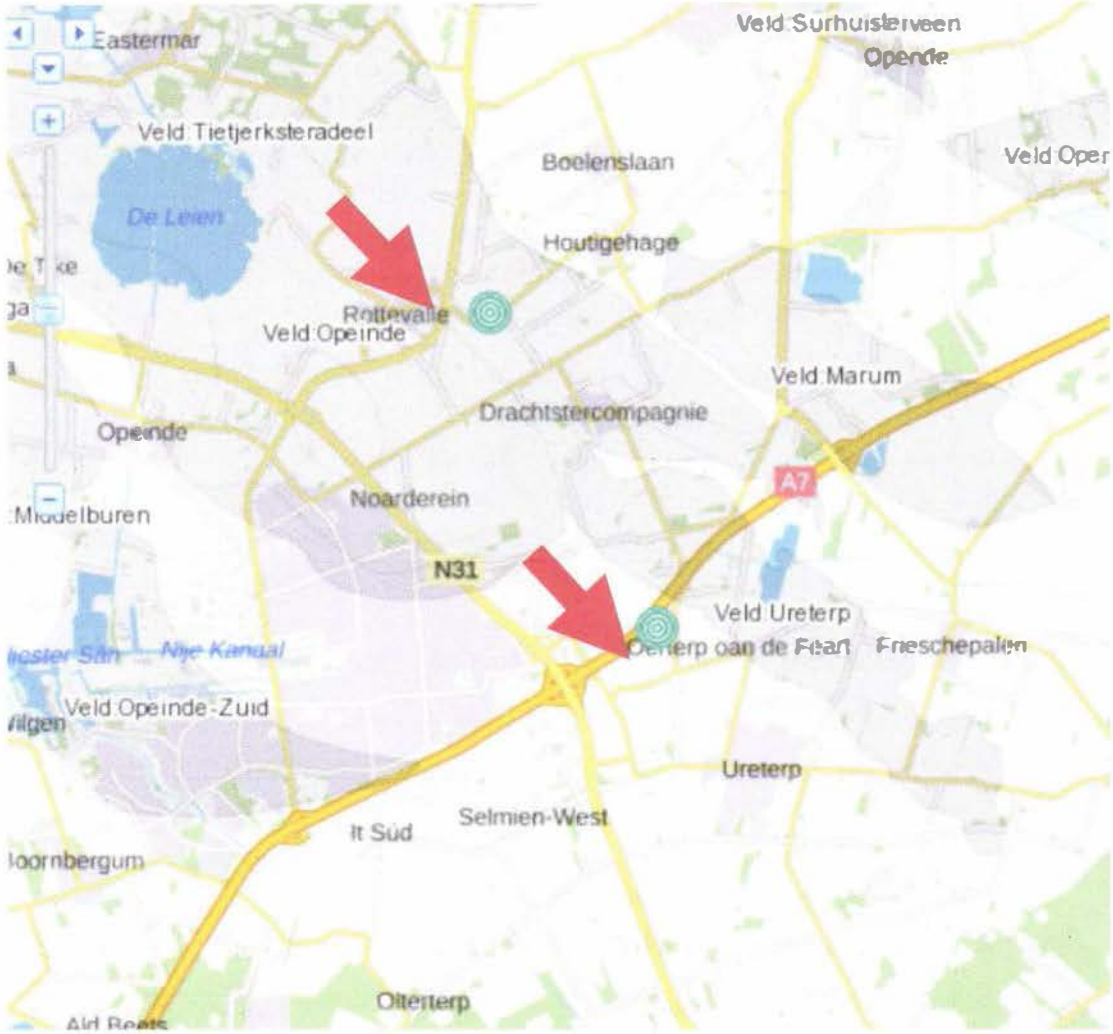
Veiligheid

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Thema bodemdaling en schade

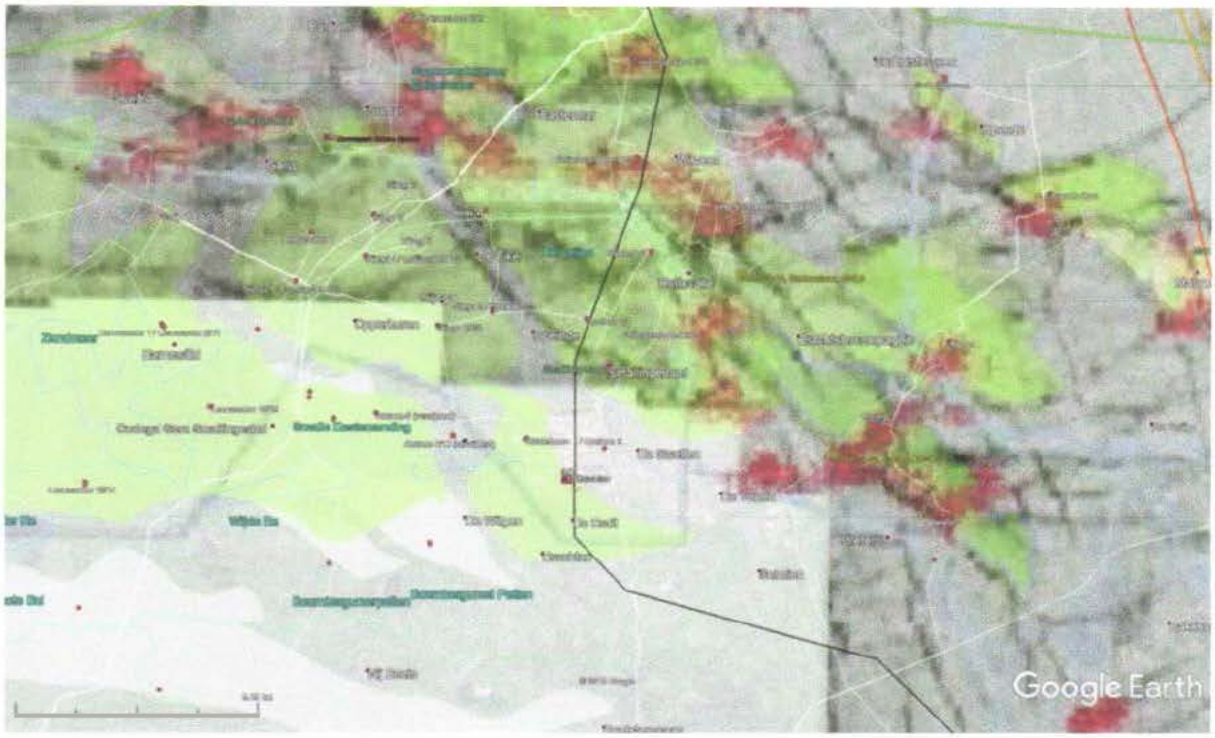
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen,

opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

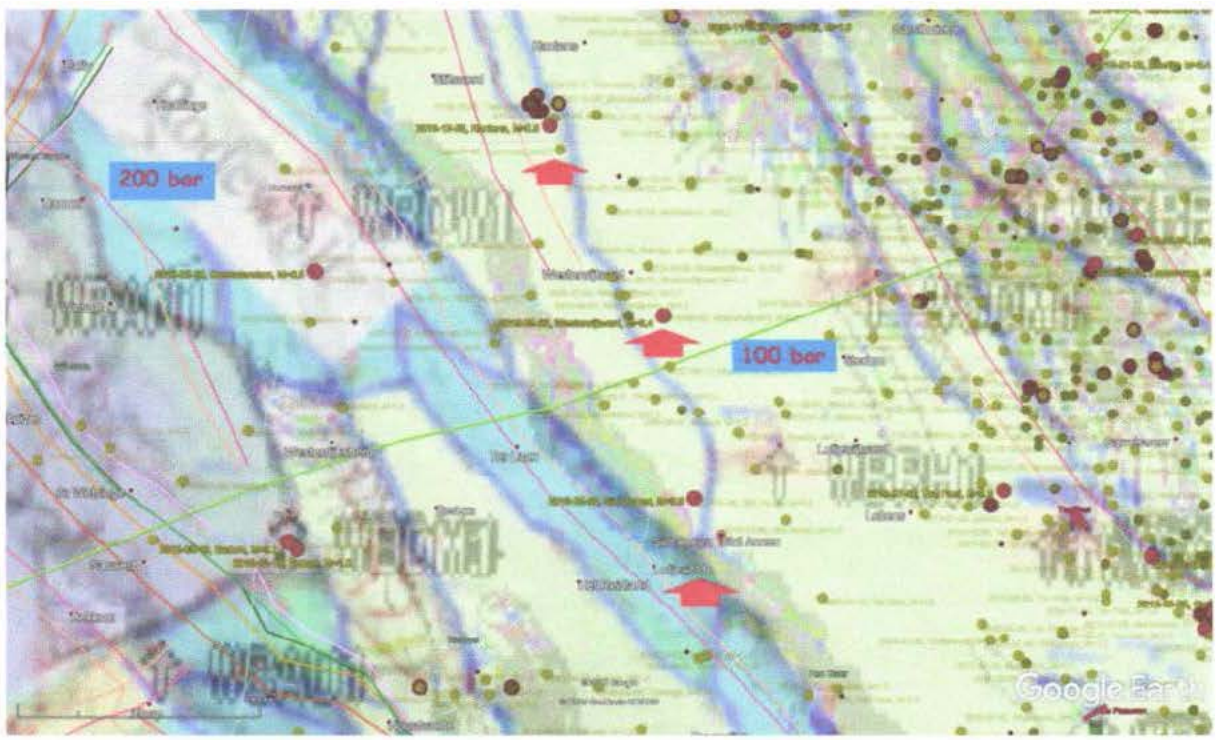

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Schade op de lange termijn

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

Betrouwbaarheid van Vermilion

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Breuklijnen

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Thema informatievoorziening

Informatievoorziening

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan

Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.
- Ondoorzichtigheid plannen
  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving.
  Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.
- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie
  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

Vergunningsprocedure

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.
- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.
- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Naam:

Inspraakpunt Winningsplan
Opeinde - Zuid + Middelburen.
Postbus 240
2250 AE Voorschoten.

28 DEC 2019

Mijn naam:
adres

datum: 21 december 2019.

Eala,

Hierbij teken ik bezwaar aan tegen het winningsplan Opeinde-zuid + Middelburen, zoals vastgelegd in de zienswijze met het kenmerk DGKE WO/19125520 van 13-11-2019 door Vermillion Energy Netherlands BV.

Mijn bezwaren:
- er kan een bodemdaling optreden tot 12 cm. Wie garandeert mij dat dat niet meer wordt? (zie Groningen).
- kans op aardbeving van maar liefst 42%! In het verleden hier ook regelmatig trillingen gevoeld. Baart mij grote zorgen.
- schade die kan ontstaan aan mijn woning, door wie wordt dit vergoed? de ervaringen in Groningen zijn (zacht uitgedrukt) niet zo best!
- de gemeenteraad is tegen de verdere gaswinning. Een democratisch besluit!!
- komt er een 0-meting voor elke woning? uiteraard betaald door Vermillion.
- zijn hier al meer dan 40 jaar bevig. tijd dat de bodem tot rust komt.

202

Ik doe een beroep op u, het instem-
mingsbesluit te vernietigen en
niet tot uitbreiding en of verlenging
over te gaan.

Ik roep u op om de gaswinning
zo spoedig mogelijk te beeindigen

21 december 2019

handtekening

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: **Vermilion)**

Geachte heer Wiebes, Eala

Wij zijn als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten als inwoners van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven onze gemeente.

Wij zijn inwoners van Gemeente Smallingerland en weten dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is **van levensgeluk**. Wij weten dat de constructieve veiligheid in huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil der lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland van mening dat ons **heil en welzijn in het geding is.** Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een **absolute voorwaarde** voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijze kenbaar maken:

- gezien de **breuklijn die over Smallingerland** loopt is **sterk af te raden** om minder dan 1 kilometer vanaf de breuklijn gas te winnen of een extra boorlijn te realiseren. Gezien de onderzoeken van de wetenschap is gebleken dat hierdoor bevingen ontstaan; dat is een gegeven/feit en geen "misschien".

- Gezien de reeds aanwezige bodemdaling in Friesland is het **sterk af te raden** om activiteiten te ontwikkelen die een verdere bodemdaling tot gevolg hebben;
- Omdat Nederland akkoord gegaan is met het klimaatakkoord, dienen activiteiten te worden gestimuleerd om **verdere bodemdaling juist tegen te gaan**;
- Ook is duidelijk in het instemmingsplan van Vermillion aangegeven dat er 42% kans is op bevingen; wij vinden dit **risico te groot;**
- Tevens staat in het plan dat er kans is op bevingen van 2,8 op de schaal van Richter. Gebleken is uit wetenschappelijk onderzoek dat reeds **bij 1,8 op de schaal van Richter**, schade ontstaat aan huizen, gebouwen; bedrijfspanden enz. **Wij zijn tegen een dergelijk risico op schade en willen rustig kunnen slapen in een veilig huis.**
- Ook de kans op lekkage van chemicalien is heel duidelijk aanwezig omdat een groot aantal putten reeds jaren in de grond zit. Lekkage van chemicalien is in een woongebied moeten we **absoluut niet willen**. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid van bewoners en milieu; afgezien nog van **de kosten** die dit met zich mee brengt, willen wij als bewoners een veilige woonomgeving.
- Wij scharen ons volledig achter **het negatieve advies** van Gemeenteraad van Gemeente Smallingerland;
- Gezien het feit dat we nog niet zonder gas kunnen is het aan te bevelen om de boringen in de Noordzee te ontwikkelen. Het voordeel hiervan is dat bewoners hiervan **geen tot weinig hinder** ondervinden;
- Ongeacht of de plannen doorgaan of niet, verzoeken wij u om een bedrijf dat gas wil winnen te verplichten **een schadeplan** op te stellen. Dit is nl. niet aanwezig nu.
- Tevens is het van belang, om voor diegenen die in een wingebied wonen en die dat willen, de mogelijkheid te geven om kosteloos **een 0-meting** te laten uitvoeren voorafgaand aan de start van de gaswinning.

Gezien bovenstaande argumenten, verzoeken wij u **met klem** om af te zien van instemming met het gaswinningsplan van Vermillion voor Opeinde Zuid en Middelburen. Wij verzoeken u om nog eens goed te kijken naar de wetenschappelijke onderzoeken die zijn gedaan in de afgelopen jaren naar de risico's van gaswinning in woongebieden. En de ervaringen van Groningen, waar veel leed en geld bespaard had kunnen worden. Wij, als bewoners van Gemeente Smallingerland, willen graag dat dit wordt **voorkomen**.

Conform informatie over de velden die in de Noordzee liggen, willen wij aanbevelen om hier gas te winnen. Voordeel hiervan is, dat er weinig tot geen consequenties zijn voor mensen in woongebieden zoals Gemeente Smallingerland.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

28 DEC 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

23 dec 2019

Geachte heer, mevrouw, Eala

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen. Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur. Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende meegewogen. Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende meegewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepteontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning. Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet

van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerpinstemmingsbesluit te vernietigen. Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen. Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1.Mijnbouwwet. De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten,23 december 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 25 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de

buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie

nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

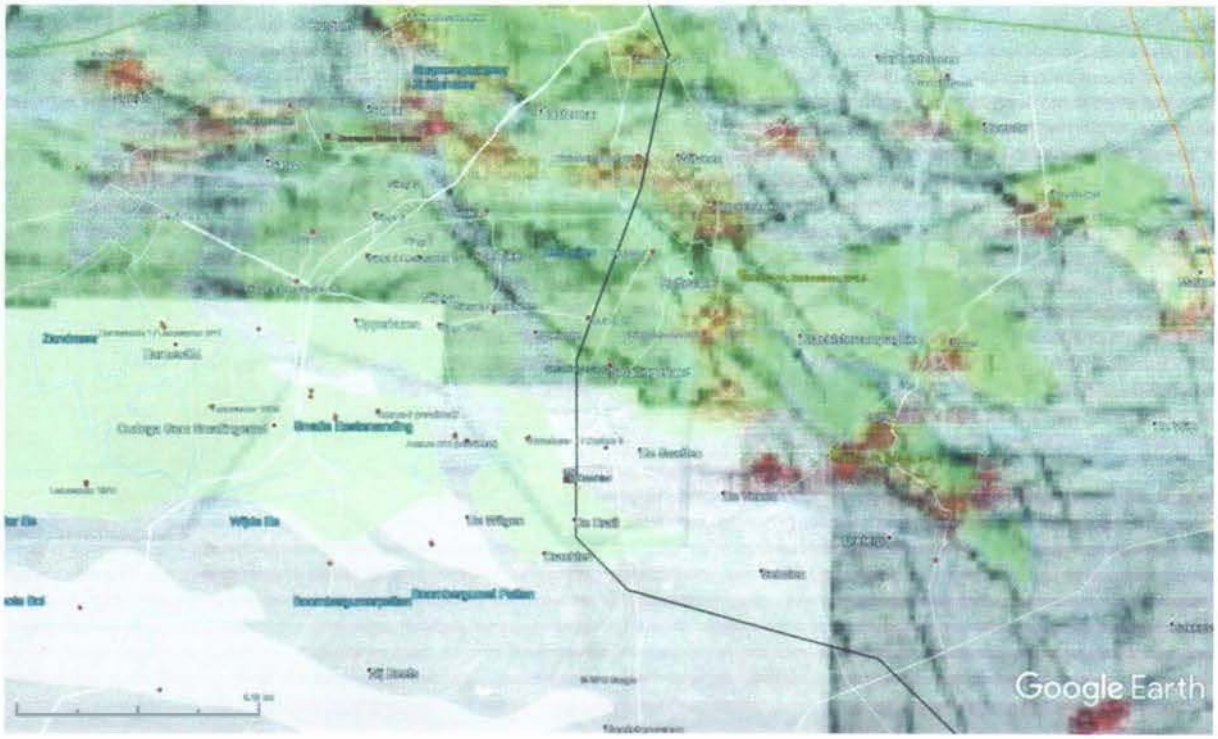
  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

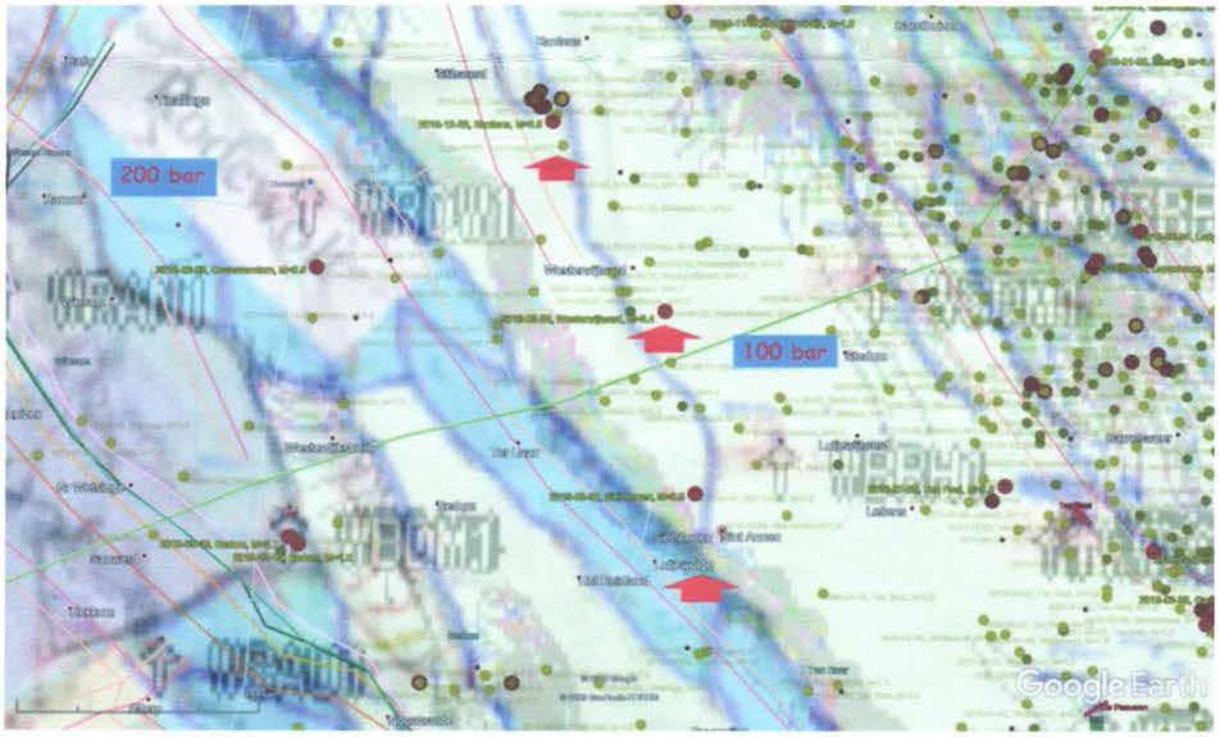

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten 18-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, Wiebes

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

Statistisch flinke kans op beving boezemt mij angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik heb al eens een aardbeving in het buitenland, mee gemaakt en een keer is meer dan genoeg. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is. Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.

Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 15 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast). Als u toe stemming geeft voor dit winnings plan bent u ook verantwoordelijk voor de eventuele schade door een aardbeving die zoals hierboven beschreven wel degelijk mogelijk is.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen. Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

Vindbaarheid documenten is slecht

Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningspiannen te komen

Late publicatie

De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd

Onvolledige plan

Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.

Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

Informatieavonden sussende boodschap

De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. We hebben in Groningen gezien wat er dan gebeurt. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Just op de tandem van de gasvelden is het hevigst en dan is just waar wij wonen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

Ondoorzichtigheid plannen

Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

Schademeldingsprocedure onduidelijk

Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening

Naam:

Plaats en datum: Drachten 18-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN

28 DEC 2019

Drachten, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Als inwoner van het wingebied ben ik het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.
Ik weet ook dat er voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

1. De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

2. In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, d.d. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

3. 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

4. Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.
    - Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
    - Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al vele jaren probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
    - Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

5. De informatievoorziening schiet tekort vanwege een onvolledig plan. Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt. Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Hoogachtend,

ministerie van Economische zaken en Klimaat
Postbus 240
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Boornbergum, 20 december 2019

Betreft: zienswijze ontwerp-inkennigsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde Zuid en middelkoer kenmerk DGKE_WO 19125520

Geachte dames en heren,

Wij hebben vernomen dat er in de toekomst gas zal worden gewonnen in mijn omgeving door Vermilion.

Wij zijn hierop tegen, vandaar deze brief. Omdat ik niet in staat ben om mij goed te verwoorden, verwijs ik naar de werkgroep "Bjirngas" die zich hiermee bezig houden. Zij beargumenteren waarom zij bezwaar maken en daar sluiten wij ons bij aan.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen
Postbus 248
2250AE Voorschoten

28 DEC 2019

Opeinde, 19-12-2019'

Rju eale lju,

Ondergetekende maakt zich ernstige zorgen over de plannen van Vermilion om gas te gaan boren in onze omgeving.
Zorgen over trillingen en dus schade aan huizen
Zorgen over bodemverontreiniging ivm lekkage
Zorgen over wat we gaan nalaten aan onze kinderen en kleinkinderen die ook in dit gebied wonen.
Bij de bijeenkomst van afgelopen week zijn diverse argumenten naar voren gebracht om tegen deze gaswinning te zijn, al deze bezwaren die op jullie bureau terecht komen, onderschrijf ik.
We hopen dat er nog eens goed wordt nagedacht, voordat er toestemming wordt gegeven om gas te gaan winnen in de meest beboorde gemeente van Nederland.

Met vriendelijke groeten,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Opeinde 19 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Wij wonen sinds maart 2019 in De Peinder Mieden, een natuurgebied dat door 45 bewoners is gekocht en nu door ons wordt onderhouden. Dit te realiseren is een proces van vele jaren geweest.

We hebben allen een energieneutraal huis gebouwd, geen gas meer zonnepanelen en zeer goed geïsoleerd. We houden onze tuinen natuurlijk en er lopen hier blaarkopkoeien rond in het gebied.

En juist hier wil men gas gaan winnen? Bizar!!

k doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning

ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

dd 19 december 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

28 DEC 2019

Adres:

Plaats en datum: drachten 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

- Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.
- Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.
- Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.
- Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Thema natuur, leefomgeving en gezondheid

Klimaatakkoord

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

Gezonde en schone leefomgeving (incl oude vuilstort aan de Tussendiepen)

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor

zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk-landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermillon de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Veenweidegebieden

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Voorzorgbeginsel

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO_2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO_2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Grond- en drinkwater

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Wetgeving en procedure

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via het boren van een nieuwe put of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8'."

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek Ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbeslult begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de

mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en Ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-Instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-Instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het

betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Veiligheid

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Productiehoeveelheden

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in

de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

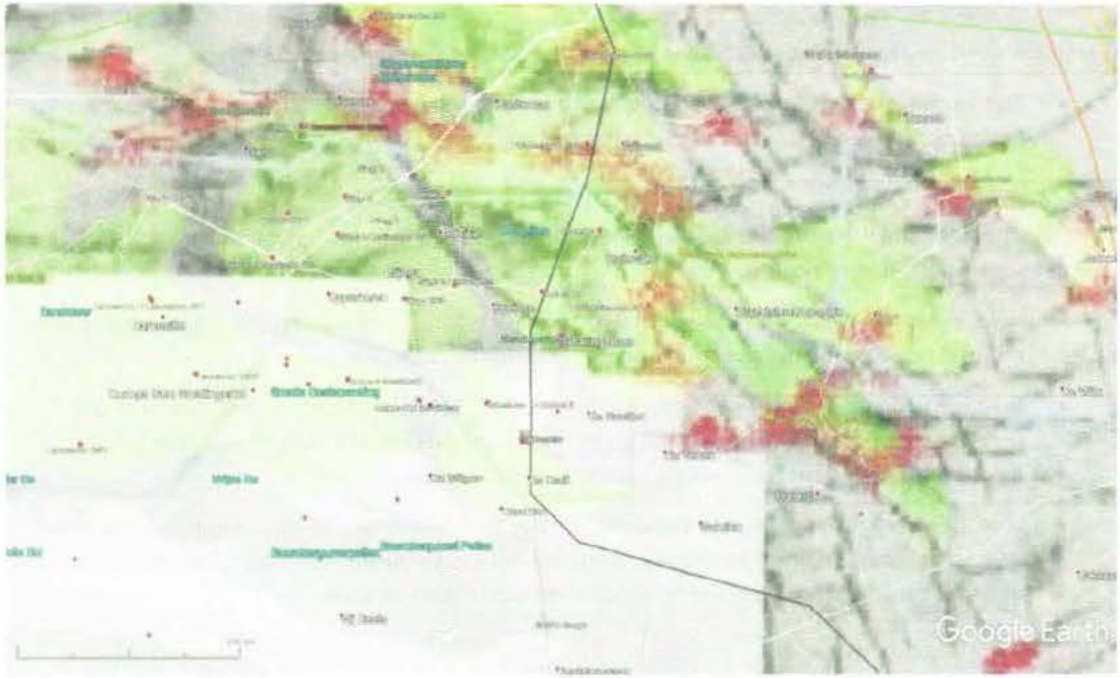
Thema bodemdaling en schade

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling, in absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan hulzen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Veld Surhuisterveen
Opende
Veld Tietjerksteradeel
Boelenslaan
Houtigehage
Rottevalle
Veld Opeinde
Veld Marum
Drachtstercompagnie
Opeinde
Middelburen
N31
Veld Ureterp
Ureterp
Veld Opeinde Zuid
Selmien West
Oosterbeintum
Oosterbeintum
Oosterbeintum

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Thema angst en onvrede

Ervaring seismologisch onderzoek

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Kans op aardbevingen

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op schade aan de woning

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Gemeenteraad is tegen

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Schade op de lange termijn

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

Betrouwbaarheid van Vermilion

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt

door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?

- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Breuklijnen

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Grond- en drinkwater

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op 4 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

Lekke putten

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

Bodemdaling

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

Thema Informatievoorziening

Informatievoorziening

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafwegingworden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.
- Ondoorzichtigheid plannen
  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.
- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie
  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

Vergunningsprocedure

- Schademeldingsprocedure onduidelijk
  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen In de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid** en **Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam:

Adres:

28 DEC 2019

Plaats en datum: Drachten 27 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, Eala

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018). Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te** stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als inwoner van Gemeente Smallingerland en weet ik dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is **opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.**

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het **roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.**

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning **en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.**

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot **uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning** ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het **winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.**

In afwachting van een positief besluit , verblijf ik

Met vriendelijke groeten

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Opeinde 20-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningspian Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

dd:20-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Drachten, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schad e door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:
Ons huis is ons spaarpotje voor de toekomst. Wanneer de bodem zou gaan verzakken en er schade ontstaat aan ons huis daalt de waarde van onze woning. We hebben ons geld in onze woning gestopt omdat we dan een gezellig en veilig onderkomen aan onze kinderen kunnen bieden. Wanneer er schade aan de woning ontstaat is de veiligheid niet te garanderen en dit zou ons veel stress geven. Ik kan dit zeggen omdat ik van dichtbij heb meegemaakt wat dit met een gezin doet. Een zeer goede kennis van ons woont in het bevingsgebied rond Groningen en ik kan u dus verzekeren dat dit de nodige slapeloze nachten kan gaan geven. Tevens vind ik het belangrijk om onze kinderen later te

kunnen laten studeren. Wanneer de waarde van onze woning zou gaan dalen moeten we ons geld daar in steken en komt de opleiding van onze kinderen in het geding.

Ik begrijp eerlijk gezegd ook niet dat u nog investeert in gaswinning. Fossiele brandstoffen zijn steeds meer in opspraak. Mijns inziens kunt u beter investeren in schone energie. Zou het niet een beter idee zijn om bij ieder huis zonnepanelen te plaatsen en mensen gewoon hun energierekening door te laten betalen zoals ze dat nu doen? Ik zou graag op schone energie aangesloten willen worden. Maar we hebben simpelweg het geld niet om dat allemaal voor elkaar te krijgen. Ik zou het prima vinden wanneer er zonnepanelen worden geplaatst en we daar zelf helemaal niets beter van worden. Dat we net zoveel blijven betalen dan nu en dat het overschot aan opgewekte stroom wordt gebruikt door andere huishoudens of bedrijven. Maar gaswinning is niet meer van deze tijd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Met vriendelijke groet.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 24 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
telefoon: (058) 292 59 25
telefax: (058) 292 51 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal Energie, Telecom en Mededinging
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Leeuwarden, 29 januari 2019
Verzonden, 30 JAN. 2019

Ons kenmerk : 01630347
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : [redacted]
Uw kenmerk : DGETM / 18271474
Bijlage(n) :

Onderwerp : Adviesverzoek gewijzigde winningsplannen Opeinde-Zuid & Middelburen, Oostrum en Leeuwarden-Nijega.

Excellentie,

In oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over de door Vermilion Energy Netherlands B.V. ingediende gewijzigde winningsplannen Opeinde-Zuid en Middelburen, Leeuwarden-Nijega en het door de NAM ingediende actualisatie van het winningsplan Oostrum. Met deze brief brengen wij ons advies uit.

Ter ondersteuning van de decentrale overheden in hun rol als adviseur heeft u voor de betreffende winningsplannen specifieke informatiesessies gehouden. Daar konden vragen over de winningsplannen aan het ministerie van Economische Zaken en respectievelijk aan Vermilion Energy Netherlands B.V. en NAM worden gesteld.

Wij hebben de adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) ten aanzien van de winningsplannen ontvangen per e-mail in januari 2019.

Allereerst maken wij graag gebruik van de gelegenheid om ons standpunt over gaswinning nogmaals bij u onder de aandacht te brengen. Zoals u bekend zijn wij tegen nieuwe gaswinning in Fryslân, maar wij volgen de ontwikkelingen bij bestaande gaswinningen ook kritisch. Wij blijven daarbij opkomen en aandacht vragen voor de zorgen over de effecten van gaswinning op onze inwoners. Ons standpunt hierover hebben wij verwoord in het Coalitieakkoord en het Manifest Friese overheden over Gas- en Zoutwinning.

provinsje fryslân
provincie fryslân

Opeinde-Zuid en Middelburen
Op 29 oktober 2018 stelt u ons in de gelegenheid tot het uitbrengen van advies over het gewijzigde winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen van Vermilion Energy Netherlands B.V.

Het winningsplan is een actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen d.d. 23 augustus 2016. De actualisatie is volgens Vermilion Energy van belang omdat de productie van de bestaande putten anders is dan verwacht. Het bedrijf ziet mogelijkheden om de productie uit het gasvoorkomen Middelburen te optimaliseren door middel van wijzigingen in de bestaande putten en / of door het boren van een side-track in het Middelburen-voorkomen. Deze nieuwe inzichten vereisen een actualisatie van de productie- en de bodemdalingsvoorspellingen en daarmee een nieuw winningsplan tot 2036 voor Opeinde-Zuid en tot 2028 voor Middelburen.

De maximale voorspelde bodemdaling in het diepste punt van de bodemdalingskom boven de voorkomens Opeinde-Zuid en Middelburen is volgens het winningsplan 12 cm, waarvan 8 cm op 1 januari 2018 al gerealiseerd is. De overige 4 centimeter is de speelruimte in de prognose voor bodemdaling tot resp. 2028 en 2036. Wij achten die prognose zeer beperkt over zo'n lange periode.

Het verzoek tot wijziging van het winningsplan is ter advisering voorgelegd aan het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb). SodM categoriseert beide gasvelden nu tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat.1). In het TCBB rapport is vermeld dat bij het Opeinde-veld in 2003 een beving met een magnitude van 1,8 is gerapporteerd. De kans dat het Middelburen veld een soortgelijke beving veroorzaakt acht de TCBB reëel.

Wij verzoeken u er op toe te zien dat beide velden geen extra risico op bodemdaling of bodemtrilling geven, gezien de beving die reeds heeft plaats gevonden en de reële kans op een soortgelijke. Die reële kans baart ons zorgen en zou een goede reden zijn om niet in te stemmen met het winningsplan.

Door stapeling van meerdere velden in de omgeving en na-ijleffecten van de velden bij elkaar willen wij graag van de minister weten of de bodemdaling niet groter is dan de verwachtingen zoals opgenomen in de prognoses?! In het licht van de verwachtte totale daling van de gestapelde mijnbouw in het gebied en de effecten daarvan op vernatting van het watersysteem kan mogelijk verdere invloed hebben op verandering van vegetatie en het uitzetten en krimpen van klei en oxidatie van veen en daarmee een verhoogde kans op schade aan bebouwing door extreme verschillen tussen zeer natte en zeer droge periodes, zeker als een kans op een beving 'reëel' is. Wij verzoeken u dan ook om niet in te stemmen met het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.

Oostrum
Op 29 oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over de actualisatie van het winningsplan voor het Oostrum gasveld. De reden voor de actualisatie van het winningsplan voor Oostrum is dat de uiteindelijke productievolumes hoger zullen zijn dan in het huidige winningsplan Kollum is aangegeven voor dit voorkomen. De productie wordt verlengd tot 2034.

provinsje fryslân
provincie fryslân

De verwachte bodemdaling door toekomstige gaswinning uit Oostrum is volgens de NAM verwaarloosbaar en minder dan 2 cm. De NAM geeft aan dat dit een zeer geringe bodemdaling is die binnen de onzekerheidsmarge valt van de metingen naar bodemdaling. De totale bodemdaling (vanaf 2002) boven het veld, inclusief de daling veroorzaakt door de omliggende velden, blijft volgens de prognoses onder de 6 cm.

Het verzoek tot wijziging van het winningsplan is ter advisering aangeboden aan Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb). SodM categoriseert het gasveld tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat.1).

Alles overwegende zou de NAM in het kader van energietransitie het huidige winningsplan af kunnen bouwen en niet tot een actualisatie over hoeven gaan. Wij verzoeken u om de gaswinning af te bouwen en niet in te stemmen met het actualiseren van dit winningsplan.

Leeuwarden-Nijega
Op 29 oktober 2018 heeft u ons gevraagd advies uit te brengen over het winningsplan 'Leeuwarden-Nijega'. Sinds 1971 wordt gas gewonnen uit het voorkomen Leeuwarden-Nijega dat bestaat uit 23 putten. Het winningsplan is ingediend om de productieduur te verlengen tot 2040 en het productievolume te vergroten.

Uit de voorliggende winning wordt een toekomstige bodemdaling van minder dan 3 cm verwacht op het diepste punt van de bodemdalingskom. De reeds benutte winning heeft naar schatting van Vermilion minder dan 6 cm daling opgeleverd. De daling uit deze en de andere voorkomens wordt in dit gebied op 13.9 cm geschat. De totale winning wordt door Vermilion geschat op uiteindelijk 17,5 cm (volgens de tabel in de samenvatting) als gevolg van gecombineerde bodemdaling uit het Tietjerkveld. SodM categoriseert het gasveld nu, op basis van onderzoek door TNO-AGE, tot de laagste risicocategorie van de Seismische Risico Analyse' (SRA Cat.1). Wij vinden de prognose voor de bodemdaling en met name de totale bodemdaling een forse daling in een waterrijk Natura-2000 gebied als de Alde Feanen bij Earnewâld.

Het voorkomen Leeuwarden-Nijega ligt onder een Natura-2000 gebied. De omvang van de effecten voor grondwater, oppervlaktewater en waterkwaliteit zijn volgens het mijnbouwbedrijf voor het voorliggende winningsplan verwaarloosbaar waardoor geen problemen ontstaan voor landbouw of in bebouwd gebied. Negatieve effecten op beschermde natuurwaarden zijn op voorhand uit te sluiten. Er is geen nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk, aldus het winningsplan. Wij zijn het niet eens met de redenering in bijlage 17 dat negatieve effecten op voorhand uit te sluiten zijn en vragen u om nader onderzoek te doen naar de effecten van de totale gestapelde mijnbouw in het gebied op de landbouwstructuur en op natuurwaarden als gevolg van vegetatieverandering en populatieverandering door veranderingen in het watersysteem. Daarnaast geeft extra vernatting een groter verschil tussen droge en natte periodes en daarmee een groter verschil tussen klei zwelling en -rijping en oxidatie van de bodem. Een zorg voor de bebouwing en kwaliteit van de landbouw in het gebied.

Wij verzoeken u om niet in te stemmen met het winningsplan en de mogelijke effecten op het Natura-2000 gebied nader te onderzoeken en te onderbouwen.

provinsje fryslân
provincie fryslân

Tot slot

Belangrijke thema's die spelen bij omwonenden van gaswinningsgebieden zijn zorgen over bodembeweging en de mogelijke gevolgen daarvan voor eigen woningen. Ook leven er zorgen over veiligheid en er heerst wantrouwen. Het op een zorgvuldige wijze betrekken van de omgeving, informatie delen en daarover in gesprek gaan dragen bij aan het herstel van vertrouwen en het vergroten van het veiligheidsgevoel. Het monitoren van bodembeweging, nulmetingen en het betrekken en informeren van inwoners daarover spelen daarbij een belangrijke rol. Dit geldt voor alle fasen van de gaswinning; van opsporen en winning tot beëindiging van de gaswinning.

Ons advies is dat de gewijzigde winningsplannen niet mogen leiden tot extra bodemdaling, bodemtrilling en het winnen van extra gas dan is vastgesteld in de huidige winningsplannen is opgenomen. Ons standpunt is dat wij tegen nieuwe gaswinning zijn en dat ook bestaande gaswinning kunnen worden afgebouwd om energietransitie te stimuleren.

Omwonenden staan veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gaswinningen. Zij vinden dat lokaal de lasten worden gedragen voor het belang van Nederland als geheel. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate regionale of lokale belasting is. Schade wordt vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak en zorgen, waar ze niet om hebben gevraagd en waar niets tegenover staat. Het belang van mijnbouwactiviteiten voor de Nederlandse samenleving is evident. Wij adviseren u zorg te dragen voor een goede verdeling van lusten en lasten bij mijnbouwactiviteiten, het uitvoeren van 0-metingen, waarbij er ook baten en investeringen terugvloeien naar het gaswinningsgebied. Verder verwachten wij dat uw ministerie snel invulling geeft aan de inhoud van de brieven over het kleine veldenbeleid en schadeafhandeling, beide van 30 mei 2018. De vooruitzichten daaromtrent lijken goed.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

[redacted]

voorzitter

[redacted]

secretaris

Ons kenmerk: 01630347

Drachten | Smallingerland

AANTEKENEN
Aan Ministerie van Economische Zaken.
Directie Energie en Omgeving
[redacted]
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Drachten,	Ons kenmerk	Uw kenmerk	Behandeld door
15 januari 2019	29089	DGETM/18271474	[redacted]

VERZONDEN 16 JAN. 2019

Onderwerp
Advies actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen

Geachte [redacted],

Wij hebben van uw ministerie een adviesverzoek ontvangen voor de actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen.

Wij maken gebruik van de mogelijkheid om advies te geven.

Algemeen:
Het is bij u bekend dat onze gemeente kritisch is over de winning van aardgas. In eerdere zienswijzen hebben wij al aangegeven dat wij van mening zijn dat moet worden ingezet op een versnelde transitie naar duurzame vormen van energie. Wij willen benadrukken dat wij niet mee willen werken aan onderzoek naar en de exploitatie van (nieuwe) kleine aardgasvelden. Wij zien onder andere met de huidige actualisatie van het winningsplan voor het veld Opeinde-Zuid en Middelburen dat Vermilion de activiteiten met betrekking tot de opsporing en winning van gas in onze provincie/gemeente opvoert. Dit veroorzaakt onrust bij onze inwoners en past niet bij de landelijke- en onze inspanningen ten aanzien van de energietransitie.

Door onze inwoners wordt de huidige situatie 'gedoogd'. De forse uitbreiding van de winning in het veld Middelburen, die nu wordt aangevraagd, schaadt het draagvlak en vertrouwen. De actiegroep 'Laat het gas maar zitten' heeft zich onlangs opgeheven met de gedachte dat in de gemeente Smallingerland geen uitbreiding van de gaswinning zou plaatsvinden. Dit nieuwe winningsplan kan reden zijn de actiegroep weer op te richten.

De actualisatie van het winningsplan is ingediend om reden dat er nieuwe inzichten zijn voor de productie uit het veld Middelburen. Het veld Middelburen is fors groter, dan eerder is inschat. In het huidige winningsplan is aangegeven dat uit het veld Middelburen in een maximale situatie nog 35 mln nm3 gas kan worden geproduceerd. Einde van de productie is voorzien in 2020. Uit de huidige actualisatie blijkt dat de verwachting nu is dat nog bijna 350 mln nm3 gas uit dit veld kan worden geproduceerd. De geschatte einddatum is 2028. In het veld wordt aardgas gewonnen uit de formaties Ten Boer en Slochteren. Winning uit de

Correspondentie-adres
Postbus 10.000
9200 HA Drachten

Gauke Boelensstraat 2
9203 RM Drachten
Telefoon (0512) 58 12 34

E-mail gemeente@smallingerland.nl
Internet www.smallingerland.nl

formatie van Slochteren geeft een (groter) risico op beving. Ook is het de verwachting dat in een korte periode bodemdaling van 4 cm op gaat treden.

De gewenste productie uitbreiding van Vermilion past niet bij de landelijke- en onze inspanningen ten aanzien van de energietransitie. Daarnaast gaat deze uitbreiding onrust veroorzaken onder onze inwoners.

- *Wij adviseren u daarom om niet met deze uitbreiding in te stemmen.*

Winningsplan

Het winningsplan is technisch opgesteld. Gaat direct de "diepte" in. Het is niet concreet. Het is voor derden moeilijk toegankelijk. Vermilion kan dat oplossen door een goed leesbare samenvatting toe te voegen. Daarin opnemen:

- Wat is de vergunde situatie
- Wat zijn de concrete plannen, ook met betrekking tot het uitvoeren van nieuwe boringen
- Welke vergunningen/toestemmingen zijn daarvoor nodig
- Wat wordt met die vergunningen/toestemmingen geregeld
- Hoe ziet het tijdpad eruit
- Wat zijn communicatie- en inspraakmomenten met de omgeving

- *Wij adviseren u om aan Vermilion te vragen een nieuw/aangepast winningsplan op te stellen. Het is belangrijk dat plannen zo concreet mogelijk worden benoemd. Ook de grote spreiding in bodemdaling en het te verachten productievolume moet worden onderbouwd. De huidige spreiding maakt het plan te vrijblijvend. Deze gegevens zijn ook van invloed op de te vergunnen periode.*
  Verwacht mag worden dat ook het advies van de TCBB zal ingaan op het effect van verschil in te winnen gasvolume en omvang van de bodemdaling. Mocht dit niet zo zijn dan adviseren wij u de TCBB hierop te bevragen.
  Naar onze mening kan de beoordeling van het winningsplan pas vervolgd worden nadat het TCBB-advies en aangepaste winningsplan bekend zijn.

Het plan gaat in de hoofdstukken 6 (Bodemdaling) en 7 (Bodemtrilling) niet in op de afhandeling van schade ontstaan door bodemdaling – en trilling. In hoofdstuk 8 paragraaf 8 (Overige omgevingsaspecten) wordt slechts kort en in algemene bewoordingen ingegaan op de mogelijkheden voor schade-afhandeling.

- *Wij adviseren u Vermilion er op te wijzen dat bodemdaling en -trillingen in een nieuw winningsplan een juiste plaats dienen te krijgen.*
  In geval van instemming op het winningsplan adviseren wij u Vermilions verantwoordelijkheid aangaande bodemdaling en -trillingen vast te leggen en rekening te houden met de door ons boven genoemde punten.

Vermilion geeft in het winningsplan aan volgens de "Gedragscode gaswinning kleine velden" (NOGEPA 2016) te handelen. Deze manier van handelen is daarmee onderdeel van het winningsplan.

- *Wij verwachten hierbij dat de werkwijze uit de gedragscode onderdeel is van uw instemming en vragen u in geval van instemming deze werkwijze expliciet te noemen in uw besluit.*

Advies van SodM

Het advies van van de Technisiche commissie voor bodembeweging (Tcbb) is nog niet beschikbaar. Wel is het advies van Sodm/TNO door u aan het verzoek toegevoegd.

In het advies van SodM wordt onder punt 4 'Nadelige gevolgen voor het milieu' aangegeven dat op verzoek van het ministerie in het advies specifiek aandacht besteed diende te worden aan de integriteit van de putten en de afdekkende laag boven het reservoir. SodM geeft aan dat zij door ontbreken van informatie over deze onderwerpen in het winningsplan hier slechts in algemene zin op in kunnen gaan. Wij zijn van mening dat wanneer het ministerie specifiek vraagt naar inhoudelijk advies over een aspect bij de gaswinning en SodM op basis van de informatie in het winningsplan niet in staat is dit advies te geven dat dan het winningsplan te kortschiet en op dit punt aangepast dient te worden.

- *Wij adviseren het winningsplan te laten aanvullen zodat SodM een specifiek op deze winning gericht advies kan geven.*

In het advies van Sodm/TNO wordt geconcludeerd dat de winning efficiënt is. De onderbouwing voor deze conclusie ontbreekt. In het winningsplan stelt Vermilion dat de productie wordt gestopt zodra de productiekosten de productieopbrengsten overschrijden is een bedrijfseconomische constatering. Dit is naar onze mening eveneens geen maatgevend criterium voor het beoordeling van de efficientie van de winning.

Wij zijn van mening dat de beoordeling van de efficientie van de winning niet buiten de context van de energie-transitieopgave uitgevoerd kan worden. In uw beoordeling van efficiëntie verwachten wij dan ook een beschrijving van de noodzaak van deze gaswinning met het oog op de totale energietransitie en een inhoudelijk antwoord op in elk geval de onderstaande vragen.

- Hoeveel gas is er tijdens de energietransitie nog nodig, en wat is hierbij de inschatting van de hoeveelheid benodigd gas per jaar en einddatum van gaswinning?
- Hoe draagt het winnen van gas uit het gasvoorkomen Leeuwarden-Nijega daar op een goede manier aan bij?
- Hoe kan de gaswinning uit dit gasvoorkomen zo snel mogelijk worden afgebouwd zowel in volume als in de tijd?

- *Wij adviseren u invulling te geven aan uw rol als minister van klimaat. Op basis van de noodzaak tot energietransitie vragen wij u een inhoudelijke onderbouwing op te stellen van het efficiënt zijn van deze gaswinning in relatie tot energietransitie en te behalen klimaatdoelstellingen. Deze onderbouwing dient vervolgens als toets bij uw beoordeling van dit winningsplan.*
  Als onderdeel van deze onderbouwing van efficiëntie verwachten wij dat u inzet op een snelle afbouw van de gaswinning. Mocht u instemmen met het plan dan adviseren wij u een maximale hoeveelheid te winnen gas voor te schrijven lager dan het maximum uit dit plan en een realistische einddatum op te nemen.
  Zonder bijkomende onderbouwing beoordelen wij deze gaswinning als niet–efficiënt en zien wij voor u geen grondslag in te stemmen met dit winningsplan.

Maatschappelijke context.

Dit winningsplan heeft overlap met winningsactiviteiten uit andere gasvoorkomens. Bij de beoordeling van de gaswinning en de effecten op de omgeving moeten deze zaken voor de verschillende gasvoorkomens gecombineerd worden. Dit zowel vanuit een technisch perspectief als ook vanuit communicatie.

- *Wij adviseren u aandacht te hebben voor een goede afstemming tussen de verschillende gaswinningen en hun effecten. Wij verwachten deze samenloop tussen de winningen in uw beoordeling van de winningsplannen terug te vinden.*

Wij benadrukken dat alle betrokken partijen (waaronder: gemeente, provincie, omliggende bedrijven, natuurbeheerorganisaties, burgers) zowel vooraf als tijdens de gaswinning adequaat geïnformeerd dienen te worden over de voorgenomen activiteiten. Dit is nadrukkelijk een verantwoordelijkheid voor de initiatiefnemer(s), uw ministerie als vergunningverlener en beoordelaar van dit plan en tevens SodM als nationale toezichthouder.
Vermilion geeft in het winningsplan aan volgens de "Gedragscode gaswinning kleine velden" (NOGEPA 2016) te handelen. In deze code is een project-afstemmingsprogramma opgenomen. In dit programma worden belanghebbende vroegtijdig betrokken en worden maatregelen tot in detail uitgewerkt om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen van de omgeving.

- *Wij adviseren u om voorafgaand aan instemming dit communicatietraject aan alle belanghebbenden duidelijk aan te geven:*
  - *dat Vermilion de gedragscode moet volgen;*
  - *hoe u verplichtingen over informeren van belanghebbende vastlegt, en;*
  - *hoe u toeziet op het nakomen van deze verplichtingen.*

Wij verwachten dat communicatieverplichtingen tijdens de gaswinning ook een onderdeel worden van de instemming met dit winningsplan, desnoods als bijkomende voorwaarde(n). Iedereen in Nederland kent de maatschappelijke context waarin gaswinning plaatsheeft; wij wijzen u op de speciale rol die u hierin speelt. Wij adviseren u om hier niet alleen invulling aan te geven vanuit het wettelijke minimum, maar werkelijk aandacht te hebben voor maatschappelijke zaken en hier in uw instemming en voorwaarden recht aan te doen.

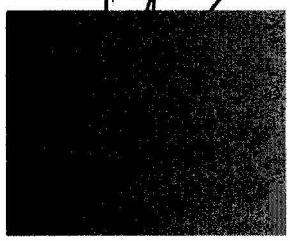
GEMEENTE SMALLINGERLAND

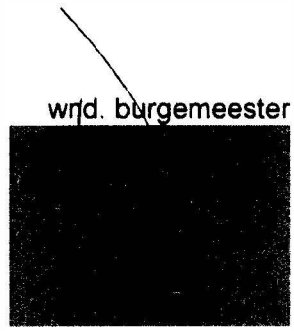
Ons kenmerk 29089 Datum 15 januari 2019 Bladnr. 5

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

secretaris wnd. burgemeester

Aan: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Datum: aangetekend verzonden op 24 december 2019

Plaats: De Wilgen

Betreft: zienswijze (ontwerp) instemmingsbesluit gaswinningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Geachte heer/mevrouw,
Onder verwijzing naar uw publicatie in Staatscourant 59581 ontvangt u middels dit schrijven mijn zienswijze, mede namens Moes CMS Beheer BV, op het (ontwerp) instemmingsbesluit gaswinningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen. Ons belang vindt zijn grond in de vestigingsplaats en het eigendom onroerend goed in Smallingerland:

-
- Gangboord 43a (Moes CMS Beheer BV)
- Helmhout 28-9, -10, -22 en -23 (Moes CMS Beheer BV)

Voor zover sprake is van gecumuleerde effecten heeft onze zienswijze tevens betrekking op de instemmingsbesluiten voor de volgende winningsplannen: Nieuwe Horne, Oldelamer, Leeuwarden 101 en Weststellingwerf. Onze zienswijze is verder als volgt:

1. Uit de onderliggende stukken blijkt dat de productieactiviteiten in alle bovengenoemde gebieden vanwege hun samenhang moeten worden beoordeeld als één project. Het enkele feit dat het om meerdere winningslocaties gaat doet daar niet aan af. In de aanvragen zijn weliswaar productieprognoses genoemd, maar de aangevraagde winningsactiviteiten mogen op grond van uw instemmingsbesluit per locatie binnen een ruim tijdvak worden verschoven om aan dezelfde gasvraag te voldoen, gebruik makend van dezelfde gasinfrastructuur. Het gaat dus om samenhangende, binnen een zeker tijdvak vrij uitwisselbare productieactiviteiten van één onderneming (Vermillion) voor hetzelfde doel. De effecten van al deze winningsactiviteiten dienen derhalve op grond van het Europeesrechtelijk projectbegrip te worden beoordeeld als zijnde afkomstig van één project. Het initiële effectgebied is daardoor veel groter dan nu is onderzocht. Het gebied waarbinnen de cumulatie met de mogelijke effecten van andere plannen en projecten is onderzocht is daardoor te klein. Het feit dat de effecten van de winningsactiviteiten onderling (deels) wel gecumuleerd zijn doet dat niet aan af.

2. In verband met het vorige bezwaar hadden wij (en alle andere belanghebbenden) tijdig moeten worden geïnformeerd over alle productieactiviteiten in het totale productiegebied. Dat is niet gebeurd. De zienswijzeprocedure dient derhalve opnieuw te worden doorlopen.

3. Voor zover zou worden geoordeeld dat géén sprake is van één project maken wij niettemin bezwaar tegen het feit dat zienswijzeperioden voor de andere genoemde instemmingsbesluiten afwijken (van die voor Opeinde-Zuid & Middelburen), omdat de effecten van de betrokken winningsactiviteiten in samenhang moeten worden beoordeeld.

4. Uit de ter inzage gelegde stukken blijkt dat geen passende beoordeling van de mogelijke effecten op Natura 2000 is gemaakt, waaronder de Groote Wielen, Alde Feanen, De Deelen, Rottige

Meenthe en Brandemeer. Bewust wonend aan vaarwater in open verbinding met de Alde Feanen zijn wij direct belanghebbend bij de instandhouding van dat gebied. Door de bodemdaling kunnen over grote oppervlaktes peilwijzigingen grondwaterstandveranderingen optreden, met mogelijke doorwerking op natuurwaarden. Effecten als gevolg van licht- en geluidsemissies, transportbewegingen en stikstofdeposities zijn eveneens niet onderzocht. Deze effecten hadden wel moeten worden onderzocht. Daarbij dienen – vanwege de samenhang binnen hetzelfde project – ook de effecten van reeds uitgevoerde werkzaamheden, waaronder het installeren van de putten, te worden betrokken.

5. Op grond van modelberekeningen zijn in Smallingerland zakkingschaden tot (gecumuleerd) meer dan 10 cm mogelijk. Onderzoek aan de mogelijke gevolgen voor onze panden (zakkingschade) ontbreekt. Uw instemmingsbesluit voldoet daarom niet aan de vereiste zorgvuldigheid.

6. De gevolgen van de bodemdalingen voor de waterschapslasten worden afgewenteld op inwoners en bedrijven, waarbij de schade per geval moeilijk te bepalen en waarschijnlijk niet verhaalbaar is. De gevolgen voor de waterschapslasten moeten rechtstreeks aan het waterschap worden voldaan, zodat t.z.t. geen aanleiding ontstaat deze lasten op ons en andere ingezetenen te verhalen. Daartoe dient een voorschrift aan uw instemmingsbesluit te worden verbonden.

7. Op grond van modelberekeningen is de kans op een aardbeving met een kracht van meer dan 2.8 op de schaal van Richter ruim 40%. Uit de ervaringen in Groningen is gebleken dat deze modellen onbetrouwbaar zijn. Aan onze panden (en die van andere ingezetenen) is geen onderzoek verricht naar de mogelijk gevolgen. Uw instemmingsbesluit voldoet daarom niet aan de vereiste zorgvuldigheid.

8. Aan uw besluit dient het voorschrift te worden verbonden dat Vermillion onvoorwaardelijk instaat voor alle schaden als gevolg bodemdaling/grondwaterstandveranderingen en bodemtrillingen in gevallen waar niet door middel van vooropnamen wordt aangetoond dat sprake is van bestaande schaden.

9. U geeft in uw publicaties aan dat, hoewel de gaswinning wordt afgebouwd, nieuwe gaswining voorlopig nodig blijft. Dat is echter gemotiveerd op basis van u huidige prognoses. Uw instemmingsbesluit dient te worden gemotiveerd aan de hand van de recente uitspraken inzake de door Urgenda tegen de Staat aangespannen procedures. Uit deze uitspraken blijkt immers dat de Staat te weinig doet om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Dat betekent dat u uw instemmingsbesluiten, waaronder inzake het winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen, moet motiveren tegen de achtergrond van beleid dat wél aan deze uitspraken voldoet. Dat impliceert lagere prognoses en minder noodzaak tot nieuwe gaswinning.

Met vriendelijke groet,
Moes CMS Beheer BV

Bijlage: uittreksel KvK Moes CMS Beheer BV

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 55278906

Pagina 1 (van 2)

Rechtspersoon

RSIN	851636469
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Statutaire naam	Moes CMS Beheer B.V.
Statutaire zetel	(gemeente Smallingerland)
Eerste inschrijving handelsregister	11-05-2012
Datum akte van oprichting	09-05-2012
Geplaatst kapitaal	EUR 18.000,00
Gestort kapitaal	EUR 18.000,00
Deponering jaarstuk	De jaarrekening over boekjaar 2016 is gedeponeerd op 12-01-2018.

Onderneming

Handelsnaam	Moes CMS Beheer B.V.
Startdatum onderneming	09-05-2012 (datum registratie: 11-05-2012)
Activiteiten	SBI-code: 70222 - Advisering op het gebied van management en bedrijfsvoering (geen public relations en organisatie- adviesbureaus) SBI-code: 6420 - Financiële holdings SBI-code: 68204 - Verhuur van onroerend goed (niet van woonruimte) SBI-code: 6832 - Beheer van onroerend goed SBI-code: 77111 - Verhuur van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen operational lease) SBI-code: 77112 - Operational lease van personenauto's en lichte bedrijfsauto's SBI-code: 7731 - Verhuur en lease van landbouwmachines en -werktuigen SBI-code: 7732 - Verhuur en lease van machines en installaties voor de bouw SBI-code: 7733 - Verhuur en lease van computers en kantoorapparatuur
Werkzame personen	0

Vestiging

Vestigingsnummer	000024948454
Handelsnaam	Moes CMS Beheer B.V.
Bezoekadres	
Telefoonnummer	0653712949
Datum vestiging	09-05-2012 (datum registratie: 11-05-2012)
Activiteiten	SBI-code: 70222 - Advisering op het gebied van management en bedrijfsvoering (geen public relations en organisatie- adviesbureaus) SBI-code: 6420 - Financiële holdings SBI-code: 68204 - Verhuur van onroerend goed (niet van woonruimte) SBI-code: 6832 - Beheer van onroerend goed SBI-code: 77111 - Verhuur van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen operational lease) SBI-code: 77112 - Operational lease van personenauto's en lichte bedrijfsauto's SBI-code: 7731 - Verhuur en lease van landbouwmachines en -werktuigen SBI-code: 7732 - Verhuur en lease van machines en installaties voor de bouw

Waarmerk KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2018-01-29 13:58:37

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 55278906

Pagina 2 (van 2)

SBI-code: 7733 - Verhuur en lease van computers en kantoorapparatuur
Het verrichten van dienstverlening en geven van advies op het gebied van management. Onroerend goed-, beheer-, pensioen- en stamrechtfunctie. Beheer, verhuur en exploitatie van onroerend goed. Beheer en exploitatie van bedrijfsmiddelen.

Werkzame personen 0

Enig aandeelhouder

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Enig aandeelhouder sedert	09-05-2012 (datum registratie: 11-05-2012)

Bestuurder

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	09-05-2012 (datum registratie: 11-05-2012)
Titel	Directeur
Bevoegdheid	Alleen/zelfstandig bevoegd

Uittreksel is vervaardigd op 29-01-2018 om 13.58 uur.

Waarmerk KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2018-01-29 13:58:37

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Opeinde, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte dames, heren,

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en vind mijn gevoel van veiligheid in mijn eigen huis één van de meest belangrijke voorwaarden van mijn levensgeluk. Ik ben ervan overtuigd dat de veiligheid in mijn huis in het geding is als er verder in de ondergrond van mijn huis wordt geroerd. Dat geschiedt namelijk al decennia lang.
Ik ben het dan ook niet eens met de uitbreiding, versnelling en verlenging van de productie in mijn gemeente, zoals voorgesteld wordt in de actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (d.d. 6 augustus 2018).

⇨ **Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen.**

Mijn motivering hiertoe vindt u onderstaand.

Samen met mijn gezin wil ik in een gezonde, schone, natuurlijke- en landschappelijke omgeving wonen en leven. Onze zoon heeft met zijn vriendin recentelijk een huis in Drachten gekocht en blijft dus in het gebied wonen waar volgens de plannen meer, langer en sneller gas wordt gewonnen. Hun huis op de Raai in Drachten, staat zo ongeveer op de breuklijn die door onze gemeente loopt. Ook onze eigen woning in Opeinde ligt bijna bovenop de breuklijn. Desgewenst kan ik u daartoe een overzichtskaart tonen. Al is het gasveld kleiner, het moet u toch bekend zijn dat de grootste aardbevingen in de provincie Groningen zich op of dichtbij de breuklijnen voordeden?
Tijdens de op 28 november jl. gehouden informatieavond in ons dorpshuis meldde Vermilion dat de nieuwe winning kan leiden tot 42% kans op een aardbeving van maximaal 2,8 op de schaal van Richter.

Overigens, op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101).
Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig.
Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door de SodM en het TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. De boorlokatie OPE-03 is niet getest op goede afsluiting, terwijl daar wel twijfel over is. Het is op dit moment tevens onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou naar mijn mening moeten leiden tot een andere afweging van risico's waardoor er andere - in mijn ogen verstandiger - keuzes gemaakt worden.

Los van alles, ik heb veel moeite met het 'verdeel en heers' gevoel dat het ministerie van EZK bij me achterlaat. Na ingewonnen adviezen o.a. vanuit het departement, negeert de minister een fors politiek signaal. Immers, **alle** 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus de raadsleden van **alle** partijen) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van de raadsleden gestemd (en 58% van de stemgerechtigden deed dat). Verder is het u bekend dat de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân ook tegen de nieuwe plannen stemden.
Desalniettemin legt de minister al deze adviezen gewoon naast zich neer. Met betrekking tot het flink beladen Groninger gas-dossier vind ik dit een voorbeeld van kleineren van burgers, dus ook van mij.

U moet weten, ik probeer me te distantiëren van 'NIMBY' gedrag en weet dat Nederland tot zeker 2030 gas nodig heeft. Maar ik weet ook dat de minister één of meer alternatieven hiertoe heeft: bijvoorbeeld gas winnen uit het Nederlandse continentale plat ver op de Noordzee. Dit levert geen enkele beving op land op.

Ik doe dan ook een ernstig beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan.

Vertrouwende op een spoedige reactie.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres: Opeinde 19/12/2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het

Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

10-12-2019

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats:

Datum: 20-12- 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Aan

De minister van Economische zaken en Klimaat,

Eala,

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer.

Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn.

Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Ik ben als bewoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).**

Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en /of verhoging van de productie in te stemmen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. **Daarom dient de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen te vernietigen**.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. **Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden dient de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen**.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. **Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning**.

- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen.
  De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk belang om de opwarming van de aarde te stoppen.
  Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee.
  De minister dient daarom dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden.. **De kansberekening op schade is onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.**

  De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit.

  Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. **Dit is dus een groot risico voor het huidige en toekomstige leefmilieu in deze omgeving en voor de gezondheid van mens,dier en plant.**

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd: *"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"* Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een nieuwe milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd.
  Er zal dus een nieuwe milieueffectrapportage moeten komen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: **beweging.**
  Niet acceptabel. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Het instemmingsbesluit dient dus te worden vernietigd.

- Ik vind het absurd dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.

- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dit is een omgekeerde wereld en pleit alleen dat rekening wordt gehouden met het groot kapitaal. Ook in ons gebied zal de **"omgekeerde bewijslast"** toegepast moeten worden. DeBij ieder woning zal in eerste instantie een nulmeting moeten plaatsvinden en notarieel vastgelegd. **Aanpassen dus!**

- 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd. **Dit is het schofferen van lagere overheden en de mening van de burgers in de betreffende gebieden.**

- **De kokergerichtheid die de huidige landelijke politiek, kamer en regering, kenmerkt, veroorzaakt een afkeer van "Den Haag". De burgers op het platteland worden wel gehoord maar er wordt naar hen niet geluisterd. Het platteland is een "ver van mijn bed show". "Den Haag" regeert over de hoofden van de burgers. De economische macht van het bedrijven als Vermilion gaan ver boven de belangen van de bewoners van het platteland.**
- **De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.**

Minister vernietig dit onzinnige ontwerp-instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmer DGKE-WO/ 19125520) ,gedateerd op 13 november 2019. Laat de plattelandsbevolking zien dat het toestaan van nieuwe gasboringen een gepasseerd station is. Zo kunt u als vertegenwoordiger van de regering uw geloofwaardigheid weer enigszins opkrikken en laten zien dat het Nederlandse Energiebeleid zich richt op duurzame energie.

Ik verwacht binnen afzienbare tijd een reactie op mijn zienswijze!

De Wylgen,

20-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid &Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Boornbergum, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatiewinningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland daarnaast veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Daarnaast gaat Vitens water onder mijn woonplaats Boornbergum wegpompen om te onderzoeken of het water onder Boornbergum geschikt is voor drinkwater. Dit betekend dat er in mijn (directe) woonomgeving voor 3 doelen geboord wordt/gaat worden; zand, gas en water. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen

aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze. Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

- Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8 Deze statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben". Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ver boven.

- In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

- In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte. Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen

kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen(kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:
Adres:
Plaats en datum: Opeinde, 18 december 2019

Betreft: Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen gedateerd 13 november 2019 met kenmerk DGKE-WO / 19125520

Geachte heer, mevrouw,

Als inwoner van het wingebied ben ik het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen gedateerd 13 november 2019.

Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Inleidend

A. Ik werk zelf in de energietransitie : slimme energienetwerken, biomassa vergisting, waterstof toepassingen, energie conversie, energie buffering, wind energie, zonne energie; gedrag & acceptatie, juridische aspecten en nieuwe business modellen.
B. Nu het mogelijk is hebben we flink geïnvesteerd in een eigen energie nul woning; gasloos : 2019.
C. Inmiddels gaan we in Nederland versneld stoppen met het winnen van aardgas uit het Groninger aardgasveld. Een deel van de Nederlandse bevolking wordt inmiddels jaren in de greep gehouden door de veroorzaakte schades aan hun woningen, resultaat van de gaswinningen, en de vooral door de slechte afwikkeling van die schades. Helaas gaat onze overheid niet vrijuit in dit drama. Hoe verschrikkelijk dom is het vervolgens om in andere kleinere gaswinningsgebieden zelfs nu in 2019, voor te nemen, om de gaswinning die aldaar op zijn einde begint te lopen, toch te continueren en zelfs te vergroten!
   Het daadwerkelijk toestemming geven tot het continueren en vergroten van de gaswinning is m.i. het bewust tegen de kennis en kunde van vandaag, in gaan tegen de juist benodigde reductie en beëindiging van de gaswinning. Kennelijk gaat het de overheid om het 'goedkoop aardgas winnen' (de gasbaten) waarbij de toename van risico's op schade aan woningen van eenieder die in de winningsgebieden wonen, op de koop toe worden genomen. Het doorgaan en vergroten van de gaswinning in het gebied **Opeinde-Zuid & Middelburen** is het bewust nemen van grote risico's. Het moedwillig en bewust nemen van risico's is m.i. misdadig en een delict. Er wordt bovendien door de overheid onjuist gecommuniceerd en

geïnformeerd. Risico's worden door de overheid onjuist en veelal niet volledig in kaart gebracht (t.a.v. het gebied **Opeinde-Zuid & Middelburen** : een te lage risico inschatting; meerdere overlappende gas velden, nabije bestaande breuklijnen) en het niet op de juiste manier, gezamenlijk met betrokkenen werken aan de mogelijke gevolgen van de winning; het komen tot gemeenschappelijk gedragen acceptatie van rest risico's gerelateerd aan de gaswinning met daarin tevens betrokken 'het vooraf afspreken hoe om te gaan met de mogelijke daadwerkelijke gevolgschade bij optredende aardbevingen en trillingen'. Als overheid weet u dat de kans op schade redelijk groot is en dat de verwachte bevingen van 2,8 op de schaal van Richter dermate groot zijn dat gevolgschade zeer aannemelijk is.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor erg klein. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Kans op schade kan veel groter zijn

De kans op schade is groter dan in het ontwerpwinningsbesluit is aangegeven: Dit komt omdat onze woning in het gebied ten zuiden van Opeinde ligt, in natuurgebied de Peinder Mieden. Onder dit gebied overlappen twee gasvelden elkaar, namelijk gasveld Opeinde zuid en gasveld middelburen. Feitelijk zitten we op de rand van twee gasvelden. Ook is via Qgis breukenkaart te zien dat er op grote diepte een breuk in de bodem loopt binnen een kilometer van onze woonlocatie en wijk waarin wij wonen. Deze specifieke combi situatie leidt tot hogere kans op trillingen of aardbevingen. De kans van 42% op een beving kan daarom niet goed vastgesteld zijn en is misschien wel 75% of nog hoger. We stevenen vrij zeker af op een beving. Je kunt feitelijk spreken van moedwillig op schade aansturen door gas te winnen in dit gebied. Dit vind ik onacceptabel en kun je als strafbaar bestempelen. Tevens is een nulmeting aan elke woning in deze situatie een noodzaak, vanwege een aantoonbare hogere kans op schade.

Bouwbesluit en aardbevingsbestendig bouwen

Wij, mijn vrouw en ik, hebben net een nieuwe gasloze, energie neutrale woning betrokken in een natuurgebied, de peindermieden, ten zuiden van Opeinde. De overheid, middels de gemeente heeft nog in 2018 een omgevingsvergunning voor de bouw van deze woning verleend. De woning moet daarbij voldoen aan het bouwbesluit. We hebben flink moeten investeren om de woning energie neutraal en gas-loos te maken. Tegelijkertijd lijkt het erop dat de overheid gaswinning hier gaat toestaan met voor de komende jaren een sterk verhoogde productie en derhalve een verhoogde kans op aardbevingen. Toch heeft de overheid mij niet gewezen op de mogelijkheid van aardbevingsbestendig bouwen en mij ook geen compensatie aangeboden om hier extra in te kunnen investeren om schade aan de woning en aan de bewoners te voorkomen. Uw bent als overheid nalatig t.a.v. het verstrekken van juiste informatie t.a.v. risico's voor de recente nieuwbouw.

Het is een onverantwoorde keuze om nu over te gaan tot een verhoogde productie in de betreffende gasvelden met een verhoogde kans op materiele schade, fysieke letsel en mentaal letsel aan ons en onze buren en bewoners van het wingebied.

Sink-hole

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele put onderzocht of deze lekt of niet. De huidige afdichtingen zijn in sommige gevallen al tientallen jaren oud.

Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat inclusief de nodige emissie van methaan, een broeikasgas met grote negatieve gevolgen voor het milieu en de toekomst van onze kinderen.

Gelijke behandeling

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde Zuid en middelburen. Ik stel dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Tot slot

Ik doe met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding dan wel verlenging van de gaswinning bij Opeinde Zuid en middelburen gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit de bewoonde omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres

Plaats en datum: Oudega (SM). 20-12-2019.

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Wij zijn als inwoners van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij zijn inwoners van Gemeente Smallingerland en weten dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Wij weten dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijze kenbaar maken:
Wij zijn bang dat er aardbevingen ontstaan met alle gevolgen van dien.

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het

Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid** en **Middelburen**. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden
Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid** en **Middelburen** **(kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ten eerste is er in Nederland een discussie gaande over de houdbaarheid van Fossiele brandstoffen. Dit heeft er inmiddels toe geleid dat alle nieuwbouwwoningen zonder gasaansluiting worden gerealiseerd. Is het klimaatakkoord van het kabinet is afgesproken dat de komende jaren de bestaande bouw aardgas loos moet worden gemaakt. Dit alles in het licht van het klimaatakkoord van Parijs. We zijn het verplicht aan onze komende generaties om de aarde op een duurzame wijze te beheren en over te dragen op onze kinderen.

De recente uitspraak van de hoge raad inzake de Urgenda zaak maakt te meer duidelijk dat er nu stappen moeten worden genomen. Het past niet in een duurzaam beleid om nu nog nieuwe gaswinningslocaties te gaan exploiteren.

Inmiddels heeft de situatie in Groningen met de gaswinning uitgewezen dat deze winning niet zonder risico's is. In tegendeel. Daarom heeft het kabinet besloten de gaswinning versneld af te bouwen. Ook het nu voorliggende gebied kent de nodige risico's. Het gaat hier om een veenweidegebied wat gekenmerkt wordt door een slappe ondergrond en gedateerde bebouwing. Deze bebouwing is niet bestand tegen de extra bodemdaling als gevolg van gaswinning. Deze gaswinning zal dan ook zeker leiden tot veel schade aan bebouwing.

Daarnaast zal de bodemdaling leiden tot een afname van de biodiversiteit en schade aanrichten aan de natuur.

De bovengenoemde argumenten heb ik hieronder verder uitgewerkt met concrete verzoeken.

Klimaatakkoord

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

Gezondheid

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Veenweidegebieden

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Wetgeving

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te

optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending,

Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de corsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning

voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Veiligheid

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.800 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Schade

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarlocsbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben"

Naast deze argumenten zijn er tal van andere argumenten en onzekerheden te noemen die de winning van Gas uit deze put onhoudbaar maken. Ik verzoek u daarom het (voorgenomen) instemmingsbesluit te vernietigen.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Opeinde, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte dames en heren,

Ik ben inwoner van Opeinde, Smallingerland, in voornoemd wingebied en wens te worden betiteld als belanghebbende. Ik ben het oneens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de door Vermilion opgestelde actualisatie van winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).
Ik verzoek hierbij uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, productie-verhogende en langer aanhoudende gaswinning in te stemmen.

Mijn motivering hiertoe vindt u in hieronder:

Samen met mijn gezin wil ik in een gezonde, schone, natuurlijke- en landschappelijke leefomgeving werken, wonen en leven. Het volgens plan gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade.
Gaswinning leidt per definitie altijd tot bodemdaling en het is rekenkundig aangetoond dat er een grote kans is op een aardbeving. Bodemdaling en aardbevingen tezamen kunnen leiden tot schade aan huizen. Daarnaast, gaswinning gaat vaak gepaard met inzet van chemicaliën en/of zuren. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de nadelige effecten van bovengenoemde zaken hiervan zijn op bodem, water en natuur.

Mijn stelling is dat het ontwerp instemmingsbesluit strijdig is met de mijnbouwwet. De actualisatie van voornoemd winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een (nieuwe) aftakking in een diepere gesteentelaag dan waar nu wordt gewonnen.
Nieuwe gaswinning, waar onze gehele gemeenteraad zich ook nog eens tegen heeft uitgesproken. Het is onbetamelijk dat u dit volledig gedragen besluit geheel ter zijde schuift.

Dit 'nieuwe winnen' vindt volgens plan plaats via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties in een straal van enkele kilometers rond mijn huis. Dit betreft "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties die op het plan van het Middelburen voorkomen.
Dit is ongebruikelijk. De Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens ontbreken over de diepte, de dikte en de kwaliteit van het reservoir.
Verder zijn saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente en de productie capaciteit onbekend. Al met al dit besluit is onvoldoende voorbereid en niet goed onderbouwd.
Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Een zeer belangrijke reden de minister te verzoeken niet in te stemmen met dit winningsplan.

Al met al voel ik me er erg onprettig bij dat – als gevolg van de niet aan mij gevraagde gaswinning – ik me vanaf het moment van winning zorgen moet maken over schade aan mijn huis. Zeker op dit punt willen ik samen met mijn gezin 'rust'. Het is u bekend, Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op aardbevingen waarbij de kracht op kan lopen tot 2,8 op de schaal van Richter.
Dit vind ik een onacceptabele grote kans op een beving en dat boezemt mij angst in.
Uiteraard realiseer ik me, tot 2030 zal Nederland nog gas nodig hebben. Maar ik heb liever dat de minister voor een alternatief kiest, want gas winnen uit het Nederlandse continentale plat ver op de Noordzee levert geen aardbeving op land op. Importeren vanuit onbewoond gebied in Europa is ook een alternatief. Hoe dan ook, ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben" en gezien zijn keuze, zet de minister me voor het blok.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan.
In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

en spoedige reactie.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Opeinde, 18 December 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als inwoner van de gemeente Smallingerland hecht ik veel waarde aan een evenwichtig, gezond en schoon natuurlijk leef- en woonmilieu. Ik heb persoonlijk geïnvesteerd in het natuurgebied De Peinder Mieden en heb samen met mijn mede eigenaren de zorg en kosten op me genomen voor het herstel en beheer van dit natuurgebied.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en ~~Midde~~lburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

- We hebben recentelijk een nieuwbouwwoning betrokken in het gebied De Peinder Mieden. De woning voldoet aan de gestelde eisen van het bestemmingsplan, is energieneutraal en gasloos. Dit alles heeft een aanzienlijke extra investering gevergd. Het is niet verteerbaar om enerzijds van burgers deze extra investering te vragen en dan gelijktijdig de gasproductie in de omliggende velden op te schroeven. De woning is gebouwd volgens de wettelijke richtlijnen van het bouwbesluit. Er is niet geadviseerd over aardbevingsbestendig bouwen, nog is hiervoor compensatie geboden. In de vergunning wordt een risico op een beving van 42% genoemd met een maximale kracht van 2,8 op de schaal van richter. Dit is direct strijdig met artikel 36, lid 1, a van de Mijnbouwwet; Het voorkomen van schade aan gebouwen en infrastructurele werken.

Tot slot;
In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**, dit is strijdig met artikel 1 van de Grondwet. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit een onderzoek m.b.t. de waardedaling van mijn woning. Door alle onrust m.b.t. gaswinning in Groningen is aannemelijk dat het verlenen van een vergunning aan Vermillion, de waarde van mijn recent gebouwde woning daalt. Dit moet vooraf onderzocht en zo nodig gecompenseerd worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat 1/3

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer Wiebes,

Met dit schrijven willen wij u kenbaar maken dat wij als inwoners van het wingebied het niet eens zijn met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018)**. Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als bewoners en belanghebbenden op onderstaand adres, willen wij daarom puntsgewijs onze zienswijze kenbaar maken.

Veiligheid

Door uw boringen, nu en in de toekomst, kan er schade ontstaan aan onze woning. Eerlijk gezegd liggen wij daar nu al wakker van. Letterlijk! Het blijkt nu al een aanslag op ons gevoel van veiligheid. Wanneer u als minister besluit tot (meer) boringen, brengt u met opzet schade toe aan onze woning en ons gevoel van veiligheid.

Gif in de geluidswal

Daar komt nog bij dat er op nauwelijks 450 meter van onze woning, gif (radioactief afval??) in de grond zit van onder meer(!) het voormalige ziekenhuis. Dat is decennia terug bewust(!) afgevoerd in de THANS NOG BESTAANDE geluidswal. Wanneer dat gif begint te lekken, in het water terechtkomt van de Drachtster haven, dan kunnen wij naast eventuele aardbevingen, ook ander onheil tegemoet zien.

Nulmeting

In het ontwerp instemmingsbesluit missen wij de vaststelling van een nulmeting vooraf van onze woning in het wingebied. Elders in het land worden bij bouwprojecten wél nulmetingen verricht van alle panden. Het is niet te verteren dat in onze omgeving maar een aantal panden van een nulmeting worden/zijn voorzien. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst 'evident en aantoonbaar' vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Groningers versus Friezen

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de 'omgekeerde bewijslast'. Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied ***Opeinde-Zuid en Middelburen****. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.*

Breuklijn

Wat komende boringen nog eens extra gevaarlijk maakt is dat wij op een breuklijn liggen. In Duitsland adviseert men, na langdurig onderzoek, om juist uit de omgeving van een breuklijn te blijven. Het risicopercentage door boringen op of dichtbij de breuklijn op aardbevingen met alle gevolgen van dien, wordt hierdoor namelijk ernstig verhoogd.

Aansprakelijkheid

Wij stellen u of uw opvolgers aansprakelijk voor ons geestelijk welbevinden wat door uw voornemen om te boren ernstig op de proef wordt gesteld; de juridische consequenties hiervan en de mogelijke financiële gevolgen van schade aan onze woning; en het al of niet genoemde in dit schrijven ten gevolge van de boringen, ons in persoon of de financiële schade/gevolgen bewust door u of uw opvolgers BEWUST op de proef gesteld en door u of uw opvolgers wordt aangedaan.

Alternatief

Als alternatief wordt achter onze woning een veld van zo'n 80 hectare land voorzien van zonnepanelen. Juist doordat wij in ons dorp en onze gemeente inzetten op alternatieve energietransitie, willen wij u dringend vragen ons te ontzorgen van de gasboringen. Mocht dat beslist nog nodig zijn om een aantal jaren bewoners van gas te voorzien, dan verzoek ik u de mogelijkheden te onderzoeken op de Noordzee.

Dringend verzoek

Wij doen een dringend beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij ***Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)*** *gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.*

Hoogachtend,

mede namens de heer ,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats: Buurtschap: Middelbuorren

Datum: 20-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van de gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Rust in de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de

effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:
  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"
  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:
  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat (niet verwaarloosbaar) de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd (zie afbeelding 1). Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Afbeelding 1: Onrust in de bodem (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

- Kans op scheuren in mijn woning bij een magnitude van 2,8 is mogelijk, maar met het ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.
    - Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
    - Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 70 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

- Onvolledig plan

Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.

Exacte informatie over de breuklijnen wordt niet door Vermilion geleverd ondanks herhaalde aanvragen hierover. Er wordt verwezen naar de zeer summiere informatie in het winningsplan. Door het mijnbouwbedrijf wordt verwezen naar het kaartje van de ondergrond in het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen van 2016 op pagina 9. Dit geeft volstrekt onvoldoende informatie over waar de breuklijnen zich precies bevinden in het winningsgebied. Afbeelding 2, verkregen via eigen kanalen, geeft hierover wel duidelijkheid en daarmee inzicht in het werkelijke risico!

Afbeelding 2 Breuklijn loopt dwars door winningsgebieden Middelburen en Opeinde – Zuid

Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-bestemmingsbesluit te vernietigen.

- Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Informatieavonden sussende boodschap

De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit. Dit mede door het ontbreken van wezenlijke inspraak van de burgers. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar dit is in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elke opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning een nulmeting plaatsvinden.

Samengevat doe ik dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening: Middelbuorren, 20-12-2019

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Oudega, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

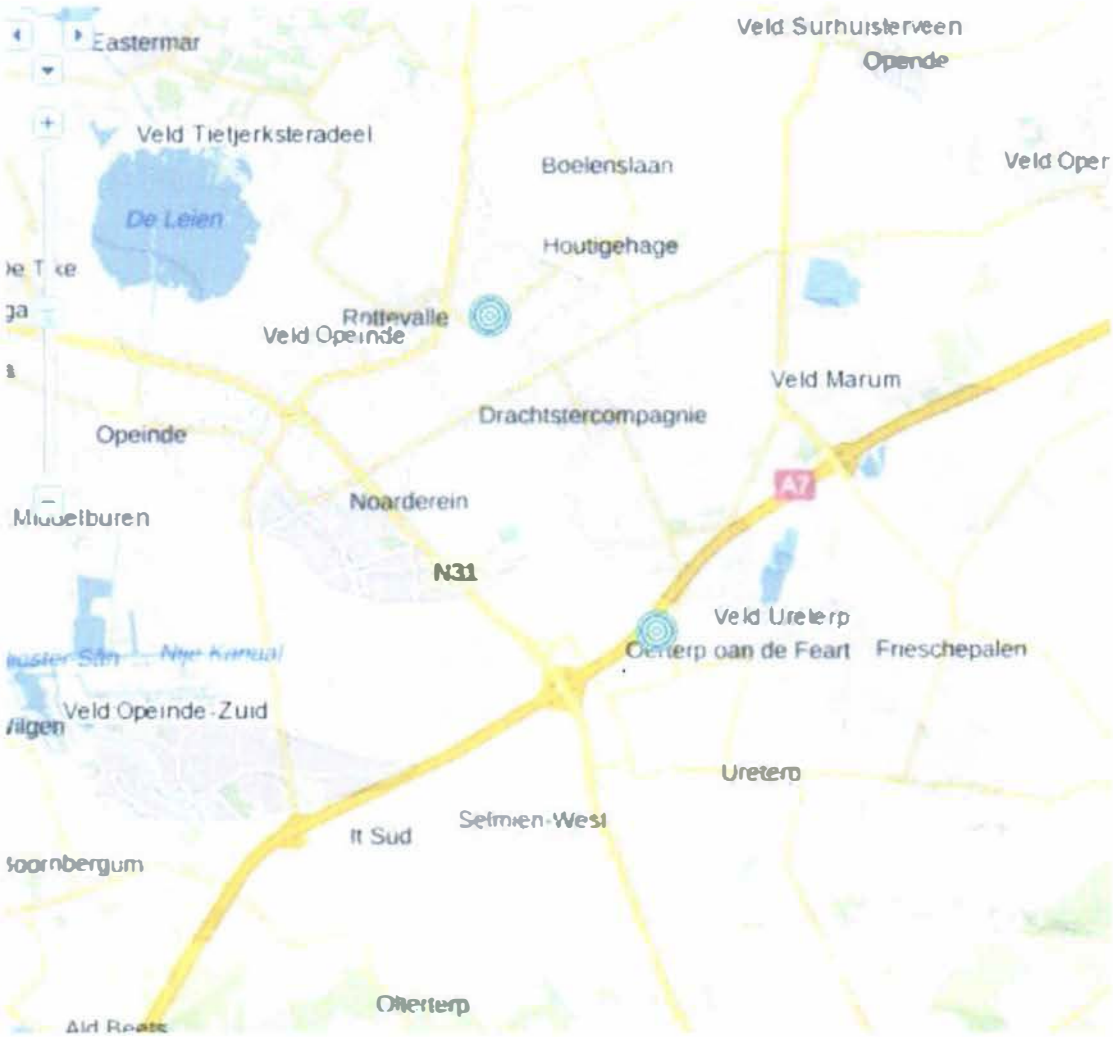
- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort

gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De

kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Naam:
Adres:
Plaats:
Datum: 20 december 2019

28 DEC 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig.

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er **42%** kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht.

Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk-landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen.

Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast.

Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten.

Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Risico op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat

geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen.

Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

" Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren ***via het boren van een nieuwe put*** *of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"*
Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput.

Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt.

In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:
"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit zijn niet compleet zonder een milieueffectrapportage.

Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8
Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.
Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.

Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

Ik heb er GROTE moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders. Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dit is de omgekeerde wereld.

***ALLE* 31 leden** van de gemeenteraad van Smallingerland hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd.
Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Ik woon op 2 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan. Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater.

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Ik voel me onveilig in deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze. Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

-Vindbaarheid documenten is slecht
-Late publicatie
-Onvolledige plan
-Ondoorzichtigheid plannen
-Het ontbreken van een informatieplicht,
waardoor gebrekkige participatie Burgers
- het schadeproces is intransparant en onverantwoord langdurig, niet duidelijk is of- en hoe eventuele schade wordt vergoed.

De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen

(bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Gelet op bovengenoemde argumenten verzoek ik de minister dan ook met nadruk om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding ofverlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, *Eala*,

Wij zijn als inwoners van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij zijn inwoners van Gemeente Smallingerland en weten dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Wij weten dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden, waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Wij vragen u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

- Wij zijn van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kunnen wij ons niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar ons idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoeken de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het ons niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Oudega, 22 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

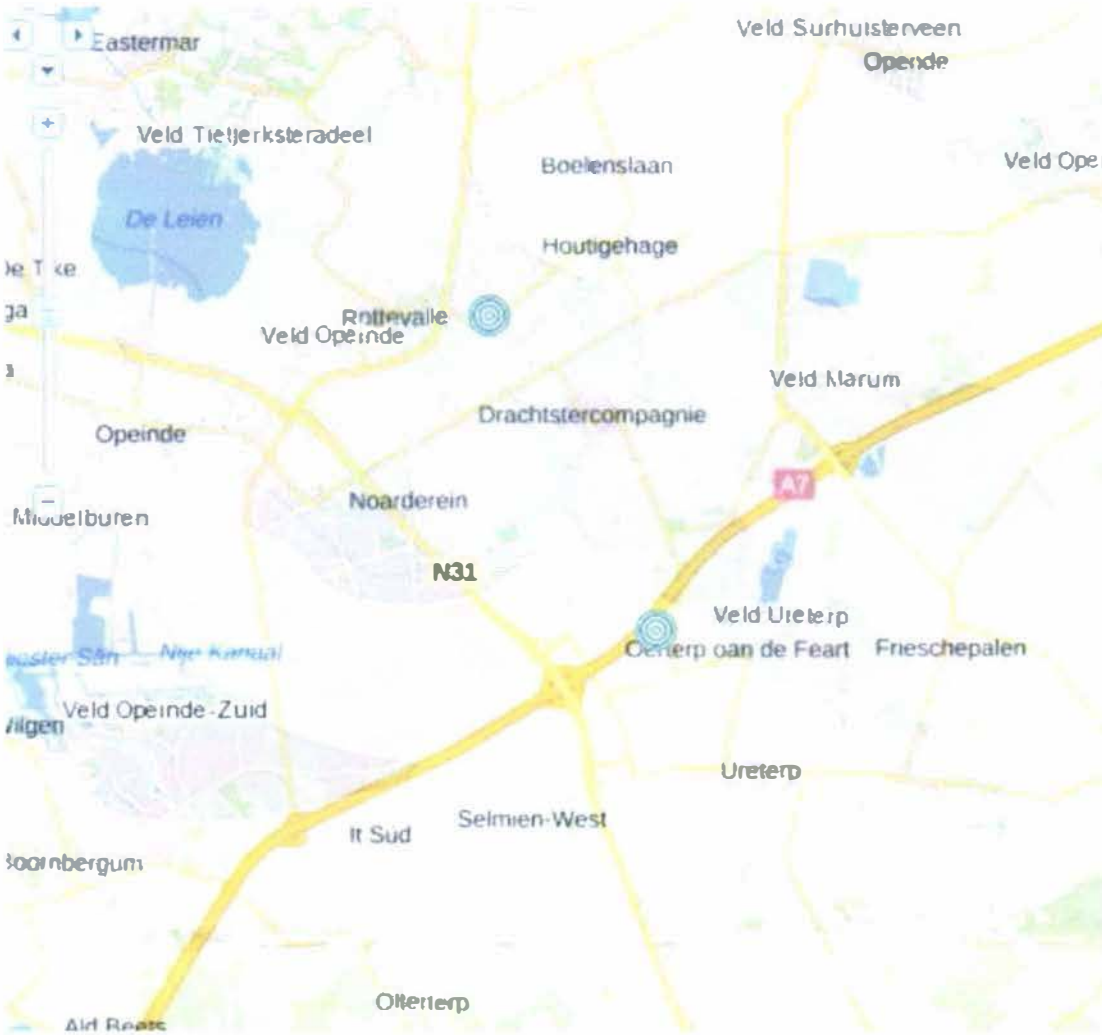
- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort

gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

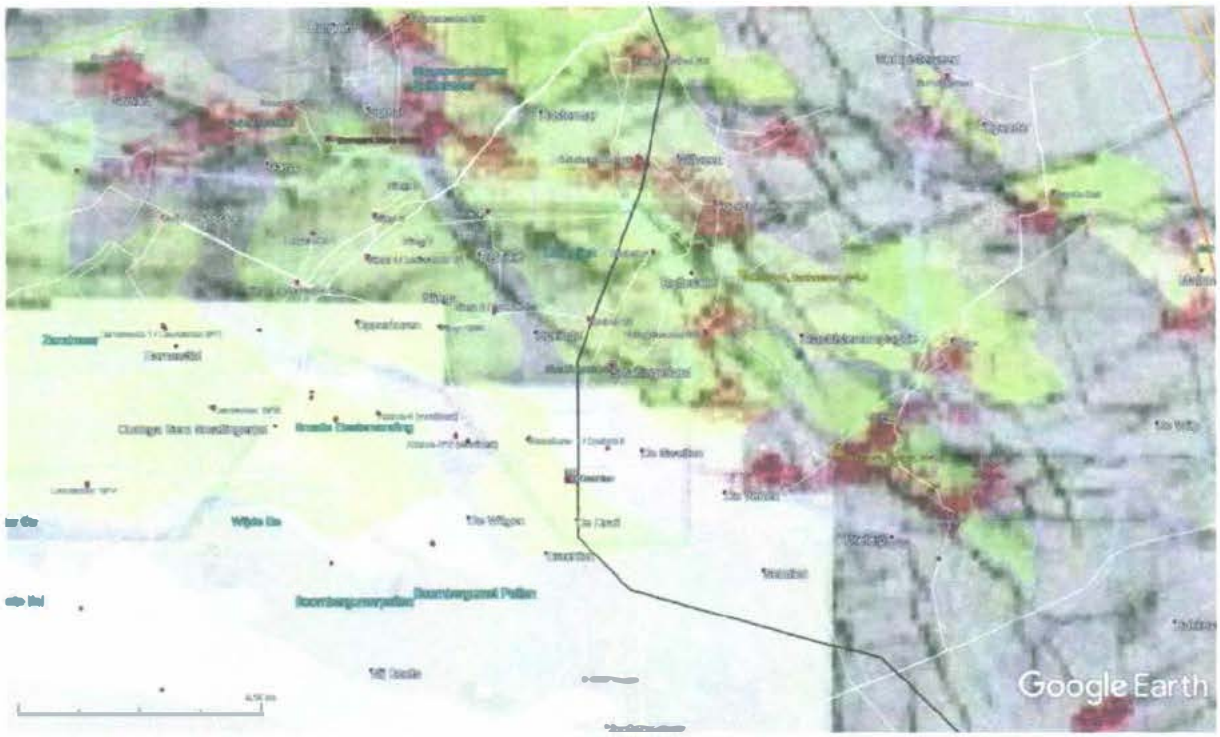
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De

kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)

- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

22-12-2019

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

DRACHTEN, 19 december 2019

Betreft: Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen gedateerd 13 november 2019 met kenmerk DGKE-WO / 19125520

Geachte heer, mevrouw,

Als toekomstige inwoners van het wingebied zijn wij het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen gedateerd 13 november 2019. Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

De constructieve veiligheid komt in het geding als er in de ondergrond van ons nieuw te bouwen huis gas wordt gewonnen. Wij weten via de media dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen. Dit beperkt het gevoel van veiligheid in ons toekomstige huis(kangoeroe woning) en kan dan ook leiden tot mentale schade.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Ons inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de

winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Ook de participatie van burgers uit het winningsgebied bij het vormen van een schade afwikkelingsprotocol vind ik onvoldoende. Op de website Nlog.nl, waar de winningsplannen zijn in te zien kunnen wij geen schade protocol vinden. Bij de ter inzage legging van winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen wordt hier niet naar verwezen. Wel heb ik onlangs vernomen dat er al een jaar over gesproken wordt, maar nog niet duidelijk is of de bewijslast van schade bij de gedupeerde burger ligt of dat de omgekeerde bewijslast bij Vermilion ligt, zoals nu in Groningen wel is afgesproken! Dit is voor mij onacceptabel, dit hoort vooraf duidelijk te zijn en er dient met gelijke behandeling toegepast te worden. Temeer omdat er aangegeven wordt dat er 42% kans op een beving is en de beving maximaal 2,8 op de schaal van richter is. Bij 1,8 op de schaal van richter ontstaat de eerste schade aan gebouwen al. Er wordt dus potentieel afgestuurd op een schade zonder dat de afhandeling voor alle partijen duidelijk is. Dit komt op ons over als onverzekerd gaan boren naar gas en dat vinden wij onverantwoord.

Het versneld oppompen van gas leidt tot een verhoogd risico op bevingen, dit is de reden om in Groningen het tempo van oppompen/ productie te verlagen. Wij zien dan ook geen gegronde reden in de aanvraag om de productie in het wingebied Opeinde-zuid en middelburen te verhogen. Het gasveld is kleiner dan in Groningen en de oppompsnelheid moet dan ook veel lager zijn en laag blijven. Wij zijn dan ook sterk tegen het verhogen van de productie snelheid gezien daartoe geen noodzaak is. Met een lagere snelheid kan er simpelweg langer gebruik van worden gemaakt, haastige spoed is zelden goed. Voor aandeelhouders en de staat is er een voordeel bij versnelde productie en hoge winst. Onze vraag is; wie komt er op voor onze belangen?

De kans op schade kan veel groter zijn dan in het ontwerpwinningsbesluit is aangegeven. Dit komt omdat onze woning komt in het gebied ten zuiden van Opeinde, in natuurgebied de Peinder Mieden. Wij hebben daar een bouwkavel gekocht voor wij bekend waren met deze problematiek. Onder dit gebied overlappen twee gasvelden elkaar, namelijk gasveld Opeinde zuid en gasveld middelburen. Feitelijk zitten we op de rand van twee gasvelden in plaats van één! Ook is via Qgis breukenkaart te zien dat er op grote diepte een breuk in de bodem loopt, binnen een kilometer van de wijk waarin wij komt te wonen.. Het is niet duidelijk of dit is meegenomen in het ontwerpwinningsbesluit. De kans van 42% op een beving kan daarom niet goed vast gesteld zijn en is misschien wel 75% of nog hoger. We stevenen dan vrij zeker af op een beving. Je kunt dan spreken van moedwillig op schade aansturen door gas te winnen in dit gebied. Dit vinden wij onacceptabel en kun je als strafbaar bestempelen. Tevens zal een nulmeting aan elke woning mijns inziens dan ook onvermijdbaar zijn. We willen dan ook een tegemoetkoming in de kosten om het nieuwe huis aardbeving bestendig te kunnen bouwen. Uiteraard sluit dit niet uit dat schade die later aan deze woning door aardgaswinning vergoed dient te worden zonder dat de bewijslast bij ons ligt.

Wij, mijn vrouw en ik, hebben een bouwkavel gekocht waar we een gasloze, energie neutrale drie generatie woning willen gaan bouwen in een natuurgebied, de Peinder Mieden, ten zuiden van Opeinde. De overheid, middels de gemeente geeft nu nog steeds een omgevingsvergunning voor de bouw van een woning uit waarin geen rekening gehouden wordt met de nieuwe winningsplannen en de daaraan gerelateerde problemen die daaruit voortkomen. De woning moet daarbij voldoen aan het bouwbesluit. We moeten flink investeren om de woning energie neutraal en gasloos te maken.

Toch heeft overheid ons nog niet gewezen op de mogelijkheid van aardbevingsbestendig bouwen en ons ook geen compensatie aangeboden om hier extra in te kunnen investeren om schade aan de woning en aan de bewoners te voorkomen. Tegelijkertijd lijkt het erop dat de overheid gaswinning hier gaat toestaan met voor de komende jaren een sterk verhoogde productie en derhalve een verhoogde kans op aardbevingen. Het lijkt mij dan ook een onverantwoorde keuze om nu over te gaan tot een verhoogde productie in de betreffende gasvelden met een verhoogde kans op materiele schade, fysieke letsel en mentaal letsel aan ons en onze buren en bewoners van het wingebied.

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

Tot slot

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde Zuid en Middelburen. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

De kans op aardbevingen is zeer waarschijnlijk groter en vinden wij te groot.

Er wordt nog steeds niet aangestuurd op aardbevingsbestendig bouwen. Voor de aanvang van onze bouw willen wij graag duidelijkheid over de tegemoetkoming voor het aardbevingsbestendig bouwen.

De vele putten in de omgeving zijn oud en leiden mogelijk tot lekkage en sink-holes.

Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elke opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden, met name doordat de kans op een beving wel hoger uit kan vallen zoals hierboven omschreven.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en zeker niet tot uitbreiding dan wel verlenging van de gaswinning bij Opeinde Zuid en middelburen gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit de bewoonde omgeving.

Hoogachtend,

Drachten, 21 december 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Thema natuur, leefomgeving en gezondheid

Klimaatakkoord

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen te vernietigen.

Gezonde en schone leefomgeving (incl oude vuilstort aan de Tussendiepen)

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst

genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Veenweidegebieden

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Voorzorgbeginsel

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Grond- en drinkwater

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Wetgeving en procedure

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

" Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via het boren van een nieuwe put of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:

"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."

Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof

voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Veiligheid

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Productiehoeveelheden

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Thema bodemdaling en schade

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen. Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

Thema angst en onvrede

Ervaring seismologisch onderzoek

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)

- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Kans op aardbevingen

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op schade aan de woning

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.

- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.

- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.

- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Gemeenteraad is tegen

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Schade op de lange termijn

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

Betrouwbaarheid van Vermilion

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!

- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?

- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Breuklijnen

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar totnogtoe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Grond- en drinkwater

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op xx kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).

- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

Lekke putten

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen *sink-hole (zinkgat) ontstaat.*

Bodemdaling

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.

- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

Thema informatievoorziening

Informatievoorziening

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht

Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen

- Late publicatie

De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd

- Onvolledige plan

Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.

Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

- Informatieavonden sussende boodschap

De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je

woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op *te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.*

Vergunningsprocedure

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Drachten, 23 december 2019

Kenmerk: DGKE-WO / 19238971

Geachte meneer, mevrouw

ZIENSWIJZE ONTWERRP INSTEMMINGSBESLUIT WINNINGSPLAN OPEINDE-ZUID EN MIDDELBUREN

Op 12 november 2019 heb ik als inwoner van Drachten een brief van uw ministerie ontvangen aangaande het ontwerp instemmingsbesluit gaswinning in Opeinde Zuid en Middelburen. Tevens heeft dit besluit in de regionale pers gestaan.

Als eigenaar van de woning te Drachten wil ik deze zienswijze indienen. Ik ben van mening dat er onvoldoende waarborgen en/of garanties zijn, welke schade op welke wijze dan ook door gaswinning ontstaan, zullen worden vergoed. Dit heeft te maken met eventuele schade aan de woning door bodendaling maar ook de onzekerheid over een veilig winning van drinkwater in het nabijgelegen drinkwater wingebied. Het veilig winning van drinkwater is zeer belangrijk en een levensbehoefte voor elke burger. Door nu via meerdere putten de gaswinning te intensiveren wordt het risico op schade groter. Daarnaast is het voor mij de vraag of er daardoor een groter risico is op de drinkwatervoorziening. Drachten valt zowel in het cluster Opeinde-Zuid als Middelburen. Ik ben van mening dat er onvoldoende waarborgen en garanties zijn om eventuele schade aan de woning en bijgebouwen te voorkomen en te vergoeden. Drachten ligt relatief dicht bij Groningen en het Friese Noordwolde waar Vermillion zich niet aan de vergunningsvoorwaarden heeft gehouden. De economische belangen prevaleren duidelijk boven het belang van de burger. Inkoop va gas uit het Noordzeeveld of Noorwegen zijn goede alternatieven.

Ik heb in de regionale pers gelezen dat er een hoorzitting zal plaatsvinden op 15 januari 2020 in het gemeentehuis te Drachten.

Hieronder wordt mijn standpunt en zienswijze verder verwoord.

Wetgeving

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen. Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Ik en andere belanghebbenden kunnen ons daardoor onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

Veiligheid

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en aantallen slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou

kunnen leiden tot een andere afweging van risico's. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Niet meegenomen dat op geringe afstand een zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloed. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

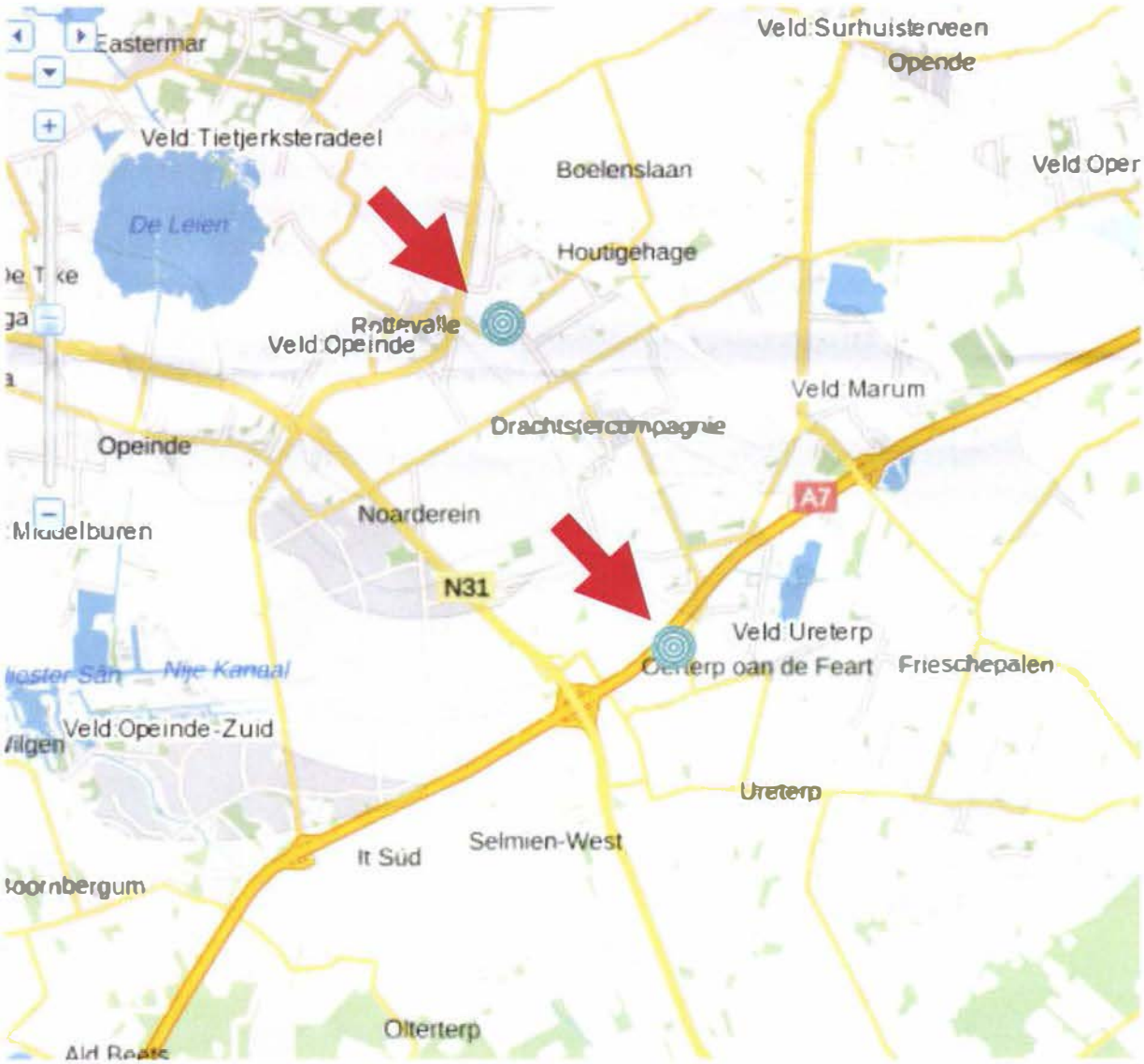
Productiehoeveelheden

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen en Noordwolde gemeente Weststellingwerf sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Bodemdaling en schade

U schrijft in uw gewijzigd bestemmingsbesluit **winningsplan Leeuwarden-Nijega** gedateerd 10 oktober 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling nabij put LEW-101 van 70 tot 90 mm. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien.

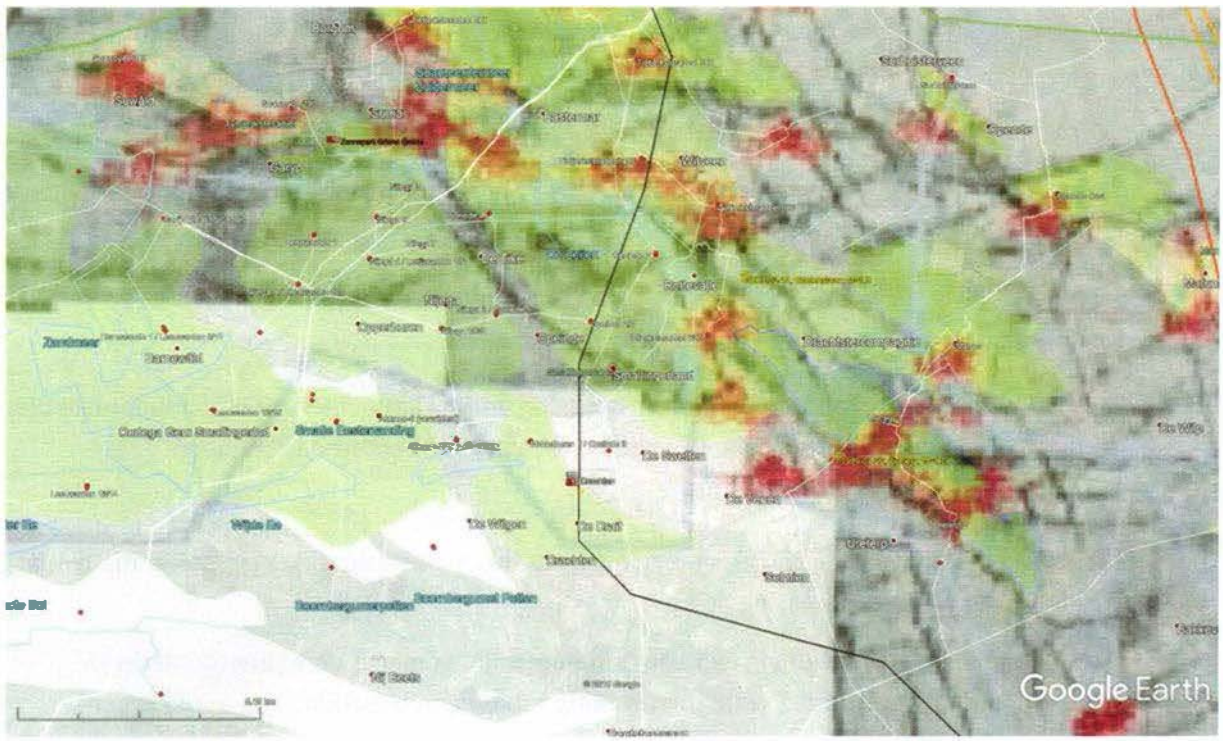
U schrijft in uw gewijzigd instemmingsbesluit **winningsplan Leeuwarden – Nijega** gedateerd 10 oktober 2019 in artikel 5.2 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Leeuwarden-Nijega** om bodemtrillingen te veroorzaken verwaarloosbaar is. Ik wil **u** er op wijzen dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. (afbeelding 1). Onrust in de bodem.

afbeelding 1 (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is er vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de

provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Men moet dan ook met onmiddellijke ingang af blijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Thema angst en onvrede

Ervaring seismologisch onderzoek

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. De drie schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Kans op aardbevingen

19-09-19: Vermilion toegegeven 42% kans kleine bevingen tot een kracht van 2,5

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil telkens beving "in achterhoofd hebben".

Kans op schade aan de woning

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,5 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Gemeenteraad Smallingerland is tegen

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.

- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Schade op de lange termijn

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

Betrouwbaarheid van Vermilion

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

Breuklijnen

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Grond- en drinkwater

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig geboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op twee (2) kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

Bodemdaling

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

Thema informatievoorziening

Informatievoorziening

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
    - Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
    - De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
    - Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
    - Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
    - De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.
- Ondoorzichtigheid plannen
    - Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.
- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie
    - Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

Vergunningsprocedure

- Schademeldingsprocedure onduidelijk
    - Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.
- Gebrekkige participatie Burgers
    - In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.
- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen
    - De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Postbus 20401

2500 EK Den Haag

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten 23 december 2019

BEZWAARSCHRIFT

Betreft: bezwaar inzake gewijzigd instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde Zuiden Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19238971)** gedateerd 12 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **aanvraag instemming Opeinde-Zuid en Middelburen winningsplan (gedateerd 12 november 2019).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Op 12 november 2019 heb ik als inwoner van Drachten een brief van uw ministerie ontvangen aangaande het ontwerp instemmingsbesluit gaswinning in Opeinde Zuid en Middelburen. Tevens heeft dit besluit in de regionale pers gestaan.

Als eigenaar van de woning te Drachten wil ik deze zienswijze indienen. Ik ben van mening dat er onvoldoende waarborgen en/of garanties zijn, welke schade op welke wijze dan ook door gaswinning ontstaan, zullen worden vergoed. Dit heeft te maken met eventuele schade aan de woning door bodendaling maar ook de onzekerheid over een veilig winning van drinkwater in het nabijgelegen drinkwater wingebied. Het veilig winning van drinkwater is zeer belangrijk en een levensbehoefte voor elke burger. Door nu via meerdere putten de gaswinning te intensiveren wordt het risico op schade groter. Daarnaast is het voor mij de vraag of er daardoor een groter risico is op de drinkwatervoorziening. Drachten valt zowel in het cluster Opeinde-Zuid als Middelburen. Ik ben van mening dat er onvoldoende waarborgen en garanties zijn om eventuele schade aan de woning

en bijgebouwen te voorkomen en te vergoeden. Drachten ligt relatief dicht bij Groningen en het Friese Noordwolde waar Vermillion zich niet aan de vergunningsvoorwaarden heeft gehouden. De economische belangen prevaleren duidelijk boven het belang van de burger. Inkoop va gas uit het Noordzeeveld of Noorwegen zijn goede alternatieven.

Ik heb in de regionale pers gelezen dat er een hoorzitting zal plaatsvinden op 15 januari 2020 in het gemeentehuis te Drachten.

Ik heb absoluut niet de indruk dat de vergunning niet verleend zal worden. Mar ik wil wel graag dat er naar de belangen van de burgers / inwoners wordt gekeken. En juist dat laatste mis ik in deze brief / procedure.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij Opeinde-Zuid en Middelburen (**kenmerk DGKE-WO / 19238971)** gedateerd 12 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Stichting Tsjingas

tsjingas@hotmail.com

24 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Excellentie,

In onderstaande dient Stichting Tsjingas haar zienswijze in met betrekking tot het ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Wij zijn het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken u om het voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Belang

Stichting Tsjingas stelt zich ten doel, een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk , leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven de gemeente Opsterland en aangrenzende gemeenten waaronder de Gemeente Smallingerland te behouden en te bevorderen, en het tegengaan en voorkómen van die rechts- en feitelijke handelingen die aan de natuur, het milieu en het landschap, bodem en (diepe) ondergrond, huizen, wegen en andere kunstwerken in dit gebied, of aan de collectieve bewoners in voornoemde gemeenten, materiële dan wel immateriële aantasting, schade, inklinking, trilling, vervuiling, radioactieve straling of hinder toebrengen of zouden kunnen toebrengen. Onder het doel is mede begrepen het behartigen van gelijksoortige belangen van collectieve bewoners van dit gebied en van de gezamenlijke donateurs van de stichting. Onze stichting heeft voorts ten doel het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Motivering
Wij menen dat uw besluit haaks staat op de doelstellingen van onze stichting. Gaswinning draagt niet bij aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel.

Recent is er een groot onderzoek gepubliceerd van de vier Noordelijke omroepen. Zie https://www.rtvoost.nl/nieuws/320674/Beleid-mijnbouw-gebaseerd-op-drijfzand. De bevindingen zijn zeer zorgwekkend. Officiële gegevens en rapporten over mijnbouw in ons land blijken vol met fouten te zitten. Risico's worden verkleind, gasproducties te laag ingeschat, milieuvergunningen niet aangevraagd. Dit onderzoek heeft geleid tot Kamer- en Statenvragen. **Dergelijke bevindingen doen ons het ergste vrezen als het gaat om een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk-landschappelijk -, leef- en woonmilieu.** Daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Wij maken onze grote zorgen over het risico van lekkende putten. Een deel van de putten op de betreffende mijnbouwlocaties dateert van de eind jaren zeventig. We vrezen dat deze putten bijvoorbeeld a.g.v. verouderd of slecht cement niet langer ' integer' zijn, lekken en leiden tot milieuverontreiniging en risico's voor de volksgezondheid. Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoeken wij de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Wij maken ons grote zorgen over bevingen en de schadelijke gevolgen hiervan. Vermilion heeft aangegeven dat er 42% kans is op bevingen. Deze bevingen kunnen maximaal 2,8 zijn op de Schaal van Richter is de inschatting. 42% en max 2.8 zijn indrukwekkende, impactvolle en verontrustende getallen. Indien dit zich voordoet is schade aan huizen reëel. Dit maakt mensen bang. Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de

vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concluderen wij dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Bij boren en gaswinning is sprake van **stikstofdepositie**, zeker in het geval van het aanpassen van de bestaande putten of het boren van een aftakking. De Raad van State heeft geoordeeld dat de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden onmiddellijk teruggebracht moet worden. Nabij de betreffende mijnbouwlocatie ligt de Alde Feanen. Dit Natura 2000-gebied bevat stikstofgevoeligenatuurtypen. Meer stikstofdepositie op deze gebieden is volgens het PAS-arrest van de Raad van State niet toegestaan. Daarom verzoeken wij de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Gas winnen is boren in de bodem en **van boren komt schade.** Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot **CO2-uitstoot.** Opwarming van de aarde als gevolg van COS-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Op 20 december 2019 deed de Hoge Raad haar finale uitspraak in de Klimaatzaak van Urgenda tegen de Nederlandse Staat. De overheid moet in 2020 25% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Inwoners en lokale overheden in het gebied hebben herhaaldelijk laten weten geen nieuwe, meer of langere gaswinning te willen. Inwoners voelen zich onveilig, maken zich zorgen over schade en vrezen voor schade aan bodem, water en natuur. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Een goede **schaderegeling** voor inwoners ontbreekt. Wie schade heeft moet zelf aantonen dat dit door gaswinning is ontstaan. Enkel in Groningen is sprake van omgekeerde bewijslast. Inwoners

worden belast met schade en vervolgens belast met de onderbouwing. In een gebied waar meerdere bodemdalingsfactoren spelen (gaswinning, veenoxidatie) is het huidige protocol niet toereikend. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Wij hebben **geen vertrouwen in de gaswinner.** Vermilion Energy is recent in hoger beroep door de Raad van State op de vingers getikt vanwege het slaan van gasputten zonder de vereiste vergunningen in Langezwaag (ABRvS 201807730/1/A1). Daarnaast doet het Openbaar Ministerie strafrechtelijk onderzoek naar overschrijding van de maximale te winnen hoeveelheden gas door Vermilion Energy.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Stichting Tsjingas

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen 18-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Zie Groningen.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de

bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid** en **Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.
Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Aanvullende argumentenIn zijn te vinden in bijgevoegde bijlagen.

ARGUMENTEN ZIENSWIJZE ACTUALISATIE WINNINGSPLAN OPEINDE-ZUID EN MIDDELBUREN

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele

schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- **Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan

het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en

onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven: "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."

Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en

gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

- *Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine* gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.
- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in *de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak* van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van

9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U *schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit* ***winningsplan Opeinde-Zuid en*** **Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.
- Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

26-10-17: seismologisch onderzoek. Ontploffing Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schade gevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed.

- Vervelend voorgevoel al in het voortraject (of mijnbouwschade wel wordt vergoed)
- *Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of* wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al xx jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de

kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?

- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van *mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden.* Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)
- 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd.
- Ik heb veel moeite met het "verdeel-en-heers" beleid van 2e Kamer. Afkeer politiek wordt gezaaid als gevolg van kleineren van burgers Groningen. Ik voel me de volgende burger die niet gehoord wordt.

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!
- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?

- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon hemelsbreed op ongeveer 2 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Drinkwater gaat vóór gaswinning!!!!

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen *(natuurwet: weg van de minste weerstand)*.

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs *een breuk ontstaan in mijn huis.*

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de

sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in

beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak.
Het is een onrechtvaardige zaak dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 23 dec 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben het, als inwoner van het wingebied, niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek u het voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik hecht als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Ik weet dat de constructieve veiligheid van een huis in het geding is als er in de ondergrond van het huis wordt geroerd.

Het roeren in de ondergrond wordt voor langere tijd uitgevoerd. Onze bodem kan dus niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Ik weet ook dat voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Voorbeelden zoals bv. in Groningen zouden de overheid alert behoren te maken.

De ellende die daar door de gaswinning is veroorzaakt moet je niet op andere plaatsen opnieuw willen hebben.

Herhaling van deze toestand kun je vermijden door op andere plaatsen geen toestemming te verlenen voor gasboringen en andere verstoringen van de bodem.

Wij leven gelukkig in een land waar van nature geen aardbevingen voor komen.
Vermilion stelt dat er misschien lichte aardbevingen kunnen optreden.

Het lijkt mij evident dat je helemaal GEEN bevingen wilt hebben.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:
Adres:

Plaats en datum: Opeinde 19 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, *Eala*,

Wij zijn het als inwoners van het wingebied niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken u uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij zijn inwoners van Gemeente Smallingerland en weten dat gevoel van veiligheid in het eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Wij weten dat de constructieve veiligheid in ons huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

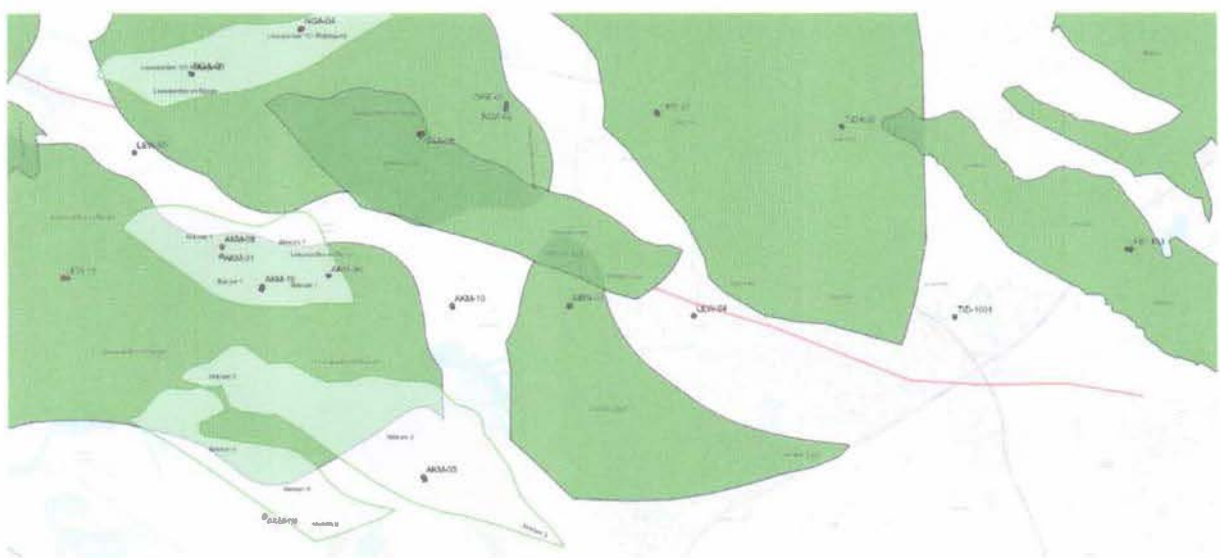
Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland, dorp Opeinde van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijzes kenbaar maken:

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: De totale maximale bodemdaling, inclusief de reeds opgetreden bodemdaling, veroorzaakt door gaswinning uit en rond de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen wordt door Vermilion op respectievelijk 90 en 120 mm in het diepste punt van de samengestelde bodemdalingskom boven het gasveld Middelburen geschat . Een behoorlijke daling relatief. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij "vast" willen zien.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Voor wat betreft de Slochteren-formatie van het gasveld Middelburen blijkt uit de SRA dat de kans op bevingen als gevolg van winning uit dit deel van het gasveld niet verwaarloosbaar is: de maximaal mogelijke sterkte (Mmax) van een potentiële geïnduceerde bodemtrilling is 2,8.

Dit afzettende tegen de kennis van de in rood aangegeven breuklijn op onderstaande kaart, tezamen met de kennis vanuit het Groninger gasveld dat schade aan vastgoed in de Nederlandse situatie optreedt bij een bodembeweging met een kracht van 1.8 of meer op de schaal van Richter, is het duidelijk dat hier bewust en met kennis van zaken vooraf het risico wordt aanvaard op het ontstaan van schade aan onze huizen en opstallen. U bent hiermee dan ook als bevoegd gezag strafbaar als overtreder van het wetboek van strafrecht, waarin wordt gesteld dat activiteiten waarbij met voorbedachten rade onverantwoorde risico's worden genomen, waar op voorhand al schade aan derden is voorspeld, strafbaar zijn.

Breuklijn in het wingebied

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam: Vereeniging Dorpsbelang Opeinde
Adres secretariaat: Teije Blauw singel 35, 9218RT Opeinde

Plaats en datum: Opeinde 19 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw, *Eala*,

Wij zijn het als belangenvereniging van inwoners van het wingebied niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken u uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij zijn belangenvereniging van inwoners van Gemeente Smallingerland, dorp Opeinde en weten dat gevoel van veiligheid in het eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Wij weten dat de constructieve veiligheid in ons huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Wij weten ook dat voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

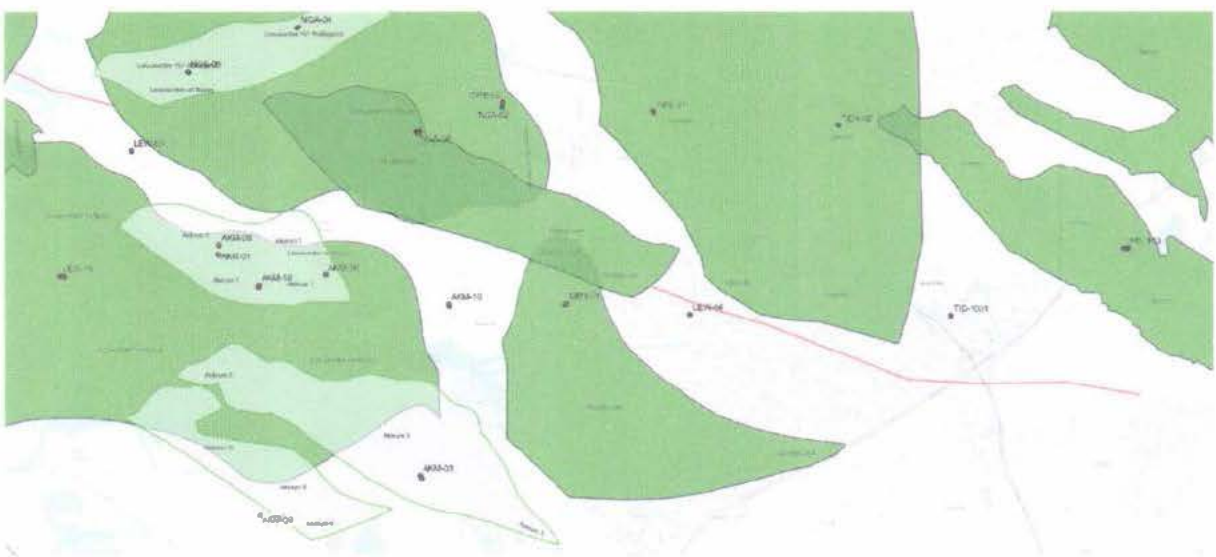
'Eala' is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Wij zijn als inwoners van Gemeente Smallingerland, dorp Opeinde van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbenden willen wij daarom onderstaand onze zienswijzes kenbaar maken:

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: De totale maximale bodemdaling, inclusief de reeds opgetreden bodemdaling, veroorzaakt door gaswinning uit en rond de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen wordt door Vermilion op respectievelijk 90 en 120 mm in het diepste punt van de samengestelde bodemdalingskom boven het gasveld Middelburen geschat. Een behoorlijke daling relatief. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij "vast" willen zien.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Voor wat betreft de Slochteren-formatie van het gasveld Middelburen blijkt uit de SRA dat de kans op bevingen als gevolg van winning uit dit deel van het gasveld niet verwaarloosbaar is: de maximaal mogelijke sterkte (Mmax) van een potentiële geïnduceerde bodemtrilling is 2,8.

Dit afzettende tegen de kennis van de in rood aangegeven breuklijn op onderstaande kaart, tezamen met de kennis vanuit het Groninger gasveld dat schade aan vastgoed in de Nederlandse situatie optreedt bij een bodembeweging met een kracht van 1.8 of meer op de schaal van Richter, is het duidelijk dat hier bewust en met kennis van zaken vooraf het risico wordt aanvaard op het ontstaan van schade aan onze huizen en opstallen. U bent hiermee dan ook als bevoegd gezag strafbaar als overtreder van het wetboek van strafrecht, waarin wordt gesteld dat activiteiten waarbij met voorbedachten rade onverantwoorde risico's worden genomen, waar op voorhand al schade aan derden is voorspeld, strafbaar zijn.

Breuklijn in het wingebied

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Wij missen in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Vereeniging Dorpsbelang Opeinde
Teije Blauwsingel 35
9218RT Opeinde

voorzitter secretaris penningmeester lid lid

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Drachten, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als inwoner van de Gemeente Smallingerland weet ik dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. De constructieve veiligheid van de eigen woning komt in het geding is als er in de ondergrond van het huis wordt geroerd.

Op basis van recente publicaties is het mij bekend dat er voor bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op bevingen tot een kracht van 2,8.

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

De kans op scheuren in mijn woning neemt bij een kracht van 2,8 aanzienlijk toe, maar desondanks is met het ministerie de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning met een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Een dergelijke meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.

- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 15 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. In het kader van gelijke behandeling ben ik van mening dat, net als voor de inwoners van het Groninger gaswingebied, mijnbouw gerelateerde schades kunnen worden verhaald middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast".
- Aangezien de Nederlandse Staat als aandeelhouder, in tegenstelling tot bij de NAM, geen directe invloed kan uitoefenen op de totstandkoming van een toekomstige schaderegeling, ben ik van mening dat er op voorhand een bindende schaderegeling te worden vastgesteld welke gelijk is aan de schaderegeling voor het Groninger wingebied.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen.
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd.
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin “mogelijke zijtakken” (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op “gaat u lekker slapen” en er zijn geen significante risico’s. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te

worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak.

De gevoelige conclusie blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

De Tike, 19 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele

bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan

wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

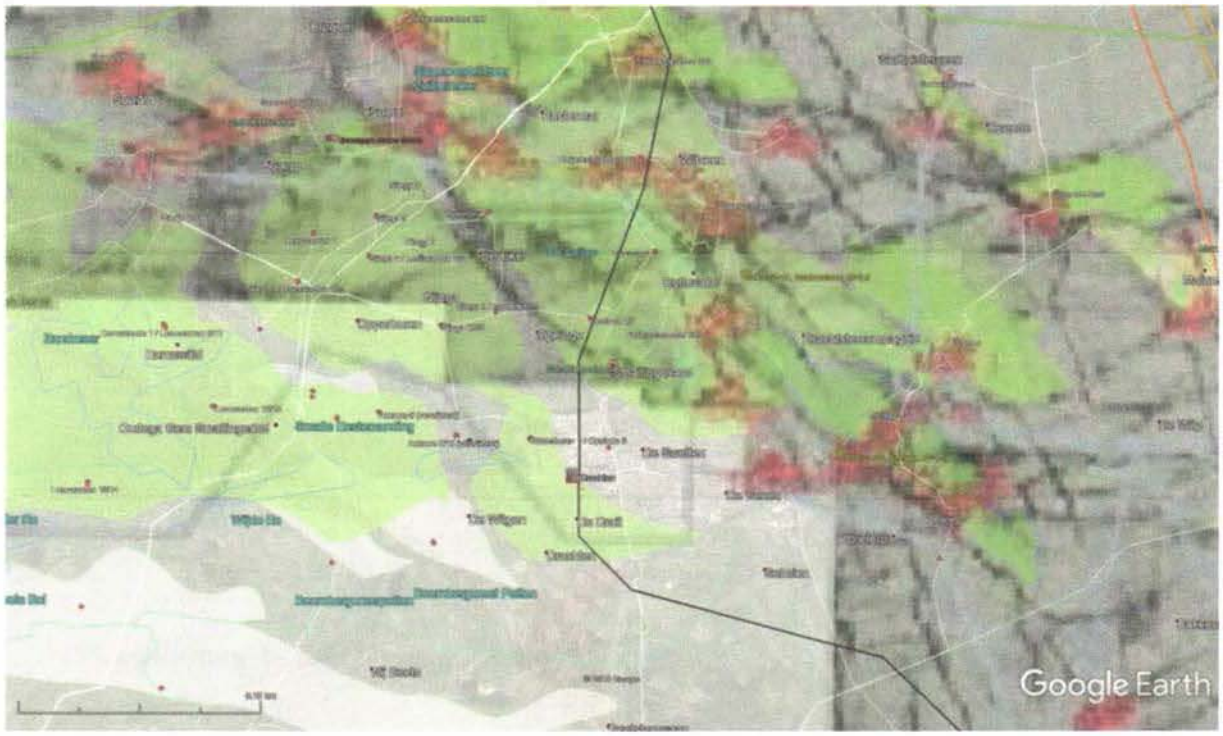
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

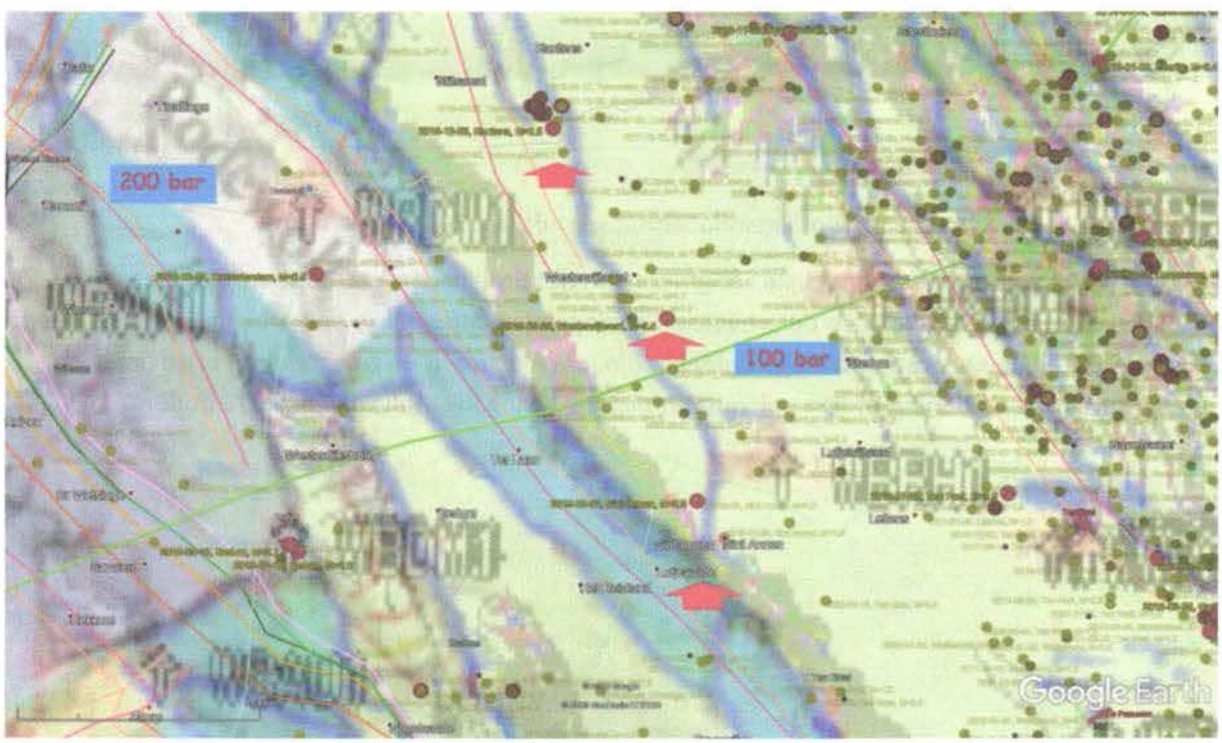

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

- Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".
- Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.
- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 96 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

- Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.
- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.
Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Boornbergum, 20 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als van Boornbergum, grenzend aan het wingebied, het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen.

Ik schrijf deze brief tevens namens mijn vrouw en drie kinderen die allen ook op ons adres wonen. Ons jongste kind is 13 jaar; dit vermeld ik om reden van mijn bezwaar nr. 6.

De redenen waarom ik u vraag om uw plannen niet uit te voeren, zijn als volgt:

1) Het is zeer aannemelijk dat door uw plannen aardbevingen in de ondergrond ontstaan, waardoor mijn woning wordt onderworpen aan grondversnellingen. Mijn woning, die opgebouwd is uit metselwerk, is daar zeer slecht tegen bestand zodat de kans op schade aan mijn eigendom zeer reëel is. U kunt uit uitgebreide studies, metingen en onderzoeken m.b.t. andere gaswingebieden (waaronder in de provincie Drenthe en Groningen) weten dat zelfs zeer geringe (piek)grond-versnellingen oorzaak kunnen zijn van schade aan metselwerkconstructies. Uit uw vooronderzoek voor uw plannen maak ik op dat u niet hebt aangetoond dat deze aardbevingen en grondversnellingen niet gaan voorkomen. U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Dwars door het wingebied loopt een breuklijn in het Zechstein. De kaart in **Bijlage 1** geeft deze breuklijn weer. Uit wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat wanneer in een gebied tot 1 km. vanuit een breuklijn gas wordt gewonnen, en dat doet u c.q. bent u van plan, het zeer aannemelijk is dat er schade aan gebouwen in de wijde omgeving ontstaat. Ik verwijs u ook naar het artikel in Vrij Nederland dat door mij als **Bijlage 2** bij deze brief is opgenomen.

Noot: ik heb de informatie m.b.t. de breuklijn gemist op uw informatieavond in Opeinde op 28 november jl. U liet daar diverse kaarten van het gebied zien maar liet deze kaart achterwege. Ik vind het zeer opvallend dat deze cruciale informatie niet is getoond.

Ik heb u geen toestemming gegeven om schade aan mijn woning te veroorzaken. Binnen de Nederlandse wetgeving is het een strafbaar feit wanneer iemand bewust (economische) activiteiten onderneemt waaruit van te voren al vast staat dat het zeer aannemelijk is dat er schade aan andermans eigendommen ontstaat.

2) Als u en ik gezamenlijk vaststellen dat uw plannen een voor mij aanvaardbaar risico tot schade van mijn eigendom in zich hebben, dan eis ik van u dat u dan op dezelfde manier handelt als dat u doet bij grote infrastructurele projecten. Wanneer daar een kans op schade is, voert u op uw kosten bouwkundige 0-opnamen en zogenaamde 'eindopnamen' (aan het einde van de geplande werkzaamheden) uit aan woningen en andere panden. Op dit moment voert de overheid deze 0-opnamen uit aan panden rondom de geplande werkzaamheden bij de A9 – Badhoevedorp-Holendrecht. Bij dat project verwacht u ook grondtrillingen die eventueel schade kunnen veroorzaken. U dient burgers in gelijke gevallen gelijk te behandelen.

3) Als u en ik gezamenlijk vaststellen dat uw plannen een acceptabel risico tot schade van mijn eigendom in zich hebben, dan eis ik van u dat het principe van de 'omgekeerde bewijslast' geldt. Niet ik dien aan te tonen dat de opgetreden schade is veroorzaakt door aardbevingen t.g.v. de gaswinning maar u dient aan te tonen dat de opgetreden schade daar niet door is veroorzaakt. Uit mijn ervaringen als ingenieur in het aardbevingsgebied in Groningen weet ik dat het vrijwel onmogelijk is om achteraf de precieze oorzaak van bepaalde schade vast te stellen, aangezien er in de ondergrond meer aspecten spelen die schade aan gebouwen kunnen veroorzaken. Wanneer het voor bouwkundige ingenieurs al zeer moeilijk is om die causaliteit tussen aardbevingen en schade vast te stellen of uit te sluiten in situatie waarin met niet beschikt over 0-opnamerapporten of trillingsmetingen aan het object, dan is het voor een leek zoals mijn vrouw, die tevens voor de helft eigenaar is van onze woning, ondoenlijk.

   Ik verwijs u eveneens naar het artikel in **Bijlage 3** van deze brief.

4) U neemt met uw plannen een groot risico dat de opslag van afval/giftige stoffen in de geluidswal langs de woonwijk Drachtstervaart door diezelfde aardbevingen lek raakt. Wanneer de folies van de ingepakte afvalberg scheuren, stroomt vervuilde grond en grondwater de Drachtstervaart in. Dit water staat in open verbinding met water waarin veel mensen, waaronder onze kinderen, spelen/recreëren.
   De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige

chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
Op de kaart in Bijlage 1 heb ik gemarkeerd dat deze afvalberg slechts 1100 meter is verwijderd van de breuklijn.
Uit uw documentatie m.b.t. uw plannen maak ik niet op dag u voldoende onderzoek hebt gedaan om aan te tonen dat er geen kans op schade aan deze afvalopslag is. Zonder dit vooraf aan te tonen, neemt u een te groot risico op vervuiling van ons milieu en op schade aan de volksgezondheid.

5) Ons jongste kind is 13 jaar. Zij krijgt informatie over de geplande gaswinning en daarmee de kans op aardbevingen mee. Door haar leeftijd is ze niet in staat om goed in te schatten of deze aardbevingen levensbedreigend zijn of niet. Hierdoor ontstaat er angst bij haar die haar geestelijke gezondheid schaadt. U bent op de hoogte van het feit dat aardbevingen en de kans o aardbevingen veel angst en onzekerheid bij de bevolking veroorzaakt. Ik verwijs u daarvoor naar Bijlage 4.
Als ouder van ons kind eis ik van u dat u uw plannen omtrent deze gaswinning, waarin niet is aangetoond dat er geen aardbevingen kunnen ontstaan, stopzet omdat u daarmee bewust de geestelijke gezondheid van ons kind schaadt.

6) U weet dat de volledige gemeenteraad van Smallingerland het plan om langer en meer gas te gaan winnen heeft verworpen. Deze gemeenteraad is door een groot aantal kiesgerechtigden in Smallingerland gekozen. Daarmee bent u op de hoogte van de bezwaren die deze bevolking heeft tegen uw plannen.

7) De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gasvoerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen te vernietigen.

8) Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

9) Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor

het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk belang om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

10) Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:
" Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via het boren van een nieuwe put of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"
Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

11) Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

12) Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

13) In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:
"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"
Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de

uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

14) Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

U bent op de hoogte van voldoende alternatieve manieren om aan gas te komen. De off-schore winning en de import van gas uit het buitenland, waar het gas niet wordt gewonnen in dichtbebouwde en dichtbevolkte gebieden, zijn goed uitvoerbare alternatieven.

[redacted]oet,

20/12/'19

Bijlage 1 – breuklijnkaart (bron: www.nlog.nl)

breuklijn

7 van 18

Bijlage 2 – artikel Vrij Nederland

LOG IN ABONNEREN

Macht

Cultuur

Toekomst

Te weinig tegengas

9/18

28 februari 2013

Tekst Mischo Cohen (archief) en Harm Ede Botje

Schaliegas kan het moment dat ons gas opraakt uitstellen. Maar hoe onafhankelijk is het onderzoek naar de risico's?

Voor Shell is er geen twijfel mogelijk: Europa en ook Nederland moeten op grote schaal gaan boren naar schaliegas. 'Europa loopt het risico achterop te raken als het de schaliegasrevolutie aan zich voorbij laat trekken,' zei Gerald Schotman, *chief technology officer* van Shell onlangs in *De Telegraaf*.

Nederlandse captains of industry schilderen schaliegas ook graag af als *game changer* en wijzen er daarbij op dat die

LOG IN ABONNEREN

Macht

Toekomst

In de Nederlandse bodem zit mogelijk 480 miljard kubieke meter schaliegas. Dat is aantrekkelijk voor de overheid, die via EBN deelneemt in alle projecten van gas- en oliebedrijven. Het is een theoretische schatting zolang er nog geen proefboringen zijn gedaan, en die zijn voorlopig opgeschort. Het moratorium geldt in afwachting van een door het ministerie van Economische Zaken ingesteld onderzoek naar de risico's van boren. De belangen rond het onderzoek en de daaropvolgende besluitvorming in het parlement zijn groot. Schaliegas wordt gepresenteerd als een schoner alternatief voor olie en steenkool, maar de winning van het aardgas is niet schoon. In de Verenigde Staten, het enige land waar het gas op grote schaal wordt gewonnen, waren er problemen met lucht- en watervervuiling, reden dat een aantal staten pas op de plaats hebben gemaakt.

'Het gas wordt gepresenteerd als een schoner alternatief voor steenkool'

Schaliegas wordt gewonnen uit kleisteenlagen in de ondergrond, waarin kleine scheurtjes worden gemaakt door er onder hoge druk water, zand en chemicaliën in te spuiten – het hydraulisch fractureren of *fracking*. Daardoor ontsnapt gas uit de steenlaag dat kan worden gewonnen. Eerst is er dan wel verticaal duizenden meters diep geboord en daarna horizontaal ook nog kilometers. In de wingebieden moeten om de paar kilometer boortorens worden gebouwd, vrachtwagens rijden af en aan, gas wordt afgefakkeld. Het water dat wordt gebruikt om de steenlagen te kraken, moet worden verwerkt als chemisch afval en blijft deels achter in de bodem. Juist die nadelen van schaliegaswinning maken Europese politici behoedzaam. In Frankrijk heeft president François Hollande beloofd dat er in zijn land niet geboord wordt naar schaliegas zolang hij aan de macht is. De Duitse deelstaat Sleeswijk-Holstein kondigde onlangs een boycot af op schaliegaswinning vanwege de angst voor vervuild drinkwater. 'Wat doen onze kinderen als het niet goed gaat? Vergiftigd grondwater drinken? Dat moeten we verhinderen,' zei Torsten Albig, de sociaal-democratische minister-president van die deelstaat. En de Duitse minister van Milieu Peter Altmaier wil onderzoeken of schaliegaswinning in dichtbevolkte gebieden niet aan banden moet worden gelegd.

Je betaalt graag zo min mogelijk voor je ... Zilveren

In Nederland heerst er stilte voor de storm zolang het in 2011 ingestelde moratorium geldt. Voorafgaand aan die opschorting van proefboringen waren er al wel schermutselingen. Het gaswinningsbedrijf Cuadrilla kreeg de concessie om proefboringen te doen in het Brabantse Boxtel. De gemeente verleende een tijdelijke ontheffing van het bestemmingsplan maar de Rabobank en buurtbewoners spanden een proces aan. De bank heeft in de buurt een computercentrum en was bang dat bij aardbevingen grote schade zou kunnen ontstaan. De rechter gaf de Rabo en de bewoners gelijk: een 'tijdelijke ontheffing' was volgens hem helemaal niet 'tijdelijk' als een bedrijf van plan is vervolgens langdurig gas te gaan winnen. Inmiddels heeft Boxtel zichzelf uitgeroepen tot 'schaliegasvrije gemeente', net als trouwens Ermelo, Lelystad, Haaren en tientallen andere lokale overheden. Het wachten is nu op het door het ministerie van Economische Zaken beloofde onderzoek naar 'de risico's en gevolgen van de opsporing van schaliegas en steenkoolgas in Nederland'. TNO publiceerde onlangs alvast een overzicht van alle pro's en contra's. De pro's lijken voor de innovatieorganisatie zelf zwaarder te tellen. Rob de Wijk van de aan TNO gelieerde denktank HCSS

LOG IN ABONNEREN

Proefboringen naar schaliegas, die nu zijn stilgelegd. Foto: Marcel van den Bergh/HH

TNO, dat onafhankelijkheid hoog in het vaandel voert, werkt nauw samen met gasproducent Shell en sloot onlangs een overeenkomst met dat bedrijf om de samenwerking op het gebied van 'innovatieve technologie' nog verder te verdiepen. De invloed van de olie- en gasindustrie is een probleem als het gaat om objectief onderzoek naar de gaswinning, vindt de milieubeweging, verenigd in Stichting Schaliegasvrij Nederland. Na een Europese aanbesteding van het onderzoek naar schaliegas koos Economische Zaken voor ingenieursbureau Witteveen+Bos in samenwerking

met adviesbureaus Fugro ('gespecialiseerd in het verzamelen, interpreteren en beheren van gegevens over het aardoppervlak en de ondergrond') en Arcadis. De keuze voor deze onderzoekers wekte nogal wat verbazing bij de milieubeweging. Want Fugro en Arcadis hebben belangen bij het winnen van de schaliegaswinning.

Bij Marcellus Shale, een gigantisch gebied in de VS waar schaliegas wordt gewonnen en dat zich uitstrekt over de staten New York, Ohio, West Virginia en Pennsylvania, werken alleen al tweeduizend adviseurs van Arcadis op het gebied van milieu, water, infrastructuur en constructie. Een woordvoerder van Arcadis Nederland laat weten dat bij zijn bedrijf wereldwijd twintigduizend mensen betrokken zijn bij studies, en dan zijn er inderdaad 'soms tegenstrijdige belangen'. 'We hebben een integriteitscode en we doen zo goed mogelijk onderzoek voor onze opdrachtgever.'

Ook Fugro helpt in de VS gaswinningsbedrijven ('de markt blijft groeien' aldus het jaarverslag) en Fugro levert het geavanceerde RoqSCAN-systeem waarmee op locatie monsters uit de ondergrond kunnen worden getest. 'Het klopt dat we geld verdienen aan de schaliegaswinning in de Verenigde Staten,' laat een woordvoerder van Fugro weten. 'Maar wat we hier in Nederland doen heeft weinig te maken met onze activiteiten daar. Wij hebben uiteraard

LOG IN ABONNEREN

Macht

Cultuur

'Het oordeel over het onderzoeksvoorstel naar proefboringen was vernietigend'

Het ministerie van Economische Zaken laat in een reactie weten dat toen Bos+Witteveen, Fugro en Arcadis hun offerte indienden, 'de onafhankelijkheid van de bedrijven als criterium is meegenomen' en dat het consortium hier goed op heeft gescoord.

Geert Ritsema van Milieudefensie is niet overtuigd. 'We zijn er niet per se op tegen dat die bedrijven het onderzoek uitvoeren zolang ze maar inzichtelijk maken wat hun belangen zijn en zolang zij maar genoeg tegengas krijgen van onafhankelijke onderzoekers.'

Hij verbaast zich er dan ook over dat er geen externe wetenschappers bij het onderzoek worden betrokken, en dat het ministerie van Infrastructuur en Milieu volstrekt afwezig is. 'Dat het onderzoek wordt gedaan in opdracht van Economische Zaken laat de prioriteiten van de regering zien. Zo'n onderzoek zou moeten worden uitgevoerd door wetenschappers zonder nauwe banden met de olie- en gasindustrie. Dat gebeurde eerder wel in Duitsland en Engeland.'

Vorige week kwam de klankbordgroep bij elkaar die door het ministerie van Economische Zaken is ingesteld om het onderzoeksvoorstel van Bos+Witteveen, Fugro en Arcadis te beoordelen. In die groep zitten naast milieuactivisten als Geert Ritsema ook vertegenwoordigers van gemeenten, provincies, waterbedrijven, de olie-industrie en burgers. Hun oordeel was vernietigend: de drie bedrijven moeten binnen twee weken met een nieuw plan komen.

Rob Eijsink, vertegenwoordiger van de waterbedrijven, was verbaasd dat er helemaal niets in het onderzoeksvoorstel te vinden was over de risico's voor de drinkwatervoorziening. 'Op dat punt hebben we verduidelijking en aanscherping gevraagd.' Wat de klankbordgroep verder opviel, was dat het onderzoek beperkt zal blijven tot

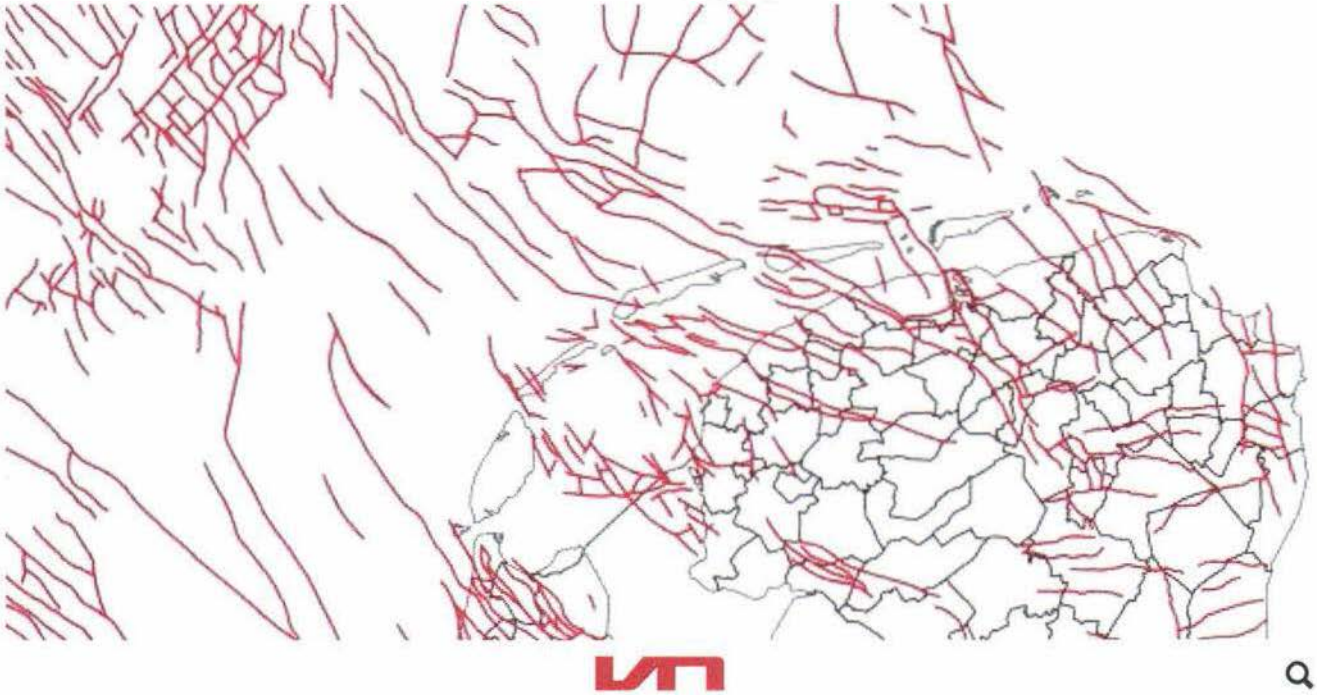
literatuuronderzoek, zonder dat specifiek wordt gekeken naar de Nederlandse situatie. 'Ik vond het een ontzettend [illegible]end stuk,' zegt universitair hoofddocent aardwetenschappen Ko van Huissteden van de Vrije Universiteit, die als bezorgde burger zitting heeft in de klankbordgroep. 'Ze willen onderzoek gaan doen zonder dat er een behoorlijke externe review op komt zoals in de wetenschappelijke wereld. Als ik zo'n voorstel zou indienen, dan lig ik eruit' Van Huissteden maakt zich zorgen over de diepe ondergrond van Nederland. Vooral de provincie Brabant zit zo vol breuklijnen dat je daar bij boringen onmogelijk een kilometer afstand van kunt houden, zoals een recent Duits onderzoek aanbeveelt.

'De Nederlandse staat is verslaafd aan de aardgasbaten van tien miljard per jaar'

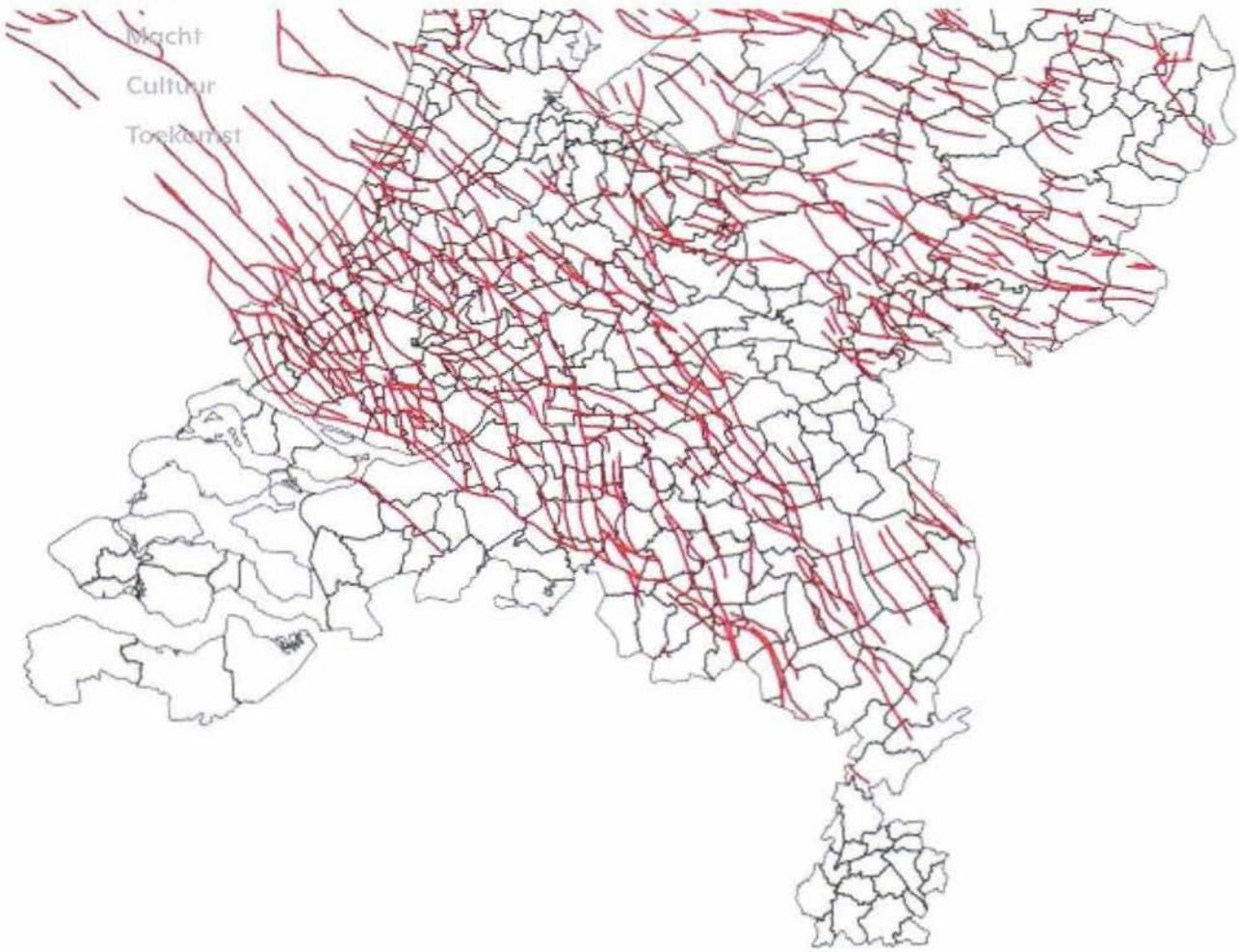
LOG IN ABONNEREN

zich bewust van de risico's. 'Je moet bij de grote breuklijnen vandaan blijven en daarbij zullen wij uiteraard uiterst zorgvuldig te werk gaan.' Wetenschapper Van Huissteden is er niet gerust op. 'Onlangs ging ik in het openbaar in debat met iemand van Cuadrilla. Hij liet een kaartje zien van Brabant, met een paar breuklijnen. Gelukkig had ik ook een kaart bij me, ik heb als student die breuklijnen zelf lopen uitkarteren. Nou, op mijn kaart stonden er echt veel meer. De bedrijven die willen gaan boren stellen de situatie mooier voor dan hij is.'

In Groot-Brittannië kwam Cuadrilla bij de allereerste proefboringen al meteen in de problemen. Er volgden twee lichte aardbevingen en de werkzaamheden werden stilgelegd. 'Dat was een tegenvaller,' zegt directeur De Boer. 'Onafhankelijke geologen en de Britse overheid hebben onderzoek gedaan en die zijn vorig jaar december tot de conclusie gekomen dat de boringen kunnen worden voortgezet. Naar verwachting kunnen we daar in april weer beginnen.'

LOG IN ABONNEREN

Breuklijnen in de Nederlandse bodem. 'Je moet bij die breuklijnen vandaan blijven.'

14/18

Geert Ritsema van Milieudefensie en wetenschapper Ko van Huissteden verbazen zich niet alleen over de vertrouwelijkheid van de onderzoeksbureaus met de gas- en olie-industrie en over de beperkte scope van het onderzoek, maar ook over de enorme vaart die wordt gezet achter het onderzoek naar de risico's van schaliegaswinning in Nederland. 'Bij het ministerie hebben ze duidelijk haast en het lijkt wel of de uitkomst al vast staat. Zo van: "We moeten nog een paar hobbels nemen en dan kunnen we gaan boren."' En dan blijven in de huidige onderzoeksopzet de belangrijkste vragen onbesproken, vindt Ritsema. 'Wat ontbreekt is een goede kosten-batenanalyse en de vraag naar nut en noodzaak van het boren naar schaliegas, dat hoogstens een tijdelijke aanvulling kan zijn op het gas uit Slochteren. Wij en ook bewonersgroepen willen heel graag dat in het onderzoek ook wordt gekeken naar de maatschappelijke kosten van schaliegaswinning. Wat betekent het boren en *fracken* voor het toerisme? Hoeveel banen levert het op? Hoe presteert deze energiebron ten opzichte van windenergie? En gaat de gaswinning niet ten koste van de ontwikkeling van echt schone energie? Maar ons verzoek werd afgewezen. Het mag kennelijk alleen maar gaan over de risico's van schaliegaswinning.'

Het ministerie van Economische Zaken gaat ervan uit dat het onderzoek naar schaliegaswinning in Nederland 'zoals afgesproken op 1 juli van dit jaar is afgerond'. Het ministerie laat wel weten dat wordt bekeken of 'de geluiden uit de

LOG IN ABONNEREN

Macht
KADER Cultuur
Schaliegas, de film Technologie

De schaliegasrevolutie heeft in de Verenigde Staten geleid tot een nieuwe *goldrush*. Anders dan in Nederland zijn boeren op het Amerikaanse platteland vaak ook eigenaar van wat er zich onder hun land bevindt. Over de hebzucht ten koste van de natuur en de plattelandsgemeenschap gaat de film *Promised Land* van Gus van Sant. Het scenario van Dave Eggers werd tot script bewerkt door Matt Damon, die zelf de hoofdrol speelt. Zijn personage koopt voor een habbekrats boorconcessies van arme boeren, waarbij hij wordt tegengewerkt door de plaatselijke natuurkundeleraar en een milieuactivist. Uiteindelijk blijkt Matt Damon zelf ook maar een pion in het spel van de gasindustrie. De milieulobby speelt in de film een dubbelrol, waarin de vertegenwoordigers van Stichting Schaliegasvrij Nederland, Milieudefensie en GroenLinks zich uiteraard niet herkenden, bij de perspremière van de film. Zo vals wordt het spel in Nederland niet gespeeld. 'Deels is het herkenbaar,' zegt aardwetenschapper Ko van Huissteden. 'Als wetenschapper, verdwaald in deze wereld van het grote geld, denk ik ook weleens: waar ben ik aan begonnen.' Liesbeth van Tongeren van GroenLinks: 'Bij ons gaat het niet om de hebzucht van goudzoekers. De Nederlandse staat is verslaafd aan de aardgasbaten van tien miljard per jaar en we weten dat het gasveld in Groningen snel leeg zal zijn.' 'Wat ik herkenbaar vond in de film,' zegt Geert Ritsema van Milieudefensie, 'is het argument "we boren al vijftig jaar naar gas, dus we weten echt wel wat we doen". Terwijl *fracken* meer risico's met zich meebrengt dan conventioneel boren. Typerend is ook de drogreden: als we dit schone gas niet gebruiken, hebben we straks meer olie en steenkolen nodig, wat veel vervuilender is. Maar dat is een vals dilemma: je moet streven naar werkelijk duurzame energie.'

Dit is een van de drie verhalen die je van ons cadeau krijgt
Onbeperkt doorlezen? Word abonnee vanaf 4,99 per maand.

Sluit je aan > » Ik ben al abonnee

deel dit verhaal

verhaal bewaren

andere verhalen

De lakse houding van de media tegenover Thierry Baudet is onacceptabel

Media
Cultuur
Toekomst

Het geloof in een platte aarde is terug van nooit echt weggeweest

Waarom Baudet en Cliteur geen deuk in een pakje boter slaan

CULTUUR

Een kijkje achter de schermen bij een influencer: wat deel je als je leven instort?

MACHT

Waarom Ruttes prehistorische Nokiaatje veiliger is dan jouw iPhone

MACHT

Trump schoffeert zijn loyaalste aanhangers, en niemand weet waarom

Meld je aan voor een van onze nieuwsbrieven

ja, dit wil ik

Volg Vrij Nederland

16/18

Bijlage 3 – publicatie NOS

'Omgekeerde bewijslast ook buiten Groningen'

De zogenoemde omgekeerde bewijslast moet niet alleen voor gebouwen op het Groningse gasveld gelden, maar ook elders in het land op plaatsen waar meerdere ondergrondse activiteiten tegelijk zijn. Dat zei topman Theodor Kockelkoren van het Staatstoezicht op de Mijnen in een talkshow in Amsterdam, voorafgaand aan de opvoering van het toneelstuk GAS.

De problemen met de gaswinning in Groningen hebben ertoe geleid dat er nu voor het hele land een schadeprotocol komt. Maar anders dan in Groningen moeten gedupeerden zelf aantonen dat de schade die ze hebben het gevolg is van mijnbouwactiviteiten. Voor Groningen geldt die verplichting niet: schade aan een pand in het gaswinningsgebied is per definitie veroorzaakt door de gaswinning.

Zoutwinning

Het gaswinningsbedrijf NAM moet met bewijzen komen als zij denkt dat het anders zit. Die omgekeerde bewijslast gaat niet buiten Groningen gelden, zo heeft minister Wiebes besloten. Maar ook voor burgers daar is het ingewikkeld om aan te tonen dat hun schade komt door activiteiten van bedrijven in de ondergrond.

Of het nu om gaswinning in kleinere gasvelden gaat, om zoutwinning of geothermie: in theorie kunnen al deze activiteiten leiden tot schade aan huizen die erboven staan. Zeker als er meerdere dingen tegelijk gebeuren in de ondergrond, is het voor burgers praktisch onmogelijk om te bewijzen waardoor de schade is ontstaan.

“

Er zijn plaatsen in Nederland waar èn gaswinning plaatsvindt èn zout wordt gewonnen

Theodor Kockelkoren, Staatstoezicht op de Mijnen

"Er zijn plaatsen in Nederland waar èn gaswinning plaatsvindt èn zout wordt gewonnen", zei Kockelkoren. "Op een moment dat dit soort activiteiten tegelijk plaatsvinden is het voor een burger ondoenlijk om aan te tonen of de eventuele schade aan zijn woning is veroorzaakt door of de gaswinning of de zoutwinning. Daar kun je burgers niet mee belasten." Daarom vindt Kockelkoren dus dat er in dit soort gevallen ook sprake zou moeten zijn van omgekeerde bewijslast.

Bekijk hier het verhaal van René en Tonia Ruitenbeek. Anders dan in Groningen moeten zij zelf aantonen dat hun schade het gevolg is van mijnbouw in Limburg:

[redacted]

'Veel mensen krijgen in deze kamer evenwichtsstoornissen'

Deze week heeft ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) op de jaarvergadering een motie over omgekeerde bewijslast aangenomen. Die werd ingediend op initiatief van de gemeente Woerden.

Bevingen bij kleinere gasvelden buiten Groningen kunnen ook tot schade aan huizen leiden. Volgens de motie hebben dit soort bevingen soms ook honderden schadegevallen veroorzaakt.

Verder vindt de VNG het belangrijk dat er geen rechtsongelijkheid gaat ontstaan tussen inwoners van Groningen en de rest van het land. Daarom bepleit ook de VNG een equivalent van de omkering van de bewijslast bij mijnbouwactiviteiten op land, ook buiten Groningen.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Ik vraag me af, wat de meerwaarde voor de aarde en haar bewoners is, m.n. nu in Friesland, van deze onomkeerbare activiteiten.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

ARGUMENTEN ZIENSWIJZE ACTUALISATIE WINNINGSPLAN OPEINDE-ZUID EN MIDDELBUREN

In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen

Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

De gevolgen voor het waterwingebied in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:

"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."

Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting

van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Ik ben van mening dat er nog teveel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Heel merkwaardig want statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Een 0-meting, betaald door Vermilion is redelijk.

31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus allel) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op 4 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan. Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning? Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven. Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me. In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

Gebrekkige participatie burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna krijgt pas de burger een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; onze Leefomgeving. De betrokkenheid van de burgers is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde

procedure is daardoor nihil. Daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. Het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusie blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Thema informatievoorziening

Informatievoorziening

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

Vindbaarheid documenten is slecht Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen

Late publicatie. De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd

Onvolledige plan

Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.

Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.

Informatieavonden sussende boodschap

De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

Ondoorzichtigheid plannen

Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatieavonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

Vergunningsprocedure

Schade Meldingsprocedure onduidelijk

Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces in transparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

Gebrekkige participatie Burgers

In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid** en **Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Naam:

AANGETEKEND

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

28 DEC 2019

Afzender:

De Wilgen, 21 December 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

LS,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als inwoner van Gemeente Smallingerland weet ik dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

1. Genoemde productievolumes en einddatums verschaffen geen enkele zekerheid. Wanneer er met zekerheid gesteld zou kunnen worden dat de activiteiten onherroepelijk beëindigd zouden worden per gestelde data in het winningsplan en onderhavig instemmingsbesluit, dan zouden wij plannen met onze woning hieraan kunnen relateren en bijvoorbeeld pas (veel) later overgaan tot investeren in de woning, namelijk op het moment dat de activiteiten gestopt zijn. Wij hebben deze woning gekochte met het oog om hier vergaand in te moderniseren, wat hoge kosten met zich meebrengt. Dit zou economisch gezien een zeer onverstandige keuze blijken op het moment dat blijkt dat dit gebied bekent komt te staan als "aardbevingsgevoelig als gevolg van gaswinning". U begrijpt dat de verkoopprijs van eventuele verkoop van onze woning dan zeer laag zal uitvallen, en er dus sprake is van verliesgevende investering. Ik zie drie redenen waarom geen waarde kan worden toegekend aan de mate van onherroepelijkheid van de 1044 Nm3 gas welke Vermilion voornemens is te winnen tot en met 2036 welke nu ter goedkeuring is aangeboden: 1) gezien de druk die er nu ontstaat op kleine velden doordat gaswinning in Groningen versneld wordt stopgezet is het veel aannemelijker dat **opnieuw besloten zal gaan worden tot verlenging** van vergunningen en vergroting van winbare hoeveelheden delfstoffen. 2) er is in het verleden ook al goedkeuring tot uitbreiding van activiteiten verleend, dus **een gestelde einddatum en productievolume is slechts zoveel waard totdat een volgend verzoek tot uitbreiding wordt ingediend**. 3) in "33 529 – Gaswinning - Nr. 469 - BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 30 mei 2018" wordt zelfs al voorgesorteerd op nieuwe uitbreiding: *"Indien Vermilion voorziet dat de productie uit de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen op de in het winningsplan genoemde datum nog niet is voltooid, kan dit een reden voor Vermilion zijn om een wijziging van het instemmingsbesluit aan te vragen voor deze gasvelden"*. Dit drietal punten maakt de geloofwaardigheid van einddata en winningshoeveelheden absoluut onbetrouwbaar. Mijn conclusie aangaande dit aspect is dan ook dat zodra men een zeer groot verzoek in meerdere kleine verzoeken (initieel winningsplan en vervolgens meerdere verzoeken tot uitbreidingen betrekking hebbende op het initiële winningsplan) opsplitst, er elke keer medewerking door het kabinet wordt verleend, terwijl als al deze volumes reeds bekend waren en in het initiële winningsplan dit mogelijk wél afgekeurd zou zijn geweest. Wanneer maar vaak genoeg meerdere kleine risico's (inclusief afrondingsmarges in deze) opgeteld worden, zou dat in zijn geheel wél tot een onaanvaardbaar risico leiden, wat anders zou zijn geëvalueerd dan wanneer een winningsplan in meerdere delen wordt getoetst: een hellend vlak. Derhalve verzoek ik de minister om het huidige winningsplan niet goed te keuren.
2. We zullen de werkelijke impact van (uitbreiding van) gaswinning helaas pas in de toekomst ervaren wanneer deze zich manifesteert. Dit is zeer eenvoudig te verklaren, namelijk dat we pas zeer kort in de geschiedenis van de mensheid delfstoffen uit de bodem halen. Dit feit is voor kleine gasvelden niet anders dan voor een groot gasveld zoals Groningen dat is. Waar iets (veel!) wordt weggenomen, ontstaat een holte. Een holte kan zich wellicht deels vullen doordat resterende massa een lagere druk uitoefent (expansie), maar hoe dan ook wijzigt de bodem aangrijpend, immers 1000.000.000 Nm3 aan inhoud is het equivalent van 400.000.000 olympische zwembaden. Wanneer ik degelijke superlatieven qua hoeveelheden koppel aan de slechts zeer korte periode in onze geschiedenis alsmede de veelheid aan onbekende factoren op het gebied van mijnbouw zoals het onbekend zijn van waar zich precies breuklijnen bevinden, kan ik niet begrijpen dat een dergelijke actie kan leiden tot de conclusie 'acceptabel risico'.

3. Er worden schijnargumenten gebruikt zoals er mogen "geen nieuwe opsporingsvergunningen worden afgegeven voor gasvelden op land". Ik kan begrijpen dat een nieuwe put slaan een initiële investering met zich meebrengt. Echter als het gaat om risicobeheersing, dan is het volstrekt logisch dat het slaan van meerdere putten en dus de delving beter verdelen veel minder zal leiden tot aardbevingen en bodemdaling dan wanneer bestaande putten volledig worden uitgeput en er zich dus veel grotere extremen in bodemsamenstelling zullen voordoen. Het economische argument zou hier absoluut moeten wijken voor de veiligheid, maar helaas is op dit punt duidelijk dat er niet van de Groningen-situatie is geleerd en zoals meestal economische belangen winnen.
4. Aangezien het ontwerp instemmingsbesluit refereert aan "33 529 – Gaswinning - Nr. 469 - BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 30 mei 2018" hecht ik er waarde aan om in het geen in die brief gesteld wordt ook mijn zienswijze te delen:
   a. *"De risico's van gaswinning uit kleine velden zijn qua omvang en impact niet vergelijkbaar met die van de gaswinning in Groningen."*: dit punt is dermate summier onderbouwd dat de conclusie niet gestand houdt.
   b. *"Onze levensstandaard is gebaseerd op een ruime beschikbaarheid van betaalbare energie"*: het is alom bekend dat onze levensstandaard zal moeten veranderen. Verder uitputten van bronnen is slechts uitstel van een ongemakkelijke conclusie en kan derhalve geenargument zijn.
   c. *"Energieopwekking vraagt om compromissen die bijna iedere Nederlander raken. De voordelen van die compromissen – het licht brandt en het huis wordt verwarmd – hebben we als vanzelfsprekend aangenomen, de nadelen vragen elke keer weer gewenning. Gaswinning vormt hierop geen uitzondering."*: compromissen ja, maar niet wanneer dit leidt tot acceptatie van risico's die onvoldoende bekend zijn. En dat is hier met gaswinning aan de orde. Ook in Groningen dacht men 'dat het wel kon', maar het kon niet. Enkel de praktijk kan zoiets uitwijzen. Als het te laat is. Omdat er nog geen ervaring is met problemen bij kleine bronnen wil niet zeggen dat die er niet gaan komen. Een compromis kan slechts gevormd worden wanneer voldoende inzichtelijk is wat de impact is en aangezien dit hier niet kan is dit geen compromis maar een blinde gok.
   d. *"Voor de gaswinning uit het Groningenveld heeft het kabinet geoordeeld dat dit niet veilig kan en dat deze gaswinning dus op zo kort mogelijke termijn wordt beëindigd"*: Als eerder gesteld, is dit slechts door de praktijk gebleken, alle rekenmodellen en analyses ten spijt. Veel te laat is de conclusie getrokken. Laten we lering trekken uit Groningen en dit niet op kleine schaal elders induceren.
   e. *"Alhoewel voor de gaswinning uit de kleine velden omwonenden en decentrale overheden vaak aangeven te vrezen voor «Groningse taferelen», zijn deze hier niet te verwachten. De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrillingen) zijn wezenlijk anders en vele malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningenveld."*: 'Anders' als in 'we hebben er nog geen vergelijkbare problemen als in Groningen mee ervaren'. Dat is echter onvoldoende om te kunnen concluderen dat er zich geen vergelijkbare problemen zullen gaan voordoen. De geologie is te complex in dat opzicht en de mens is simpelweg nog te kort op de aarde om zo'n conclusie te trekken.
   f. *"Gaswinning in eigen land, wanneer dit veilig kan, is beter dan importeren. Dit is mede ingegeven doordat Nederland nog enkele decennia (in een afnemende hoeveelheid) behoefte zal hebben aan aardgas. In dat geval is zelf winnen beter voor het klimaat, beter voor de werkgelegenheid en de economie, beter voor het behoud van de aanwezige*

kennis van de diepe ondergrond en van de aanwezige gasinfrastructuur, en ook beter geopolitiek. [..] Klimaatvoordelen - Zoals aangegeven, kan de Nederlandse vraag naar hoogcalorisch gas worden ingevuld door import. Het kan hierbij gaan om gasimport door een pijpleiding, bijvoorbeeld vanuit Rusland of Noorwegen, of om import van LNG, bijvoorbeeld vanuit Algerije, Qatar of de Verenigde Staten (mogelijk schaliegas). De CO2-voetafdruk van geïmporteerd gas is, met name door het transport, aanzienlijk groter dan die van in Nederland geproduceerd gas. Het invullen van de Nederlandse vraag naar hoogcalorisch gas door gaswinning uit de Nederlandse kleine velden is dan ook beter voor het klimaat dan het importeren van het benodigde gas. Naast CO2-uitstoot zijn ook nog methaanemissies van belang. Deze zijn voor de Nederlandse gasketen (productie, transport en distributie) laag in vergelijking met andere landen (emissie intensiteit in Nederland is 0,12% tegenover het internationale gemiddelde van 1,7%). Dit wordt enerzijds verklaard door het bijzondere karakter van de winningsinstallaties, met name die in Groningen, waar grote volumes gas door een relatief beperkt aantal installaties worden geleid. Anderzijds zijn voor de kleine velden diverse maatregelen genomen waardoor in de loop der jaren een aanzienlijke emissiereductie van methaan is bereikt (ongeveer 80% reductie in 2016 ten opzichte van 1990). Economische voordelen - Bedrijvigheid van de gassector, door de gaswinning uit de kleine velden, leidt tot economische activiteiten, op de eerste plaats in de regio's waar het gas wordt gewonnen, maar ook in de rest van Nederland. Deze activiteiten door de gaswinning uit de kleine velden vertegenwoordigen voor de Nederlandse economie een aanzienlijk grotere waarde dan de omvang van de aardgasbaten. De sector zorgt in Nederland voor zo'n 16.500 banen. Daarbij gaat het om mensen op de productielocaties, onderzoekers en technisch ontwerpers, maar ook om banen bij de toeleveringsbedrijven en bijvoorbeeld in de bouw van installaties en offshore platforms.1 Daarnaast leidt de gaswinning uit de kleine velden ook tot aardgasbaten voor de Staat. Voordelen voor energievoorzieningszekerheid - Energievoorzieningszekerheid is en blijft een belangrijk thema. Dit betekent dat de gastoevoer die nog enige tijd nodig is om te voorzien in de Nederlandse gasvraag verzekerd dient te zijn. Dit is lastiger te bewerkstelligen naarmate Nederland hierin, vanwege de noodzakelijke import van aardgas, meer afhankelijk wordt van het buitenland. Voordelen voor energietransitie - In het kader van de energietransitie is het van belang om de beschikbare kennis, kunde en infrastructuur voor de gaswinning in elk geval nog het komende decennium op niveau te houden. Deze kennis van de diepe ondergrond en de kunde om deze op veilige wijze aan te boren, is namelijk ook van belang bij bijvoorbeeld de uitrol van geothermie of de ondergrondse opslag van CO2. De verdere uitrol van geothermie heeft baat bij een professionele en sterke mijnbouwsector. Geothermie is een specifieke vorm van mijnbouw met eigen karakteristieken. Daarbij kan samenwerking tussen een gasbedrijf en een geothermiebedrijf leiden tot synergie en innovatie. Voor de ondergrondse opslag van CO2 op de Noordzee kan het nog beschikbaar zijn van bepaalde gasleidingen, offshore mijnbouwplatforms en putten leiden tot aanzienlijke kostenvoordelen. Verder kunnen aardgas en de beschikbare aardgasinfrastructuur op land (zoals leidingen, opslagen en gasbehandelingsinstallaties) ook een faciliterende rol spelen bij de ontwikkeling van nieuwe, innovatieve energiesystemen. Hierbij kan gedacht worden aan het invoeden van biogas of waterstof in het gassysteem, waarbij huidige partijen uit de gassector kunnen bijdragen aan het transport, de behandeling en eventueel de opslag van het gas.": Het instandhouden van een industrie die ten dode is opgeschreven zou niet de voorkeur moeten hebben. Als werkgelegenheid een argument is, dan zou het kabinet de betrokken medewerkers

kunnen helpen om te scholen naar branches waar potentieel bestaat, zoals zorg of ICT. De veelheid aan landen waar gas kan worden betrokken zorgt ervoor dat er wél leveringszekerheid kan worden voorzien. Tevens liggen er al pijpleidingen, dus het argument dat gas uit het buitenland importeren tot hogere CO2 uitstoot leidt is niet valide mijns inziens; dit zou anders zijn als er nog pijpleidingen moeten worden aangelegd daar waar er nationaal gezien al een infrastructuur zou zijn.

g. *"Verder werkt het kabinet voor de gaswinning uit de kleine velden aan een nadere invulling van de maatschappelijke randvoorwaarden. Dit betreft: •het zorgen voor financiële zekerheden zodat operators te zijner tijd kunnen voldoen aan hun verwijderingsverplichting;•het verbeteren van de schadeafhandeling door: o te werken aan een onafhankelijke, landelijke afhandeling van mijnbouwschades; o het verkennen van de mogelijkheid om een landelijk schadefonds voor de gaswinning uit de kleine velden in te stellen; •het leveren van een bijdrage vanwege de gaswinning aan de omgeving; •het nastreven van betrokkenheid van lokale overheden bij zowel de gaswinning als bij de bredere energietransitie.":* Ergens aan werken betekent dat het nog niet af is. Om dan toch al met de werken te starten leidt tot discussies achteraf. Het zou beter zijn als het kabinet de hierboven gestelde zaken vooraf in orde maakt en dan pas instemming verleent.

h. *"Voor de gaswinning uit de kleine velden adviseert de Tcbb om voor de afhandeling van mijnbouwschades te komen tot een uniforme landelijke aanpak waarbij via een gebiedsarrangement voorzien moet worden in een basisvoorziening voor een snelle, efficiënte afhandeling van kleine schades. Mijnbouwschades moeten daarbij kunnen worden aangemeld bij een nieuw landelijk Instituut Mijnbouwschade. Om de kennis en ervaring met specifieke mijnbouwschades te bundelen beveelt de Tcbb aan om dit instituut in te richten in een aantal kamers, waaronder een kamer voor de gaswinning uit de kleine velden. Ik ondersteun op hoofdlijnen de strekking van dit Tcbb-advies voor de gaswinning uit de kleine velden.":* Ook hier geldt: in te richten, nog op te zetten, etc. Dat is niet voldoende garantie.

i. *"Ik verken verder de mogelijkheden om toegekende claims voor de gaswinning uit de kleine velden sneller te laten uitkeren. Indien nodig kan hiervoor een landelijk schadefonds kleine velden worden ingesteld. De vormgeving van een eventueel schadefonds zou moeten voldoen aan de harde randvoorwaarden die ook gelden voor het schadefonds voor de gaswinning in Groningen; dit houdt onder andere in dat de operators alle schade vergoeden en de uitvoeringkosten van het fonds betalen, en dat de Auditdienst Rijk toeziet op de rechtmatigheid van de uitgaven. Ik zal uw Kamer na de zomer informeren over de uitkomst van deze verkenning.":* een verkenning is onvoldoende garantie en transparantie.

5. Volgens Ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid
6. en Middelburen: *"Gezien de indeling van de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen in risicocategorie I volgens de SRA wordt onmiddellijke schade aan de openbare infrastructuur en bouwwerken als gevolg van seismiciteit ten gevolge van de gaswinning uit beide gasvelden niet verwacht door Vermilion.":* Hoe kan het zo zijn dat de instantie die belang heeft bij het niet veroorzaken van schade zelf kan concluderen dat er geen schade verwacht wordt? Dit is een belangenverstrengeling die gemakkelijk kan worden voorkomen door in zijn geheel de onderzoeken door een derde partij uit te laten voeren (dus niet door toetsing van hetgeen Vermilion stelt door TNO, SodM, etc.).

7. *"Het ontstaan van schade aan gebouwen als gevolg van de gasproductie uit de gasvelden Opeinde-Zuid en Middelburen wordt door Vermilion klein geacht."*: eenzelfde belangenverstrengeling als boven aangeduid.
8. *"Vermilion dient daartoe een plan van aanpak in waaruit blijkt of er een dekkend netwerk van versnellingsmeters boven het effectgebied van dit deel van de gasvelden aanwezig is om de grondversnellingen in het effectgebied te monitoren en eventuele grondtrillingen te kunnen toewijzen aan dit gasveld. Indien blijkt dat het netwerk niet afdoende is, geeft Vermilion in het plan van aanpak gemotiveerd aan hoeveel versnellingsmeters worden bijgeplaatst, op welke plaatsen dat gebeurt en het tijdsbestek waarbinnen zij worden geplaatst."* : eenzelfde belangenverstrengeling als boven aangeduid.
9. *"De minister merkt ten aanzien van het advies van de provincie Fryslán op dat de wijze van schadeafhandeling geen aspect is waar de toetsingsgronden van een winningsplan op zien, en niet is vastgelegd in een winningsplan."*: Hoe kan het zo zijn, dat een wezenlijk onderdeel als schadeafwikkeling gelet op wat er in Groningen gebeurd is niet wordt meegenomen als toetsingsgrond? Dit is essentieel en derhalve is het winningsplan niet compleet.
10. *"Omwonenden die toch denken schade te hebben door bodembeweging als gevolg van de gaswinning van Vermilion, kunnen hun schadeclaim indienen bij Vermilion. Als een oorzakelijk verband tussen een schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek."*: Onduidelijk is hoe ik dit als burger kan doen; ik voorzie hopeloze situaties die me nu al zeer veel stress geven.
11. *"Vermilion geeft aan dat er geen oorzaak-effect relatie bekend is waarmee bodemtrillingen kunnen leiden tot schade aan natuur of milieu. Daarom worden schadelijke effecten op natuur en milieu ten gevolge van bodemtrillingen niet verwacht."*: eenzelfde belangenverstrengeling als boven aangeduid.
12. *"De minister wijst op de doelstelling van hoofdstuk 7 van de hierboven genoemde 'Gedragscode gaswinning kleine velden'. De doelstelling is een positieve bijdrage te leveren aan de omgeving in de gebieden waar nieuwe projecten plaatsvinden. De minister gaat er vanuit dat Vermilion zich inzet voor de omgeving, en daarover ook communiceert met de omgeving. De opbrengsten van de gaswinning vloeien in de staatskas en komen dus ten gunste van alle inwoners van Nederland."*: Ergens vanuit gaan is onvoldoende borging helaas.
13. De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
14. Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

15. Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
16. Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
17. De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breukrisico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
18. Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven: *"Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via het boren van een nieuwe put of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"*. Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.
19. Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven: *"De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."* Uit bovenstaande kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot

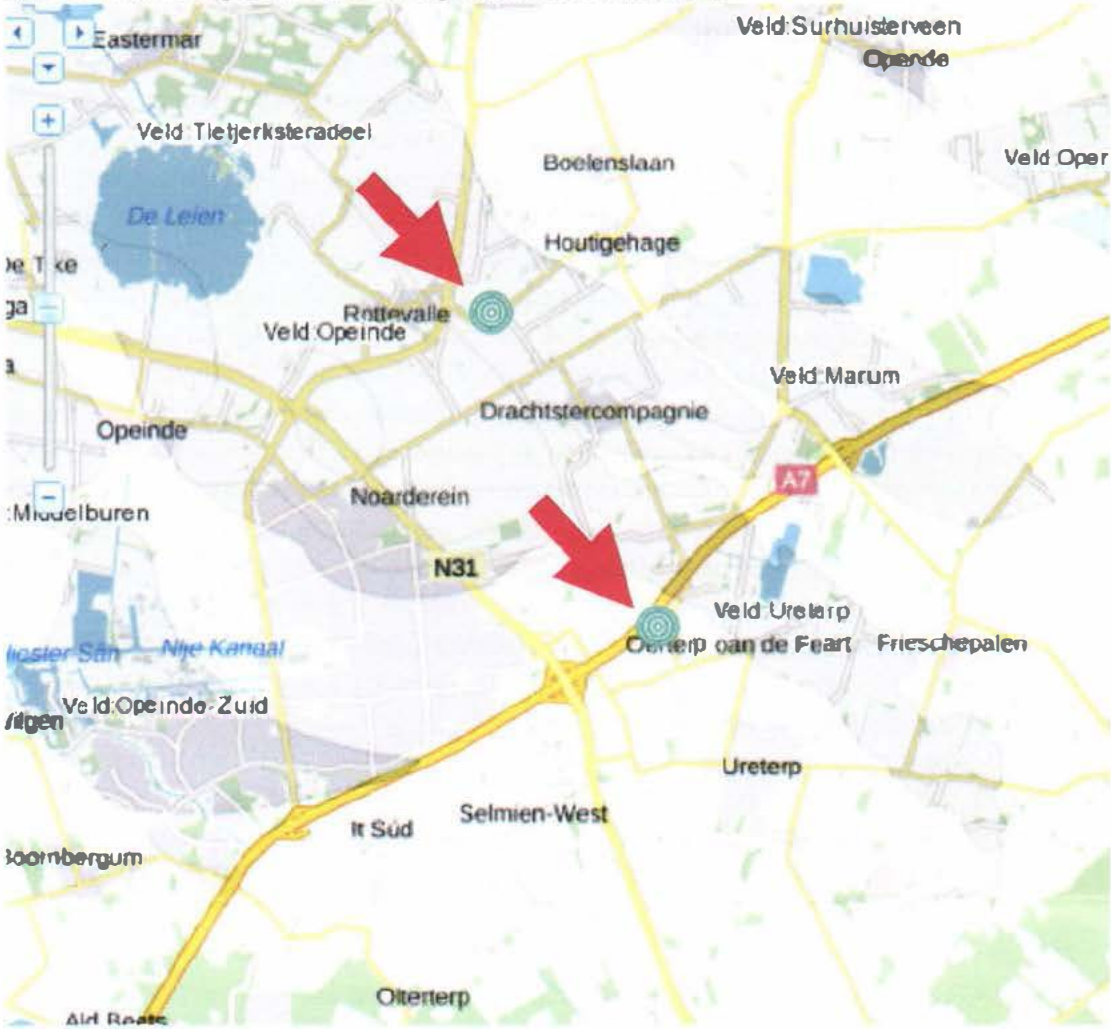
instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

20. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
21. In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd: *"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden".* Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
22. Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van

veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.

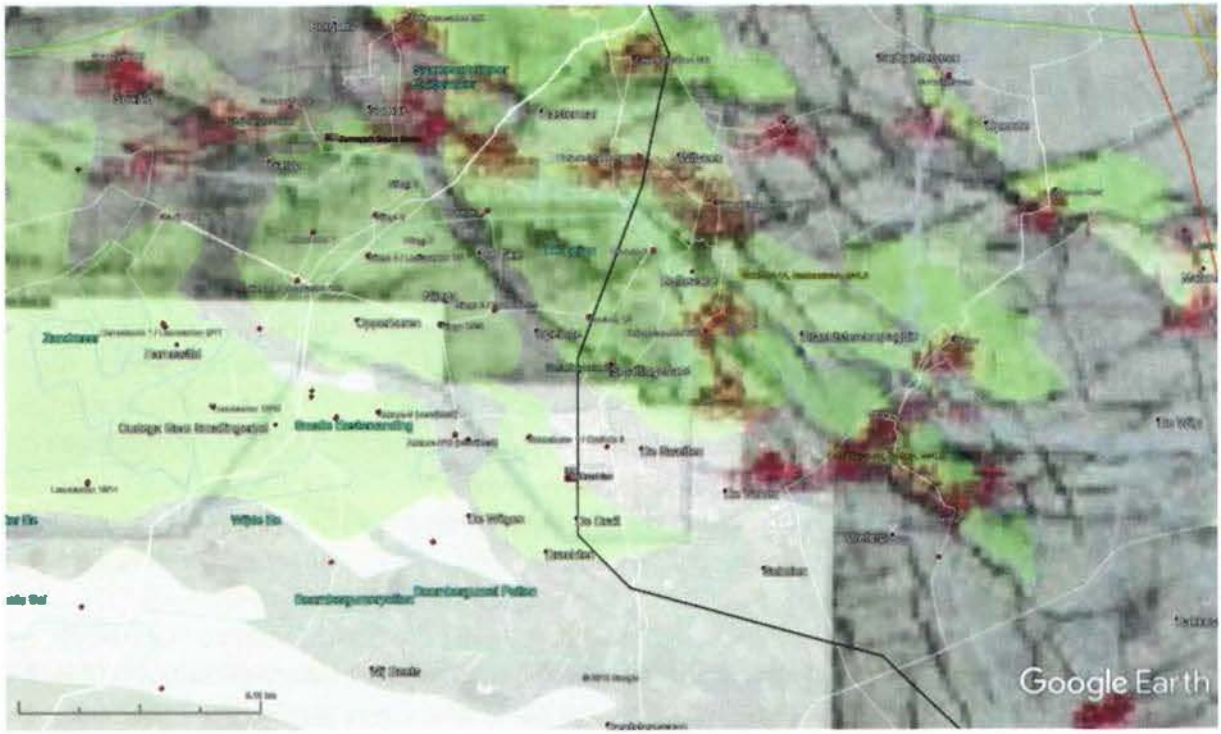
23. Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.
24. Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
25. Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
26. U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling dat uit de *Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit* blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld Middelburen (Slochteren formatie) om bodemtrillingen te veroorzaken niet verwaarloosbaar is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). Ik wijs u erop dat ondanks deze verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem in 14 februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude

1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

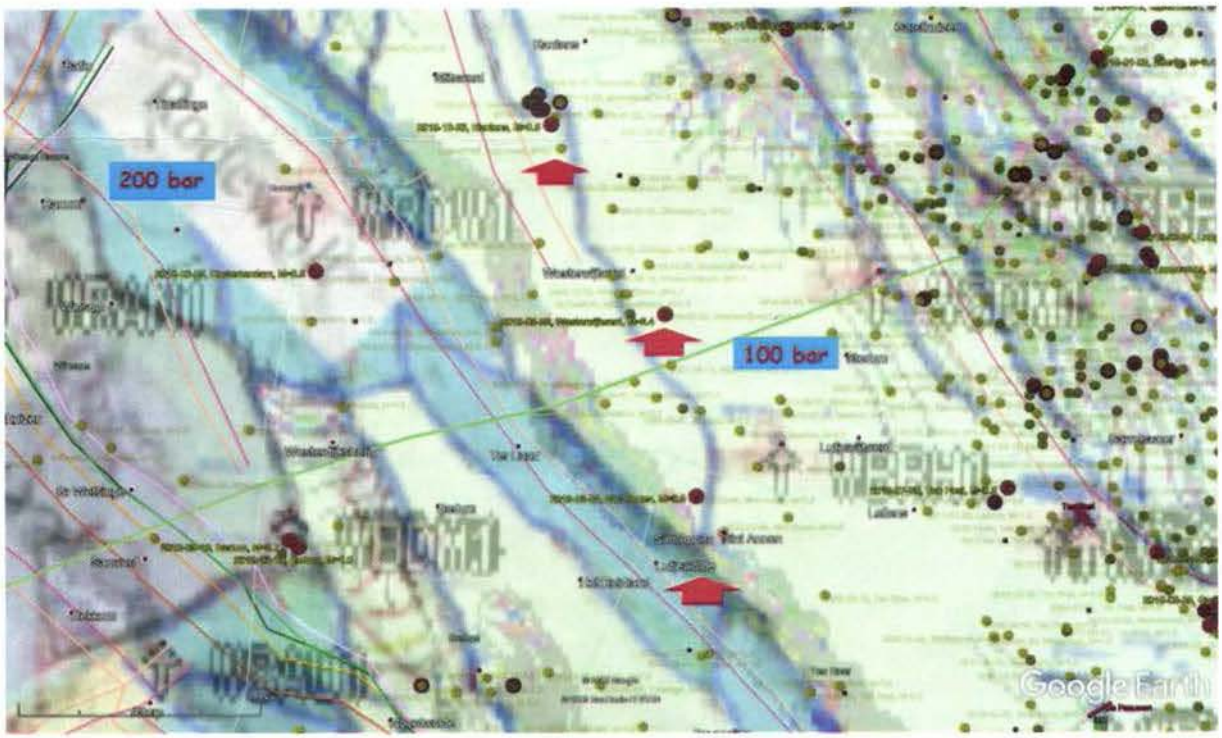

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

27. Eerdere ervaringen met seismologisch onderzoek uitgevoerd in oktober 2017 stemmen mij weinig hoopvol in een vlotte afhandeling van schades; er heeft toen een ontploffing plaatsgevonden in Smalle Ee als gevolg van verkeerd gebruik van dynamiet. In ieder geval bij 3 schadegevallen werden pas na tussenkomst wethouder/bestuurslid dorpsbelang schades vergoed. Dit schept geen vertrouwen in het feit of mijnbouwschade wel wordt vergoed.

Krijgt boven gasbel wonende burger inzicht over onderzoeksresultaten, of wacht Vermilion op verplichte wettelijke termijn? (5 jaar)

28. Kans op aardbevingen: Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Deze statistisch flinke kans op bevingen boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".
29. Kans op schade aan de woning: Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is. Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen. Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 20 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren? Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).
30. Ons huis is een wezenlijk onderdeel van onze pensioenvoorziening en wanneer de waarde van ons huis onder druk komt te staan door onderhavige plannen resulteert dit in stress en spanningen in ons gezin. Het steekt mij dat er voor een dergelijke indirecte impact geen vooraf gedefinieerde compensatie bestaat. Daarnaast heb ik met mijn zeer drukke baan ook geen capaciteit om de veelheid aan moeilijk te doorgronden documentatie en überhaupt slecht vindbare informatie te doorgronden en hierop te reageren in erg kort gedefinieerde periodes van slechts zes weken.
31. Ik woon boven de beoogde nieuwe gasputten. Ik heb geen enkelvoordeel aan winning onder mijn huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed. Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders, en zoals gesteld in "33 529 – Gaswinning - Nr. 469 - BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 30 mei 2018": *"vloeien in de staatskas en komen dus ten gunste van alle inwoners van Nederland"*. Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg. De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Waarom vloeien opbrengsten wél terug naar alle inwoners van Nederland, maar eventuele schade aan mijn woning niet? Dat dit nog niet concreet is en volledig ter discussie staat leidt ik af aan de vetgedrukte woorden van hetgeen beschreven in "33 529 – Gaswinning - Nr. 469 - BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 30 mei 2018": *"Verder **werkt** het kabinet voor de gaswinning uit de kleine velden aan een nadere invulling van de maatschappelijke randvoorwaarden. Dit betreft: •het zorgen voor financiële zekerheden zodat operators te zijner tijd kunnen voldoen aan hun verwijderingsverplichting;•**het verbeteren** van de schadeafhandeling door: o **te werken** aan een onafhankelijke, landelijke afhandeling van mijnbouwschades; o **het verkennen** van de mogelijkheid om een landelijk schadefonds voor de gaswinning uit de kleine velden in te stellen [..]"* en: "**Ik verken** verder de mogelijkheden om toegekende claims voor de gaswinning uit de kleine velden sneller te laten uitkeren. Indien nodig **kan** hiervoor een landelijk schadefonds kleine velden **worden** ingesteld. De vormgeving van een eventueel schadefonds **zou moeten** voldoen aan de harde randvoorwaarden die ook gelden voor het schadefonds voor de gaswinning in Groningen; dit houdt onder andere in dat de operators alle schade vergoeden en de uitvoeringkosten van

het fonds betalen, en dat de Auditdienst Rijk toeziet op de rechtmatigheid van de uitgaven. Ik zal uw Kamer na de zomer informeren over de uitkomst van deze **verkenning**."

32. Schade op de lange termijn: Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren. Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.
33. Betrouwbaarheid van Vermilion: Het is voor mij onvoldoende duidelijk hoe geborgd is hoeveel gas Vermilion opboort. Indien Vermilion dit zelf gaat monitoren lijkt mij dit onwenselijk, gezien de belangen van Vermilion wijzen in de richting van méér gas opboren in plaats van zich aan het winningsplan te houden, zou hier minimaal een onafhankelijke partij de controle moeten voeren. Als gesteld is dit onvoldoende inzichtelijk gemaakt of er een dergelijke onafhankelijke partij toezicht zal houden. Vanuit mijn persoonlijke achtergrond als Register Controller kan ik stellen dat een dergelijk control-framework waarbij de prestatie leverende partij die belang heeft bij 'zoveel mogelijk' gas opboren nooit zelf de monitoring zou mogen voorzien, al was het maar om tegenstrijdige belangen op voorhand uit te sluiten.
34. Bodemdaling: De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een - voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze. Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee. Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.
35. De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:
    a. Vindbaarheid documenten is slecht: Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen. Wij hebben onze woning in 2019 aangekocht en voorafgaand daaraan actief gezocht naar informatie omtrent eventuele gaswinning en deze niet kunnen vinden. Er wordt gesteld dat Nu wij het huis gekocht hebben, worden wij nota bene door de buurtvereniging geïnformeerd over deze feiten. In "33 529 – Gaswinning - Nr. 469 - BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Den Haag, 30 mei 2018" wordt gesteld dat *"door middel van een brief die is verzonden aan direct omwonenden van de betreffende gasvelden"*; wij hebben nooit een brief ontvangen en derhalve pas zeer laat kennis kunnen nemen van deze voornemens de gasproductie uit te willen breiden en mogelijk een nieuwe put te slaan.
    b. Late publicatie: De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd.
    c. Onvolledige plan: Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt. Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
    d. De toonzetting tijdens informatieavonden is vooral gericht om maatschappelijke onrust weg te nemen door bagatelliserende argumenten, waarbij risico's als gering worden geduid. Ik woon boven een veld en wil gedegen geïnformeerd worden over elk (extra)

risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Het statistisch bijeenvoegen van alle panden door slechts een select aantal referentiepanden op te nemen voor een nulmeting is aantoonbaar onjuist aangezien breuklijnen een zeer lokale impact kunnen veroorzaken, waardoor de kans op problemen in één specifieke woning welke toevallig op een breuklijn ligt altijd kunnen worden afgedaan als toeval wanneer er bij referentiepanden niets aan de hand mocht zijn. De sluimerende angst hiervoor is van grote – en naar mijn mening volstrekt onvoldoende – van invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

e. Ondoorzichtigheid plannen: Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor mijn eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan mij voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op mijn woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten. Ik kan niet telkens zelf tijd investeren om dit te monitoren en uit te zoeken zonder dat dit ten koste gaat van de uitoefening van mijn zeer drukke baan. Ik kan tevens ook niet iemand inhuren om dit voor mij te doen omdat ik de financiële last van een dergelijke dienstverlening niet kan dragen, noch kan uitleggen, immers waarom zou ik hiervoor moeten opdraaien terwijl van de baten van de gaswinning niets naar mij persoonlijk terugvloeit?
f. Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie: Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving? Als hierboven aangehaald heb ik géén brief ontvangen van het ministerie van EKZ dat dit speelt, terwijl dit wel wordt gesteld. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatieavonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.
g. Vergunningsprocedure: Schademeldingsprocedure onduidelijk; Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.
h. Gebrekkige participatie Burgers: In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

Conclusie

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van mij en mijn medebewoners in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. Het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in immateriële als materiële zin bij mij en mijn medebewoners ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat ik als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik ben tevens van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Naam:
Adres:

27 DEC 2019

Plaats en datum: Drachten, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie** 4 **(gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 40 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: De Wilgen, 25 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend

voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Opeinde, 24-11-2019

Betreft:
Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO/19125520) gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V.

Geachte heer / mevrouw,

Hierbij maak ik bezwaar tegen de voorgenomen gaswinning zoals voorgesteld wordt in het ontwerp-instemmingsbesluit zoals in de aanhef is genoemd.
Ik verzoek u het voorgenomen winningsbesluit te vernietigen en niet met de gaswinning en/of verhoging van de gasproductie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in dit schrijven.

Mijn belang

De winlocatie raakt mijn woonlocatie. De locatie betreft een natuurontwikkelingsgebied nabij Opeinde-Drachten waarin ik woon. Het betreft 90 hectare nieuwe natuur waarin 5% bebouwing is toegestaan. Ik ben eigenaar van 2000m2 privégrond en ben voor 2/45 deel eigenaar van het natuurgebied. Daarmee heb ik mij per koopakte juridisch geconformeerd aan goed huisvaderschap voor natuur, flora fauna en ben ik samen met 37 andere kopers verantwoordelijk voor proces en resultaat.
Dit project is mede tot stand gekomen door een initiatief van uw ministerie, destijds genaamd InnovatieNetwerk, later: Innovatie Agro en Natuur, bij u bekend onder de naam Nieuwe Marke Natuurgebied De Peinder Mieden. Het innovatieve project is destijds gestart om nieuwe manieren van gebiedsontwikkelingen vorm te geven, met een specifieke rol voor burgers. Burgers zijn in *the lead* en de overheid is faciliterend. Het project is nu in uitvoering en is succesvol.
Ik kan niet toestaan dat het gebied letterlijk wordt ondermijnd omdat de door u voorgenomen activiteiten niet passen in het convenant dat is gesloten met gemeente Smallingerland (vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst en raadsbesluiten), provincie Fryslân en Rijk (ministerie EZK). Dat convenant beheist het ontwerp, beheer en ontwikkeling van nieuwe natuur waarin 'vreemde' activiteiten, die niet bijdragen aan een natuur(lijke) ontwikkeling, zijn uitgesloten. Gasboringen en gevolgen daarvan zijn onwenselijk, onomkeerbaar, zowel voor de korte als de lange termijn en daarom niet toegestaan door Rijk en Provincie onder De Peinder Mieden. Het collectief van kopers waar ik onderdeel van uit maak wordt hierin gesteund door de gemeente Smallingerland.

Verder is mijn nieuwe woning gebouwd volgens de nieuwste ontwikkelingen op gebied van energieneutraal en energieleverend bouwen. Dat betekent dat in mijn geval een grondventilatiebuis is toegepast rondom te woning om de omgevingstemperatuur te dempen (passieve aardwarmte en –koeling) voordat de buitenlucht in het luchtsysteem komt. Verstoring en roering in de ondergrond zal schade (lekkage) toebrengen aan dit systeem en zal **gezondheidsklachten** tot gevolg hebben van de bewoners. Op voorhand stel ik u hierbij formeel aansprakelijk voor deze geschetste situatie.

Verdere motivering

1. In het wingebied Groningen is de omgekeerde bewijslast van toepassing. In het onderhavige wingebied zou die omgekeerde bewijslast niet gelden. In de Grondwet is een gelijkheidsbeginsel opgenomen die regelt dat iedere burger gelijk moet worden behandeld in gelijke gevallen (artikel 1 van de Nederlandse Grondwet). Daarom maak ik bezwaar tegen deze ongelijkheid.
   Overigens heeft de SodM (bij monde van topman Kockelkoren) op 30-11-2019 in de pers verklaard eens te zijn dat de omgekeerde bewijslast m.b.t. ondergrondse activiteiten voor heel Nederland zou moeten gelden.

2. Uit de informatie blijkt dat een bodemdaling door u wordt voorzien en dat schade niet is uitgesloten. Daarmee bent u als bevoegd gezag strafbaar in de zin van overtreden van de Wetboek van Strafrecht. Dit Wetboek stelt activiteiten strafbaar waarbij met voorbedachten rade onverantwoorde risico's worden genomen waar op voorhand al schade aan derden is voorspeld. Hierbij gaat de wetgever er van uit dat de voorbedachte rade 'wijst op een moment van kalm overleg, van bedaard nadenken over de uitvoering, het tegenovergestelde van een ogenblikkelijke gemoedsopwelling.' Kortom: er wordt bewust en weloverwogen schade toegebracht aan de bodem, ecosystemen en mens & dier.

Het is voor mij onvoorstelbaar en onacceptabel dat ik in De Peinder Mieden (binnen een collectief) werk aan een schone aarde: een baanbrekende energietransitie zonder fossiele brandstoffen en innovatieve en inclusieve woningbouw en dat u anderzijds de bodem onder mijn erf uitput, doet verzakken en doet vervuilen.

Uw gedetailleerde reactie zie ik met belangstelling tegemoet,

Vriendelijke groet,

Handtekening:

Een kopie van deze brief is ter hand gesteld aan mijn advocaat, de gemeente Smallingerland, Stichting Tsjingas, Stichting Instandhouding Natuurgebied DePeinder Mieden, Vereniging van Eigenaars De Peinder Mieden, Vereeniging Dorpsbelang Opeinde.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Oudega, 24-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Wij zijn als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie inte stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven onze gemeente.

Als belanghebbende willen wij daarom onderstaand onze zienswijze kenbaar maken:

- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concluderen wij dat er aangaande de voormalige vuilstort

van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Wij zijn van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk-, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kunnen wij ons niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.

- Wij zijn van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Wij zijn dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar ons idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar ons idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar ons idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Wij verzoeken u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, zijn wij van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Wij zijn van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren via **het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Wij zijn van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoeken wij de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Wij verzoeken de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoeken wij de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Wij verzoeken de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Wij willen niet telkens de angst voor een beving "in ons achterhoofd hebben".

- Wij willen de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van onze woning buiten onze schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

- 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Wij hebben op een van hen gestemd; onze mening wordt door EZK genegeerd.

- In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet. Wij voelen me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond ons huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

- De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stellen wij dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

Handtekeningen:

Naam:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Naam :

Adres:

31 DEC 2019

Datum: 21 -12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Aan de minister van economische zaken en klimaat.

Geachte heer,

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem. Ik ben het daarom niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie, in te stemmen.

Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd: *"Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"* Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een nieuwe milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de **stikstof-uitstoot** niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd.
  Mede **gezien de huidige stikstofproblematiek zal er dus een nieuwe milieueffectrapportage moeten komen.**
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen.
  De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk belang om de opwarming van de aarde te stoppen.
  Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee.
  De minister dient daarom dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. **Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden dient de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.**

- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden.. **De kansberekening op schade is onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.** Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. **Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen. Gaswinning in dit gebied zal een verdere bodemdaling bewerkstellingen.**

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit.

  Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. **Dit is dus een groot risico voor het huidige en toekomstige leefmilieu in deze omgeving en voor de gezondheid van mens,dier en plant.**

- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. Dit is een omgekeerde wereld en pleit alleen dat rekening wordt gehouden met het groot kapitaal. Ook in ons gebied zal de **"omgekeerde bewijslast"** toegepast moeten worden. Bij ieder woning zal in eerste instantie een nulmeting moeten plaatsvinden en notarieel vastgelegd. **Aanpassen dus!**
- Ik vind het absurd dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.

- 31 leden van de gemeenteraad van Smallingerland (dus alle!) hebben in 2018 tegen nieuwe gaswinning gestemd. Ik heb op een van hen gestemd; mijn mening wordt door EZK genegeerd. **Dit negeren van de mening van lagere overheden en die van de burgers in het betreffende gebieden zal een verdere verwijdering tussen bewoners van het platteland en de regering in Den Haag doen ontstaan.**
- **De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.**

- **Het welzijn van de Nederlandse plattelandsbevolking dient niet te niet worden gedaan door economisch belang en de macht van het groot-kapitaal.**

Minister vernietig dit onzinnige ontwerp-instemmingsbesluit Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmer DGKE-WO/ 19125520) ,gedateerd op 13 november 2019. Laat de plattelandsbevolking zien dat het toestaan van nieuwe gasboringen een gepasseerd station is. Zo kunt u als vertegenwoordiger van de regering uw geloofwaardigheid weer enigszins opkrikken en laten zien dat het Nederlandse Energiebeleid zich richt op duurzame energie.

De Wylgen

21-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

VAN: Adres: Plaats en datum: De Tike 23-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: Opeinde, 23 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Als inwoner van Smallingerland hecht ik veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven mijn gemeente.

Als inwoner van Gemeente Smallingerland weet ik dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als inwoner van Gemeente Smallingerland ben ik van mening dat ons welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.
- In Drachten ligt langs de rand van het industrieterrein De Haven aan de Tussendiepen een geluidswal welke als buffer dient voor de naastgelegen woonwijk de Drachtstervaart. Deze geluidswal bevat zwaar vervuilde grond die afkomstig is van de voormalige vuilstort gelegen aan de Drachtstervaart. Het afval van de vuilstort is jaren geleden ingepakt in een laag folie en verwerkt tot geluidswal met een lengte van ongeveer één kilometer tussen de woonwijk en industrieterrein De Haven. De betreffende geluidswal bevindt zich volledig boven het door Vermilion voor het eerst genoemde (dus nieuwe) gasvoorkomen van Opeinde-Zuid en zeer dicht bij het gebied van het gasvoorkomen Middelburen. Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8. Als gevolg van mogelijke ongelijkmatige bodemdaling en de mogelijke bevingen van maximaal 2.8 op de schaal van Richter kan de folie waar de zwaar vervuilde grond in verpakt zit, gaan scheuren. Door infiltratie kunnen de in de vervuilde grond aanwezige chemische stoffen vrijkomen waardoor zowel de omgeving als het oppervlaktewater ernstig vervuild kan raken. In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018), maar ook in de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van 13 november 2019 wordt hier niets over geschreven. Hieruit concludeer ik dat er aangaande de voormalige vuilstort van Drachten geen risicoanalyse is verricht. Zowel het verzoek tot instemming winningsplan van Vermilion als het ontwerp-instemmingsbelsuit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn niet compleet zonder een dergelijke risicoanalyse en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Ik ben van mening dat gaswinning niet bijdraagt aan een evenwichtig en gezond, schoon, natuurlijk- landschappelijk -, leef- en woonmilieu; integendeel. Daarom kan ik mij niet vinden in de conclusie van de ontwerpbeschikking, dat Vermilion de gaswinning mag uitbreiden in productiecapaciteit, tempo van winning en duur.
- Ik ben van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.
- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van het gebied, een veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling gebied, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning, nu de zeespiegel stijgt door klimaatverandering en de bodem in Friesland reeds zorgelijk aan het dalen is door andere ontwikkelingen, zonder dat de cumulatieve effecten hiervan voldoende inzichtelijk zijn gemaakt en de risico's van die cumulatieve effecten voldoende kunnen worden ingeschat en overwogen bij de besluitvorming. Omdat het veenweidegebied betreft, dat door diepte-ontwatering te maken heeft met bodemdaling, ben ik van mening dat het gebied niet geschikt is voor activiteiten die de bodem nog verder doen dalen, waaronder gaswinning.
- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.

- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning leidt tot gasgebruik en gasgebruik leidt weer tot CO2-uitstoot. Opwarming van de aarde als gevolg van CO2-uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen is bedreigend voor het leven op aarde. De overheid heeft als plicht om haar inwoners te beschermen. De transitie van fossiele energie naar duurzame energie is van noodzakelijk om de opwarming van de aarde te stoppen. Nieuwe, meer of langere gaswinning is strijdig hiermee, daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- Mogelijke (lange termijn en cumulatieve) effecten op grond- en drinkwater door bodemdaling of uitstoot dan wel door het inbrengen van hulpstoffen (chemicaliën) in de diepe ondergrond zijn naar mijn idee onvoldoende in kaart gebracht, en (sluipende) effecten op langere termijn op de gezondheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente onvoldoende uitgesloten. A.g.v. verzilting moet drinkwaterleverancier Vitens binnen enkele jaren haar win-bron in Noordbergum waarschijnlijk sluiten. Men heeft daartoe in 2019 een proefboring t.b.v. een nieuwe win locatie verricht in Boornbergum, hemelsbreed 3.815 meter van put OPE-03, de oude gas bron die in het winningsplan een prominente rol krijgt. Ik ben van mening dat drink- en grondwaterveiligheid een veel prominentere rol bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit verdient dan het nu gekregen heeft. Daarom verzoek ik de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Gaswinning heeft o.a. effect op de waterhuishouding. Dit geldt zowel voor de nabijgelegen Natura 2000 gebieden zoals de Âlde Feanen en Van Oordt's Merksen als de aanwezige veenweidegebieden. De beoordeling van risico's (o.a. gevolgen bodemdaling) in dit ontwerp instemmingsbesluit zijn te beperkt genomen en de inzichten zijn inmiddels toegenomen. De kansberekening op schade is derhalve onvoldoende door het huidige gehanteerde model berekend en dient herzien te worden in het licht van art. 36 lid 1. Mijnbouwwet.

- De gevolgen voor het waterwingebieden in Smallingerland zijn onvoldoende in beeld gebracht. Kans op vervuiling drinkwater en gevolgen voor voorraden grondwater is onvoldoende aangetoond omdat geen rekening is gehouden met onderling verbonden gebieden en breuk risico's van het aardoppervlak bij seismologische activiteit. Het opnieuw boren naar diepere gaslagen brengt onnodig seismisch risico met zich mee wat in potentie de veiligheid van de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Ik verzoek de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Het ontwerp instemmingsbesluit is strijdig met de mijnbouwwet. De actualisatie van het winningsplan heeft betrekking op het produceren van meer gas via het boren van een aftakking in een diepere gesteentelaag (te weten de Slochteren formatie) via enkele bestaande winputten van mijnbouwlocaties "Middelburen 1" (putten MBN-01, MBN-02 of OPE-03) en "Nijega 1/6/8 (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)" of een geheel nieuwe boorput op één van de twee eerder beschreven mijnbouwlocaties van het Middelburen voorkomen. Dit is ongebruikelijk. Ook de Mijnraad, TNO en SodM zijn terughoudend in hun adviezen omdat er niet kan worden ingeschat of er sprake is van economisch winbare hoeveelheden waarbij tevens belangrijke gegevens over: diepte, dikte en kwaliteit van het reservoir (porositeit, permeabiliteit), saturatie, seismische snelheden, elektrische weerstand en dichtheid van het gesteente, de productiecapaciteit, ontbreken. Dit is aan te merken als niet planmatig en onvoldoende beoordeelbaar. Daarom verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Conform de Mijnbouwwet artikel 34 en 36 wordt een ontwerp instemmingsbesluit begeleid door een paragraaf ter voorkoming van risico's voor veiligheid en milieu. Gezien de vele incidenten, die in de mijnbouwindustrie de laatste jaren bekend zijn geworden, is het noodzakelijk dat de afwerking en de afdichting van het reservoir wordt verbeterd, waardoor de risico's worden geëlimineerd. De effecten van deze risico's laten zich samenvatten in de vorm van zinkgaten (ernstige lokale bodemdaling), explosies, brand en milieuverontreinigingen. De milieuverontreinigingen laten zich samenvatten in verontreinigingen van de bodem, drinkwater, grondwater en de atmosfeer. Methaanemissies in de atmosfeer hebben een 26 keer groter

broeikaseffect dan eenzelfde emissie van het verbrandingsproduct C02. De verontreinigingen hebben hun oorsprong tijdens het boorproces van de put. Grote spoelingverliezen tijdens de-boring zijn een indicatie van lekkagepaden langs de buitenkant van de put, die niet direct zichtbaar worden. De boring van Sleen-1 (1950) is een voorbeeld van de lekkage van delfstoffen vanuit het reservoir, die geresulteerd hebben in de blow-out tijdens de boring van Sleen-2 (1965). Deze blow-out staat bekend als de blow-out bij 't Haantje, waarbij een volledige boorinstallatie in de bodem is verdwenen. Meest recente verontreinigingen rond de putten nabij Monster, Annerveen-Schuilingsoord en de Wijk zijn nog meer voorbeelden van lekkage van delfstoffen langs de buitenkant van de putten. Soortgelijke incidenten hebben plaatsgevonden bij andere winningsvormen, zoals bij zoutwinning (Nedmag Kielwindeweer, Akzo Nobel Zuidwending, Hengelo en Winschoten) en Geothermie (Grubbenvorst). Gezien deze risico's verzoek ik de minister daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.

- Volgens de artikelen 173-175 BW6 kan schade door verontreiniging van water of bodem worden verhaald. Vermilion is voornemens voor de zogenaamde putbehandelingen zuur in de diepe ondergrond aan te brengen (zie punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018). Onvoldoende is bekend, welke zuren dat zijn en welke effecten er op langere termijn zullen dan wel kunnen optreden. Andere belanghebbenden en ik kunnen ons onvoldoende verweren tegen een eventueel optreden van schade aan de gezondheid op de langere termijn.

  In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat op pagina 17 het volgende beschreven:
  "De put MBN-01 heeft in 1980 en vanaf 2006 tot in 2010 geproduceerd uit de Slochteren formatie van het Middelburen aardgasvoorkomen waarna de put uitwaterde. De put MBN-02, geboord in 2009, heeft van 2010 tot in 2012 ook uit dit aardgasvoorkomen geproduceerd tot dat de put uitwaterde."
  Uit bovenstaande en de kan ik opmaken dat de putten slechts een korte periode gas hebben geproduceerd. Uit de beschikbare documentatie wordt echter niet duidelijk waar de beschreven hoeveelheden water vandaan komen. Deze productie van water kan namelijk niet het gevolg zijn van condensaat bij de gasproductie. Het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) geeft echter geen duidelijkheid t.a.v. de oorsprong van het aangetroffen water. Er kan dus niet worden uitgesloten dat de aardlaag waar men gas wil gaan winnen een verbinding heeft met een waterreservoir die gebruikt wordt voor drinkwater of als kwelwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht komt. Verontreiniging door gebruik van chemicaliën zoals beschreven staat bij punt 3.5 op pagina 19 van het verzoek tot instemming, is dan ook niet uitgesloten. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08)

plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een nieuwe winput aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

  Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

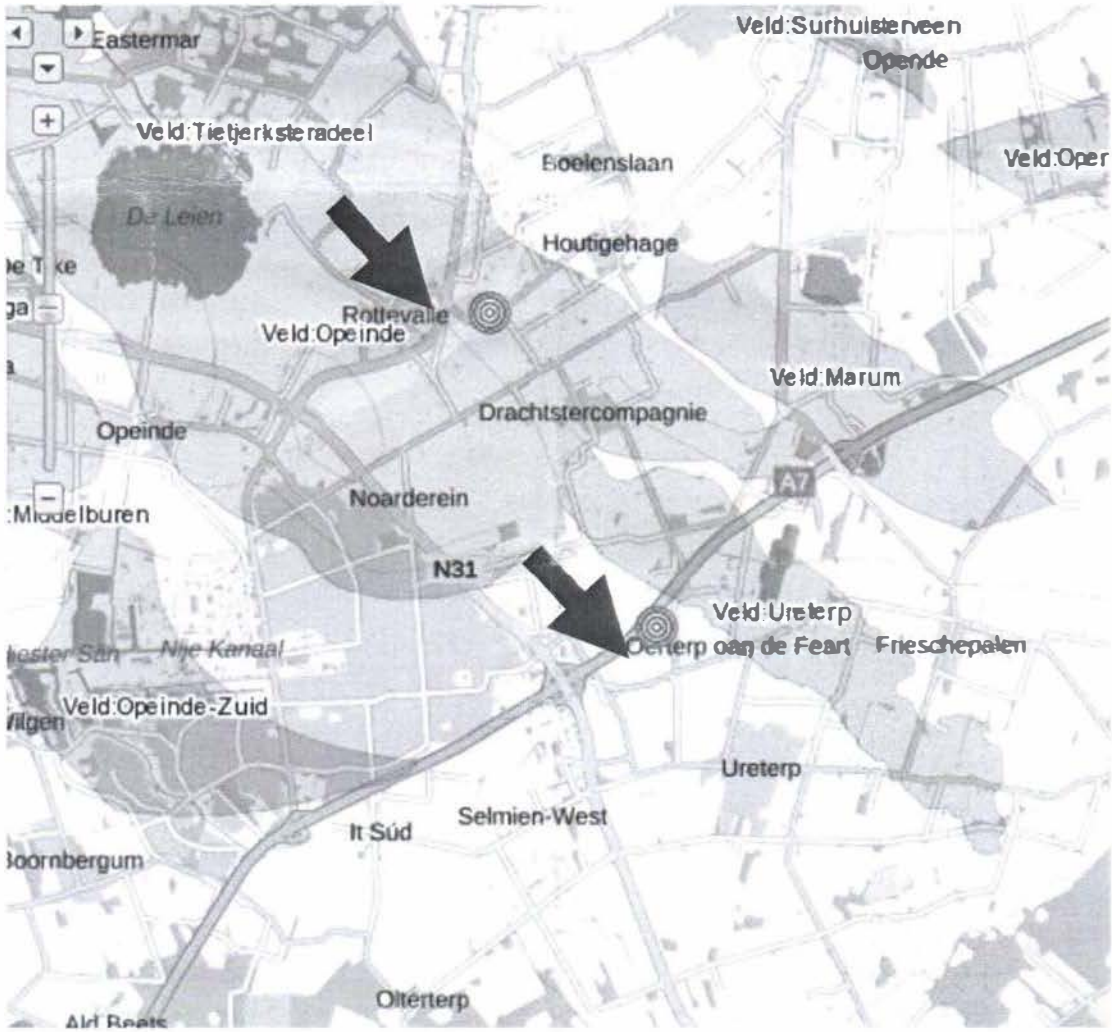
- Veiligheid is naar mijn indruk nu te veel bezien vanuit/gedefinieerd als calamiteiten en het aantal slachtoffers per aantal inwoners, en onvoldoende vanuit sluipende effecten op de langere termijn. Ik ben van mening dat risico's meer zouden moeten worden bezien vanuit effecten op drink- en grondwater en gezondheid, en ook meer afgewogen zouden moeten worden tegenover reeds beschikbare alternatieven. Dit aangezien effecten van gaswinning onomkeerbaar zijn. Leveringszekerheid is naar mijn idee ondergeschikt aan de garantie van veilig drinkwater, bodemdaling ten opzichte van de stijgende zeespiegel en gezondheid, eens temeer daar er voor de leveringszekerheid in toenemende mate alternatieven voorhanden zijn waarbij de risico's die gaswinning met zich meebrengt niet of minder spelen.
- Op geringe afstand en deels overlappend liggen meerdere kleine gaswinningsvelden hetzij reeds in productie genomen hetzij nog plannen voor in productie name (o.a. Leeuwarden-Nijega en Leeuwarden 101). Daarnaast is een duidelijke overlap van de velden Opeinde-Zuid en Middelburen aanwezig. Ik stel dat het inschatten van risico's in zijn geheel beoordeeld dient te

worden door het SodM en TNO. Daarmee refereer ik tevens naar onlangs bekend geworden lekkage uit velden in Groningen die voor extra mijnbouwschade hebben gezorgd. Het is op dit moment onvoldoende bekend of deze velden op enigerlei wijze met elkaar verbonden zijn. Dit zou kunnen leiden tot een andere afweging van risico's.

- Niet meegenomen is dat op een afstand van 5.300 meter zandwinningsgebied (Nij Beets) ligt. Het is onduidelijk hoe dit elkaar beïnvloedt. Ik verzoek de minister om de risico's in samenhang te beoordelen en daarom niet in te stemmen met dit winningsplan.
- Ik ben van mening dat er nog te veel onduidelijkheden zijn om nu reeds een zorgvuldig voorbereid en weloverwogen besluit te kunnen nemen, of te kunnen stellen dat de voordelen van de gaswinning opwegen tegen het totaal van de nadelen, of dat het belang van veiligheid van mij en andere inwoners van mijn gemeente voldoende is beoordeeld.

- Staatstoezicht op de Mijnen heeft Vermilion in zowel de velden Wapse in de gemeente Westerveld als Langezwaag in de gemeente Heerenveen sancties opgelegd vanwege het overschrijden van de vergunde hoeveelheid aardgas. Het lijkt sowieso onwenselijk dat een onafhankelijke overheidsinstantie de werkelijke gasproductie niet met eigen meetapparatuur registreert. Er mist in de voorgestelde actualisatie van het winningsplan dan ook een goede borging van de monitoring en een plan van aanpak van Vermilion en SodM om eventuele overschrijdingen van de vergunde hoeveelheid aardgasproductie te voorkomen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- Het is bekend dat de installaties en machines van Vermilion geluid produceren in de lagere frequenties. Er mist in het winningsplan een plan van aanpak van Vermilion en SodM om dat hier te monitoren en wanneer nodig maatregelen te treffen. Het winningsplan is dus incompleet en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.2 Bodemdaling: dat de bodemdaling door een samenstel van oorzaken kan resulteren in een daling van 9 tot 12 cm in het wingebied. Een behoorlijke daling. In absolute zin: beweging. En dat is beweging in onze bodem, de bodem die wij vast willen zien. Ik verzoek de minister daarom het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.
- U schrijft in uw ontwerp-instemmingsbesluit **winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** gedateerd 13 november 2019 in artikel 5.3 Bodemtrilling: Dat uit de Deterministische hazard analyse voor geïnduceerde seismiciteit blijkt dat het potentieel vermogen van gasveld **Middelburen (Slochteren formatie)** om bodemtrillingen te veroorzaken **niet verwaarloosbaar** is (deze is maximaal 2.8 op de schaal van Richter). **Ik wijs u erop dat ondanks deze** verwaarloosbaarheid de geïnduceerde onrust in onze bodem **in 14** februari 2003 in Rottevalle/Boelenslaan een magnitude van 1,8 en op 22 april 1999 Drachten/ Ureterp een magnitude van 1,0 heeft opgeleverd. Ervaring m.b.t. schade aan huizen, opgedaan in Groningse dorpen, leert dat er al schade aan huizen optreedt bij bevingen vanaf magnitude 1,8. De maximaal geïndiceerde 2,8 ligt daar ruim 50% boven.

afbeelding 1 Onrust in de bodem. (geïnduceerde seismiciteit 20 jaar geleden)

Ook is vast te stellen dat er duidelijke congruentie in het breuklijnen-patroon ten Westen van Drachten is met het midden van de provincie Groningen (zie afbeelding 2 en afbeelding 3). Wat in de provincie Groningen is gebeurd moge duidelijk zijn, dat mag nooit en te nimmer in onze omgeving plaatsvinden. Vermilion moet dan ook met onmiddellijke ingang afblijven van onze bodem.

afbeelding 2 ondergrond westelijk van Drachten met breuklijnen

afbeelding 3 ondergrond midden provincie Groningen met breuklijnen

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning aan een 0-meting mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al meer dan 21 jaar probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt. Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

Burgers boven beoogde nieuwe gasputten hebben geen voordeel aan winning onder hun huis; mogelijke nadelen worden niet automatisch vergoed.

- Ik heb er moeite mee dat de winsten worden afgeroomd richting Canadese aandeelhouders.
- Er is nog geen wetgeving die garandeert dat ik mogelijke schade vergoed krijg.
- De huidige regelgeving behelst dat – bij mogelijke schade – de burger moet aantonen dat de schade door Vermilion ontstaat. Vermilion hoeft niet aan te tonen dat zij niet schuldig is. (Irritant/omgekeerde wereld?)

Voorvallen in binnen- en buitenland wijzen uit dat schade zich decennia na boring kunnen openbaren.

- Het beangstigt me dat mijn (klein)kinderen last kunnen krijgen van een - niet bewezen - onberispelijke put. De SodM moet namens mij als burger toch minimaal aan Vermilion een onderzoek daartoe eisen, procesbewaking door SodM zelf.

In het grensgebied van Friesland, Overijssel en Drenthe blijkt Vermilion in 2018 veel meer gas heeft gewonnen dan het winningsplan toestond. Amateurs bewaakten via output van Vermilion zelf de productie en bleken op hogere productie uit te komen dan mocht.

- Ik word er in de kern zenuwachtig van wanneer Vermilion meer gas sneller wint, waardoor de kans op bevingen toenemen. Ik verlies mijn vertrouwen in SodM. Die moet er voor mij zijn!

- Als gevolg van deze constatering blijkt dat Vermilion zich niet aan de wet houdt. Dit hoeven amateurs toch niet te bewaken? SodM merkt het niet eens op! De hoeveelheid gas die gewonnen wordt, wordt door instanties niet gecontroleerd. Het wordt alleen gerapporteerd door Vermilion zelf. Dit moet procedureel toch boven elke twijfel verheven zijn?
- Ik heb er moeite mee dat Vermilion zijn zelf opgepompte gasproductie moet bijhouden. Ik heb er geen vertrouwen in dat zij immer het juiste aantal kuub's rapporteert.

In Groningen blijken de meeste aardbevingen zich voor te doen op breuklijnen en het is in die provincie bekend waar die breuklijnen liggen.

- Ik wil als burger, levend rond de 38 Smallingerlandse putten, inzicht omtrent de geologische bodemgesteldheid, maar tot nog toe krijg ik dat niet. Ik voel me onveilig. Ik voel me veiliger wanneer EZK deze gegevens publiceert, zoals toenmalig minister Kamp dat voor de Groningers heeft geregeld.

In het winningsplan verwoordt Vermilion dat ze de optie openhoudt een side-track/aftakking te realiseren om voorkomens te exploiteren die onder de huidig beboorde putten liggen.

- Ik krijg een zeer onprettig gevoel dat men bijvoorbeeld op 200 meter diepte in een mogelijk lekkende put een aftakking maakt. Ik wil dat SodM regelt dat de putten van waaruit een side-track zal worden geboord eerst controleert op onberispelijke cementatie (en dat Vermilion daarna pas 'akkoord' krijgt).

Ik woon op circa 5 kilometer van de plaats waar mijn drinkwaterleverancier, Vitens, een nieuwe bron – iets zuidelijk van Boornbergum - wil aanslaan.

- Goed water is van levensbelang. Omdat Vitens-drinkwaterbron 'Noordbergum' steeds meer verzilt, krijg ik een onprettig gevoel over de kwaliteit van mijn toekomstig drinkwater. Het lijkt me, drinkwater gaat toch vóór gaswinning?

In de gemeente Weststellingwerf staat in het Vermilion-winningsplan dat ze een side-track overwegen op een diepte van 200 meter vanuit een oude put. Vitens drinkwaterbronnen reiken soms ook tot 200 meter diepte.

- Ik vind het heel vervelend dat als gevolg van veranderde drukverschillen in gasputten die worden leeggehaald, ondergrondse waterlopen kunnen veranderen (en dus naar drinkwaterbronnen kunnen lopen).
- Ik verlang daarom van TNO of SodM dat zij garandeert dat zijn ondergrondse waterlopen ter plaatse controleert zodat wordt uitgesloten dat chemie bevattend boorwater zich vermengt met het water van de Vitens bron.

Drukverschil in aardlagen komen voor bij winning. Zo kan een put waar eerst een druk van 220 bar op stond, na winning ineens maar 100 bar druk geven.

- Zeker bij snel winnen, wat Vermilion wil, is er behoudens meer kans op bevingen, tevens kans op onnavolgbare ondergrondse – inmiddels chemie bevattende – waterstromen. Dit verontrust me.

Ook al zouden er geen ondergrondse waterstroming komen, chemie blijft eeuwenlang in de grond zitten op een plek waar dit vroeger niet zat.

- Het voelt onveilig aan dat dit onder mijn huis uiteindelijk naar boven kan komen (natuurwet: weg van de minste weerstand).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.

De bodemdaling in ons gebied beschrijft Vermilion op een – voor mijn gevoel - bagatelliserende wijze.

- Tijdens sondering voorafgaand aan het bouwen van mijn huis, bleek mijn perceel op 0 NAP te liggen. Ik heb er moeite mee dat de kom waar mijn huis zich op bevindt mee naar beneden beweegt a.g.v. extra gaswinning, zodat het tot onder NAP daalt. Dit is een keuze, want Vermilion kan ook gas winnen vanonder de Noordzee.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.

De informatievoorziening schiet op de volgende punten te kort:

- Vindbaarheid documenten is slecht
  Het is (bijna) onmogelijk om als gewone burger laagdrempelig aan de concrete winningsplannen te komen
- Late publicatie
  De plannen worden pas gepubliceerd nadat het mijnbouwbedrijf en EKZ de plannen reeds hebben afgestemd
- Onvolledige plan
  Bovendien laten de gepubliceerde plannen nog belangrijke onderwerpen open. Als voorbeeld geldt Actualisatie Winningsplan Opeinde Zuid en Middelburen (06-08-2018) pagina 19 waarin "mogelijke zijtakken" (sidetracks) worden vermeld zonder deze verder te concretiseren laat staan of dit definitief de winningsmethode wordt of dat dit nog een geheel nieuwe/gewijzigde methode wordt.
  Kortom de burger weet niet exact hoe er gewonnen wordt. Op basis hiervan kan er geen voldoende gefundeerde risicoafweging worden gemaakt laat staan een concreet bezwaar worden ingebracht.
- Informatieavonden sussende boodschap
  De toonzetting op dergelijke sessies is vooral gericht op "gaat u lekker slapen" en er zijn geen significante risico's. Als je boven een veld woont is dit toch even anders en wil je gedegen geïnformeerd worden over elk (extra) risico ongeacht de kans hierop. Immers de impact is groot mocht zich wel schade door bodemdaling of zelfs een aardbeving zich voordoen. Bovendien is de sluimerende angst hiervoor van grote invloed op de woonbeleving en dit hoeft niet zorgvuldig weg gebagatelliseerd te worden door belanghebbende partijen zoals de mijnbouwbedrijven en het ministerie van EKZ.

- Ondoorzichtigheid plannen

  Velden die verderop gelegen zijn en niet direct in de buurt van de eigen woonplaats hebben ook effect op de bodemdaling. Door onduidelijke naamgeving van velden en putten is niet altijd even duidelijk welke velden in de buurt liggen en gevolgen hebben voor je eigen woonerf. Zo kan het voorkomen dat winningsplannen aan je voorbijgaan terwijl die toch van directe invloed zijn op je woonomgeving. Bijvoorbeeld Put Opeinde Zuid (Opeinde ligt 5 km buiten Drachten) terwijl deze ligt in een wijk van Drachten.

- Halen in plaats van brengen van belangrijke informatie

  Als nietsvermoedende burger moet je zelf erg alert (via diverse media) zijn op mogelijk plannen rondom gas- en zoutwinning in je omgeving. Waarom is er geen informatieplicht waardoor de burger goed en volledig wordt geïnformeerd over de winningsplannen in zijn directe omgeving. Nu dient iedereen zelf zich hierin te verdiepen door informatie-avonden te bezoeken en winningsplannen op te vragen. Dit zou toch per adres door de overheid dienen te worden opgeleverd.

- Schademeldingsprocedure onduidelijk

  Er zijn meerdere loketten naar gelang de oorzaak (aardbeving vs bodemdaling). En daarnaast is er bovendien variatie in het leveren van bewijslast naar gelang de schade-oorzaak en ook de regio waar men woont. Bovendien kunnen betrokken instanties qua schade-oorzaak naar elkaar doorverwijzen waardoor het schadeproces intransparant en onverantwoord langdurig wordt. Of er wordt in het geheel geen schade uitgekeerd indien niet vastgesteld wordt wie de schadeveroorzaker is.

- Gebrekkige participatie Burgers

  In de eerste fase worden de winningsplannen door EKZ en het mijnbouwbedrijf afgestemd. Daarna volgt er een adviesronde van lagere overheden en belanghebbende organisaties zoals het Waterschap. Vervolgens wordt er een (voorlopige) goedkeuring door EKZ gegeven. Hierna pas krijgt de burger nog een mogelijkheid tot inspraak. Zoals in de praktijk is gebleken levert dit een zeer kleine kans op aanpassing van de plannen. Mijns inziens dient er overleg vooraf plaats te vinden. Het gaat immers om voor de burger om één van de belangrijkste zaken; zijn/haar Leefomgeving. De betrokkenheid van de bewoners is hierdoor gemarginaliseerd. Het vertrouwen in de winningsplannen en de gevolgde procedure is daardoor nihil. En daarmee staat door het ontbreken van een gevoel van serieuze inspraak het vertrouwen in de politiek steeds meer onder druk.

- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen

  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

De ingewikkelde vergunningsprocedure en een gebrekkige manier van informeren van de burgers in het winningsgebied leiden tot een gevoel van onmacht. En het niet serieus nemen van de wezenlijke belangen die er spelen zowel in mentale als materiële zin bij de bevolking ondermijnen het gevoel van rechtszekerheid en hollen het vertrouwen in de democratie steeds verder uit door het ontbreken van voldoende inspraak. De gevoelige conclusies blijft over dat je als inwoner in een winningsgebied slechts de lasten mag dragen maar niet de lusten die in vooral in andere delen van het land worden geïnvesteerd.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid** en **Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

De Wilgen, 20 december2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 86 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.
Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

- Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.
- Ik ben daarnaast van mening dat de gezondheidsrisico's en effecten voor de leefomgeving onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende zijn meegewogen dan wel inzichtelijk gemaakt. Ik ben dan ook van mening dat er onvoldoende informatie is opgenomen om de vraag te kunnen beantwoorden of het voorkomen van gezondheidsschade of de veiligheid al dan niet op onaanvaardbare wijze wordt aangetast. De gevolgen van gasboringen zijn onomkeerbaar en dienen naar mijn idee daarom zwaarwegend te zijn bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit, maar is dat in de documenten en adviezen naar mijn idee onvoldoende mee gewogen.

- Bij de risicobeoordeling worden lange termijneffecten naar mijn idee onvoldoende mee gewogen. Te denken valt niet alleen risico's en eventuele schade aan gebouwen, landerijen of infrastructuur door trillingen, bevingen of bodemdaling, maar ook aan mogelijke lekkage van hulpstoffen zoals chemicaliën en delfstoffen. Ook valt te denken aan gezondheidseffecten en risico's op langere termijn, door uitstoot, stress, slapeloosheid en zorgen.
- Gas winnen is boren in de bodem en van boren komt schade. Gaswinning leidt altijd tot bodemdaling. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het wingebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning. Gaswinning gaat gepaard met inzet van chemicaliën. Niemand kan voorspellen wat op langere termijn de effecten hiervan zijn op bodem, water en natuur. Ik ben van mening dat ook het voorzorgsbeginsel dient te worden toegepast en verzoek de minister dit ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen op grond van bovenstaande zienswijze en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Naam:

Adres:

Plaats en datum: 9216 VN Oudega 23-12-2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion)

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Ik ben inwoner van Gemeente Smallingerland en weet dat gevoel van veiligheid in je eigen huis één van de voorwaarden is van levensgeluk. Ik weet dat de constructieve veiligheid in je huis in het geding is als er in de ondergrond van dit huis wordt geroerd.

Ik weet ook dat bewoners van huizen in Nederlandse wingebieden waar schade door mijnbouw is opgetreden geen logische en vlotte afhandeling van deze schade tot stand is gekomen.

Eala is Fries voor Lectori Salutem, heil de lezer. Heil is wezenlijk voor menselijk welzijn. Ik ben als inwoner van Gemeente Smallingerland van mening dat ons heil en welzijn in het geding is. Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

Als belanghebbende wil ik daarom onderstaand mijn zienswijze kenbaar maken:

De minister heeft het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, en maakt plannen voor het uitfaseren van aardgas. De intensivering en het aanboren van nieuwe gas voerende lagen is in dit opzicht strijdig. Ik vraag u derhalve nogmaals dit **ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen** te vernietigen.

- Ik verzoek u de geschiktheid van de omgeving, waaronder een kwetsbaar veenweidegebied met diepte-ontwatering en daarmee gepaard gaande bodemdaling, te heroverwegen, en te concluderen dat het gebied niet geschikt is voor een activiteit als gaswinning.
- Op pagina 12 van het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) staat het volgende beschreven:

  " Vermilion ziet mogelijkheden om de productie uit het Middelburen voorkomen te optimaliseren **via het boren van een nieuwe put** of het boren van een aftakking uit een bestaande put. Dit kan plaatsvinden vanaf 2 bestaande mijnbouwlocaties: de mijnbouwlocatie 'Middelburen 1' of de mijnbouwlocatie 'Nijega 1/6/8',"

  Ik ben van mening dat het hier niet om een actualisatie van een bestaand winningsplan gaat, maar dat het een geheel nieuw winningsplan betreft en in dat geval is er sprake van een procedurefout. Er wordt namelijk vanuit een bestaande mijnbouwlocatie naar een dieper gelegen gashoudende aardlaag geboord waarbij er tevens sprake kan zijn van een geheel nieuwe boorput. Omdat het niet duidelijk is hoe Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen, verzoek ik de minister niet in te stemmen met dit winningsplan.

- In het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) worden een aantal putten vermeld van waaruit Vermilion het gasvoorkomen Middelburen wil gaan winnen. In het ontwerp-instemmingsbesluit actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (wordt bij het onderdeel 5.1 "Planmatig beheer" uitsluitend de winputten van mijnbouwlocatie Middelburen 1 (MBN-01, MBN-02 en OPE-03) beschreven. De mijnbouwlocatie Nijgega 1/6/8 met de bijbehorende winputten (NGA-01A, NGA-06 en NGA-08) plus de in het verzoek tot instemming (actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, dd. 6 augustus 2018) op pagina 12 beschreven boring van een nieuwe put ontbreken in het ontwerp-instemmingsbesluit. Tijdens de informatiemarkt van 28 november 2019 is uit de voorlichting van Vermilion duidelijk geworden dat Vermilion voornemers is een **nieuwe winput** aan te leggen op de locatie Nijega 1/6/8. Deze informatie komt dan ook in zijn geheel niet overeen met de stukken die door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn aangeleverd. In de eerste alinea op pagina 21 van het ontwerp-instemmingsbesluit wordt overigens wel melding gemaakt van de mijnbouwlocatie Nijega 1/6/8. Het betreft hier de melding dat er een omgevingsvergunning voor deze locatie nodig is en ook door Vermilion is aangevraagd. Wat de status van deze vergunning is, wordt echter niet in het ontwerp-instemmingsbesluit beschreven. Gezien het voorgaande valt op te maken dat het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet is en om die reden verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

- In de Drachtster Courant van 4 september 2019 werd middels een kennisgeving M.E.R.-aanbiedingsnotitie inrichting Nijega 1/6/8 door het ministerie het volgende aangekondigd:

  "Op grond van de verstrekte gegevens is het bevoegde gezag van oordeel dat voor de voorgenomen activiteiten geen milieueffectrapportage (MER) opgesteld behoeft te worden"

Met al het voorgaande, waarbij er zelfs sprake is van de aanleg van een geheel nieuwe winput ter plaatse van de mijnbouwlocatie "Nijega 1/6/8", lijkt het me niet meer dan wenselijk om ook de effecten op de omgeving middels een milieueffectrapportage op te nemen in het winningsplan. Daarnaast zijn de huidige richtlijnen omtrent de stikstof-uitstoot niet meegenomen in het verzoek tot instemming van Vermilion en de adviezen in het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het is dus ook niet duidelijk op welke wijze de uitstoot van stikstof voor het nabijgelegen Natura 2000 gebied de Âlde Feanen wordt gecompenseerd. Omdat zowel het verzoek tot instemming als het ontwerp-instemmingsbesluit niet compleet zijn zonder een milieueffectrapportage, verzoek ik de minister het ontwerp-instemmingsbesluit te vernietigen.

Vermilion heeft toegegeven dat er 42% kans is op kleine bevingen tot een kracht van 2,8

- Statistisch flinke kans op beving boezemt angst in, terwijl gaswinnen uit NL continentale plat geen beving op land veroorzaakt. Ik wil niet telkens de angst voor een beving "in mijn achterhoofd hebben".

Kans op scheuren in mijn woning bij 2,8 is mogelijk, maar met ministerie is de afspraak gemaakt dat bij slechts 100 gebouwen een 0-meting nodig is.

- Ik wil weten aan welke woning een 0-meting van mijn woning is gerelateerd. Meting is sowieso niet representatief, want mijn woning kan op een breuklijn in de aarde liggen.
- Ik spreek voor mezelf: ik wil een 0-meting, betaald door Vermilion. Mijn huis staat hier al 100 jaar (bouwjaar 1920) probleemloos. Statistisch gezien wordt bij nieuwe boring de kans 42% dat ook mijn huis schade oploopt.
  Waarom moet ik dat zonder voordeel voor mij accepteren?
- Ik wil de kans houden om ooit te verhuizen, waarbij de waardeontwikkeling van mijn woning buiten mijn schuld om geen belemmering mag worden. Een Oost-Groninger heeft financieel gezien niet eens de keuze naar een ander deel van het land te verhuizen (maar zit vast).

In onze gemeente zijn in het verleden 38 putten geslagen, maar nadien is er nog geen enkele onderzocht of deze lekt of niet.

- Ik voel me onveilig met deze situatie, want er is geen zekerheid dat er rond mijn huis geen sink-hole (zinkgat) ontstaat.
- Het voelt voor mij onveilig dat mijn huis op een breuklijn kan liggen: indien er dan bodemdaling plaatsvindt als gevolg van extra gaswinning, dan kan er zelfs een breuk ontstaan in mijn huis.
- Ingewikkelde vergunningsprocedure / Technische aard winningsplannen
  De winningsplannen (ondergronds) zijn van een dermate technisch niveau dat ze voor de gemiddeld ontwikkelde burger nauwelijks zijn te begrijpen. Daarnaast dienen ook de omgevingsvergunningen (bovengronds) mee in beschouwing te worden genomen. Een goed gefundeerde mening wordt daardoor lastig laat staan een adequaat onderbouwde zienswijze.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijsvermoeden van de "omgekeerde bewijslast". Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied **Opeinde-Zuid en Middelburen**. Ik stel dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

Ik doe dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingsbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij **Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roep ik u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit mijn omgeving.

Handtekening

Naam:

23-12-2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt winningsplan Leeuwarden-101
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

31 DEC 2019

Naam:
Adres:
Plaats: Opeinde
Datum: 24 december 2019

Betreft: zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Middelburen (MBN-02) en Opeinde Zuid en Middelburen (OPE-03 en MBN-01) d.d. 14 november 2019 van het Ministerie van Economische Zaken.

Geachte heer, mevrouw,

Ik ben als inwoner van het wingebied het niet eens met de actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik verzoek uw voorgenomen instemmingsbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Mijn belang en mijn motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Mijn woning ligt aan randen van wingebieden.
De ervaring leert dat in Groningen de meeste aardbevingen zich voordoen aan randen en op breuklijnen van wingebieden.
Woningeigenaren uit Groningen hebben tientallen jaren moeten aantonen dat er schade door gasboring en -winning is veroorzaakt, hierdoor hebben zij tot aan de interventie van Minister Kamp tevergeefs geprocedeerd.
Bovengenoemde heeft mij doen besluiten om mijn zienswijze aan u voor te leggen, zie onderstaande punten:

1. Indien er schade aan mijn woning ontstaat en er geen opnamerapport van de woningen is gedeponeerd wordt de bewijslast bijna onmogelijk. Ik wil weten of mijn woning opgenomen wordt en wil inzage in het opnamerapport. Ik weet dat een opname geen uitsluitsel geeft over de aansprakelijkheid van de schade maar zonder rapport is deze nog veel moeilijker aan te tonen.
2. Omdat mijn huis 152 jaar geleden gebouwd is blijkt dat statistisch gezien de kans op schade bij een nieuwe boring 42% is.

3. Ik heb mijn leven lang hard gewerkt om deze woning te kunnen bekostigen en te restaureren, tevens is dit een essentieel onderdeel van de financiële dekking van mijn pensioen. Enige negatieve waardeontwikkeling mag niet op mij of mijn medebewoners afgewenteld worden.
4. Er is nog geen wetgeving die garandeert dat mogelijke schade vergoed wordt.
5. Ervaringen uit binnen- en buitenland wijzen uit dat bodemdalingen, -trillingen en -vervuiling en de daarmee gepaard gaande schade zich decennia lang na boring nog kunnen voordoen of aan het licht komen. Hierover is nog geen wetgeving die garandeert dat deze mogelijke schade ook vergoed wordt.
6. Het bevreemdt mij dat er geen besluit genomen is om mij gelijk aan de bewoners in Groningen te behandelen. In Nederland moeten burgers met gelijke rechten behandeld worden conform de Algemene wet gelijke behandeling die in artikel 1 van de grondwet al behandeld wordt. Minister E. Wiebes geeft geen duidelijkheid in de afhandeling van schades of deze op een gelijke wijze be- en afgehandeld worden als in Groningen. Dit is een slechte zaak want er wordt nu met twee maten gemeten en dit is niet conform de AWGB.

In het kader van gelijke behandeling stel ik dat het niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen door middel van de omgekeerde bewijslast. Deze omgekeerde bewijslast geldt op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde-Zuid en Middelburen. Ik stel hierbij dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden conform de AWGB.
Ik mis in het ontwerp instemmingsbesluit de vaststelling van een opnamerapport vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst aantoonbaar vast te kunnen stellen, moet wat mij betreft bij elke woning in het wingebied een opname plaatsvinden.

Hierbij doe ik een beroep op u om de actualisatie van het winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen, gedateerd 14 november 2019, te vernietigen en niet tot gaswinning over te gaan tenzij u dezelfde regeling betreffende de omgekeerde bewijslast als de inwoners van Groningen gaat hanteren.

Handtekening:

Naam:

AANTEKENEN

31 DEC 2019

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt winningsplan Opeinde-Zuid & Middelburen

Postbus 248

2250 AE Voorschoten

Drachten, 27 december 2019

en:

Betreft:

Zienswijze inzake ontwerp-instemmingsbesluit **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520)** gedateerd 13 november 2019 door Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion).

Geachte heer, mevrouw, *Eala*,

Wij zijn als inwoners van het wingebied het niet eens met de uitbreiding en verlenging van de productie zoals voorgesteld wordt in de **actualisatie winningsplan Opeinde-Zuid en Middelburen versie 4 (gedateerd 6 augustus 2018).** Wij verzoeken uw voorgenomen instemmingbesluit te vernietigen en niet met de gewijzigde, langer aanhoudende gaswinning en/of verhoging van de productie in te stemmen. Ons belang en onze motivering vindt u in onderstaand schrijven.

Wij hechten als inwoner van Smallingerland veel waarde aan een evenwichtig en gezond, schoon, landschappelijk -, leef- en woonmilieu binnen, op, onder en boven onze gemeente.

Wij maken ons dan ook grote zorgen en vinden dat de overheid haar volledige verantwoordelijkheid zou moeten nemen inzake alle - aan de winning gerelateerde - schade. We hebben via de media echter frequent kunnen vernemen hoe moeizaam dit proces ging en (nog steeds) gaat, en hoe dit ten koste gaat en ging van de gezondheid van de inwoners. In Groningen is er zelfs iemand overleden als rechtstreeks gevolg van de hoge stress (vanuit de medische wetenschap weten wij dat langdurige, chronische stress en onzekerheid ziekmakend is en zelfs tot de dood kan leiden!) Vele inwoners in de provincie Groningen zijn daardoor ernstig overspannen geworden en (ook) dat leidt op zichzelf dan weer tot grote spanningen binnen families / de relationele sfeer. Naar onze mening zou de overheid het gezondheidsbelang dan ook alsnog moeten laten meewegen, aangezien zij immers **een zorgplicht heeft** jegens haar eigen burgers. Uit de media hebben wij evenwel een heel ander beeld gekregen t.a.v. de prioriteitsstelling door de overheid; **het financiële belang c.q. het economische gewin lijkt namelijk boven het belang van een goede gezondheid en de veiligheid (heil) van de burgers te gaan.** Heil is echter wezenlijk voor menselijk welzijn; als inwoners van Gemeente Smallingerland zijn wij dan ook van mening dat ons heil en welzijn in het geding is.

Het roeren in onze ondergrond wordt langer uitgevoerd. Onze bodem kan dus nog niet tot rust komen. Deze rust van de ondergrond is een absolute voorwaarde voor een vaste en stabiele grondslag. Deze grondslag is de basis van de draagkracht van onze bodem.

De overheid dient zorgvuldig en betrouwbaar te zij; zij is er daarbij "voor de burgers" (en dus niet andersom). Als belanghebbenden houden wij minister Wiebes daarom aan zijn belofte dat - nu de kraan in Groningen wordt dichtgedraaid - de kleinere gasvelden dit niet hoeven te compenseren.

Standpunten / argumentatie:

"Gaswinning raakt de leefbaarheid van de omgeving. Op de kaartjes (zie https://pbdewilgen.nl/index.php?option=com_gridbox&view=page&blog=53&category=116&id=462&Itemid=436) is goed te zien om welk gebied het gaat. O.a. bodemdaling is een gevolg. Een groot gebied kan hiermee te maken krijgen. De inwoners op het gasveld zelf, maar ook enkele kilometers in de omtrek.

1. Bodemdaling kan leiden tot schade aan huizen. Bodemdaling is al een probleem in het gebied. Door inklinkend veen en door lopende gaswinning.

2. Er is geen goede schaderegeling.

3. Er zijn nog meer onwenselijke effecten. Gaswinning gaat met behulp van chemicaliën. Op de langere termijn kan dit negatieve effecten hebben voor de bodem en water.

4. Ander zorgpunt is dat er twijfel is over de veiligheid van de oude gasputten. Hier loopt onderzoek naar.

5. Verder is het zo dat gebruik van gas leidt tot CO2-uitstoot en bijdraagt aan klimaatschade.

6. Uitbreiding van gaswinning past niet bij de inspanningen van de gemeenten en inwoners voor energietransitie."

7. Als direct belanghebbenden maken wij ons zeer grote zorgen over de gevolgen van de gaswinning in (de omgeving van) de gemeente Smallingerland. Wij maken daarom nadrukkelijk bezwaar tegen het voornemen de winning voort te zetten, dan wel uit te breiden, en wensen de overheid volledig aansprakelijk te stellen voor alle (materiële en immateriële) schade welke daaruit kan voortvloeien en ons daarbij in ons persoonlijke belang raakt. Daarbij stellen wij dat het – in het kader van gelijke behandeling – niet correct is dat inwoners van het Groninger gaswingebied hun mijnbouw gerelateerde schades kunnen verhalen middels het bewijs "vermoeden van de "omgekeerde bewijslast", doch dat deze omgekeerde bewijslast op dit moment niet voor de bewoners van gaswingebied Opeinde- Zuid en Middelburen geldt. Wij stellen dan ook dat deze ongelijkheid opgeheven dient te worden.

8. Wij missen in het ontwerp instemmingbesluit de vaststelling van een nulmeting vooraf van elke woning en elk opstal in het wingebied. Om mijnbouw gerelateerde schade(s) aan woningen en opstallen in de toekomst "evident en aantoonbaar" vast te kunnen stellen, moet wat ons betreft bij elke woning in het wingebied een nulmeting plaatsvinden.

9. Wij doen dan ook met nadruk een beroep op u, om het instemmingbesluit te vernietigen en niet tot uitbreiding of verlenging van de gaswinning bij Opeinde- Zuid en Middelburen (kenmerk DGKE-WO / 19125520) gedateerd 13 november 2019 over te gaan. In plaats daarvan roepen wij u op, de gaswinning ter plaatse zo spoedig mogelijk te beëindigen en met kracht in te zetten op het beëindigen van het winnen van fossiele brandstoffen uit onze omgeving.

(e.a. is geciteerd uit :
https://pbdewilgen.nl/index.php?option=com_gridbox&view=page&blog=53&category=116&id=462&Itemid=436)

Met hoogachting,